

Theodore
Besterman

D

7

Mar. 20

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

<http://www.archive.org/details/iobaptistaepora00port>

DE HVM. PHYSIOGNOMONIA

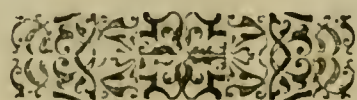

IO: BAPTISTÆ PORTÆ
NEAPOLITANI
DE HVMANA PHYSIOGNOMONIA
LIBRI III
ADALOYSIVM CARD. ESTENSEM.

M O M O

ILL. ET REVER. DOMINO
ALOYSIO ESTENSI S. R. E.
DIACONO CARDIN. AMPLISSIMO

IOAN. BAP. POR. NEAPOLITANVS.

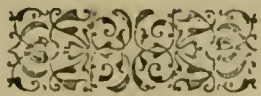

QUANTOSOPHISTÆ, Maxime Princeps, et Cardinalis amplissime, ad summum regni fastigium, quempiam subrogaturi, haud nobilitatem, haud natalium claritatem, haud ingentes opes, aut summam hominis potentiam expendebant, sed qui eximia oris dignitate, ac decora omnium partium constitutione, & symetria, naturæ liberalitate fuisset conformatus. Etenim qui hanc corporis habitudinem sortitus esset, & omni temperie, & omni virtutum excellentia optimum futurum arbitrabantur. Illorum sapientum morem imitatus librum meum de Physiognomonia tibi nuncupo: non quòd ex una nobiliorum vetustiorum, ac totius Europæ Illustrum Estensium familia ortus es, ex qua tot Duces celeberrimi, & Imperatores editi sunt: non quòd natales tuos ad regium Gallorum splendorem, et ad Ferrariensium Ducum tot seculis perpetuò incorruptam seriem impolluta stemmata refers, non deniq; quod opibus, opulentijs, animi magnificèntia excellis, (fortasse enim cum aliquibus principibus hac communia habes) sed quia tanta est oris tui dignitas, decus, maiestas, tanta est tui corporis partium mutua proportio, ordo, concinnitas, rata modulatio, ut singulares animi tui dotes, optimiq; mores vel aspectu solo liquidoperlegantur, & solus sine emulo clarus inter mortales præstes, nemo unquam audebit tuam naturam sperare. Nulli nisi tibi uni persimilis, ut verum huius seculi Heroa te possint fateri. Et quidem hoc opus dicare tibi necessarium duxi, nec aliter poteram. Polycletus statuam suis numeris absolutam, consummatamq; pictoribus proposuit cuius collatione, aliæ, quæ perfectiores futurae essent, constarent. Galenus item saluberrimum corpus statuit, ut ex eius optima temperie, corporis defectus, excessusq; in notescerent. Ipse quidem, cum Physiognomonia ex partium ratione constaret, iure non poteram præstantius, aut nobilius, aut ad rem accommodatius simulachrum huic libro, quàm tuam effigiem, tantamq; animam proponere; ut veluti norma quadam, & exëplo caterorum cor-

poris partes , tum probi , tum flagitiosiores apud omnes patefierent . Verum non nemo hic se fortasse ingeret , me facile captandæ gratiæ suspicionem subire . Sed longe à tuarum aurium modestia turpis adulationis absit nota . Doctrina mea non est , sed veterum scriptorum studiis nobilitata , Hermetis , Zopyri , Philemonis , Loxij , Aristotelis , Trogi , Polemonis , Adamantij , Galeni , Auicennæ , & aliorum , & effigies , moresq; tui omnibus in propatulo sunt . Intemperantis profectò ingenij foret , ea mendacia literis mandare , quæ tam facili testimonio refelli possent . Sed longiori verborum lenocinio munus , quod aduersus obtrectatores patrocinium tuum deposcit , non implorabo , ne naturam ingenij tui , de quo fit sermo , offendam , qui utpote diuinus , voluntatem , non rerum magnitudinem considerat . Vale .

Hæc scientia coniecturalis est , nec semper optatum assequitur finem : cuius signa naturales tantum propensiones indicare possunt , non autem actiones nostræ liberæ voluntatis , vel quæ ex vitioso , vel studioso habitu dependent : nam in bonis , malisq; actionibus , quæ in nostra potestate sunt , virtus , & vitium consistunt , non autem in propensionibus , quæ in nostra voluntate non sunt .

PROOEMIUM

L *NSIGNIVM* est nonnullorum in Philosophia procerum vulgata sententia, nullum esse homine socialius animal. Iure quidem si eorum mores, quibus ipse familiariter usus fuerit, cognoscere velit, aut dum sensim pertractando intimos eorum mores perscrutari contendit, eum vitam absumere, aut pluries in vita falli oportere, nemo est, opinor qui ambigat. Cum in tam numeroso hominum eetu quamplurimi sint, quorum familiaritas perniciosior, quam multorum, & potentum inimicitia sit. Mens enim humana, ut M. Tullius scribit, multis simulationum inuolucris tegitur; & quasi uelis quibusdam obteditur uniuscuiusque natura: frons, oculi, vultus per sepe metiuntur, oratio vero sepiissime. Sub hominum effigie, inquit Seneca, latet ferinus animus, imò feris scuior, & immanior. Ob id Socrates fenestratum hominum pectus concupiuit, ne occultiores delitescerent sensus, sed eo penitus recluso, & patenti omnibus perspicuum fieri posset, ut quid sibi vellet, aut meditaretur, vera ne promeret, an secus. Huic malo opem tulit diuina propè sciētia Physiognomoniam, à summis unde quæquæ uiris summo studio summaque inquisitione pertractata. Hæc namque ab extremis, quæ in hominum corporibus conspiciuntur signis, ita eorum naturas, mores, & consilia demonstrat, ut intimos animi recessus ac, ut ita dicam, penitissima cordis loca penetrare videatur. Effecit itaque clementissimi Dei benignitas, ut reconditi mores, ac arcana hominum affectiones signis expresse sint, ac in propatulo constitutæ, quò propriæ saluti quilibet consulendo, fidelibus, probisque moribus insignitis adhereret, scelestos, prauosque declinaret. Itemque sapientiæ præceptor nos docuit dicens. Cum iracundo homine non cohabites, neque cum inuido comedas, neque ab eas in consilium impiorum atque vanitates, nec in cathedra pestilentie: sedeas. Si vocauerint te, veni nobiscum, cum ipsis ne profisciscaris. Polemon inquit, Si quid est, quod homines inuare possit, hoc præstat Physiognomoniam. Nec enim depositum quisquam, aut thesaurum, aut uxorem cuiquam credere, neque amicitiam cum illo inire, aut vicinum exoptare debet, quem petulantia, infidelitatis, aut alterius cuiusdam improbitatis notas præferre animaduertit. Nam nobis hæc scientia tum mores, tum vitæ propositum, veluti quedam augurandi ars, aut Deorum oracula, ut ocysimum vaticinandi genus, absque ullo experimento demonstrat, ut proborum proposito inherere, scelestorum improbitates, & flagitia deuotare possimus. Itaque omni prorsus studio futuram perdiscere fortunam quemlibet necessarium iudicauit. Ex fronte, & vultu, Adamantius ait, etiam

A in ipso

in ipso oris silentio natura loquitur. Dicebat Cleanthes philosophus, secundum Zenonem, ex specie mores dignosci posse. Pythagoreis morem fuisse, narrat Iamblicus, venientes ad ipsos discendi gratia, non prius admittere, quam figuram, incessum, & totius corporis motum diligentissime perspexissent; ut planè è natura signis, num ad disciplinas apti forent, nec ne cognoscerent. Quoniam natura ipsa, quæ animis conformat corpora, instrumenta eis congrua subministrat, imaginesq; animorum in corporibus indicat, per quas eorum ingenia deprehendi possint. Socrates item, qui honesta indole præditi videbantur, ad philosophiæ studia capiebat, ut ex Platone habemus, et ex specie, et optima corporis modulatione Alcibiadem ad supremum Reip. gradum peruenturum prædixit Plutarcho referente. Ipse idem etiam refert, Spartanis morem fuisse nutriendi partum genitori ius non esse, sed eum quendam in locum deportabant, ubi sedentes, qui, ex tribulibus maximè natu essent, si quidem infantem animaduerneret pulchrè effectum, & robustum; educari iubebant, sin autem ignauum, ac deformem ad locum exponendum demittebant secus Taygetum præcitem, ac proruptum, perinde quasi eius vita, qui minus pulchra statim ab initio, & ad bonam corporis compositionem, & ad robustitatem natura præductus non esset, neq; sibi, neq; Reip. utilis foret. Naturam animantibus corpus animi moribus, & actionibus accommodatum dedisse et scripsit Plato, & ab eo Aristoteles. Quoniam instrumentum omne alicuius causa sit, partes autem singule corporis alicuius causa factæ sint, illudq; cuius causa aliquid sit, actio quædam sit, perspicuum est totum corpus maioris alicuius actionis gratia constitutum fuisse: neq; enim, sectio serræ, sed serræ sectionis gratia inuenta est. Quare corpus animi causa conditum est, & partes operum, & munerum causa, ad quæ singule natura conditæ sunt. Galenus item libro de partium usu particulas omnes corporis animæ utiles esse demonstravit, quippe cuius instrumentum sit corpus: ob eamq; causam multum à se diuersorum animalium partes differre, quia ipsius animi maximè differunt. Quod Lactantius Firmianus Theologus, et philosophus libro de opificio dei usurpauit. Nestor vultus similitudinem Telemachi conspiciatus, apud Homerum, ita de animo coniicit.

- „ Si vera viri puer optime talis
 „ Et soboles; stupor altus habet me clara tuentem
 „ Lumina, & ora patrem referentia. quid, quod & illi
 „ Assimilis fandi tibi copia? quis queat alter
 „ Ista loqui puer; ingenti nisi cretus Ulisse?

Alexāder, cui cognomentum magni inditum est, id præclarum edixit, quod imaginem suam noluit à multis artificibus vulgi cõtaminari; Sed, ut Horatius ait,

- „ Editto cavit, ne quis se præter Apellem
 „ Pingeret. aut alius Lysippo duceret æra
 „ Fortis Alexandri vultum simulantia.

Vt statu-

Ut statuis, tabellis, & toreumati idem vigor animi bellatoris, idem ingenium maximi honoris, eadem forma viridis iuuentæ, eadem gratia relicina frontis videretur. Poterit etiam huiusmodi scientia, non solum ex aliorum, sed nostri inspectione maximi esse adiumenti, ut nos met ipsi nostri physiognomones euadamus. Nam recte antiquitus memoratum legimus. Socratem philosophum speculo ad morum disciplinam usum esse, quod Seneca item tradit ad inuentum, ut homo se ipsum nosceret, nam ex hoc consequimur nostri notitiam, mox consilium quoddam. Nam si quis se met in speculo contemplabitur, corporis optimam constitutionem conspicatus, procuret, ne corporis dignitatem morum de honestamento polluat, qui verò ex signis formæ animam minime commendabilem animadvertet, nauiter consurgat, ut virtutis exercitio corporis mala signa rependat. Sunt enim eiusmodi animi propensiones, & effectus, ut misericordia, iracundia, & inuidia, ut qui constituti sunt, ut quasi mala animi valetudine, sanabiles tamen (ut de Socrate refert Cicero in Tusculanis) quum multa in conuentu vitia collegisset in eum Zopyrus, qui se naturas cuiusq; ex forma prospicere profitebatur, derisus est à ceteris, qui illa in Socrate vitia non agnoscerent ab ipso tamen Socrate subleuatus est, qui sibi vitia illa inesse, sed ratione à se deiecta diceret. Similem historiam Aristoteles Alexandro Magno recitat de Hippocrate, cuius figuram, cum eius discipuli depingere curarent, picta, et optime expressa delata fuit Philemoni, qui cum eam aspexisset, & membrum membro comparasset, pronunciauit ipsum esse virum luxuriosum, coitum appetentem, & deceptorem: ob quam causam, discipulis eius indignatis, et culpantibus, & flagellis ferè tundentibus, quod de viro eximio talia iudicasset, ab eis tamen hoc iudicium ad Hippocratem delatum est, qui confessus est Philemonem verum omnino de ipso protulisse: sed amore philosophiæ, & honestatis sui cordis concupiscentias omnes eiecisse, & studio, & abstinentia conquestisse, quod prius eius nature negatum fuerat. Hanc scientiam in Pythagoricæ, et Socraticæ philosophiæ arcanis sanctissimè custoditam legimus, hanc Aristoteles Alexandro utilem, ac necessariam perdiscendam proponit, & ex vultus inspectione ad sui regni ministeria seruos eligendos monet, hanc Auicenna Medicis utilissimam monstrat, ut ex vultu, & oculis de eius ægritudinibus possint iudicare. Hanc ergo scientiam blande excipiamus, hilariterq; amplectamur, ut vere nostram, et de nobismet ipsis tractantem, quam qui non amat, quam qui non amplectitur, nec philosophiam amat, neq; suæ vitæ discrimina curat.

Inspicite Heroē. Magni hæc Estensis imago
Qui Dignus Vultu, Dignior est Animo.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI DE HVMANA PHYSIOGNOMONIA LIBER PRIMVS.

De mutua animi, & corporis consequutione. Cap. 1.

FACILE nobis experientia videre licet, quod animi à corporis motibus non sunt impassibiles, & anima passionibus corpus corrumpatur, ut inito quodam federe, & inter se confligant, & resanentur, & tandem sibi mutuo compatiuntur. In corporis morbis animum cum corpore pati, & vnà perturbari facile videbit quispiam rationis compos, ut in ebrietatibus à rectis, constitutisq; operationibus feriri, & in acutis aegritudinibus prorsus delirum effici, nec suo officio fungi ut alienus homo videatur. Non minus corpus animi affectionibus fluctuat: hic enim amoris igniculis accensus, & maxime scuiens corpus commutat, ut facile contabescat.

Virgilius de Didone.

- „ *Seuit inops animi, totamq; incensa per urbem*
- „ *Baccatur, qualis commotis excita sacris*
- „ *Thias, ubi audito stimulant Trieterica Baccho*
- „ *Orgia. &c.*

Apuleij nouerca priuigni sui amore aestuans, ita describitur. Pallor de formis, marcentes oculi, lassa genua, quies turbida, & suspiritus cruciatus tarditate vehementior. Idem etiam in brutis videre licet amore tabescentibus. Virgilius.

- „ *Carpit enim vires paulatim, vritq; videndo*
- „ *Fœmina, nec nemorum patitur meminisse, nec herba.*

Sic etiam animus inuidiae stimulis expunctus, corpus extrema induit macie. Ouidius ex inuidorum figura inuidiam describens ait.

- „ *Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,*
- „ *Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.*

Nimia mæstitia multi & sapientes beluis similes facti sunt. Hecuba amissis viro, & filiis, & demum Polydori morte nunciata, instar canis latrasse dicitur. Nec defuerunt, qui immodica letitia ad mortem deuenerunt: Diagoras Rhodius, ut ex Gellio habetur, cum tres filios omnes victores eodem die Olympiæ coronari videret, eumq; adolescentes amplexati essent in manibus filiorum animam efflauit præ letitia. Et apud Cannas, cum Romanus exercitus cæsus esset, anum matrem nuntio de morte filij allato mærore affectam esse, sed is nuntius non verus, atq; adolescens non diu post ex pugna redijt, anus repente viso filio, copia inopinati gaudij exanimata est.

Imò in

Imò in Physiognomonicis probat Aristoteles, quòd anima mutata habitum, corpus immutat formam, id est complexionem, & mores, & corpus mutatum formam, anima commutat habitum. Cum anima tristis est, corpus lugubrem faciem, & hilaris hilarem ostentat, & dissoluta corporis forma, soluitur & anima. Solomon. Spiritus tristis exiccat ossa, anima hilaris, hilarem facit. Mania est animæ passio. Medici corpus curantes, animam, à mania liberant, sit corporis curatione forma soluitur, & anima liberatur, ita quòd corporeæ dispositiones animæ potentijs, & virtutibus correspondēt, imò anima, & corpus ita sibi mutuo correspondent, ut plurimarum ad inuicem passionum cause fiant, neq; unquam animal tale à natura factum est, ut formam alterius animalis, animam verò alterius habeat: nunq̃ visus est lupo, vel ouis, qui canis animam, vel leonem haberet, sed semper lupi, & ouis corpus eorundem animalium animam habebunt, ut necessarium sit, tale corpus talem animam ipsius speciei conuenientem sequi.

Ex corporis notis etiam brutorum dispositiones dignosci posse. Cap. 2.

Possunt & nobis quoq; innotescere dispositiones, seu maus brutorum mores, ex corporeis signis, & venatores, & aucupes, quiq; eorum ministerio præsumunt, quæ ad venandum, quæq; ad progeniem idonea cognoscuntur, eligunt canes, ut Xenophon refert, corpore magnas, probant leuia capita habentes, simas, musculosas, sub fronte venosas, oculos elatos, nigros, præfulgidos, magnas frontes, latasq; , caua discrimina, breues aures & tenues, posteriora gracilia, ceruices molles, longas, & teretes: Plato, Oppianus, & Pollux equi statum corporis rectum, & articulatam probant, caput osseum, maxillas paruas, oculos extantes, quia vigilantiores putant, quàm profundos, igneos, quasi suberuentos, corpore nigro, auriculas breues, & minutas, verticem grandiore, nares patulas multò quàm cōninentes, ut apertiores meatus habeant animæ, rostrum aduncum, sic de pectore non oriatur ceruix, tanq̃ porci prona, sed eminēs pertineat ad uerticem, ut Gallinacei, circa summam vertebram gracilior, ut caput in eo flectatur, ita collum fuerit ante equitem, oculi autem spectabunt ante pedes. Virgilius etiam equorum præstantiā posse præagire meminit his versibus.

- „ Continuo pecoris generosi pullus in aruis
 - „ Altius ingreditur, & mollia crura reponit.
 - „ Primus et ire viam, & fluuios tentare minaces
 - „ Audet, & ignoto se se committere ponto.
 - „ Nec varios horret strepitus, illi ardua ceruix,
 - „ Argutumq; caput, breuis aluus, obesa q; terga.
- Et bubulcos quibus signis, qua ve forma boues eligere debeāt, docet
- „ optima torus
 - „ Forma bouis, cui turpe caput, cui plurima ceruix,
 - „ Et crurum tenuis à mento palearia pendent.
 - „ Tum longo nullus lateri modus: omnia magna,
 - „ Pes etiam, camuris hirtæ sub cornibus aures,
 - „ Nec mihi displiceat maculis insignis & albo,
 - „ Aut iuga detractans, interdumq; aspera cornu,
 - „ Et faciem tauro proprior, quamquam ardua tota,
 - „ Et gradiens ima verrit vestigia cauda.

Varro, oues qua forma ad feturam eligere oportet, docet. Eas esse oportet amplo corpore, quæ lana multa sit, & molli, villis altis, & densis toto corpore, maxime circum ceruicem, & collum,

ventrem

ventrem quoq; ut habeat pilosum, esse oportet, cruribus humilibus, caudis, ut sunt in Italia, prolixis, in Syria brevibus. Et arietes fronte sint lana bene vestiti, intortis cornibus: pronis ad rostrum, ravis oculis, lana opertis, auribus amplis, pectore, & scapulis, & clunibus latis, cauda lata, et longa. Idemq; etiam ex progenie eligere docet. Monstrat etiam in suillo pecore subulcos præstantiores eligere, ut scrofae sint amplis mēbris, præterquàm pedibus, & capite unicoloris potius, quàm varij, hæc eadem habeant verres, tum utiq; sint ceruicibus amplis, & boni seminis, ita etiam à p-
genie, & cæli regione cognoscendos. Sic etiam Demetrius Constantinopolitanus auceps suos accipitres ad aucupium idoneos eligit, ut caput instar serpentis paruum, & planum habeant, rotundi, & quadrati oblongis præponuntur; lingua nigra, pennas in cauda tresdecim gerant, & in parvis digitis, maculas in naso nigras, in unguibus veluti squamas, circa radicem unguis scissuram, et lineam habeant. Astures sint capite modico, facie longa, & angusta, ut in vulture, & similitudine aquilam referant, faucibus, & gula amplis, oculis magnis, cauis, & paruo orbe in eis nigro, collo longo, pectore crasso, carne dura, lōgis, carnosisq; coxis, sed crurum, genuūq; ossibus brevibus, unguibus crassis, longisq;. Falcones capite crasso, non tamen enormi, & oblongiori, maxillarum partibus bene rotundis, & brevibus, mobilibus, speties humidi cholerici, cuius proprium est cito moveri in prædam, & non discurrere, plus audent, quàm possint, collo breui, sed non tantum, ut enorme sit, quod flegmaticam, frigidam, aut melancholicam siccitatem significet, nocturnarum instar, caudæ longitudo tanta, ut compositæ alæ super caudam attingant, longa enim cauda spinæ dorsi medullam nimis humidam indicat, & obe se timiditatem, pectus amplum, nervosum, & validis ossibus munitum, quo freti ad ferendum promptiores sint; fæmora crassa, crura brevia: Sic grues & aves magnas capient. Fæcundas gallinas ita villicus parabit. Probi coloris, id est, nigri, aut flavi, robusti corporis, quadratæ, pectorosæ, magnis capitibus, recta, rutilaq; cristula, & interdum gemina, albis auribus, imparibus ungulis, sed non cruribus emineant transversa calcaria: nam quæ hoc virile gerunt in signe, contumaces ad concubitum edignantur admittere mares. Agricola etiam apes operi habiles, & ineptas signis cognoscunt, Virgilius.

„ hic melior insignis & ore

„ It rutilus clarum squamis, ille horridus alter

„ Desidia, lætamq; trahens inglorius alium.

Plinius ait. Leonum animi iudex cauda, sicut equorum aures, nam et has notas natura generosissimo cuiq; tribuit, immota ergo placidus, demens blandienti similis, crebrior enim iracundia eius. In piscibus, herbis, plantisq; etiam adsunt notæ, ex quibus earum mores, virtutes, utpote medicæ facultates, & vitia, scilicet uenena cognosci possunt, quas propemodum in verè studiosorum gratiam publicabimus, ut unusquisque varias, & penè infinitas suo Marte plantarum facultates venari possit. Et sic certis signorum proprietatibus reliquorum animalium operationes cognoscuntur. Vnde si hæc uera sunt, nam uera esse manifestè videntur, erit & uera physiognomonica scientia.

Antiquorum opiniones de physiognomonica scientia.

Cap. 3.

SED videamus nunc physiognomonica scientiam & qui penitus tollere conati sint, & qui eam admiserint, & admissam quibus modis speculati fuerint, nobisq; tradiderint. Stoici, ut altius exordiamur, inter quos Chrysippus, à veritate admodum aberrantes, cum extraneis corporibus mortuorum animas accedere autumarent, eisq; novos mores afferrent, penitus huius scientiæ subiectum eliminarunt. Pythagorei non solum in humana corpora, sed in ferina transire. Dicebatq; Pythagoras, quod fuisset aliquando Aethalides, & aliquando post Euphorbus, atq;

bus, atq; à Menelao fuisse vulneratum, ac postremo Pyrrhus, & post Pyrrhum factum fuisse Pythagoram, & dum Aethalides fuerit Mercurij filius putatus, ab eo pro munere accepisse, ut illius anima perpetuo vagaretur in quas vellet arbores, uel animalia. Vnde Ouidius.

- „ Mortecarent animæ, semper q̃ priore relicta
 „ Sede, nouis domibus viuunt, habitantq̃ receptæ,
 „ Omnia mutantur, nihil interit, errat, & illhinc
 „ Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus.
 „ Spiritus, è q̃ feris humana in corpora transit,
 „ Inq̃, feras nos̃ter, nec tempore deperit ullo.

Threantius autem, & Possidonius cælestium rerum studiosi, animas è stellis mores ducere tradiderunt. Horum postremo Plinius eorum opinionibus astipulari videtur, Aristotilem enim, & Trogum, alioqui seuerissimos viros deridens, quæ scripserunt, vana retur, & sine cunctatione proferenda. Sed hi cum à veritate admodum aberrant, nec aliter, quàm verbis, & vanis opinionibus inuitantur, superuacaneum duxi eorum opiniones redarguere.

Quibus modis maiores nostri physiognomonicam scientiam speculati fuerint, & tradiderint. Cap. 4.

NUNC autem speculemur maiores nostri, qui hanc scientiam receperint, quibus modis eam speculati fuerint, nobisq; tradiderint. Primi enim ex corporis temperatione mores innotescere posse scripserunt. Constans enim fuit antiquorum Philologorum opinio animi mores corporis temperaturam sequi, neq; solum in ijs id euenire contingit, qui secum temperies ex matris aluo traxerunt, sed si tempore, alimento, alijs ue rationibus mutantur, mutari putant & mores, & ut ijdem referunt educatione, studio, & diligentia huiusmodi improbitates reijciuntur. Empedocles Agrigentinus dixit, mores non solum elementarias constitutiones sequi; sed nostros animos esse elementares harmonias; argumento, quod in omnem effectuum diffinitionem ingrediuntur complexiones. Ut ira est accensio sanguinis circa cor, mansuetudo eiusdem tepescencia, audacia sanguinis ad extima diffusio, timor eiusdem ad interna reuocatio. Plato in Timæo ex vniuerso corporis habitu ledi animam putat, acres pituitas, felleosq; humores per corpus oberrantes, quo quo singuli appulerint vaporem suum animæ penetralibus influunt, unde animo languores inducunt pro loci natura, sic audacia, timiditas, obliuio, & hebetudo oboritur, & ex corporis contagione insipientia, & animi ruditas nascitur, tantoq; homines prudentiores esse, quanto corpora minus humiditate participantia fuerint. Aristoteles ex corporis temperie animi facultates affici, secundo de partibus animalium tradidit. Est roboris efficacior sanguis, qui crassior, calidiorq; sit, sed qui tenuior, frigidiorq; vim sentiendi, intelligendiq; obtinet plenior, & in ijs quoq; videtur, quæ sanguini proportionem correspondent. Quam obrem apes, & huiusmodi animalia ingeniosiora sunt multis sanguine præditis, nec non inter ea, quæ sanguinem frigidior, tenuiorq;.

Sed optime constat, quæ calidum, tenuem, & sincerum habent, imò ex sanguinis naturæ mores in animalibus differre. Taurum, & aprum fortes esse, quod eorum sanguis sit feruentissimus. Galenus in libro de mutua animi morum, & corporis constructionis consiquitione, cum videret tantam esse animi cum corpore copulam, animam non solum sui corporis temperiem sequi, sed animum ipsum nil aliud esse putauit, quam æquabilem humorum omnium in corpore temperationem, scilicet humiditatis, ariditatis, caliditatis, & frigiditatis, ut bonum temperam nunt boni animi mores sequantur, malum verò mali, cuius sententia ab omnibus explosa est, & mores non solum ex prauo corporaturæ habitu mutari, sed alimentorum, & loci ratione,

utpote ex superabundanti phlegmate in cerebrum, in desipientiam, ex nigra melancholiam, & ex phlegmate in lethargum trahi. Alij verò non ex qualitatum temperie, sed ex proprietatum signis rectius diiudicare opinati sunt. Hermes enim qui, & inter Physiognomones voluit annumerari nonnulla esse signa morum dixit, quæ non ex elementorum qualitatibus proueniunt, neq; ad causam ullam referri possunt, sed ex occulta proprietate manare. Videmus enim cholericos, qui mœroribus æstuarè deberent, sæpiissime facetoso animo, & ridibundos esse, sanguineos ex caloris exuberantia liberales esse debere, tamen parcos, & auaros extitisse, idq; non ex temperamenti, sed ex proprietatum signis euenire. Præterea ambulantes, qui caput ad dextram inclinatum ferunt cinedi sunt, quod non ex caliditate, frigiditateq; , sed ex signi proprietate cognosci tradiderunt. Alij tres hominum mores perscrutandi modos tradidere, ut Aristoteles in suis physiognomonicis tradidit, qui omnes ad vnum tēdunt syllogismum. Primum modum bifariam diuidunt, nā secundū unum quodq; animalium genus propriā quandam figuram describunt, & huic figuræ proprietatem, vel passionem præfigurant conuenientem. Vni leonum generi robustissimum esse, & animosissimum largiuntur, aiuntq; necesse esse aliquod signum inesse ei, quo animositas, et fortitudo ea pernoscat, idq; esse latum pectus, amplos humeros, & magnas extremitates habere, & ex his syllogismū desumunt. Omne habens latum pectus, humerosq; ac magnas extremitates, forte est, & animosum. Alij verò tali animali corpus, & propriam animam adscribebant, putabantq; tales mores in totum, vel in partes ei inesse, qui huiusmodi corpus, vel corporis partes possideret, idq; in cæteris animalibus faciunt, ut cani contumeliosum, & impudentem, oui verò mansuetam esse. Vterq; modus Platoni ascribitur, cum dixerit, animam, dari corporibus secundum merita materiei, ac si diceret Leo talem habet animam quia eius materiei tale erat meritū, siue mistio. Non admodum à primo differens est secundus modus, quem Trogus tradere conatus est, nam non omnibus animalibus, sed ex ipso homini genere, non vniuerso, sed distinguens secundum gētes mores, assignabat secundū corpus; nā signatæ regioni propriū corpus statuebat, et proprias passiones, ut cui tale corpus inesset, & talem animam possidere necesse foret, & secundum regionū climatumq; diuersitates hominū mores variari. Alij, ut Philon Lacedæmonius, per apparentes in corpore mores sciētiam exercebāt, nam quibus moribus quisq; se exercēdo præfiguratur, natura tales ei inesse iudicabāt, ut si viderēt quēpiam oculos sursū natura adducere, eū salacē iudicabant, quia concubentes oculos attolunt. Sic pallecentes meticulosos dicebant, quia, qui metuum, expallent, & si quis vultum natura præfert, quemadmodū qui irati solēt, eum iracundū pronūciabant, & sic de cæteris moribus.

Quomodo per totius corporis tēperaturam de moribus sit coniectandum. Cap. 5.

SED non inopportuno videtur, quomodo animi mores ex corporis temperaturis deprehendi possint, referre, præcipue quæ ex Medicorum fontibus hausimus. Cum calidum temperamentum ex imperio est, dignoscendi signa hæc recenset Galenus. Caro est tangentibus calida, hirsuta, minus pinguedinis habens, color ruber, capilli nigri. Alij addunt. Cito crescentes, venæ apparentes, anhelitus manifestus, vox firma, fortis, & agrestis, cito sudant, comedunt, & digerunt bene, pili crassi, & crispi, & natura luxuriosi. Frigide autem temperaturæ signa. Pilorum carentia, pinguedo, & frigiditas, quæ tangentibus obuiat, color vnā cum capillis rufior, & ubi multa frigiditas adfuerit, liuidus, quem nonnulli liuidū appellant. Alij tardē crescentes, anhelitus tardus, & immanifestus, vox subtilis, & acuta, & in coitum debilis, parum comedunt, et minime digerunt, capilli extensi, longi, & subtiles, colore albi, rarò sudant, timidi sunt, & imbecilles. Humide temperaturæ signa. Carnosum corpus, & molle, leue, iuncturæ occulte, vigilantes, consuetæ partes pilis nude, oculi illachrymantes, capilli colore flauī, imbecil-

les, boni ingenij, pauidi, & luxuriosi. Sicca temperatura. Corpore gracili, & duro. Addunt alij. Caro tactu aspera, iuncture manifestæ, capilli, & pili crassi, & asperi, colore rubei, moderate comedunt, & digerunt, in laboribus durantes. Diximus de simplicibus, nunc de compositis temperaturis. Signa calidæ, & sicca temperatura. Caro calidior, & siccior, & hirsutior, & durior, pinguedine carens. Gracilis est, & capillos nigros habet. Calidæ verò, & humidæ. Caro mollior est, calidior, & carnosior. Si calidior erit, hirsutior, & tangentibus non parum calidior, capilli nigri, & caro pinguedine carens. Si multo humidior, mollis caro, & multa, color ex albo, & rubro commistus, & tangentibus paulo calidior. Frigidæ verò, & humidæ. Capillis nuda caro, alba, & mollis, & crassa, & pinguis, color unà cum capillis ruffus. Frigidæ verò, & sicca temperatura. Corpus natura durum, & gracile, & glabrum, tangentibus frigidum, pinguedo, si graciles sint, per carnes dispersa. Sed moderatæ temperaturæ signa. Color ex rubro, & albo commistus, capilli flauī, giluiq; mediocriter crispī, carnositatis mediocritas in qualitate, et quātitate. Ad summū corpus tangentibus neq; molle, neq; durum, neq; frigidum, neq; calidum, insipientibus neq; hirsutum, neq; glabrum, neq; crassum, neq; tenue apparebit.

De cordis temperaturæ signis. Cap. 6.

CV M haëtenus de vniuersali corporis temperatura tradiderimus, iam nos commonet ordo, ut de principibus eius partibus, & primum de corde dicamus ex Galeno. Calidioris cordis deprehensiones, & signa sunt magnitudo respirationis, & pulsatis venæ celeritas, frequentia, audacia, & ad obeunda negotia impigra euigilantia, si autem plus accefferit caliditatis, tunc iræ precipitatio, & furibunda temeritas adsunt, erit hispidus his thorax, præsertim pectus, & quæ ad hypocondria thoraci proxima. Thoracis latitudo, caliditatis deprehensio est, nisi cerebri aduersetur. Alij addūt. In dando tenax, obstinatus, probus, & luxuriosus. Frigidæ verò complexionis cordis signa. Pulsus minores respiratio pulsibus proportionatis, pectus tenuibus pilis vestitum. Hi namq; natura meticulosi sunt, inertes minimeq; audentes. Aridioris verò cordis signa. Pulsus asperi, animus in iram promptus, agrestis, & impacatus. Humidioris verò signa cordis. Pulsus molles, mos mobilis, facile in iram prouens, & placabilis. Addunt alij, animo timidi, hebetes, et laboribus inhabiles. Calidi verò, & aridi cordis signa. Pulsus asperi, magni, celeres, & frequentes, respirationes magnæ celeres, & frequentes. Hi autem omnium in pectore pilosissimi, nec non in hypochondrijs, in tractandis negotijs prompti, furiosi, celeres, & impudentes. Moribus tyrannici, in iram succensi, & implacabiles. Calidi verò, & humidi cordis deprehensiones. Maius hi, quàm qui dicti sunt, hispidi, nihilominus autem expediti in actionibus, nisi quod non ita ipsis barbarus est animus, sed in iram duntaxat proni. At pulsus molles, magni, celeres, & frequentes, & respiratio pulsibus respondens. Frigidi verò signa, & humidi cordis. Pulsus molles, mos utiq; minime audens, timidi, & inertes, tenues in pectore habēt pilos, ne utiquā furiosi, neq; in iram proni, hi minus omnibus iracundi sunt, impulsī, irritatiq; in iram, eam cohibent, & compeſcūt, nullos prorsus in pectore pilos habent.

Cerebri temperaturæ deprehensiones. Cap. 7

NUNC ad aliam principem corporis partem veniendum, scilicet cerebrum, signa q; ex Galeno accipiemus. Si calidius fuerit cerebrum, cuncta circa caput rubra, & calidiora erūt, & in oculis venæ percipiuntur. Capilli his genitis, repēte in capitæ exoriuntur, q; si multo temperatis calidiores erūt, primo quidem rutili, inde nigrescunt, procedēte autē tempore caluescunt, superfluita-

superfluitates in palato, naribus, oculis, & auribus paucæ, & concottæ. Ceterum etiam humidū cerebrum huiusmodi temperamenta breui somno, nec profundo sunt contenta. Addunt alij. Capilli multi, crispī, & duri, oculi longe cernentes, & discernentes, pulcrarum rerum cupidi, corde tendentes ad nobilia. Frigidi cerebri signa. Redundantias plures hi in suis habent effluxibus, capilli ipsi sunt recti, & rufi, & stantes, & duri, postquam geniti, euadunt tenues, & sine nutrimento, facileq; à refrigerantibus causis offenduntur, à destillationibus, & obstipationibus narium capiuntur; tactæ corporis partes non admodum calidæ, neq; usq; rubor apparet, in oculis venæ non videntur, magisq; somniculosi sunt. Ariodori cerebri signa sunt, sine superfluitatibus in effluxibus, in sensibus maxima perspicacitas, vigilantissimi, capillos habent validos, & cito geniti euadunt crispī potius, quam recti, celeriterq; caluescunt. Addunt alij. Duri ingenij hominem, & vacui, cui caput sepe dolet, temperati incessus, & motus. Si capiti verò affuerit humiditas. Capilli simplices, neq; prorsus caluescunt, sensus caliginosi sunt, superfluitatum multitudo, multi somni, & profundi. Addunt alij. Luxuriosos esse, & temperati ingenij, pios, misericordes, & simplices, vaniq; propositi. Hæ quidem sunt simplices cerebri distemperantiæ. Compositæ verò, calidi, & humidī cerebri, Color bonus adest, in oculis venæ magnæ, superfluitates plures, & mediocriter flaccidæ, capilli recti, & subflaui, nec facile caluescunt, facile humectantibus, & calefacientibus obnoxij, leduntur Austro, iuuantur Aquilone, multum vigilare non queunt, somno sese versant, imaginum in somnijs sunt multarum, sensus non habent satis integros. Si calidati accidit ariditas, superfluitates minime redundantes, sensibus integri, minime somniculosi, citoq; caluescunt, primus itaq; capillorū ortus celerrimus, et bene, coalescūt, capilli nigri, et crispī sūt, caput tægētibus calidū sētitur, capilli rufi, etiā ad tēpora usq; pubertatis. Frigidi, et aridi cerebri signa. In oculis prominētes nō habēt venas, à frigidis causis haudquaquam difficulter leduntur, at sensus quidem ipsis in iuuetute integri sunt, & illesi prorsus, at progredientes cito deflorescunt, ideo etiam cito canescunt capilli, parumq; procedunt sine nutrimento, & flauī. Frigidi verò, & humidī temperamentum efficit somnulentos, & graui somno sopitos, & malos sensibus, & superfluentes frigore effectos, caput destillationibus, & obstipationibus narium obnoxios, hi neutiquam caluescunt. Cerebrum igitur temperatum mediocriter habet in actionibus animalibus, & redundantij, quæcunq; per palatum, vel aures, vel nares purgantur, non offenduntur ab extrorsum aduenientibus. Talibus capitis pili infantibus subrubi, pueris autem subflaui, uiris flauī, inde crispescunt, nec satis facile caluescunt. Subdunt alij. Ex complexionē prouenit operatio virtutum cerebri imaginatiuæ, cogitatiuæ, & memoratiuæ. Si cerebri complexio calida, sunt imaginationes, & cogitationes corruptæ. Si accidit melancholia, est timor sine causa cum malis cogitationibus. Mestitia est timor rerum impossibilium, & quando melancholia vititur, conuertitur homo ad ferinos mores, et omnes ipsius motus sunt prauī, et timorosi, hæc impressio fit animæ propter complexionem obscurā melācholiæ, quia habitus animæ corporalis, sequitur complexionem, & anima terretur propter humorem melācholicum nigrum, sicut terretur homo in obscuro. Ex cerebri enim caliditate, humiditateq; accidit homini meminisse, & obliuisci. Cum eius temperatura medio modo se habet in utroq; calido, & frigido fit memoria, ex frigido verò obliuio gignitur, sic animo frigido in cerebro fit lethargus, et ex adurentibus febribus fit delirium. Lucretius tertio libro de his ita cecinit.

- „ Est etiam calor ille animo : quem sumit in ira
 „ Cum feruescit : & ex oculis micat acrius ardor.
 „ Est & frigida multa comes formidinis aura.
 „ Qua ciet horrorem membris, et concitat artus.
 „ Est etiam quoq; pacati status acris ille.

- „ Pectore tranquillo qui fit, vultuq; sereno.
 „ Sed calidi plus est illis, quibus acria corda,
 „ Iracundaq; mens facile efferuescit in ira.
 „ Quo genere in primis vis est violenta leonum.
 „ Pectora, qui fremitu rumpunt plerunq; gementes:
 „ Nec capere irarum fluctus in pectore possunt,
 „ Aut ventosa magis ceruorum frigida mens est,
 „ Et gelidas citius per viscera concitat auras.
 „ Quae tremulum faciunt membris existere motum.
 „ At natura bouum placido magis aere viuit,
 „ Nec minus irai fax vnquam subdita percit,
 „ Fumida suffundens caeca caliginis umbras.
 „ Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris:
 „ Inter utrosq; sita est ceruos, saeuosq; leones. & c.

De nostri corporis humoribus, ex quibus mores conijci poterunt. Cap. 8.

QUATVOR sunt humani corporis humores, sanguis, pituita, & utraq; flaua, & atra bilis. Sanguinis fons est cor. Sanguinei viri signa sunt. Crassa corporis habitudo, color albus rubedine immixtus, corpore, visuq; floridi, & colore venusti, sunt hilares leti, & rubicundi. Ob id Hippocrates, quod alij tristes, alij hilares sint, causam esse in elementis, nam qui defecati sanguinis sunt, leti sunt. Homerus quoq; dixit, ob caloris copiam. Plinius ait. Sanguis quibus multus, & pinguis iracunda animalium, fortiora quibus crassus, sapientiora quibus tenuior, timidiora quibus minimus, at quibus nullus hebetia; pinguiissimus a sinis, homini tenuissimus. In homine vis eius ad singula momenta mutatur, ad singulos animi habitus, pudore, ira, metu, palloris pluribus modis, item ruboris; alius enim ira, alius verecundia. Nam & in metu refugere, & nusquam esse certum est. Pituita residet in cerebro. Signa sunt albedo in carne, color obscurus croceus, agiles hi, mente leues, ingenij celeris, & iracundi. Qui autem bile abundant, quae in splene residet, color carnis obscurus fuscus, inertes sunt, pusillanimi, & timidi. Plato in libro de scientia, ingenio eos pollere scripsit, qui furore percipi, & excitari solent, & in Phaedro, Poeticas fores frustra absq; furore pulsari. Democritus quoq; dixit, ingeniosissimos maxime furore quati. Loxius melancholicos tristes vocat, & maestos propter spirituum obscuritatem, & modicum calorem, cumq; vapores in cerebrum ascendunt, terribilia phantasmata, & apparentias demonstrat. Sic sanguineos hilares vocat propter spirituum claritatem, sic phlegmaticos segnes, & superuenientibus periculis nullatenus ad iram prouocari, cum humor ebullitioni aptus non sit. Atra, vel flaua bile affectos ad iram concitatiores, & propensiores. Sed atra bilis duplex est, quarum altera naturalis dicitur, altera vero adustione contingere, naturalem esse densiorem, siccioremq; sanguinis partem, adustam vero in quatuor species diuidi, aut naturalis melancholiae, aut sanguinis purioris, aut bilis, aut pituitae salstioris combustionem concipitur. Ex quatuor his iudicio nocumenta inferuntur, vipote furorem, concitationem, insaniam, stupiditatem, & stoliditatem, sola vero atra bilis naturalis iudicium confouet. Sed non ita simpliciter censendum est, nam si sola sit, nigra, & densa, hebetudinem impertitur, si pituita commisceatur, torporem, si pauca est, ut sanguis, & bilis, & spiritus deficiantur, inconstantiam ingenij, & memoriae fluxum largitur

gitur, si exuberat, vix marcore excitabitur. Sed necesse est, esse præcœnucm, copiosam, & in æquilibrio bilis, nec deterioris pituitæ desit humor, ut ex tribus vnum consurgat corpus, ut otio sanguinis partes, duæ bilis, duæ item bilis atræ portiones existant. Accendatur bilis atra, & à duabus illis non aduratur, sed accensa fulgeat. Et ob id Heraclitus. Lux sicca, anima sapientior. In problematis Aristoteles ait. Omnes homines, qui ingenio claruerunt, vel in philosophiæ studijs, vel in republica administranda, in carmine pangēdo, vel in artibus exercendis, melancholicos omnes fuisse, & multis horum vitij atræ bilis infestari, ut Hercules, qui etiam sacro morbo obnoxius fuit. Lysandro Lacedæmonio ante mortem genus vlcis emersit, quod ex atra bile constitit. Adde Aiace, & Bellorophontem, quorum alter penitus ad insaniam prorupit, alter loca persequebatur, unde illud Homeri.

„ Ast hic, quando etiam grauior Dijs omnibus errat

„ In campos solus latos, inq̃, auia rura,

„ Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Quin plerosq; alios ex Heroum ordine morbo eodem laborasse compertum est. Annis posterioribus Empedoclem, Socratem, Platonem, & alios cōplures viros insignes hoc fuisse habitu no- uimus, & quamplurimos poetarum. Fuit & Eurilocus acerrimo quidem iudicio, cuiusmodi se- re omnes, qui atra bile affecti sunt, & Phauorinus hanc affectionem heroicam vocat. Natura calido, & frigido temperamento constat. Atra bilis & calidissima, & frigidissima reddi potest, sed non per summa, verum penitus est frigida, quæ si modum excedit, hominē fatuum, attonitum, aut obtorpenum, aut anxium, & formidolosum. Sed si admodum incalescit, securitatem animi, cantilenas, & mentis alienationes, & vlcum eruptionem parit. Nam quibus multa, & frigi- da bilis atra stolidi, & ignaui sūt, in quibus permulta, & calida ij perciti, ingeniosi, amasij propen- si ad excādescentiam, cupiditatem q̃; & loquelam, multi ad insaniam, aut ad lymphaticam tri- stitiam, ex quo Sibyllæ, & Bacchæ, & omnes, qui diuino spiraculo instigari creduntur, quod non nisi naturali intemperie accidit. Marcus ciuis Syracusanus præstantior poeta erat, dum mente alienaretur. At quibus ille calor remissus mediocriter, longè prudentiores, præstantiores alijs in literarum studijs, & artibus, & in Republica. Affertq; ad subeunda pericula magnū discrimen, alij maiorem in modum sibi confidunt, ut etiam Achelao Regi Macedoniæ euenit. Summa igitur est, quod melancholici varij, & inæquales sunt, nam & calida, & frigida reddi potest, & quoniam maximè vim morum instituēdorum retinet, nā mores maximè omnium, quæ in nostro corpore habentur, calidum, & frigidum instituunt, ideo varijs moribus informat, & cum portio temperata sit frigidior, calidiorq; facit, ut melancholici omnes nō per morbum, sed per naturam ingenio sint singulari. Galenus item tertio de locis affectis. Macri, inquit, nigri, & hirsuti, & quibus latæ sunt venæ aptissimi censentur, ut huiusmodi atræ bilis humor cumuletur, fitq; interdum, ut rufo colore homines in melancholicam temperaturam recidant, post hos flauī, idq; si uigilijs multisq; fuerint laboribus nutriti, sollicitudine, & victus tenuium additis.

Contra Platonem, & quomodo per animalium partes sit iudicandum. Cap. 9.

SENTIEBAT igitur Plato, quod si homo vniuersum corpus cui prorsus animali con- simile habuerit, iisdem etiam moribus, & affectibus, quibus illud afficeretur, idq; nos neuti- quam verum esse non reticebimus. nam nullus unquam homo alterius animalis corpori si conferatur in vniuersum assimilabitur, sed si quadamtenus consimile fuerit, in partibus id contin- get. Partes, vel signa, quæ animalium effectus decernunt, vel effectus ipsi, alij proprij sunt, alij communes, proprij sunt, qui vni tantum animalium generi competunt, ut canibus esse contumeli- osum,

asinis verò indolens. Communes alij omnibus, alij pluribus insunt, communes omnibus, usq; ad formicas est contumeliæ effectus, communes pluribus sunt ipsius veneris effectus, qui & si cunctis, nullis tamen certius, quàm asinis, & suis competunt, unde proprijs animi effectibus proprie respondent corporis dispositiones, sic communibus communes. Sed communia signa per parum, aut nil Physiognomoni conducunt, quia communes affectiones offendunt, quæ leoni, ceruo, & apro eadem sunt, & si quis in communibus signis assimilabitur, cur potius leoni, quàm ceruo, vel apro assimiletur? Propria ergo signa eligenda veniunt. Sed neq; hæc quoq; ad rem faciunt, nā propria signa nulli propria, nisi cui propria sunt, nulliq; competunt, propriamq; passionem ostendunt, & si alteri competere, propria signa non essent, & cum effectus nullus proprius sit animalium, ex quibus physiognomoniā exercemus, nullum igitur signum peculiare erit. Nam non solum leo fortis, sed taurus, & aper, nec ceruus timidus, sed lepus, & felis, unde si quis communibus, vel proprijs signis uti velit, frustra terat operam, nec voti compos fiet, sed oportet ea animalia considerare, quæ communi aliqua affectione notantur, & ex ijs ea signa notāda veniant, quæ solis illis, & non alijs communia sint, signumq; illud cum effectu mutuo cōuertatur, ut cui signum competit, eidem pariter, & affectio, & cui affectio eidem pariter, & signum, & animalia, quæ huiusmodi affecti onibus vacant, ijsdem etiam quibus præmostrantur signis vacent. Sed ne clariorem mōstrandi viam intercipiamus exemplum apponere rationi non valde inconsequentaneum videtur. Si quis ex leone fortitudinis notas accipiet, scilicet extrema magna, ea etiam reliquis fortibus videre cōtingit, ut pote tauro, equo, & apro, quæ etiam extrema magna habent, & robusta sunt. Vnde argumenti sedes constituitur Physiognomoni, qui extrema habuerit magna, fortis erit. Sed ne in signorum electione nos falli contingat, cum vniuersum genus duplices affectiones, geminaq; signa habuerit, cui affectioni quale signum conueniat, vel utriq; vel neutri. Contingit enim leonum generi duplicem affectionem, scilicet libertatem, & fortitudinem, duoq; alia signa mira præferunt, elatam frōtem, & magna extrema: ne remoretur anceps animus vtrum elata frons munificentie, vel roboris nota erit, hac utendum est metodo. Nos sedulo taurum, equum, & aprum, aliaq; robusta animalia intuebimur, & si hæc ingentes extremitates habere conspiciemus, & liberalia non sint, neq; elata frontis signa præferunt, id signum liberalitatis potius, quàm roboris erit. Inspicienda quoq; veniunt alia animalia, quæ munificentissima sunt, & elata fronte incedere videbuntur, ob id, qui huic studio nauant operam, omni prorsus diligentia animalium historijs inuigilēt, ut eorum affectiones, mores, descriptiones, & partes magnopere calleant, & considerent, ut hinc totum negotium pendere videatur. Nec flocci faciendum remur id notarum discrimen, quod aliquæ cognatæ sint, aliæ ascititiæ: cognatæ sunt, quæ nobiscum ingentæ ab ortu vsq; ad mortem manent vitæ cœuæ, ut frontis latitudo, nasi simitas, & similia: ascititiæ verò, quæ casu contingunt, ut orbitas, & faciei color. Cognatæ notæ animæ passiones notant internas, & naturales sunt, ut gaudium, & metum, accidētales autem animæ passiones sunt, Aritmetica, Medicina, Theologia, quæ ex signis cognoscere non possumus. Huc afferre lubitum est, ut non à re alienum, quod Aristoteles Alexandro scribit. Quod non creauit Deus creaturā homine nobiliore, nec collegit in alio animali, quod in eo posuit, cum non sit in aliquo animalium consuetudo, vel mos, quem non repperias in homine. est enim audax ut leo, formidolosus ut lepus, largus ut gallus, amarus ut canis, durus & austerrus ut coruus, pius ut turtur, malitiosus ut leana, domesticus ut columba, versipellis ut vulpis, mitis ut agnus, velox ut capreolus, humilis ut pardus, piger ut ursus, carus ut elephas, vilis & stolidus ut asinus, obediens ut pavo, garrulus ut passer, utilis ut apis, vagus ut caper, indomitus ut taurus, recalcitrans ut mulus, mutus ut piscis, rationalis ut angelus, salax ut porcus, malitiosus ut bubo, utilis ut equus, noxius ut mus, et tandem nec uegetale, nec minerale, nec aliqua substantia, quæ cum homine aliquod proprium non habeat. Adamantius. Vnus cuiusq; ani-

malis mores omnes manifesti sunt ex effigie, quæ moribus illis conuenit, ut leonis mos irascibilis, & fortis & effigies talis. Pardi facies delicata, sed iracundus, insidiosus, dolosus, timidus simul, & audax, figura etiam his moribus congruit. Ursa crudelis, dolosa, ferox, & seua, Apro est iracundia inconsiderata, boui seueritas, & simplicitas, equo iactantia, et honoris cupiditas, vulpi doli, & insidiæ, simiæ scurrilitas, & dissimulatio, oui stoliditas, hirco ignauia, sui immundities, atq; gulositas, similiter cæterorum volatiliū, & reptiliū effigies moribus conueniunt. Si igitur homo partem, aut membrum aliquod feræ, vel aui simile habet ab his necesse est ipsum physiognomon:zari. Si nanq; oculos charopos, & mediocriter concauos videas, leonis te admonebunt, si ualde cōcauos, maligni moris sunt, & simiam referunt, Si plani fuerint bouinos oculos tales dicito, si eminentes, stupidi, & iniurij, sicut asinij.

Contra Trogum, & quomodo è diuersis cæli locis hominum mores
sint coniectandi. Cap. 10.

AT Trogus, qui ex varijs cæli habitibus diuersas morum contemperationes coniectabat, iisdem argumentis afficietur, quibus & ij, qui ex digniorum animalium partibus, & affectibus animi facultates hominum obseruabant, nos ne fastidium potius, quàm nouam doctrinam discantium animis pariamus, à presenti orationis nexu dissita sit hæc pragmatia. Sed de morum temperatūra, corporumq; formis ad varios cæli aspectus, ecquid maiores nostri in medicina, philosophiaq; dignissimi procures scripserint, futurum opere prætium arbitror, si in medium exhibuero. Hippocrates libro de aere, aquis & locis ad regionis habitum, qualitatemq; hominum mores responsum habere demonstrat. Asianos pacatiores, & cultiores, idq; ex anni temperatura euenire ait, si quidem à medio solis exortu ad auroram Asia sita est. Sic qui Phasim auolunt ab hyberno sole ad Meotidem paludem agrestes sunt, & ad laborem segnes propter varias anni temperaturas, sunt enim ibi montes altissimi, ardua regio, & inæqualis Scytharum gens circa paludem Meotidem habitans, quæ & Sauromatæ appellantur, crassa forma, iuncturis humectis, & inefficaces, unde neq; arcus intendere, neq; tela torquere possunt præ impotentia humerorum. Europei inter se valde diffformes ob temporum variationes, unde audaces, & integri natura nascuntur, & magnanimi magis, quàm Asiani, & difficultates omnes aggrediuntur. Inter Platonis placita illud obseruauimus scienter dictum. Ex varijs cæli locis, varias ingenerari morum adæquit. Quo argumento in Græciæ tractu in adipiscendis disciplinis aptiores videri homines multo, quàm aliubi, & qui in Phœnicem vergunt, cumuladæ pecunie mirè sagaces. Nunc Polemonis, & Adamantij opiniones afferemus. Arcto quicunq; subiacent, corpore sunt prolixo, colore albo (sed rectius ut Adamantius, capillis, colore flauo albicanti, & mollibus, oculis glaucis) simi, crassis cruribus, prægrandibus, carne laxa, & ventricosi, sed ingenio simplices, animosi, leuissimi consilij, animo præcipientes, ac stolidi. Hac Polemonis testui temporis iniuria vulnus inflixit, nos medelam ex Adamantio afferemus. Contra qui Meridiei, nigri, crispisq; capillis, nigris oculis, gracilibus cruribus, disciplinis & hi parum apti. Subiungit Polemon. Multimodæ sententiæ, mente leues, mendaces, dolosi, furaces, ac magis, minusq; alij alijs, quo magis, minusq; contiguas regiones his incolunt, vel locorum intercapedine sciunguntur. Mediæ verò regionis incolæ mediâ habet quoq; figurâ, signa, et ingenia. Oriëntales, et Occidētales, quò magis ad Meridiem, vel Aquilonem accedunt, eò ipsi inter ipsos differunt. Qui extremis Lybiæ oris insident, ut Nomades, & Hiberi, & Lybes Ethiopibus similes sunt, & tandem, ut cuncta complectar, Austrinis quidem omnibus siccū dominantur, & calidum, Arctoïs, contra humidum, & frigidum, aliæ verò regiones, quæ ad utraq; harum accedunt, temperamēto, effigie, & moribus

& moribus similes ipsis producant. Sed cur in pluribus locis hæc euariant, causa est, quod alij aliò transferant sedes, & confunduntur nationes, ut si Thraces nauigarent in Italiam, & Itali in Thraciam, Persæ in Assiriam, Assirij in Persiam. Ptolomeus doctissimus, & si è syderum cõfigurationibus hominum mores prouenire scripserit, etiam quæ dixit, nostro proposito quadrabunt. Tradit itaq; Septemtrionales populos feroces, peruiaces, & agrestis esse truculentia, Italos, Græcosq; præstantes, benignos, amicitia studentes, animis, & corporibus temperatos, fortes, nobilium rerum percipidos, regni ofores, libertatis amatores, populorum imperio gaudentes, bellaces, & legi slatores, Arabos furaces, subdoliq; ingenij, seruales instabiles, lucri cupidos, Armenos, mobiles, improbos, Sauromatas feritate immanes, Phruges leues, morigerulos mulieribus, Aphros in Venerem procliuēs, periuros, temerariosq;. A quo Maternus. Scythæ crudeles, Itali regali nobilitate præfulgidi, Galli stolidi, incolultiq; Græci leues, Aphri subdoli, Syri auari, Asiani venerei, Siculi acuti, Hispani elatæ iactantia animositate præpositi, Ægyptij sapientes, Babylonij prudentes. Nec Vitruuij sententia ab his abhorret. Inquit enim. Qui rigentia mundi, ac gelu torpentia loca inhabitant, immanibus corporibus sunt, candentibus corporum extimis, directo capillo, & ruffo, oculis cæsijs, sanguine multo ex humoris plenitate, cæliq; refrigerationibus sunt conformati. At qui exustas à sole mundi plagas incolunt, breuioribus corporibus, colore fusco, vibrato capillo, oculis nigris, cruribus inualidis, sanguine exiguo solis impetu perficiuntur, itaq; etiam propter sanguinis exiguitatem timidiores sunt ferro resistere. Itaq; meridianæ nationes ex acuto feruore mentis expeditius, celeriusq; mouentur ad consiliorum agitationes. Ad Arctum versi ex infusi cæli crassitudine, ac ob aeris obstantiam refrigerati, stupidis ferè nascuntur mentibus, quod ex serpentibus brumali frigore torpentibus perspicuum fit, quæ per calorem, cum exhausta habeant humoris refrigerationem tunc acerrime moueantur, per brumalia autem refrigeratæ immotæ sunt stupore. Cum autem meridianæ nationes animis acutissimis, infinitaq; solertia consiliorum, simul ad fortitudinem ingrediuntur, ubi succumbunt, quod habet exustas à sole virtutes animarum, qui verò frigidis nascuntur regionibus, ad arma paratiores sunt, magnisq; viribus ruunt sine timore, sed animi tarditate, & sine solertia irruentes suis consilijs refringuntur. Cæterum mediæ regiones hinc calore, hinc frigore temperatæ, & corporum membris, animorumq; vigoribus pro formidine sunt in Italia gentes, populusq; Romanus inuictas habet laudes, itaq; consilijs barbarorum refringit vires, & forti manu Meridianorum cogitationes. Ita diuina mens in temperata regione urbem collocauit, ut omnis terrarum imperio potiretur. Plinius etiam ad hæc. Contextenda sunt his cælestibus nexa causis. Nanq; Æthiopas vicini syderis vapore torreri, adustisq; similes gigni, barba, & capillo vibrato, non est dubium. Et aduersa mundi plaga, atq; glaciale, candida cute esse gentes, flauis promissa crinibus, truces verò ex cæli rigore has, & illas mobilitates habentes. Ipsosq; crurum argumēto, illis in supera succum reuocari, natura vaporis, his in inferas partes depelli, humore deciduo. Corporum autem proceritatem utrobique, illic ignium nisu, hic humoris alimento. Medio verò terræ salubris vtriusq; mixtura, fertilis ad omnia tractus, modicus corporum habitus. Magna & in colore temperies. Ritus molles, sensus liquidus, ingenia sæcunda totiusq; naturæ capacia. Iisdem imperia, quæ nunq; extimis gentibus fuerint. Vegetius eligendos tyrones septentrionales iubet; nam qui vicini sunt nimio soli, calore siccati amplius sapiunt, sed minus habent sanguinis, & cum se exiguum sanguinem habere nouerint, metuumt vulnera. Septentrionales verò largo sanguine redundantes ad bellum præptissimi sunt, & remoti à solis, doribus, incolultiores esse dicit. Ad id Lucanus.

„ Quicquid ad Eoos tractus, mundiꝑ teporem

„ Labitur

- „ *Labitur, emollit gentes clementia cœli.*
 „ *Omnis in Arctois populus quicunq; pruinis*
 „ *Nascitur, indomitus belli, & mortis amator.*

Trhaces in Venerem procliuiores Ouidius testatur de Tereo agens.

- „ *Digna quidem facies, sed hunc innata libido*
 „ *Extimulat, prouumq; genus, regionibus illis*
 „ *In Venerem, & flagrat uitio, gentisq; suoq;.*

Sed quæcunq; ex his scriptoribus huc retulimus, ne putetis velim vera semper contingere, sed in pluribus, nam ut Apuleius inquit, apud socordissimos Scythas Anatharsis sapiens natus est, & apud Athenienses Catos Melicides fatuus. Sed quæ de hominibus diximus, etiam in cæteris animalibus videre licet: nam accipitres, falcones, & aquila maiores sunt, fortioresq; in regionibus Aquilonem versus. In frigidis enim terris magna corpora nascuntur, quæ copioso sanguine, & spiritu abundant, unde audacia, & feritas prouenit. In alijs verò regionibus secundum proportionem vigor, audacia in eis spectatur.

Contra Philonem, & quomodo ex apparentibus è facie moribus sit iudicādū. C. 11.

PHILONEM Lacdaemonium, qui solum ex facie in passione illa hominum morum signa venabatur, ita coarguit Aristoteles. Fortis, & impudens haud dispari se habent vultu, hic enī omni à se verecūdia abiecta, ille ōni abdicato timore obfixo vultu loquūtur, si vnus igitur apparet in facie mos, unde noris duas animæ affectiones, et inter se oppido quam differentes? neutiquam enim parum abest fortitudo ab impudentia. Præterea si ea signa accipienda sūt, ex quibus humana natura vestigatur, quæ semper, & omni tempore vera sint, qui fieri potest, ut natura hilaris ridenti semper fronte permaneat, ut ei nunq; contingat odiosum, & mæstū diem ducere? sic quoq; mæstus animo natura, nonne fieri potest, ut gaudio, & tripudijs vitā ducat? Perpauci igitur sunt effectus, qui ex apparentibus in facie moribus conijci poterunt, ut iusti, misericordes, & ingeniosi, qui ex huiusmodi in facie configurationibus in passione illa non dignoscuntur. Sic Philonis regula, vti non semper explorata utilitatis vera habenda est. Nec sanè satis vulgarem operā præstat, uerū sedula vestigatione perquirēdum, si alia comitentur signa, ne simplici fallamur nota. Ut superius a nobis recensitū est: Polemō ad hæc. Accidit nonnullis formæ mutatio, cum lætitia præter morē exhilaratur, vel dolore, ira, vel formidine afficitur, uel ieiunijs, aut repletionem, uel si rei alicuius cupidine tenetur, vel si quid animo cōsiderāt, aut oculis cōtemplātur, vel auditus sensu tenentur, & quidem in eiusmodi e haud tota forma immutatur, sed immobilis manet signa autem mutantur. quæcunq; autem ex ipsis permutantur, non æque in omnibus permutatiōē sentiunt, sed quantum ad cuiusq; naturam proxime accedit. Hoc autem considerare oportet, quod quæcunq; signa in quouis, ex ortu prouenientia conspiciūtur, illum ipsum indicāt magis iisdem affectionibus subijci, quas illa denotant. Exēplum erit, si quis signa considerantis habuerit, prudentem, boniq; cōsiliū dixeris, si verò signa fraudis, doliq; & si illa in præsetia minime agat, cum arce quadā celet doloſū, & fraudolentis facile existimabis. si quis item iracūdi notis signetur, & si tūc minime iratus sit, ira tamen obnoxium censebis. Idem & in alijs iudicabis.

Quòd etiam per signa à contrario sumpta mores diiudicare possimus. Cap. 12.

ARISTOTELES in suis physiognomicis inter alios modos, quibus physiognomicam scientiam exerceri posse scripsit, electionem signorum etiam dissimiliter
 C feri,

fieri, hoc est loco à contrario. Exemplo omnia clariora reddemus. Vt si pilorum duritiem fortitudinem denunciare cognoscimus, pilorum mollitiem imbecillitatem per signum à contrario iudicare. Item eorundem in pectore densitatem, iræ excandescentiam pro certo habemus, cum spirituum, & cordis caliditatem arguat, quæ iræ causa existit, sic eorum carentia in eodem loco mansuetudinem monstrabit. Et si extrema magna fortitudinem arguent, contra exilitas limorem, & exilitatem ostendit. Et sic de multis erit idem iudicium faciendum.

Quod ex distinctione habituum, & passionum masculini, & foeminini generis de moribus multa coniectantur. Cap. 13.

NUNC ex Aristotele animalium genus in duas formas diuidemus, masculinam scilicet, & foemininam, & qua in re altera ab altera differat, & quid cuiq; conueniat, addemus & corporis formæ mores, scilicet quæ animosa, vel timida, iusta, vel iniusta fuerint.

Tabulam hanc obuiam hic praefigendam duximus, quae anteriorem, & posteriorem corporis virilis faciem exprimat,
ut singula partes, quare toto opere meminimus liquido conspiciantur,

VIR igitur magno corpore peditus est vultu lato, supercilio incuruo, oculo magno, mēto quadrato, collo crasso, neruosoq; humeris robustis, pectore amplo, costis validis, vētre cōcauo, coxēdicibus ossosis, apparētibus, coxis, et brachijs neruosis, articulatis, et fortibus, genu duro, tibijs neruosis, suris deorsū cōtractis, talis neruosis, articulatis pedibus, et manibus magnis, bene formatis, & neruosis omoplatis fortibus, magnis, & distantibus, metaphreno articulado, carnosof, dorso magno, robusto, et bene costato, lūbis ossis, validis, natibus gracilibus, et carne duriori, sicciori q; gressu tardo, voce magna, et graui. Moribus uerò generosus, intrepidus, iustus, simplex, et uictoriae cupidus.

Proposita hac modo figura Leonis imago ad viuum delineatur ut eius partes cum virilibus comparāda cōmode inspectetur.

NUNC leonis formam describemus; nam totius corporis leonini forma, & singula eius membra viri ideam prae cunctis animalibus maxime sortita videtur. Leo capite est mediocri, facie magis quadrata, non valde offsea, fronte quadrata, in medio magis caua, eminente supercilia, & nasum versus veluti nube, sed frontis id, quod ante caput est eleuatum habet. χαρῶνδρος ὀφθαλμοὶ ἐγκοίλῃσ' ὁ σφῶδρα περὶ φρενὶσ' ὅτε ἂ' γὰρ προμῖνῃσ', oculis charopis, non valde volundis, neq; valde prominentibus, ut uelut trāslatio habet. Gesnerus non prominentes, sed oblongos vertit. Sed nos leonem inspicendo, oculos non cauos vidimus, sed mediocres inter cauos, & extantes, & Aristotelicum textum corruptum iudico, ex Adamantio restituentum, habet enim, charopi, & caui mediocriter oculi leonem se admonebunt, ob id oculis concauis rotundis, non ualde cauis, neq; ualde proiectis. Sed redeamus unde digressi sumus. Supercilio pregandi, naso crassiori potius, quā tenuiori, superiori maxilla non prominente, sed inferiori aequali, rictu ouis amplo, in quo labia tenuia, ita ut partes superiores inferioribus superiniecta sint, eadem laxa iuxta labiorum angulos. Ceruice ex singulis, restisq; ossibus rigenti collo magno quidem, sed mediocriter crasso, pectore robusto, partibus circa ingulos solutis magis, quā compactis, metaphreno lato, costis, & dorso valde firmis, circa coxas, & femora parum carnis habet, medio ventre gracili. ἐυζαννῶν, sed Suesanus satis peruerse, basim iuuenilem vertit. Cruribus validis, et neruosis, pilis vestito flauis, neq; rectis, neq; valde crispis, corpore toto articulado, & neruoso, nec molliori, nec iusto duriori. Suesanus etiam perperam humidū vertit. Incedit tardē, & passibus multum distātibus; humeris ad singulos passus cōmotis. Animae uerò habitus, generosus, magnanimus, uictoriae cupidus, māsuetus, iustus, & amās eorū, cum quibus versatur.

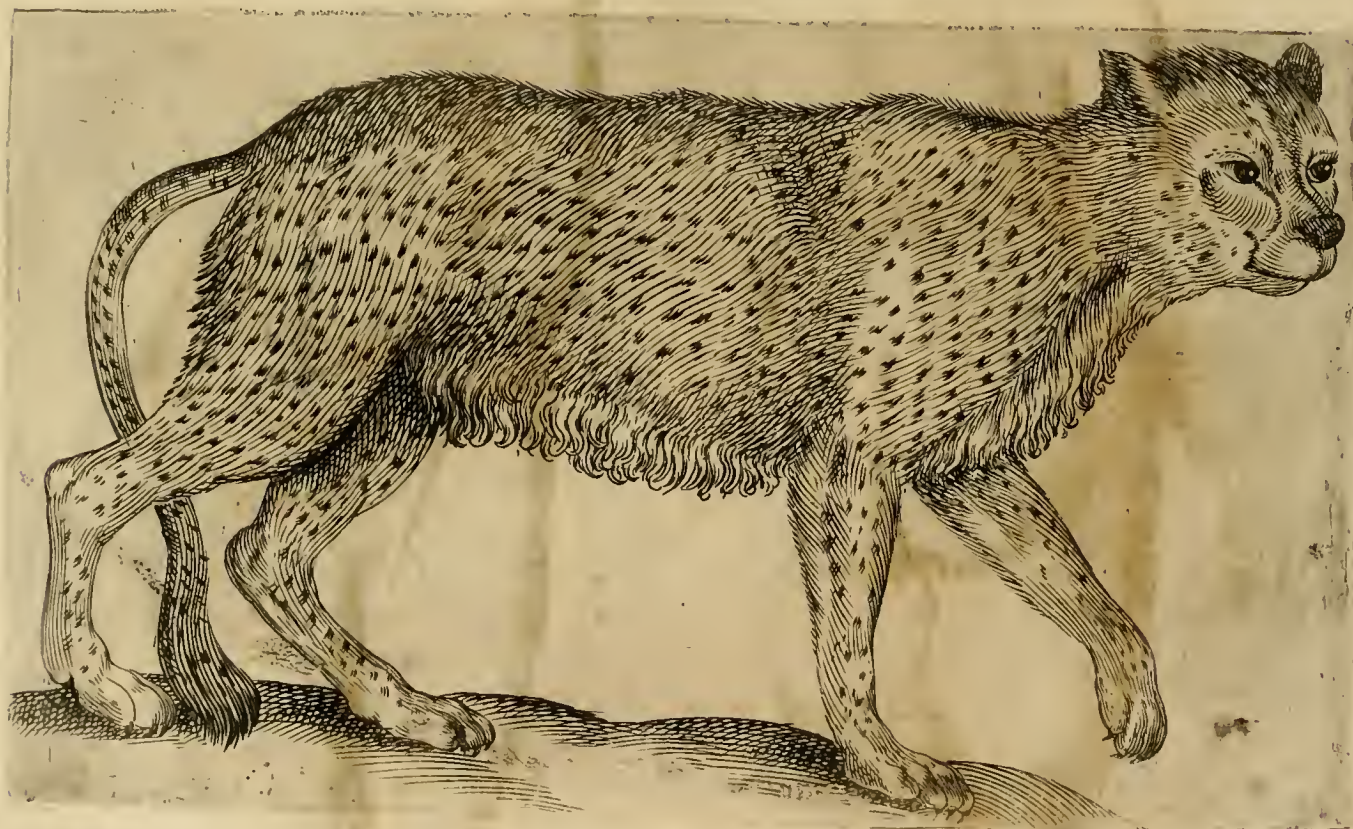
In hac

In hac tabella femineam figuram expressimus auersam, & aduersam utriusque partis singula membra vniuerso opere commemoranda in aspectum venient.

FOE MINA autem contrario modo se habet. Capite est paruo, capillo molli, vultu angusto, fronte depressa, supercilio extenso, oculis paruis, & splendentibus, naso recto ad faciem male discreto, facie carnosâ, exilibus labijs in ore paruo, & ridenti, mento rotundo, & glabro, collo gracili, clauibus male solutis, pectore stricto, & imbecilli, coxis pinguibus, genibus carnosâ, intus innuentibus, & collabantibus, tibijs mollibus, & inarticulatis, suris densis ductis, talis carnosâ, paruis, pedibus, & manibus gracilibus, inarticulatis, vlnis, brachijs, & cubitis exilibus, humeris inarticulatis, imbecillibus, dorso angusto, & debili, metaphreno inarticulato, et infirmo, lumbis carnosâ, natibus carnosâ, & pinguibus, & vniuersa dinîq; corporis forma minori, delicatiori potius, quàm generosiori, minus, neruosa, & humidioribus carnibus: Voce exili, gressu breui incedente. Ingenium verò muliebri pusillanimum furax, & ad summum dolosum. Sed Adaman-
tius molle iracundum, insidiosum, fraudulentum, timidum simul, & audax dicit.

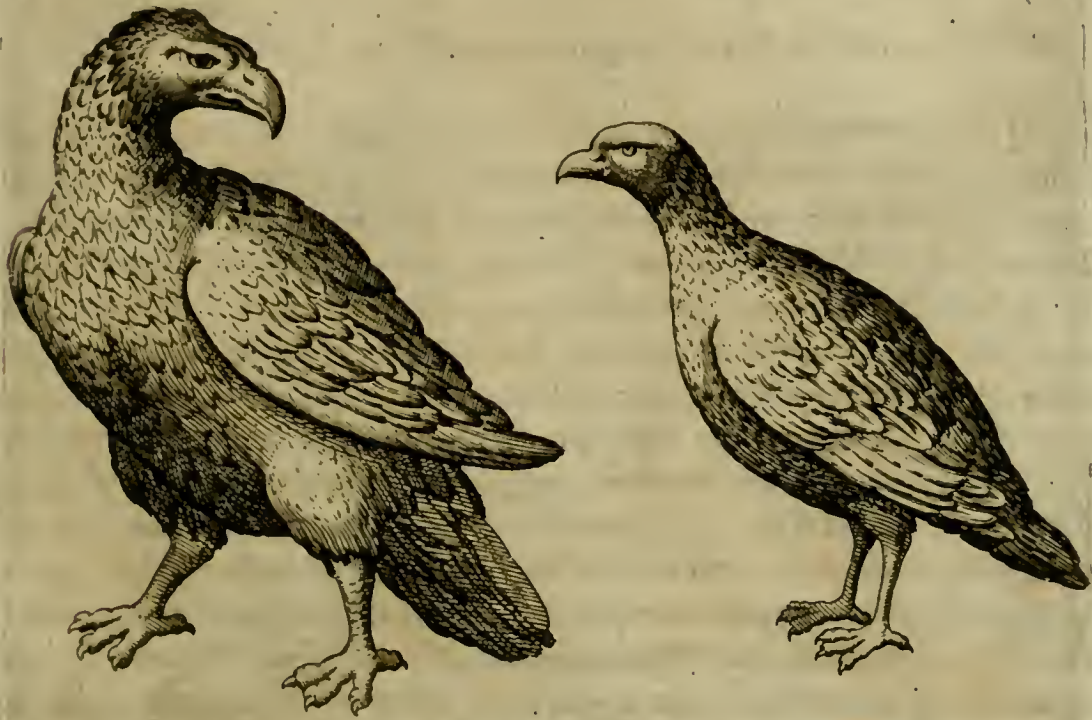
Hic ut pardalis forma a l. vium demonstratur maxime præstiumus, nam eius partes muliebribus comparatæ eandem retinent similitudinem.

HIC pardalis formam referemus, nam pardalis inter animalia formam maxime, & ingenium muliebri refert, cruribus tamen exceptis, quibus maxime ad inuadendum cætera animalia, & ad se defendendum utitur, & fortiter agit. Habet enim pardalis faciem paruam, os magnū, (paruū) oculos paruos albicantes, ipsosq; circumuagantes magis. Sed Gesnerus legit pro ἐπιπολετέρεσσι περιπολετέρεσσι & putans textum corrigere, ipsum prouertit. μετα-
πον τρομὴ ἐστὶ οὐ, πρὶν τὰ ὦτα εἰσι φερέστερον, ἢ ἐν ἐδώτερον. idest frontem oblongam, versus aures rotundam magis, quàm planam, sed vetus traslatio aliter habet frontem iogam, aures rotundas magis, quàm planas satis peruersè. Collum valde longum, & tenue, pectus paruis costis præditum, dorsum longum, clunes carnosâs & femora. Partes verò circa ilia & ventrem magis planas, idest non protuberantes nec cauas, colorem variū, corpus totū inarticulatum, & asymetrum. Forma igitur corporis talis. Sed ingenium molle est, vel effeminatum, iracundum, insidiosum, & fraudulentum, timidum simul, & audax. His moribus corporis etiam farma re-
spondet.

spondet. & Sapientes Ægyptij hominem designaturi, qui scelestum suum ac malignum occultent animum, ne à suis noscatur, pardalim pingunt, hæc siquidem clanculum alia persequitur animalia, nec sinit impetum, ac pernicitatem suam innotescere, qua in illis persequendis vititur. Sed addit Adamantius ex auibus aquila masculinum aspectum, perdix verò fæmininum habet, reptilium draco quidem maxime masculinam, vipera verò fæmininam formam habent.

Subiecta tabella aquila, & perdicis imagines præferebat, nec tam præsentii capiti, quam totius operi inserviunt.

HÆ sunt maris, & fæminæ formæ, & mores. nam animalia cicura nobis experientia nota sunt, sylvestria pastoribus, & venatoribus, & illis, qui ea pertractarunt, animas fæminis semper molliores, mitiores, ob id minus dubio procul maribus iracundæ, imbecillioresq; . Ipsimet in nobis met ipsis experimur, cum ira excandescimus, & fortiores, & imprudentiores sumus, nihilq; timentes, sed ubi furor nos ducit, ferimur ad agendum. Sed fæminæ sunt magis improbæ, petulantes, illiberales, imbecilles, timidæ, & iniustæ. Polemon ad hæc. Simili etiam ratione considerandum est, cum aliqui fæminea forma prædici conspiciuntur, quod ex oculis, alijsq; partibus patere solet, in quibus quedam ad voluptatem, atq; ad venerea accommodantur, hos mulierosos, temerarios, impudentes, versutos, perfidos, deceptores, quæ peculiaris sunt fæminarum, esse contenderint. Iam maris, & fæminæ formas descripsimus, ex quibus exempla, quibus in hominum moribus iudicandis utemur, excipiemus.

Quomodo per plures passionēs etiam aliæ indagandæ.

Cap. 14.

EST & alter mores coniectandi modus, quem nullus ante Aristotelem aggressus est, ut ipsemet in suis physiognomonicis testatur, & hic modus syllogisticus est, per quem ex duabus, vel pluribus passionibus alias possimus coniectari, & aliæ inferuntur, quomodo Rhetores utuntur. Hic pauper est, ergo blandus. Si ex signis hominem cognoscimus iracundum, tristem, & immorigeratum, possumus ex his continuo inferre, hunc etiam invidia nota carere non posse,

posse, sed necessario inuidum esse, & si eius facie, vel corpore inuidie notæ nullæ extant, & hunc modum dialectico ascribit, cum ex una conclusione illata, aliam inferat, nam tria illa accipiuntur, ut priora, & antecedentia, & quarta affectio, ut conclusio inferitur. Cognoscimus præterea vel ex apparenti more, vel per signa ex feris aliquem inuerecundum, & paruiloquum esse, possumus & illico inferre eum esse etiam furem, & illiberalem: furem quidem propter inuerecundiam, illiberalem propter paruiloquentiam, sequitur enim fur impudentiam, paruiloquentia verò illiberalitatem, ex hac conuenientia methodus nascitur mores coniectandi non inutilis.

Quod à nutricibus etiam in morum cognitionem deuenire possumus. Cap. 15.

NON in opportunum videtur huc asferre, & si Physiognomoni non admodum congruum. quomodo à nutricibus, & ab educatione in hominum morum notitiam deuenire possimus: nam vitia, & bonos mores pueri cum lacte hauriunt. Legimus apud Gellium Phauorinum philosophum dicentem, sicut valet ad fingendos animi, corporisq; similitudinem vis, & natura seminis, non secus lactis ingenia, & proprietates. Et Auicenna de lactantis moribus ait. Secundum verò mores suos consideratur, quoniam ipsam oportet bonorum morum, & laudabilium esse, & quæ tardè à malis animæ passionibus pariat, sicut ira, tristitia, timore, & reliquis. Omnes enim ista corrumpunt complexionem, & fortasse permutantur, seu transeunt in infantem lactantem, & propter hoc prohibuerunt quidam, ne stolidi lactet. Neq; in hominibus id solū, sed in pecudibus quoq; id animaduersum, nam si ouium lacte hedi, caprarum agni alerentur, constat in his lanam duriores, & in illis capillum gigni tenuiorem, sepeq; numero miramur pudicarum quosdam mulierum liberos parentum suorum, neq; corporibus, neq; animis similes existere quoniam in moribus inolescendis magnam ferè partem ingenium altricis, & naturam lactis tenent, quæ iam à principio imbuta paterni seminis concretionem, ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat. Homerus ad id.

- „ Non eques ipse pater fuerat tibi me hercule Peleus,
- „ Non Thetis est genitrix glaucum te protulit Equor,
- „ Aeriaq; rupes, mens quod tibi dura ferox est.

Ex quo Virgilius Aeneidos quarto.

- „ Non tibi diua parens, generis nec Dardanus author
- „ Perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
- „ Caucasus, hircanæq; admonunt ubera tigres.

Chrysippus ob id optimas, & sapientes nutrices pueris optabat. Refert Scotus puerum fuisse, qui diu porcæ lane altus, adultus etiam pannis indutus limum intrabit, & porcorum more vorabat, alterum, qui capræ lac cum suxisset, saltatim incedebat, arborumq; codices erodebat. Remum, & Romulum Lupa nutriuit ideo ipsos, & ab eo genitos romanos luporum instar rapaces extitisse. sic etiam de Licaſto, & Parrhasio dicuntur à lupa educatis: sic etiam Cerua Telephum Aganes, & Herculis filium nutriuit. In canibus etiam obseruant Agricole, & pastores nam eos, quorum volunt generosam indolem conseruare, non patiuntur alienæ nutricis vberibus ali, quoniam semper & lac, & spiritus maternus longe magis ingenij, atq; incrementa corporis auget, & si effeta lacte deficitur, caprinum prebent, dum fiant mensium quatuor.

De iudicandi methodo, & quæ signa præferenda veniant. Cap. 16.

Conse-

CONSEQUI iam cenſeo ex multis, quæ diximus ſignis, quæ præſerenda, & quæ omittenda, & quæ fortia, debilioraq; fuerint, oſtendamus. In ſignorum delectu primas partes ſibi vendicant ſigna, quæ ex proprietate accipiuntur. Sunt enim ſigna, ut ſuperius recensitum eſt, vel propria, vel communia. Propria ſunt, quæ cum paſſionibus recurſum faciunt, & huiusmodi poſitis, ponuntur & paſſiones, quarum ſunt, ut extremitates magnas habere proprium eſt fortitudinis ſignum. Communia ſunt ſigna, quæ ab apparenti more, à contrario, & id genus cæteris deſumuntur, & dicuntur communia, quia cum ſuis paſſionibus non conuertuntur. Quod ſigna, quæ à partibus accipiuntur fortiora ſint ijs, quæ à moribus apparentibus, & ſimilibus, cauſa eſt, quod immediate ſubſtantialem formam conſequantur, illa verò, ut color, & lenitas, & huiusmodi ſimilia, non tam immediate ſubſtantiam conſequantur, nam ſigna ex quibus Phyſiognomones diiudicant, ſunt ex motibus, ſiguris, coloribus, moribus apparentibus in facie, voce, carne, partibus, & figura totius corporis, & ſimilibus. Sed & partium ſigna ea fortiora ſunt, quæ ex primarijs locis deſumuntur. Primaria loca ſunt, quæ circa oculos, frontem, faciem, & caput. Secundo quæ circa humeros, & pectus, tertio circa crura, & pedes, poſtrema vero, & minima, quæ circa alium ſunt. Cuius cauſam affert Ariſtoteles. Signa enim, quæ circa caput, manifeſta ſunt, circa ſapere, & ſenſus, quia cerebrum continet principium motus, & ſenſuum, oculi pars cerebri ſunt ex Galeno. Sic anterior pars fortior eſt quia plenior, poſterior verò vacua. Ob id optime Apuleius dicebat, quòd totus homo in facie eſt, quia ibi ratio inhabitat. Secundo loco pectus, cordis domicilium, ſubiectum omnium ſenſuum. Tertio loco crura, & pedes, quia ſunt instrumenta ſenſus, & motus. Ultimo loco alius, à quo naturalia membra includuntur, quæ ad ſapientiam non faciunt, nec ab eo mos, aut virtus ulla proficiſcitur. Adamantius ſuæ Phyſiognomoniæ initio hæc habet. Circa partes, & membra quælibet, colorem, motus, ſpiritus, voces, & alia quæ ad hæc ſequuntur phyſiognomizare oportet. Sciendum quòd non ab vno ſigno ſecundum ſe ipſum, aut à duobus certe putare veritatem enunciandam, ſed à pluribus, & maioribus, atq; ab ijs omnibus, quæ ad inuicem conueniunt, alia autem ſigna ſecundum habitudinem, quam habent ad ea, quæ ſunt in oculis indagare oportet, hæc enim primas ſibi vendicant partes, ſi nanq; ea, quæ ſunt extra hæc his aſſentiuntur, ſine mendatio erit iudicium. Cæteris autem ſignis potentiora ſunt ea, quæ circa oculos manent, ut frons, naſus, os, genæ, & caput. Secunda verò quæ circa collum, & pectora ſunt, tertia quæ circa humeros, & manus, & crura, & pedes, poſtrema autem, quæ circa ventrem. Sed maxime ad iudicium confert totius hominis conuenientia in omnibus his apparens, hanc in omnibus ſignum omnium inſpicere oportet. Id autem rationem in ſe ipſo non habet, ſed ſingula ſigna, & ea quæ ſunt in oculis, & alia vniuerſa hominis effigies ſimul componit: omnibus enim ſignis ſimul adiunctis, quod verum eſt diiudicant. Sed alij ſunt, qui dicant ſigna ab anteriori parte accepta priora eſſe ijs, quæ cum ſenſibus fiunt, quia ibi ſenſus inhabitant, ſed quæ à poſteriori parte potiora eſſe ad motum, & fortitudinem, quia ibi membra ſunt neruoſa motus. Nec deſunt, qui ſugerant, potiora ſigna eſſe, quæ accipiuntur ex ijs membris, per quæ paſſio illa exercetur, ut quia cor iræ ſubiectum eſt ideo iræ ſigna, quæ à cordis partibus accipiuntur, potiora, verioraq; quam quæ à coſtis, pectore, reliquisq; locis. Eodemq; modo fortitudinis nota à brachijs, humeris, coxis & pedibus. Præterea memorari non obliuiſcar, quæ ipſemet Ariſtoteles memoratur, vni ſignorum credere fatuum eſſe, ſcilicet communium, ſed plura circa vnum conuenientia penſculanda eſſe, & plura teſtimonia ad vnum accommodanda, ut ex ijs mox ſecurius iudicium pro-

feratur, quod est etiam à Galeno confirmatum, qui Physiognomones multum errare credidit, quod vni signorum credant, nisi proprium signum id fuerit.

Quid sit Physiognomonía.

Cap. 17.

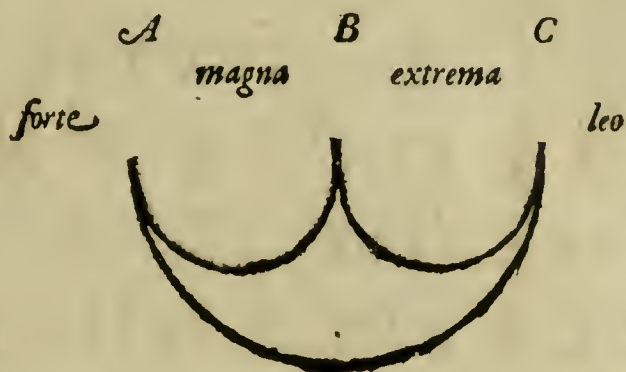
A T iam ad Physiognomonie diffinitionem deueniendum. Est igitur morum inspiciendorum Naturæ ratio, ex ijs, quæ corpori insunt fixis signis, & accidentibus, quæ signa mutant. Dicimus Naturæ morum nequis de accidentalibus putet, quæ etiam animæ inesse possunt cum tempore acquisitis, ut medicum, vel mathematicum esse, nam hæc ex naturæ corporis signis haud quaquā dignosci valent. Diximus accidentia, quæ signa transmutant, quia plerunq; per signa, quæ corpori non insunt, sed eo alterato insunt, ut timiditas, & verecundia, cum enim anima verecundiam ferre nequit, ex sanguinis ad exterius effusione, quasi dux rubor ipse apparet, sic metus ad præcordia se recipiens, quasi in suam arcem, pallor suboritur. Sic rubor, & pallor passiones sunt, quæ facile arcentur. Et dum animi mores dicimus, qui in sensitiua parte si sunt, quæ hominibus, & brutis communis est, quæ græce διαΰσια dicitur. Vnde vana est Trogi, & Philonis opinio, qui in animæ nutritiue operibus ex plantis signa colligi posse cogitarunt, nam cum vegetiua virtus communis sit omnibus viuentibus, longæui signa ex plantis sic colligebant. Quibus capilli longi, & firmi, longæui sunt, quia ad longeuas plantas referuntur, quæ folia firma, eterna; habent, ut pinus, ilex, medica, quæ æterna pubent coma, & longæua sunt. Physiognomonía nomen ex φυσικη natura, & φυσικη regula, quasi legem, vel naturæ regulam dicas, ut scilicet quadam naturæ norma, ordinatione; ex tali corporis forma tales animæ affectiones consequantur.

De syllogismo physiognomonico

Cap. 18.

I A M verum esse recensuimus animam, & corpus adinuicem mutuis passionibus transmutari, propria; esse signa in corpore, per quæ coniectare possumus huiusmodi animæ naturales passiones, & ob id physiognomonicam scientiam omnibus in confesso est esse veram. Nunc syllogismus se ingerit, quo physiognomones ad propria hæc signa inuenienda vtuntur, cuius Aristoteles suorum analyticorū librorum priorū postremo commemorat, nequid videatur prætermisum, quod cognitum necessarium esse iudicamus. Ad id proprium signum inueniendum, primo considerandum est animalium genus vnum, cui in vniuersum insit ea passio, secundo alia genera inuenienda, quæ non vniuersè, sed particulariter eandem passionem intercipient. Demum quæ nota omnibus insit, quibus inest illa passio, & similiter remoueatur ab ijs, quæ eiusdem expertia sunt, et tunc illud proprium erit signum. Exemplum erit. Ad disquirendū proprium fortitudinis signum, considerabimus cuncta animalium genera, & leonum genus vniuersaliter viribus præcellens, puto omnibus notum. Secundo fortitudo non solū in leonibus, sed equorum, taurorum, & hominum genere reperitur particulariter: nam aliquis equus, taurus, & homo fortis erit. Postremo signum est in ijs obseruandū, quod leonum generi semper insit, & qui particulariter fortes sunt etiam idem signum sibi vendicent, & qui flaccidi sunt, tale non habeant, & id signum erit extrema corporis robusta habere, vel magna, nam vniuersum leonum genus extrema magnitudine præsignia habent, & in reliquis animalium generibus aliqui equi, tauri, hominesq; , qui fortes sunt huiusmodi habent, & qui talia nō habent, i. baccilles prorsus, erit ergo extrema magna signū propriū fortitudinis. Syllogismū apponere nil obfuerit, is enī in prima figura, et q̄ mediū, i. signū cū priori extremo conuer-

conuertitur, & minorem extremitatem transcendit, & non conuertitur. Sit fortitudo *A*, magnas extremitates habere, *B*, Leo, *C*.

OMNE magnas habens extremitates est forte, omnis leo, & quædam animalia magnas habent extremitates, ergo omnis leo, & quædam animalia sunt fortia. Syllogismi medium, scilicet signum, quod est *B*. magnas extremitates habere conuertitur cum maiori extremo, quod est *A*. forte, minus verò extremum, scilicet *C*. leonem transcendit, nam magnas extremitates habere non solum omni leonum generi, sed alijs quibusdam, ut homini, equo, & tauro competit. Eodemq; modo. Hectorem fortem esse syllogizare poterimus, Ut omne magnas habens extremitates est forte, Hector huiusmodi habet, ergo fortis.

FINIS.

IO. BAPT. PORTAE
NEAPOLITANI
DE HVMANA PHYSIOGNOMONIA
LIBER SECVNDVS.

PROOEMIUM.

IACTENVS descripsimus quibus modis Physiognomones ex signis corpore apparentibus animi mores coniectarentur, nunc ad ea signa ex vniuersi corporis partibus accedemus, quae propria esse diximus. Non pigebit tamen his naturales causas aliquando addere, existimantes, ut si qui morosuli fuerint, quibus hac minus placeret, naturalium causarum ancupio, ex philosophiae fontibus petito satisfacturos. Nos corporis compaginem, ut Aristoteles animalium libro, in quatuor partes diuidemus. caput, collum, thoracem, & duplex brachium, & crus. A capite parte omnium nobilissima protinus exordiemur, sensoriorum officina, in qua principalis animae pars regimen habet, ibi enim visus, auditus, olfactus, & gustus breui loci intercapedine continentur, atque eorum, quae praesagiuntur, maxima praecipue pars in capite est, hominumque obuiam venientium, pectora non prius apparent, quam nudata fuerint corpora, sed caput illico aspiciamus. Legitur in Platonis Timaeo caput non solum principale dici, sed etiam totum in corpore, & reliqua solum, ut capiti seruiant adiuncta esse. Et in Platonis, Deum capitis figuram ad mundanae rotundationis similitudinem compegisse, in eoque duos illos animae circuitus interlocasse ac esse membrum corporis diuinissimum, & reliquorum facile princeps, cui totum corpus subesse connexum, ac parere iusserit. Mens, ut Lactantius ait, in summo capite collocata tanquam vi arce, sublimis speculatur omnia, & cōtuetur. Pileo Hippocratis imagines cōtegebantur, ut significaretur, quam maxime custodiendam partem illā, nam in ea, tanquam domicilio princeps animus residet, & intelligendi pontificium positum est.

De Capite.

Cap. 1.

NOS cum Aristotele totum id caput vocamus, quod collo sustentatur. Primo integrum considerabimus, post eius partes, frontem, oculos supercilia, & reliqua. Galenus capitis considerat quantitatem, & formam, quantitatis varietas in magnitudine, & paruitate consistit; loquemur primo de quantitate.

Hac tabella maximum bubonis caput, & Vitellij Caesaris vastum exprimitur, ut ex marmorea statua, quæ in Museo Hadriani Spatafori patrui doctissimi, & rerum antiquarum studiosissimi asservatur, excipi curauimus.

Maximum Caput.

Polemon, & Adamantius in eorum Physiognomonicis, caput, quod magnitudine exuperat, obtusi, & indocilis hominis argumentum dicit. Albertus animalium libro, Enorme caput, quod præ sui magnitudine ad humeros vergit, sensu, & virtute carere dixit: & Paulo post. Immensam autem stultum, stolidum, & vehementer indocile. Aristoteles libro de somno, & vigilia, ait. Qui minimo plus in caput extumuerint, somniculosi sunt, nam quo amplius est receptaculum, eo plus item capiat necesse est. In nanis, siue pumilionibus vaporum multitudinis vis ad caput surrigitur, quoniam grandius membrum alimenti amplius requirit, quod verò copiose scandit, copiose remeet consequens est, sed lentius, quia insitus calor vim tantum sublata euaporationis breui percoquendo nequit conficere. & in suis Physiognomonicis in figura sonnolenti, tribuit ei superiora maiora, id est caput. Capitis magnitudo materiei potius abundantiam, quam virtutis excellentiam indicat. Ego ad asinos referrem, quorum caput grande, & ineptissimis sunt moribus, stolidi, degeneres animo, timidiq;. Inter aues ad nocturnas, ut noctuas, & bubones, quæ omnes capita enormia magnitudine habent, ex otio prodeuntes, è pedibus exeunt, nimio pondere capitis detente. Ouidius de Ascalapho in bubone mutato.

„ In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit,
 „ In q̃ caput crescit. & c.

Nul̃ a lium caput maius. Nocturnum animal, nam si de die apparet, à cæteris auibus præ sua ignauia deplumatur. Falcones, qui magnum caput habent, non laudantur, quod ad auium nocturnarum speciem accedant, quæ omnes capitatae sunt, timideq̃. Inter pisces ad Uranoscopum, qui caput magnū habet, & Verticem admodum latum, piscium omnium ignauissimum. Vnde Oppianus.

„ Stultitia insignem memorabimus hemerocætem,
 „ Segnitieq̃ omnes superantes, quos creat aquor.

Cephalus magni etiam capitis est, ut ab eo nomen trahat, & capitonem etiam dicant, iners & ridiculus habetur, ridetur namq; eius natura, nam in metu capite abscondito, totum se occultari credit, authore Aristotele. Sic reliqua animalia multæ humiditatis, paucæq; caliditatis magno capite sunt, & stupida, hebetiaq; esse videmus. Vasta enim capita vitiosa intelliguntur ob materiæ solam multitudinem, non contentorum, & præcipue si his accesserit in concinna figura, nam oblesam vim cogitandi denuntiant, eunq; nullius aut certe rudissimi perceptus esse. Et quod cunq; animal speciem alterius animalis refert, ingenio quoq; & moribus ad id accedit; ob id hos omnes ignauos, rudes, & meticulosos pronūtiamus, ut sæpius dicamus, à quale caput, & intellectū nō capit. Vasto fuit capite Imperator Vitellius, ut ex iconibus apparet, Vnde eius ruditas.

Hic sagacis canis caput ostenditur, & Platonis capitis magnitudo, quod ex Musæo Vincentij Portæ fratris antiquarum imaginum exploratoris diligentissimi & adseruatoris excerpimus.

Caput Paulo maius mediocri.

Aristoteles in Physiognomicis ait. Qui caput magnum habent, canum instar, cunctis sunt, id est sensati, vel sagaces, qui acerrimo narium sensu vigent. Sed quia Aristoteles plurics canum meminit, nunc generosos, & magnanimos vocans eos, nunc adu-
 la-

latores, nunc conuiciatores, adclamatores, & inuidos, nunc cursores, stultos, sagaces, & ferarum amatores: ne quis nec sibi constare, nec falsam, & subditiuam doctrinam discipulis proponere suspicetur. Sciendum plura esse canum genera, nec necessarium duxit distinguenda, cum nobis domestica, & familiaria essent. Nam sunt robusti, & molossi canes, qui etiam, & magnanimi, fortesq; sunt, & sagaces, qui narium sagacitate feras vestigant, nobis vulgò dicti bracchi. Sunt & cursores, ferarum amatores, & custodes, & viles canes, qui conuiciatores, adclamatores, & adulatores sunt: quorum omnium ut mores, ita & forma varia est. Vestigatorum forma, ut à Blanco, & alijs describitur hæc est. Capite sunt concinno, idest paulo maius mediocri, deiectis, & propendentibus auribus, & cetera. Hæc volui admonuisse, ne variorum generum descriptionis ignorance deciperemini. Sed reuertamur, Unde digressi sumus. Polemon ait. Caput paulo maius commensurato, sensibus refertum, & illiberalem monstrat. Sed textus defectuosus, & ex Adamantio restituendus. Caput paulo maius commensurato, probè sensatum quidem, fortem, & magnanimum ostendit. Quod autem extra mediocritatem, benè sensilem quidem, sed non virilem, & valdè illiberalem. Albertus ex Loxi autoritate. Caput, quod aliquanto maius est, quàm conuenit, sensus augmentum, virtutem, & magnanimitatem arguit. Ægyptij Anubim canino capite pingebant, quem aliqui dicunt esse Mercurium, inuuentes, quod nil esset sagacius cane. Si ad aues referre licet, psittaci grandiori capite sunt, unde non solum loqui, sed etiam meditari discunt. Galenus in eo libro, cuius inscriptio, ars medicinalis est. Magnum caput diiudicare periculosum esse dicit, nam magnitudinem non necesse est esse bonæ constitutionis signum: nam si euenerit ob insite virtutis robur, multam, & optimam materiam producens, & si concinna fuerit ambiens figura, & quæ ipsi cognata fuerint, optima sint, scilicet ceruix valida, ossibus bene disposita, atq; omnino neruosa, & ipsi omne benè coaluit, etiã oculos benè cernentes, egregium signum est. De libro de morbis vulgaribus. Quemadmodum magnum pectus ampla interiori cavitatem, duo magna viscera pulmonem, atq; cor nulla ex parte compressa continens, melius erit: sic caput, & dorsi spina magnitudine respondentia, cum grandia fuerint, cerebrum, & medullam ampliores, latioresq; spiritus in ipsis cauernas efficiunt, unde cogitandi vis in eis optima. Quod ex eo idem retulit Auicenna. Ioannes Alexandrinus in sua commentatione in Hippocratem ait. Capitis laxior requiritur capacitas, quia multarum est virtutum conceptaculum sensitiuarum, & motum præstantium. Si amplum fuerit cerebrum ad capitis proportionem, manifestum est calorem naturalem benè agere, si magnis spondylijs magnis item pectoris ossibus, vitalium virtutum optimam constitutionem, & mox corporis totius peraccommodam nutritionem prouenire. Ut ex marmoreis statuis videre licet Platonis caput ad totius corporis proportionem paulò supra mensum extare videtur; cuius ingenij perspicacia, & rubor nota sunt.

Hominem minimi capitis ad superiorum, & sui corporis proportionem, & Nutritionem ubi ad viuum adfigi curauimus,
ut facilius capituli ad ingentis corporis magnitudinem ratio consideretur.

Caput minimum.

ARISTOTELES in Physiognomonicis ait. Qui capite paruo sunt, ferè insensati, & ad asinos refert. Sed, ut diximus, asinus non paruo sed magno est capite præditus, unde in textu mendum suspicor, cum præsertim Polemon, & Adamantius nil tale habeant. Inquiunt enim Caput admodum paruum quisquis habuerit, ab omni sensu, humanoq; captu alienior, nec asino referunt. Idemq; Aristoteles fæminæ formam describens, exiguum iribuit ei caput, pardali, non asino, cuius imaginem refert, retulit: nisi quis per paruum caput, Aristoteles intellectus paucitatem, vel contentorum intellexisse dicat. Nam asinorum capita, & si magna videntur, ossium, & ambientis carnis, & cutis mole extuberant, Sunt verò parua, paucitate cerebri, cuius ei pars minima. Rhases eadem, quæ Adamantius refert. Auicenna. Exiguum caput; cum inconcinna figura, & ei par debilitas colli, & dorsi, defectum significat virtutis moralis, naturalis, et animalis, et ob id homo ille perfidus, velocis iræ, et in rebus hæsitās erit. Ego ad Struthiocamelum referrem: nam inter animalia exiguum retinet caput, ceruix procera est, corporis eximia magnitudo. Cuius mira stoliditas. In tanta reliqui corporis magnitudine se latere existimat, cum effugere aliter venatores non possit, cum caput frutice occultauerit, vel quia umbram suo capiti pro tutela parat, cæteris corporis partibus debiliori. Aristophanes in auibus Rheæ matri Deorum Struthiocamelum comparat, propter eius magnitudinem. Et Iob. Struthionem Deus priuauit sapientia, non dedit illi intelligentiam. Extat prouerbiū in Suida λιβυκό γ' ὄπριον de prægrandibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Interpres Aristophanis in auibus conuenire dicit in barbaros, & menticulosos. Sunt enim homines prægrandes ferè timidiore. Galenus exiguum caput improbæ cerebri constitutionis peculiare signum esse, & exigua capita semper praua indicare. Cuius causam Hali Rhodan assert, ob constrictionem, coarctationemq; ventriū cerebri, ex qua spiritus animales libere non valeant expatiari, addita quoq; eorum imbecillitate, quæ inde producuntur: etenim cum exigua est radix,

vix inde prodire aliquid magnum potest. Diuus Thomas super ea, quæ de sensu, & sensili scripsit Aristoteles, hæc dixit. Caput, & cor situ opposita sibi innicem sunt, ut cerebri frigidity huius calor contemperetur: inde fit, ut paruo capite homines, secundum membrorum aliorum proportionem, impetiosi sunt, ac violenti. Quippe cordis calore, non satis per cerebrum reflexo, ac in dispositione diuersa affectio item prouenit contraria. Meletius philosophus non ingrata refert. Caput cerebri ratia factum est; ad illud, quod comprehenditur, illius, quod comprehendit naturam conditam esse constat. Caput quod intus exigue capax sit, flagitiosi cerebri inditum ostendit. Cum igitur vniuersi corporeis nostri actiones cerebri officio perficiantur, quippe qui si extremum in pede digito moueri acciderit, illum sanè à cerebro motum esse certum est, unde paruum caput habentes, præ eius paruitate priuantur facultate perficiendi ea, quæ magnum caput habentes perficiunt. Paruum enim instrumentum plurimi spiritus capax esse neuiquam potest. Itaque cum paruum caput angusto spatio contineatur, in eius angustiam animalem spiritum demergi, & extinguere, & cum eo vniuersas, quæ ab eo sunt actiones contingit. In summa igitur exiguum caput perpetuo prauum habetur.

Caput paulo maius paruo.

ARISTOTELES problematum libro censuit hominem animantium omnium prudentissimum esse, quum capite ad reliqui corporis proportionem minimo sit; immò & inter homines ipsos, qui hac parte diminuti sunt, ferè prudentiores esse quàm qui sunt grandiori: intelligens philosophus pro grandiori capite vastum caput, & pro capitis paruitate macilentum, & paulo maius paruo: sic videntur duo hæc maximi philosophi dicta inter se non aduersari: nam prius improbare, hic magnopere laudare videatur. Auicenna inquit. Paruum caput, si cum fortitudine virtutis formatiue fuerit, optimum erit.

In hac figura mediæ magnitudinis caput inter reliqua cum leonino capite contemplare.

Caput mediocre.

ARISTOTELES commendat Alexandro Magno caput mediocre, & intra mensum constitutum, cum Polemon, & Adamantius mediæ magnitudinis caput laudent. Id videtur Leoni comparandum, ipse enim ad corporis rationem, moderata capitis magnitudine est: ut apud Aristotelem videre est, leonis formam describentem. Albertus ad hæc. Moderatum caput indicat ingenium, & sensum, aliquando tamen timidum, & liberalem, sed ego non timidum, sed audacem, & magnanimum ad leonem relatum.

Prima hæc tabella in dextra sui parte non naturalem capitis formam refert, in qua anterior eminentia perit, posterior sumet sinistra verò secundum capitis innaturalem formam, in qua postica pars deperditur; anterior gibba.

Caput

Caput in sinciput cauum.

DIXIMVS de magnitudine, nunc de forma capitis. Hippocrates, & Galenus quinque afferunt capitis discrimina, naturalis unum, innaturalis, & monstruosi quatuor.

Prima innaturalis capitis figura, in qua anteriora eminentia perit à sincipite, frontis uel elatior sedes, posterior, quæ occipitis, reseruatur. Secunda huic planè contraria uisitur, occipitij nimirum posteriorem eminentiam, manente anteriore perdit. Tertia quæ naturali magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ abolentur, & caput ad amussim rotundum, & instar exactæ sphaeræ obseruatur. Quarta, quæ ab Hippocrate enumeratur, in qua caput in latera ad utranque autem insignius, quàm in anteriori, posterioriq; sede prominet. Quinta naturalis est, ad oblongæ sphaeræ formam potissimè extruitur, priorem, posterioremq; partem obtinens magis proceram. Primum si caput in sinciput cauum erit, dolis, & iracundiae de deditum Albertus dicit, ego autem male sensibus, & imaginatione affectum iudicarem. Sed unaquæque regio peculiare quid in capitis forma sibi vendicat, ut Hippocrates dixerat de ijs, qui pulchra capita existimabant oblonga, ideoq; in paruulis ea comprimebant, atq; ita tandem naturam in hanc oblongam formam postea procreasse.

In occipit cauum caput.

POLEMON, & Adamantius. Qui retro caua depressa habuerit, timidus erit. Sed error est in Adamantio: nam pro ἀποχρη contrarium habet ἐκφυξις Galenus ad hæc.

Quod si ea, quæ secundum occiput eminentia aliquatenus minuatur, simul intueri oportet neruos, atq; ceruicem unà cum ossibus alijs, nam si secundum naturam constiterint, materiae defectu, non virtutis imbecillitate contingit, illis verò non rectè se habentibus principium est debile. Sed magna ex parte defectus, qui occipiti eueniunt, consequitur eorum, quæ diximus imbecillitas, rarissime aliter euenire consuevit. Germani compresso occipitio, & lato capite plerumq; spectantur, quod pueri in cunis dorso semper incubent, ac manibus cunarum lateribus alligentur.

In sinciput prominens caput.

EÆDEMO quoq; distinctiones adhibendæ sunt ad anteriores capitis partes, scilicet ad frontem attinentes, quas etiam ad posteriores diximus, earundem paruitatem, & magnitudinem inspicere oportet, atq; itidem figuram, & sensus ibi collocatos visum, gustum, atq; odoratum, hæc enim ad se inuicem indicant, atq; attestantur, & quæ à principijs oriuntur, principij virtutem, & vitium obtinent, quæ ab ipsis nascuntur, & hæc quidem anterior pars, sensitiuos quidem plurimos, paucos verò actiuos continet. Unde si bene affecta fuerit hæc pars, maxime sensitiuum indicare conuenit.

In occiput prominens caput.

GALENVS in arte medicinali, & ab eo Auicenna ait. Caput, quod secundum occiput eminens est, non semper malum, sed adhiberi oportet distinguendi rationes, quibus antea capite grandiori utebantur: ibi namq; & nobilissimus cerebelli sinus, & dorsus, & medullæ exortus locati sunt. Postea ceruicem considera, imbecilla sit, an robusta, nam si validum collum sustinet, huiusmodi capitis acumen probato; hos enim homines, et aliorum membrorum, sed ossium præcipue viribus pollere comperies, ea enim pars neruorum omnium, qui in toto animali sunt, actiui, origo est, sensitiuos verò paucos obtinet.

In secunda hac tabella, à dextra parte tertia non naturalis capitis figura delineatur, in qua utrumque tuber anterius scilicet, & posterius intercellit, à sinistra naturalis figura sphaeræ utrumque leniter depressam anterius, & posterius exuberantem exprimens.

In sinciput, & occiput cauum caput.

SI verò caput ambas eminentias amiserit, scilicet occipitis, & sincipitis, sed equale, & undequaq; quasi perfecta sphaera ambiens fuerit, pessimum erit. Albertus sine memoria, sensu, & sapientia esse dixit globosum caput. Medicorum dogma est, ubi deficit caput, ibi significatur imbecillitas, & defectus operationum. Si anterior pars defectum sensus, & imaginationis, si retro virium, & memoriae, in medio rationis, & cogitationis. Cerebri forma cranei formam sequitur, & si eius figura corrupta fuerit, etiam cerebri forma corrumpetur, erunt etiam pauidi, & male sensati. Græcorum, & Turcharum capita globi fere imaginem exprimunt, quod tegumentis, quibus varie utuntur, id caput per accommodum censent.

Caput intemporibus tumens.

ERAT ab Hippocrate numeratum inter naturalia capitis genera illud, in quo ad tempora eminentiae non antrorsum, vel retrorsum insunt. Aristoteles ad Alexandrum ait. Qui tempora inflata habent, & genas plenas, sunt valde iracundi. In Physiognomonicis verò, quæ circa collum, & tempora venæ ample sunt, ij male sunt iræ, & referuntur ad passionem, quia iratis hæc accidunt. Polemon, & Adamantius ab eo. Si quis venas illas quæ sunt circa collum, & tempora turgidas habent, & manifestas, & sanguinei coloris, intus feruere iram ostendit. Rhases ab eo. Caput utrinq; conuexum iracundum est. Albertus. Venæ temporum, & ceruicis rubræ, ad eò iracundum ostendunt, ut propè sit insanus.

In sinciput, & occiput protensum caput.

SED capitis utrinq; protensi optimum erit signum. Hæc sola à Medicis existimatur naturalis, & perfecta capitis constitutio. Galenus in artis medicinalis libro perfectam statuens

tuens capitis formam, ait. Veluti si spheram exquisite orbiculatam excogitares ex cera constructam, leniter utrinque pressam: in hac enim necesse est & priores, & posteriores partes gibbæ fiant, & conueniant. Et alibi. Circuminuergens ante, & pone, æque ac oblonga, quasi prodentem ante, & pone dicas. Auicenna ab eo. Orbiculari figura esse tornatum caput videri vult, sed tamen quadamtenus oblongum, quoniam neruorum ex cerebro propagines per longitudinem constituentur, extumescere item verticibus geminis, ut illis, veluti supercilijs prominentibus presentius suppetat neruis tutamen. Polemon, & Adamantius. Caput quod moderate magnitudinis, & rectitudinis, & modicè compressum est, omni alia capitis forma, & ad sensibilitatem, & magnitudinem animi præstantius. Rhasis. Caput, quod magnitudine moderatum existit, decentem habens rotunditatem, quæ & retro emineat, & sub utraq; aure paruam habeat compressionem, optimum erit. Albertus. Caput aliquanto oblongum ante, & retro, ut malleo simile, prouidum, & circumspectum virum manifestat. Periclem virum Atheniensem tali capite fuisse traditur, & perfectissimum extitisse, unde & Comici eius capitis magnitudinem dieterijs lacerant. Cum magnitudine etiam oblongo capite fuisse scribit Plutarchus, nec ceteris partibus correspondenti, ex quo omnes eius statuæ velantur casside: quod videlicet nollet sculpiiores ea re hominem deformiorem videri, & Attici Poetæ eum κρυπέταλον contumeliæ gratia appellare soliti sunt. Caput tum, dignissime Princeps, paulò maius est mediocri capite, nec decenti caret suprapitis, & occipitis gibbositate. Respondent occipitio par ceruix, nerui, & ossa, & conformitas reliquarum partium: Vnde maxima vis corporis, sensuum sensibilitas, incomparabilis magnanimitas animæ prudentia, ut quicquid loquaris, facias, merum sal, meram sapientiam.

Visitur hic corui caput adamussim expressum, & humanum caput
ad eius similitudinem delineatum.

Acuminatum caput.

ARISTOTELES in suis Physiognomonicis ait. Qui capita acuta habent, inuerecundi sunt, & ad curuos ungues habentes referuntur, intelligens per eiusmodi aues, cor.

uos, & coturnices, quæ impudentes sunt, & acuta capita habent. Hos Aristoteles φειδ'σ' vocat, quasi proacuminata capita habentes, vel ex fastigatione, quam vocant οξυ' τιτα, vel ex flammæ forma, quæ φλοῖ appellatur. Polemon, & Adamantius λοῦ'τηγ impudentiam notare dicunt, & in schœmate fatui improbi λοῦ' γ' caput dicunt, quod obliquum interpretantur satis ineptè Valla, Pomponius Gauricus, alijsq; , alioqui præditi viri, quum obliquum caput longè à proposito abeat. Sed mendum in utroq; textu suspicor, & non λοῦ'γ, sed λοῦ'ον subscribendum. λοῦ'ον nostri apicem dicunt; nam Aristoteles animalium historijs scribit, auium quasdam habere λοῦ'ον, idest quod caput superemineat. Albertus etiam satis barbarè. Caput enormiter prolixum est impudentiæ signum, & si emineat in prima parte insolentiam dicit. Eiusmodi in Therfite caput visu excepit Homerus, eumq; valde impudentem describit. Lucianus etiam Therfitem fastigiatum capite fuisse scribit. Aristophanes in auibus Theagenis meminit, ubi in scholijs protenso capite fuisse scribitur. Sunt, & Ponto populi Macrones dicti, quod apud eos plures comperiantur macrocephali, idest capite iusto longiores, & apud Persas griphos. Nec ab Athenæo in Cilibus prætermisum, sed in atticis, argiujsq; mulieribus.

Valdè altum caput.

POLEMON, & Adamantius. Qui satis protenso capite sunt, contumaces.

Caput planum.

CAPVT humile superius, & quasi planum, Albertus insolentis, & effrenis hominis indicium dicit.

De Capillis.

Cap. 2.

SEQVITVR caluaria capitis pars, veluti ædificij culmen, quæ capillis intecta est. Capillorum ratio non in decore præcipua, sed in eis fuit natura momentum maximum. Aristoteles natum capillum dicit ad necessitatem, & præsidij rationem. Ad necessitatem, quia cerebrum humidum est, & ubi plurimum humoris, caloris ue est ibidem pilorum ortum esse copiosum necesse est. Adiuumentum, quia pili frequentia caput operiens extimum repellit frigus, & calorem: nam cum cerebrum humidum sit, maximam, tutelam exposcit, nec in eo emolumentum maximum egestis hoc modo noxijs è corpore vaporibus, vnde capillaris generatio augmentum habet. Adijciunt quoq; ad ornatum authores grauissimi. Ambrosius sexto hexameri. Cæsaries reuerenda est in senibus, veneranda in sacerdotibus, terribilis bellatoribus, decora in adulescentulis, compta in mulieribus, dulcis in pueris. Tolle arboris comam, tota arbor ingrata est, humani corporis capillos tota pulchritudo flaccescit. Sed venemur causas generationis, quò facilius mores coniectare possimus. Horum materiem putat Galenus secundo complexionum libro fumidum vaporem, humectum, & glutinosum. Auerroes pili materiam pure terrestrem dicit. Quod si esset, non tam sequax foret pilorum natura fluxibilis ue, quo velis modo. Ratio efficiens frigiditas est, tum intima in cute, ac ossibus capitis, tum extima aeris nos ambeuntis, quæ vaporem ab imo scandentem, ac in poris meatibusq; cutis retentum diutius senescere cogit. Ex aliorum opinione capillorum causa cutis est, concors verò inditus humor: Tenuus, rara, densa existens, & grossa ita eos generat. Sed neq; medici, neq; Physiognomones corporis temperiem, neq; animi mores ex pilorum qualitatibus venari possunt. Polemon, & Adamantius neutiquam optime

optime ex pilorum signis mores conijci posse tradiderunt: quia ex generibus ea demonstrari non facile queunt, cum pluribus in locis permixta hominum genera videantur. Auerroes non nisi in temperatis climatibus id verificari, ut videbimus. In capillatura considerata venit qualitas, quantitas, & color, quas differentias collegit Aristoteles de generatione animalium libro.

Porrecti Capilli

ARISTOTELES in Physiognomicis. Qui capillos rectos in capite habent, timidi sunt, & referuntur ad passionem, nam timentibus eriguntur. Hos ἐπίστατοι vocant, quasi horrentes. In problematibus rigentes capillos ex refrigeratione euenire dixit: nam calor in partem internam se colligit, ubi autem carni caloris beneficium defuit, magis colligitur, quod cum fit, pili erectiores fieri coguntur. Alexander Aphrodisiensis ait, quod per metum, & horrorem pili erigi solent, quoniam effectus omnes refrigerant, refrigeratio autem foramina cutis obducit, & condensat, pilus quidem cum undiq; astringatur inuertitur, atq; erigitur. Ob id Virgilius.

„ Obsupui, steteruntq; comæ, & vox faucibus hæsit.

Polemon, & Adamantius. Capilli recti agrestiores, & stolidiores homines notat. Sed Polemon ὁ ἀγροῦ ὄντας, Adamantius ἀγροῦ τερος habet. Et paulo post. Recti capilli existentes timiditatem, & malignam astutiam notant. Idem in figura fatui improbi tribuunt ei capillos rigentes, quasi agrestioribus moribus præditum. Hippocrates in libro de hominis structura ait. Recti crines ex superuacuo, qui in capite est humore fiunt. Auerroes quarto colliget. Capilli extensi, & plani significant superfluitatem humiditatis.

Prioris figuræ etiam præsentii inseruiunt capiti, dum capillorum qualitates explicantur. Dextra crispi capilli præferi iconem, sinistra crispiculosos, vel in extremitatibus tantummodo crispatos capillos ostendit.

Capilli crispi.

Aristot-

ARISTOTELES in Physiognomicis. Qui capillos minus crispas habent, timidi sunt, & ad Æthiops referuntur. Polemon. Crispi capillitij vir, timidus valde, & odiosus. Adamantius. Timidus, & fraudulentus est. Conciliator. Qui Capillos crispas habent, ut piperis corrugationi similes existant. (ò egregiam piperis, & vibratorum capillorum similitudinem) protestantur (supple) timorem, quia ipse apponere oblitus est. Albertus crispum capillum timidum, subdolum, lucri cupidum, & asperum demonstrare dicit. Sed sapiens in opportunè ex se asperum illud addit. Aristoteles duo leonum genera tradit animalium libro: quorum alterum crispiori pilo, & ignauius, alterum longiori, simpliciori; villo, quod generosius est. Et à Plinio idem recensetur. Hippocrates libro de hominis structura, capillos crispas esse signum caliditatis capitis dixit. Auicenna in primo canone. Vibrati capilli rationem esse eo modo, quò & ustulata coria, nam arefactus capillus reflectitur, & incuruatur vi caloris: & ob id meticulosos esse ex numerosa spirituum resolutione. Verum Aristoteles libro animalium generationis quinto, & Galenus complexionum secundo. Capilli crispi euenire duplici ratione videntur, altera, quam exposuimus vi caloris, & siccitatis, altera de meatuum tortuositate, per quos egrediuntur: nam ut hi dispositi sunt, ita & capilli emergentes efficiuntur. Contingit hoc quoque ex vaporis debilitate, & cutis duritie: nam erumpens capillus adeo tenuis est, ut se minus valens tolerare corruetur, contrahaturque. Ob id serius canescere: quod filo contingit, si vi per arcum transeat. Aphrodisæus ex capitis siccitate crispulos capillos fieri conspexit. Auerroës idem, sicut accidit illis, qui corrugantur ab igne.

Crispi in extremitatibus capilli:

NUNC mediam physiologi capillorum tradentes qualitatem, dicit Aristoteles in Physiognomicis. Quoniam igitur recti, & valde crispi timiditatem innuunt, qui in summa tantum sui parte crispi sunt, animositatis signum erunt, & referuntur ad Leones. Polemon, & Adamantius mediam inter has capillorum qualitatem optimam testari dicunt hominis naturam. Fidem in figura, ingeniosum depingunt neque valde crispis, neque rectis capillis. Dares Phrygius Achillem bene crispatum extitisse scribit, sic etiam Aiace Thelamonium, eosque in hostes audacissimos. Cimonem, ut refert Plutarchus, crispa coma suffultum caput habuisse, ac virte refertum fuisse. Augustus, Suetonio referente, capillo fuit leuiter inflexo, ob id optime moratus, ingeniosus, magnanimus, & liberalis.

Socratis imaginem, quam ex Museo Vincentij Portæ fratris depingi curauimus ex marmorea statua huc adduximus ut caput caluitio deforme cerneretur.

Rari capilli.

POLEMON, & Adamantius. Raritas capillorum dolum, & malignum arguit, ubi animaduertendum Polemonis textum corruptum, et mendacem: nam ubi ipse habet *καὶ ἐξ ὧν δὲ*, Polemon habet *καὶ ἐκ τούτων*. Aristoteles in problematis, capite caluos salaces esse ait. Quicumq; enim ex pilis congenitis etate iam prouecta non caluescunt, libidinis usu immoderato iam decidunt, partes enim superiores sanguinis parum obtinentes libido refrigerat, ita enim efficitur, ut locus hic alimentum concoquere non possit, cum pili alimento caruerint, defluant necesse est. Et alibi. Spadones effici calui nequeunt, quia cerebri multum obtinent, quod sanè contingit, quia rem venereā non agūt, semen enim labi per spinam à cerebro videtur, qua de causa ceruis castratis cornua non decidunt, & boues castrati cornua gerere maiora putantur. Eademq; ratione pueri, & mulieres non caluescunt. Est, inquit Plinius, in capillis terrarum aliqua differentia, quippe Myconij carentes eo gignuntur, unde & caluos omnes Myconios dicimus. Hippocrates. Caput, quod paucis constat capillis, calidius est. Medici dicunt. Pilus non multus, ac praeuenis caliditatem indicat temperatam, connexam siccitati immodicæ, & ex siccitate, quæ per malam temperiem fit, nascitur caluitium. Præterea qui capillo sunt rariore, eo non facile nudantur nutriente humore quod phlegma vocitatur. Scribit item Alexander, caluitium aliquando ex cognatione provenire, sicuti podagram. Fuit & Socrates recalua fronte, ut Ammonius, & Hieronymus ad Ionianum scribit, ob id eum Zopyrus luxuriosum pronuntiavit. Erat & Iulius Cæsar caluus, & caluitij deformitatem iniquissime tulit, obrectatorum iocis sæpe obnoxium. Ideoq; deficientem capillum renocare à vertice assueuerat. Et ex omnibus decretis sibi à senatu, populoq; honoribus non aliud usurpauit libentius, quàm ius coronæ laureæ gestandæ perpetuo. Eius luxuriam Suetonius bene notauit, cum à militibus iactaretur. Urbani seruare uxores, nam mæchum caluum adducimus, & eius pudicitiam apud Nicomedem prostratam, præter multas reginas, quas dilexerat, multasq; uxores, quas habuit. Fuit & Caligula capillo raro, ac circa verticem nullo, quare transeunte capram nominare criminofum, & exitiale habebatur. Vnde eius stupra cum sororibus notatur à Suetonio: homines etiam, quos cōmercio mutui stupri dilexerat, cum neq; sine, neq; alienæ pudicitie pepercisset. Otho fuit caluus. galericulo capiti propter raritatē capillorum

F. adaptato,

adaptato, & annexo, ut nemo dignosceret. Summum inter amicos Neronis locum tenuit, congruentia morum, & consuetudine mutui stupri. Flavius Domitianus quoque caluitio deformis fuit, caluitioque ita offendeatur, ut in contumeliam suam traheret, si cui alij ioco, vel iurgio obieceretur, quamvis libello, quem de cura capillorum ad amicum edidit, etiam illum simul, sequi consolans inseruit, ἔχ' ὄρασ, κα' γὰρ καλῶς τε, μέγας τε. Fuit libidinis nimiae, assiduitatem concubitus, velut exercitationis genus clinopalen vocabat, natabat inter vulgatissimas meretrices, fratris filiam in matrimonium recusatam corripit. Aurelius Sextus libidine furem eum fuisse scribit. Sergius Galba præcaluo capite fuit. Libidinis in mares pronior, & eos non nisi præduros, exoletosque. Icelum de Neronis exitu nunciantem, non modo arctissimis osculis palam exceptum ab eo, sed ut sine mora velleretur oratum, atque seductum.

Densi capilli.

POLEMON. Ferinum hominem manifestant capilli asperi, ipsi enim ferarum sunt. Adamantius densos capillos dicit. Albertus autem. Multa, & ultra modum capillorum densitas, & grossities in iuuentute, temporis processu maniam pronunciat. Medici dicunt, multus, ac crassus capillus exuberantis est indicium caliditatis, qua multa prouenit euaporatio, proinde vberius enasci capillos iuuenta florescente, author Haliabas est, atque in viris item, quam sæminis. Mihi quotquot homines videre contingit, caput habentes densis pilis refertum, rudes, agrestioresque agnoui. Plutarchus notat Lysandrum densa cæsarie fuisse.

Capilli medij inter raros, & densos.

POLEMON, & Adamantius. Medie autem qualitatis capilli inter hosce, laudabilis naturæ argumenta dixeris.

Indicet igitur dextra huius tabellula caput molibus, & implexis capillis suffultum, sinistra duris, & rigentibus aliqui satis inconcinne molliem, & duritiem pictura delineari posse flamentibus.

Capilli molles.

ARISTOTELES ad Alexandrum. Capilli plani, & suaves mansuetudinem, & cerebri frigiditatem docent. Et in Physiognomonicis. Qui pilos, vel capillos molles habent, timidi sunt; argumēto quòd omnia animalia timidissima sint, quæ molli pilo, ut ceruus, lepus, & ovis. In auibus eadem videre est, nam quæcunq; mollem pennam habent, timide sunt, & proprie id videtur in coturnicibus. Et in gentibus hominum hoc idem accidit. Quicunq; enim apud Meridiem habitant timidi sunt, & mollem pilum habent. Sed Gesnerus, dum hæc transcribit ex Aristotele labitur, qui coturnici duram pennam tribuit, contra Aristotelis opinionem, qui gallinaceo duram coturnici mollem. Polemon, & Adamantius. Qui capillos valdè molles sortiuntur, fæminæ naturæ ascribendi sunt. Uterq; in schemate formidolosi, ei molles capillos ascribit. Et si ad naturalem causam referre licet, mollities capillorum fit ab eccellente frigido, & humido, cuius signum, quod aqua, & aer mollissima sunt. Cuniculi timidissimi sunt, & pilum molliissimum habent. Et Catullus in Thullum cinedum.

„ Thulle mollior cuniculi capillo.

Duri capilli.

ARISTOTELES in Physiognomonicis. Pili duri fortem significant. Hoc signum sumitur ex quadrupedibus, auibus, & gentibus. Fortissimus leo, & aper, & pilum durissimum habent. Idem in auibus videre licet: Nam quæcunq; duram pennam habent, fortes sunt, ut Gallinacei. Similiter apud Septemtrionem gentes, & duri pili, & fortes sunt. Polemon, & Adamantius. Nec capilli valde duri bonum signum præbent: nam agrestem quidem hominem demonstrant. Uterq; in figura fortis duri pilum facit. Rhases. Qui duros capillos habent, fortes sunt. Canes venatici duri pili sunt, & robustissimi. Et si ad naturalem causam referre licet, pilorum durities fit ab excellenti calido, & sicco, nec ab omni sicco, sed à terreo, cuius signum, quia terra durissima est, & fortes natura sunt calidi, & sicci, ut sustineant sicci, ut patiantur calidi. Iuuenalis ad id.

„ Hypida membra quidem, & dura per brachia setæ

„ Promittunt atrocem animum.

Medij inter molles, & duros capilli.

POLEMON, & Adamantius ex his duobus extremis mediam qualitatem innuētes dicunt. Mediam autem inter has capillorum qualitatem optimam iudicabis. Aristoteles in suis Physiognomonicis in schemate ingeniosi, capillos inter molles, & duros constituit.

Iterum leonis caput, & humanum ante oculos adhibuimus, ubi in utroq; capillosum quoddam in fronte, & e regione nasi descendens conspicitur, ne quid incuria, quod ad exactam verborum declarationem spectat, omisum videretur.

Descendentes à fronte capilli è regione nasi :

ARISTOTELIS græcus textus in Physiognomicis ita se habet οἱ τὸ μετὰ τὸ πρὸς τὴ κεφαλὴ ἀναστρογῶν ἔχοντες ἐλευθέριον, ἀναφύεται ἐπὶ τὸ στέφανον. *Vetus interpres ita transfert. Qui frontis id, quod ante caput est, eleuatum habent, liberales sunt, & referuntur ad leones: Quasi non ἀνάστρογ, sed ἀνώτερον legerit. Sed quid intelligatur per id, quod est ante caput eleuatum, ignoratur, cum de capillis, non de frontis cute, vel parte loquatur: Unde satis pueriliter translatum. Suesanus philosophus, quid ἀνάστρογ significaret, ignorans, nunc æstrum, nunc templum interpretatur, multaq; inepte, & monstruosa blaterat, dum sensui verba accommodare nititur. Gesnerus de literis latinis, græcisq; bene meritis, quid dicat ignorat. Quid verò sentiam in medium proferam. στρογ capillis densum, hirsutumq; interpretarer, quod etiam Latini à Græcis mutuati sunt. Nonius citans locum Varronis ex Satyra, ait. Silones homines sunt prominulis, ac hirsutis supercilijs, & ob id Silenus dictus, quod magnis, et hirsutis supercilijs foret. Sic ἀνάστρογ supra hirsutum, ac capillis densum notat. Hanc meam opinionem comprobat Aristoteles in Leonis figura, ubi de eius crinibus loquitur dicit. Supra frontē autem è nasi regione pilos habet hirsutos, inclinatos, ubi enim verbi ἀνάστρογ meminuit, vnde sic interpretarer. Qui frontis id, quod ante caput est, pilis hirsutum habent, liberales sunt, & ad leones referuntur. Sed præsens signum cum subsequenti confusum iudico, vel Aristoteles apposuit, ut superius inferiori declaretur. Inquit enim. Qui in capite adnatos habent crines in fronte è regione nasi, liberales sunt, & referuntur ad decentiam, quoniam seruire est, quod apparet. Sed quid hæc verba sibi velint, ignoratur: Nam primum refert ad decentiam, postmodum seruire esse dicit, quod apparet. Polemon, & Adamantius, ut hoc signum clarius elucidarent, apponunt, qui in eo transferendo diligentissimi fuere. Si coma per medium frontis descendat ad nasum, & in neutram partem declinet, magnanimitatis, & maximæ virtutis argumenta dixeris. Idem Aristoteles in figura iracundi. Floridus*

ridus capillorum circuitus deorsum descendens dixit. Idemq; Polemon ab eo. Capilli circum caput infra aspicientes. Albertus etiam. Si recta linea, ad quam generatio capillorum terminatur descendens fronti imminet, hominem significat animosum, & misericordem.

Capillorum cursus sursum vergens.

ARISTOTELES in Physiognomicis in figura mansueti tribuit capillorum coronam sursum contractam. Polemon, & Adamantius in eodem schemate. Capillorum cursum sursum vergentem. Quod mihi à contrario signo dictum videtur. Albertus ab his. Capilli resupinati super mediam frontem cerebrum respicientes, callidum quidem in nequitijs, sed minus sapientem pronunciat. Et paulo post. Si recta linea, ad quam capillorum generatio terminatur, exaltatur à fronte, calida complexionis hominem, facile caluescentem, & pauci intellectus esse.

Capillorum cursus ad ceruicem.

ALBERTVS. Si ultima linea post sinciput, ad quam capillorum generatio terminatur, descendat versus ceruicem, iudicat callidum in nequitia, insipientem in bonis, & libidinosum. Puto post occiput dicere voluisse.

Capillorum cursus à ceruice sursum vergens.

Idem. Si eadem linea multum exaltatur à ceruice, significat hominem feminatum, timidum, tardum, & iracundum.

Capilli depressi, imminentes fronti.

Idem. Capilli nimium depressi, & fronti imminentes, ferum declarant animum, & his concordat Vrsini capitis capillatura.

Comati.

NON ineptè, & si extra rem hic subnectendum adduximus signa, quæ mentis indicia manifestare possunt. Fuit Antiquis mos comam nutrire, & Lycurgum legimus ciues insuecisse, ut comam alerent, quoniam quidem pulchros decentiores redderet, deformes verò terribiliores, ac magis formidabiles. Charilaus interrogatus, cur comam nutriret? Respondit, quia ex omni ornatu hic pulchrior foret, ac minimi sumptus. Silius Italicus in laudibus Scipionis ita cecinit.

„ Martia frons, facilesq; coma nec pone, retroq;

„ Casaries breuior

Aristoteles in Rhetoricis adiicit, comam esse libertatis argumentum. Sed ut in alijs, ita & parie ista possum euntibus vitæ pretijs, abiit res in turpem, & effæminatam molli-
tiem, cum cæptum sit à trossulis, & molliculis succidere comam varijs locis, & in gradus formare, ut comatuli sint. Increpatur à Martiale quidam, cum comam in annulos efformaret.

„ Vnus de toto peccauerat orbe comarum

„ Annulus, incerta vix bene fixus acu.

Hinc

Hinc fracta censorie apud Senecam castigatur coma. Quomodo excandescunt, inquit, si quid iuba sua decisum est, si quid extra ordinem iacuit, nisi omnia in annulos suos reciderunt, hos tu ociosos voca inter speculum, pectinemque; occupatos. Sed quoniam hoc genus nugæ, & accersitæ commendationes non corpus ornant, quod illi opinantur, sed mentem detegunt. Hinc scitum, ut à Si nescio accepimus, natum adagium est. Nullus comatus, qui idem non sit cinædus. M. Tullius in Catilinâ libro secundo. Capillo pexo nitidos censorie subnotauit. Succurrit ex historia nō aspernabile. Cum Philippus Macedo ex Antipatri amicis quendam adlegisset iudicem, moxque aduertisset ab illo barbam, & capillos infici, è vestigio amouit hominem, dixitque. Qui in pilis infidus est, qualem in negotijs remur futurum?

De coloribus capillorum.

Cap. 3.

SCRIBUNT Physiologorum nonnulli causam coloris pilorum in omnibus animantibus esse cutim, nam alborum alba cutis est, nigrorum nigra variorum verò permixtorumque; partim nigra, partim alba conspicitur, at in homine causa cutis nulla est: nam sunt albi, qui nigerrimos habent capillos, & ratio est, quod homo omnium animantium pro magnitudine maxime tenuem habet cutem. Polemon, & Adamantius monent, in præiudicando ex pilorum colore, plerumque errorem contingere.

Nigri capilli.

POLEMON, & Adamantius. Nigra coma timiditatem, & vafriciem arguit. Nigros capillos habent, qui loca feruida incolunt, ut Æthiopes ob id timidi, & vafri. Sunt autem natura timidi, qui exangues, refrigeratique sunt; fit igitur, ut qui loca incolant calida refrigerentur: cum enim solutum, rarumque; corpus eorum sit, calor foras profluere potest, ut Aristoteles problematum libro. Sunt enim sapientiores, quàm qui locis frigidis habitant, eadem causa, quia senes sapientiores sunt, quàm iuuenes: nam cum loca habitent calida, soluti sunt, cum frigidiores sint. Fit quaque; in re, ut qui metuant magis, quàm qui confidunt, velint inquirere, itaque magis valent inuenire. Galenus libro secundo de temperamentis inuestigans causam nigredinis pilorum, stinquit. Eiusmodi gigni, cum aduro in caloris vapore, excementum in exactam fuliginem mutari, sic & sanguinem, ceteraque; adustione fieri nigriora. Et Auicenna primo canonis capilli nigrorem caliditati acceptum refert, ex adustis enim humoribus nigricans consurgit vapor, eandem in pilis exprimens qualitatem. Contra hos inuehitur Aristoteles libro de coloribus, dicens. Canes, & capræ ab ortu nigrae sunt, tunc, cum alimentum non habeant adustum, & procedente ætate, quo sicciora sunt, minus nigrae fiunt, quod fieri nō oporteret, cum deberent esse nigriora, calido magis adurente. Præterea canities in principio ætatis esse deberet, in qua modicus calor. Et idem tertio de historia animalium. Sanguis senum est atrior, & mulierum, & nullus horum sit propter adustionem, sed fieri nigredinem in pilis, quoties ipsorum in generatione humidum, quemadmodum antiquatum, & tempore confectum propter copiam nigruerit.

Non valde nigri capilli.

AVERROES obscurus brunus, ostendit dominium cholerae nigrae. Ob id huiusmodi capillis præditos, cholericos, & melancholicos nouimus. Albertus. Capilli nigri vel aquei coloris, solidi, & crassi, animum indicant violentum, similem sui vel apro, qui tales habentes capillos, violenti sunt. Nigris capillis fuisse Aiace Thelamonium narrat Dares Phrygius, qui se ipsum trucidauit, & maxime melancholicus extitit, ut diximus ex Aristotile.

Nigri

Nigri, & recti crines.

ARISTOTELES in suis *Physiognomicis*, in figura amari, inuit eum esse recti crinis, & nigri. Polemon in eodem schemate, Aristotelis verba recitat. Recti crines, nigriq; indicant cerebri adustionem, & ita efficiuntur melancholici.

Nigri, recti, & crassi crines.

ARISTOTELES in *Physiognomicis*, in idea luxuriosi, tribuit ei crines rectos, nigros, & crassos. Polemon rectos, & crassos dixit: temporis iniuria nigros è textu excidit. Referri potest id signum ad naturam sanguineam, humori melancholico, ventosoq; permistam, quæ omnia ad libidinem faciunt.

Non valde nigri, neq; duri capilli.

ARISTOTELES in *Physiogn.* in idea ingeniosi ei capillos neq; valde duros, neq; nigros tribuit. Sed ad Alexandrum scribens, niger, ait, capillus innuit rectitudinem, & amorem iustitiæ. Rhafes duritiem ex siccitate, nigredinem ex adustione nasci. ob id intemperantia, quæ ingenio aduersatur.

Leniter subflauī capilli.

POLEMON & Adamantius. Capilli autem placide subflauescentes in disciplinis capeffendis promptitudinem, egregiam animorum subtilitatem, & artificium tradunt. Interim textus Polemonis corrigatur: nam pro *ιουχρία*, habet *ευχρία*. Græci hunc colorem *πρῶτος ὁ πορφυρεὺς* dicunt, ne nominum varia translatione græcorum error nobis introducatur. Aristoteles ad Alexandrum. Mediocritas inter hos duos colores, scilicet ruffum, & nigrum; (ut barbara fert interpretatio) est faciens hominem, pacem diligentem. Albertus ex Polemone. Capilli subnigri, vel subflauī, tenues, bonos indicant mores, & bonam corporis compositionem. Menelaus flauus ab Homero describitur, quem tamen haud acrocholum intelligit, sed mitem, suauemq; ac proinde mollem bellatorem. Sed Dares Phrygius flauum fuisse scribit, intelligens per ruffum, leniter subflauum. Flauo capillo fuerunt Castor, & Pollux, & Helena, & inter se similes. Longo, & flauo capillo fuit Polixena, & animo fuit simplici, larga, & dapilis. Briseis, etiam flauo, & molli capillo fuit, animo verecunda, simplici, & pia. Paris capillo molli, & flauo: unde non bellator ab Homero introducitur. Perbellè autem apud Ouidium Helena exprobat Paridi.

„ Quod bene te iactas, & fortia facta recenses,
„ Aptamagis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti.
„ Bella gerant alij, tu Pari semper ama.

Augustus fuit capillo leniter inflexo, & subflauo, fuitq; mitis, & omnium virtutum genere vberimus. Domitius Nero capillos suæ coniugis Popeæ succinos appellabat à succini colore, qui in melle cognoscitur. Subflauo fuit capillo, & barba Solimanus, Selini filius, iustitia celebris, prudens, & philosophus. Subflauo etiam capillitio, & barba est PHILIPPVS Austriacus REX noster, qui prudentia, iustitia, animi fortitudine, & bonitate superat Reges quotquot fuisse. Capillorum tuorum capitis, & menti color, Illustrissime Princeps, est placide subfla-

de subflauescens, neq; crispī, neq; extensi capilli, neq; rari, neq; densi, molles, vel duri, sed medium quoddam inter hæc recipiunt temperamentum; Vnde Urbani mores, magnanimitas, & flagitiorum immunitas coniici potest.

Valde flauī, subalbīcantes crines.

POLEMON. Color capillorum flauus albicans, qualis Scithis apparet, ruditatem siue malignitatem, & rusticitatem notat. Adamantius verò. Valdè flauus albicans, qualis Scitharum, & Celtum imperitiam, ruditatem, & rusticitatem. Aristoteles in Problematis. Sunt enim efferi, & moribus, & aspectibus, qui in nimio vel aestu, vel frigore colunt. Cuius causa est, quia optima temperies non corpori solum, verum etiam intelligentiæ hominis prodest. Excessus autem omnes dimouent, & ut corporis, ita etiam mentis temperantiam peruertunt. Auicenna in suis canticis Capillos aureos flauos, qui scilicet ad albedinem accedunt, argumentum esse diminutæ frigiditatis, idest, quod frigitas sit minor caliditate. Albertus. Capilli crassi, flauī, albīdi, indociles, & feros dicunt, ut eorum capillatura, qui sub Aquilone habitant. Nero capillo fuit subflauo, idest flauo albicanti, unde rudes illi, & ferini mores oriebantur.

Flauus capillus.

ARISTOTELES in suis Physiogn. de colore carnis, & capillorum loquens, ait. Inter colores medius flauus est, & ob id ad fortitudinem conferre: unde qui flauī animosi sunt, & referuntur ad Leones. Ex Medicis habetur. Nigredo ex calore gignitur, albedo ex frigiditate, mediū colores inter hos sunt citrinitas, & rubedo, nam æqualitatem proferre videntur, idest temperatam constitutionem inter adurentem calorem, & frigus. Galenus in microtechni, ait capillos flauos, & rubentes significare bonam corporis constitutionem, eademq; Auicenna recitat. Aristoteles libro colorum flauos fieri capillos cum humor citissime exiccatur, retinendo in eis aliquid humidi. Bos trogloditicus ξαυδός, siue fului est coloris, ut ex Oppiano habetur, & Trogloditæ, apud quos eiusmodi belua nascitur, eam præstantissimam iudicant, cui insit leonis vis, tauri robur, & equi velocitas. Bristones ex Oppiano ξαυδός sunt capillo, & promptiores sunt ad pugnam.

Aureus capillorum color.

MEDIVS autem inter flauos albīcantes, qui mites faciunt, & flauos rubentes, qui fortes, & iracundos, est aureus, ab utroq; declinans. Hunc ita describit Apuleius. Capillus aurum coruscans, in mellis leuiter deprimitur umbram, idest, in quibus mellis color placet, umbroso quasi fulgore permixtus. Flauam fugunt Poetæ Mineruam ob præclarum ingenium, & vim bellatricem. Ouidius

„ Viderat Aglauros flaua secreta Minervæ.

Hic color est tuorum illustrissime adolescens, Alfonse leua. Unde animosus, & intrepidus, mitis, & urbanus es ad arma, & ad disciplinas capeffendas idoneus, ut difficile iudicaris in vitram partem declines. Per ocium enim studijs vacas, omnium iucundissimus, cum verò res, aut bella gerenda, studio, diligentia, & animi magnitudine cunctos superas.

Flauī

Flauī rubei capilli.

CAPILLI flauī rubei demonstrāt complexionem minoris caliditatis quā sit complexio habentis capillum nigrum, cum rubedo sit affinis nigredini. Huiusmodi comam habuisse Achillem narrat Homerus, caloris, & iracundie argumentum quoniam eiusmodi ferē sint ξανθοί, id est, quibus dominatur flaua bilis.

Valde rufi capilli.

ARISTOTELES ad Alexandrum. Ruffus capillorum color, insipientiam, iracundiam, & insidias notat. Fortasse hic color Typhonis fuerit: unde asinum Coptitæ apud Aegyptios præcipitem agunt, & homines rufos iniurijs afficiunt in contumeliam Typhonis, quem rufi, & asinini coloris fuisse ferunt. Busiritæ, & Lycopolitæ tubas non admittunt, ut quæ sonum rudentis instar asini edant. In summa asinum impurum, & demoniacum animal esse credunt propter similitudinem cum Typhone, tum colore tum animi stultitia, & improbitate. Plutarchus in libro de Iside. In Physiognomonicis uerò. Homines colore admodum ruffo, maligni iudicantur, argumento vulpium. Polemon, & Adamantius. Ruffus plus nimio capillorum color, sic ut ad mali punici colorem uergat, ni hil omnino boni in homine iudicare potest: maiori enim ex parte tales ad ferinos mores declinant. Addit Adamantius, et impudentes, & lucricupidos. Aristoteli huiusmodi coloris capilli πυρροί & αἰνῶν dicuntur. Vulpis ingenium dolo sum, et insidiosum dicunt. Aiunt Medici. Ruffi pili celerius canescunt, quā nigri. Ruffitas, hoc est πυρρότης, quasi imbecillitas pili est, imbecillum enim est, quod celerius senescit. Sed ruffos fieri capillos, Aristoteles libro de coloribus ait, cum humidum siccescit, & puerorum capita initio ruffa esse propter alimonij paucitatem, atq; id manifestum esse, quod tunc capilli imbecilles, & rari sunt. Simili modo circa pubem, & barbam cum primū cæperint pubescere, & lanuginem emittere pili fiunt initio ruffi propter humiditatis paucitatem, quæ in ipsis desiccatur, ubi uerò plusculum alimenti ad locum defertur, rursus nigrescunt. Sic, & quæcumq; prolixos habent pilos, ut plurimum qua parte proximi sunt corpori, sunt nigriores, circa summa uerò flauiores, ut ouium, equorum, & hominum, propter quod ijs paucissimum alimentum ad hæc loca deferatur, & exarescat celeriter, sic et pennæ animalium quæ propè corpus sunt, nigriores omnibus, quæ uerò in summis partibus sunt, flauiores, omnesq; pili à perfectione mutantur, fiuntq; ruffi, eo quod rursus alimentum deficiens exarescat. Plautus in Asinaria suum Leonida ruffulum facit, quasi malignum, insidiosum, lucricupidum.

Subruffi capilli.

ARISTOTELES in Physiognomonicis, in figura iracundi, tribuit ei colorem subruffum, quod idem ab eo Polemon refert in eodem schemate, diciturq; ὑποέρωτος

Subrubri capilli.

POLEMON, & Adamantius in figura auari tribuit ei colorem subrubrum, idest
 ὑποερύθινον.

Albi capilli.

AVICENNA, & cum eo Auerroes in canticis. *Albus capillus frigida complexionis hominem innuit, ob id timidos indicat. Aristoteles libro de coloribus albos pilos nasci dixit, quum humor, quem nanciscuntur à primordijs generationis retinens calorem naturalem, paucus cum sit, exaruit, & Undequaq; à concoctione desiccatus fuerit, & dixit colorem naturalem quoniam si eo priuaretur cum humido simul, liuidus, & nigricans euaderet, ut ex libro problematum octauo habetur, dixit etiam naturalem ad differentiam illius qui nascitur ex affectu, ut docuit quinto de generatione animalium, ut in uirilagine, & senectute. Præterea albi pili fiunt in locis, quæ ulceribus, tuberculis, & attritu ligni sellæ obnoxia fuere, causamq; esse, quod humidum, quod ad pili generationem conferebat eo loco excoquitur, hoc est à nimio calore exhauritur, & diutino attractu locus fit siccior, & excoquitur humidum. Quod exacta, concoctio sit causa albedinis, inditio est cinis, qui à calore consumptus fit albus, & tempora prius canescunt in homine ob paucam humiditatem, quæ celeriter putrescit, & concoquitur, sic infirma, & laborantia loca ob imbecillitatem caloris, & humiditatis. Ex huiusmodi imbecillitate pueri, ut primo nascuntur statim capita alba habent, et supercilia ut senes. Et animalia, ut plurimum alba, infirmiora sunt nigris, ante enim, quàm perficiatur ipsorum augmentum propter alimenti paucitatem excocta fiunt alba. Sed nonnulli sunt, qui in iuuentute canescunt, vel ab ortu, quos quidem non nisi moribus senes similes iudicarem. Socrates candente fuit coma, ut in Sidonio Apollinare ad Festum legitur. Et Strabo Tarquinium refert à pueritia canescentem fuisse, in quo tam egregie floruit sapientia, ut ab ineunte pueritia canum fuisse referant. Virgilius Aeneidos Sexto.*

„ Quis procul ille autem ramis insignis oliua
 „ Sacra ferens? nosco crines, incanaq; menta
 „ Regis Romani, primus, qui legibus urbem
 „ Fundabit.

Hoc loco de principe Numa intelligendum est, quem Seruius à prima ætate canum fuisse, dixit.

De Fronte. Cap. 4.

FACIES ea est in homine, quæ caluæ subiecta est. Faciei pars frons, quæ sub ipsoincipite posita est & inter id ipsum, & oculos, & utrinq; temporibus terminatur, ut Aristoteles animalium libro scribit. Dicta est frons, Varronis auctoritate, ab oculorū foratu. In præsagiendis animi ægrotationibus multum confert. Plinius de fronte. Tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, et securitatis index. Frons antiquitus pudori sacra erat, quod prouerbio testatum est. Faciē, aut frontem perfricuisse dicuntur, qui pudorē omnem dedicerunt: uelut absterfo manu.

an à vultu pudoræ. Sunt qui ex partis huius signis quibusdam vaticinia aucupantur, quos metaposcopos dicimus, nulla tamen iniuncta nostris mentibus necessitate, sed lubentia potius quadam, & procliuitate ex sanguine, & spiritibus physis.

In hac tabella obuia, est magna hominis frons, insigniuimus etiam bouinae frontis forma, in qua releta magnitudo conspicua est, sic & ceteræ peculiare frontium similitudines seriatim tabellulis præponentur.

Magna frons.

ARISTOTELES animalium libro ait. Frons magna segnitiei plena. Galenus in eo libro, quod animi mores corporis temperaturam sequantur, idem ex eo transferens, eadem quoque Plinius ex Trogi sententia, stulte eum deridens refert. In suis verò Physiognomonicis. Illos, quibus frons valde magna ignauos, seu timidos esse conijcit, quod in bobus similiter se habeat. Polemon. Magna frons maiori ex parte secordiam signat. Adamantius non magna, sed plana. Mendax textus, qui Aristoteli, & ceteris contradicit. Rhasis in Almanfore idem confirmat, Albertus, Conciliator, & eiusdem farinae homines. Meletius Philosophus, immodica fronte præditos hebetis, & obtusi ingenij esse ait. Cuius naturalis causa esse potest materiei vbertas operationi inobediens, & quod anterior pars cerebri phlegmatica sit, unde spiritus debilitantur, ne suis operationibus frui possint. Virtus enim minus restricta debilior.

Magna, carnosæ, & lenis frons.

ARISTOTELES in Idea Iracundi, ascribit ei frontem magnam, & carnosam, & lenem. Sed Polemon, & Adamantius eodem loco, parvam, carnosam, & lenem.

Parua frons.

ETIAM Aristoteles in *Animalibus*. Quibus parua frons, mobiles sunt. Quod à Galeno, & Plinio transcribitur. Sed de fronte valdè parua intelligas velim. Rhasès stolidos esse dixit. Naturalis causa esse potest, quia parua frons paruos ventriculos cerebri cõtinet, unde spiritus restricti reflectuntur, ac denuo surgunt, et ob id mobilitas cogitationis.

Agnosce in hac tabella C. Caligulae Caesaris effigiem, in qua frontis latitudo conspicua, ut ex marmoreis statuis, & aeneis numismatibus Vincentij fratris collegimus.

Lata frons.

ANimalium libro etiam Aristoteles ait. Frons lata mente moueri idonei, ab eisdem Galeno, & Plinio transcriptum. Intelligens frontis latitudinem à capillorum radicibus usque ad supercilia protensam. Meletius. Frons in latitudinem distenta, stupidæ mentis inditia præfert. Eadem Albertus, & Conciliator. Auicenna ex his frontem valdè latam, & magnam stultitiam notare dixit. Frontem latam, & toruam C. Caligulam habuisse meminit Suetonius: unde nec animi valetudo ei consistit deq; purgando cerebro cogitauit. Sæpe in furorem conuersus, nec nisi mentis valetudini attribuerint: diuersissima in eodem vitia, summamq; confidentiam contra nimium metum.

Præsentii figura suilla frontis cum humana similitudo exprimitur inter viraq; tempora angustissime coarctata.

Angusta

Angusta frons.

A'RISTOTELES in suis Physiognomonic. Paruæ frontis homines imperiti sunt à simili suum fronte. Sed per paruam frontem angustam intelligendum iudicarem; angusta enim fronte sues, quibus comparantur, præditi sunt, non parua. Confirmant opinionem meam Polemon, & Adamantius, qui inquiunt. Angusta frons non minimum est imperitiæ argumentum. Conciliator. Frons parua, angustaq; stolidum, indocilem, inquietum, & inquinatum hominem monstrant, ad sues relatum. Albertus eadem.

Platonis frontis simulacrum hic designatur à dextris.

Longa frons.

POLEMON, & Adamantius testantur frontem in longum protractam, & optimos sensus, & docilitatem prestare. Albertus sensus vigorem, & docilitatem, intelligendo longitudinem ex aure ad aurem, confunditur enim sepenumero à scriptoribus cum latitudine. Plutarchus talem Platoni fuisse scribit, immò Neanthes author non ignobilis asserit, ob latiore frontem, ac faciem, quæ illi inerat, vulgò vocatum Platonem, Diogenis autoritate. Hanc frontem paulò ante nostra tempora Dantes Alaghierius habuit.

Hominis frons in quadratam figuram redacta cum leonina collatione exacta proponitur, quo minus in illius dignotione falleris.

Quadrata frons.

INTER has frontium figuras quadrata frons, quasi medium quoddam se habet, ob id Aristoteles in suis Physiognomonicis. Quadrata frons, & pro faciei ratione mediocris, magnanimos dicit, ob similitudinem leonis. In idæa Leonis dat ei frontem quadratam, ex medio subcōcauam magis. Polemon, & Adamantius ab eo. Quadrata frons, quæ scilicet suæ magnitudinis mensuram habuerit, & reliquæ effigiei proportionem, euidentissima fortitudinis, prudentiæ, & magnanimitatis index. Meletius Philosophus parua, ac modica fronte præditos, & ingenij acumine pollentes, & ad dicendum propensos dicit. Intelligens per paucam, & modicam frontem, quæ non maxime recedat à magna, idest mediocris, aliter contra horum recte philosophantium opiniones esset. Albertus. Quadrata moderatæ magnitudinis frons, capiti congruens, & vultui, magnæ virtutis sapientiæ, & magnanimitatis inditium. Talis est frons tua Cardinalis amplissime. O nimiam intelligentiam, magnificentiam, & virilitatem.

ARISTOTELES animalium historia dicit. Quibus frons rotunda iracundi. Quod iisdem verbis à Galeno transfertur. Plinius omnia ab alijs sine consideratione transcribens ait. Quibus rotunda iracundum: velut hoc vestigio tumoris apparente. Ex his suis adiectis verbis demonstrat Aristotelis sensum, quem irridet, non percepisse. Putabat enim per rotundam intellexisse gibbosam, & altam non circularem, ut in sequenti videbimus. Meletius non ignobilis Philosophus Aristotelis textum pluribus verbis dilucidauit. Dicit enim. Quibus orbiculata, circularisq; iracundum arguit, & pusillanimum. Quod si quis sequentia leget, planè Plinium se allucinatū esse comperiet. Albertus rotunda frons iracundiam nota.

*Asinae frontis imaginem oculis subicere conati sumus, ut circinati gibbi
Conuexitatis exactam figuram praestarcimus.*

Rotunda conuexa frons.

QUI fronte rotunda stupidi, similes ad asinos ingenio. Aristoteles ait in Physiognomonicis. Quod si quis asinam frontem inspiciet, conuexam altam inueniet, idemq; autor sibi contrarius esset, si idem animalium historiae, & physiognomoniae sit author. Et in figura rudis tribuit ei non rotundam solum, sed magnam, & carnosam frontem. Polemon, & Adamantius optimi undequa; physiognomones, ne quis hic allucinetur, dilucidioribus verbis vsi sunt. Frons gibbosa, alta, rotunda stupidos, & imprudentes homines demonstrat. Et in idea rudis tribuit ei rotundam frontem. Albertus curua, & alta frons ad rotunditatem tendens, soliditatis inditium. Eadem Conciliator.

Depressa frons.

POLEMON. Depressa frons non laudabilis viri signum. Adamantius dilucidius loquitur. Valde depressam frontem ne velim laudes, nam foeminati viri signum.

Sagacis

Sagacis canis iconem etiam huic demonstrationi faciemus, ut minus plana frontis imago clarius exprimeretur, & oculis subijceretur.

Minus plana frons.

ARISTOTELES in *Physiognomonicis*. Qui aliquanto minus planam frontem habent, sagaces sunt ad canes relati. Textus graecus ita se habet. οἱ μικρότεροι ἐπιπρόσωπον ἔχοντες ἀναίσθητοι ἀσπίονται ἐπὶ τοὺς κύνας. Gesnerus in suo de animalibus libro ita vertit. Qui parvam, & latam habent frontem, stolidi iudicantur, eo quod caninam referant frontem. Sed multipliciter errat tum quia lata non meminit Aristoteles, & ipse apposuit, tum quod canibus refert, qui stolidi non sunt. Vetus translatio melius se habet. Graecus textus ἀναισθητοὶ contrarium habet.

Aspera frons cum fossiculis, & monticulis.

POLEMON. Aspera frons non boni viri signum habetur. Sed frons uelut fossas, et monticulos habens, ueteratoris, & perfidi hominis argumenta testatur, & si cætera inditia accedant, furentem, & mentecaptum nonnunq; iudices. Adamantius. Aspera fronte ne gaudeas, neq; quæ fossas, & monticulos habeat, omnia nanq; hæc signa uersutiam & in fidelitatem nuntiant, & interdum stultitiam, & insaniam, si cætera adfuerint signa. Polemon in figura fatui improbi, duram, & asperam frontem ei ascribit. Albertus. Aspera cutis frons, ut collis, & depressa ut vallis, uersuti, & asperi hominis argumentum; in fine fortasse stulti, & insani.

Capitata frontis ad sui medium declinantis, vel erectæ, accipe icones.

Cape-

Caperata frons.

DIXIMVS de frontis offe, nunc de cute, & primum si caperata fuerit. Dicitur enim caperata à crispis caprarum cornibus, quibus assimilatur. Qui talem habuerint, cogitabundos iudica, Polemonis, & Adamantij doctrina, eorundemq; in schemate tristis viri, tribuitur ei frons rugosa. Sed Aristoteles in eodem non frontem, sed faciem ascribit ei rugosam, videturq; mihi ex apparenti mora tractum, qui enim cogitant, frontem in rugas contrahunt, & striata, rugosiorq; frons magna animo volutare, esseq; melancholicos. Albertus. Qui semper frontis rugas contractas habent, melancholici, & magna cogitare consueti. Est & apud scriptores seueritudinis signum. Plautus in Epidico. Quid illuc est, quod illi caperat frons seueritudine.

Caperata frons ad sui medium declinans.

RHASES. Rugosa frons ad sui medium declinans, iracundie signum. Idq; ex apparenti more mihi tractum videtur, qui enim alteri minatur, & irascitur, contrahit frontem in rugas ad medium sui declinantes. Albertus. Quibus frons contrahitur in medio, tanquam obstricta, iracundi.

Caperata frons in altum erecta.

CAPERATA in altum frons, admirationis signum mihi esse videtur, soliti enim sumus, cum admiramur aliquod, frontem corrugare, & è sui medio in altum erigere cum supercilijs.

Erugata frons,

POLEMON, & Adamantius, Frons valdè explanata à curis semotum hominem ostendit. Vbi non τετραμύνα, sed τεταμύνα legendum est, sic ex porrectæ fronti ^{ρυσσιν}, idest rugosam opponere velis. Sed Conciliator Erugata, & porrectior frons fallaces ostendit, cuiusmodi Bononienses esse dicit. Epicurus distenta fuit fronte, ut Sidonius Apollinaris ad Faustum tradit, cuius instituti ratio eras, rerum negligentia, & liberum esse omnibus perturbationibus, & vacuitate, sed in aménitate, & comotationibus vitam ducere.

Lenis frons,

RHASES, Frons sine rugis litigiosum indicat. Videtur mihi ad canes relatum, qui lenem habent frontem. Causa naturalis esse potest, quod lenitas in fronte accidat ex siccitate, qua constant litigiosi, ut ex libris medicorum apparet.

Recta, macra, mediocris, neq; aspera, neq; lenis frons.

IN idea virilis Aristoteles ait. Frons recta non magna, macra, neq; lenis, neq; rugosa. Vbi aduertendum textum multipliciter mendosum: habet enim vetus translatio. Acuta frons recta, non magna, nares, neq; rectæ, neq; rugosæ: quòd à re alienissimum est. Illud enim ὄξυ, non de fronte, sed de anterioribus signis, scilicet corporis colore, squallidiori acuto. Quod à Polemone, & Adamantio consideratur, qui colorem ei tribuunt οξύτερον. Frons .n. acuta non reperitur, nec ab aliquo nominatur. Præterea illud ἰσχυρόν, non nanes dicit, quarum superius meminerat, cum dixerit nares contractas, nec lenitas, aut rugositas natium ad virilitatem facit, sed illius in facili fuit lapsus, cum ἰσχυρόν dicat, idest macra frons: Et illud neq; lenis, neq; aspera ad frontem refertur, cum Adamantius optimus Aristotelis transcriptor, dicat Frons neq; lenis, neq; aspera. Polemonis textus corruptus est, illumq; etiam ex Adamantie restituemus, habet enim τέλειον οὐ μή τι γλίσχον. Adamantius γούτι λείον, ὅτε τραχὺ.

Domestici canis tranquilla, & ex porrecta frons insinuatur hac tabellula, & cuius regione humana ad eius modum expressa conspicua est.

Tranquilla frons.

QVI serenam, & exporrectam habent frontem, assentatores, ab effectu huiusmodi reddere consueo. Hoc signum in canibus manifestum est, quod assentantes frontem exporrigant. Aristoteles in Physiognomonicis. Intelligendo de domesticis canibus. Alterius ab eo. Qui laxam, & tanquam ridentem habent frontis cutem, blandi quidem, sed non innoxij, sunt enim palam blandientes, clam detractores.

Tauri, & leonis nubilam frontem hac figura pinximus cum humana, cuiusmodi irati efformare solent ne quid indigentia, & obseruationis contra nos criminatum sit.

Nebulosa frons.

QVI nebulosam habent frontem, audaces sunt, & referuntur ad taurum, & leonem. Aristoteles in Physiognomonicis. Idemq; in leonis forma, supercilia, & nasum versus in ima fronte instar nubis prouenire scribit. ἐπισκύνιον uocari coniicio. Pellis est supercilijs, quæ obtenditur leonum oculis. Vnde leoni, cui talis facies perpetuo est, perpetuo etiam ira affectus est, & aliquid nubis instar circa supercilia prominet. Tauro semper torua frons.

Venatici canis cum episcynio supra oculos contemplare imaginem
cum Aëtiolino Patavinorum tyranno.

Oppianus venaticos canes describens, qui leones, & ferocia animalia inuadit, horribili ait supra oculos, & supercilia pelle. Tigridi etiam similis in ima fronte laxa pellis, episcynion dictum. Ex eodem.

OBDUCTA ferali fronte fuit Actiolinus Patavinorum tyrannus, obducta, id est supra oculos curua, nubiosa, curuaq; quasi suae indomita naturae toruitatem spirans, ut Venetijs marmore effictum spectauimus, terror, & hominum carnifex. Omnes sui, & ueteris temporis crudeles superauit. Sed lata, & torua fuit fronte Selynus decimus Turcharum imperator, audax, & bellator fortissimus fuit, spiritibus ingens. Sed seuera, & minaci fronte fuit Carolus Bugrundie Dux, qui animi magnitudine, & in bellica omnia ausus, nemini postremus extitit. Peracri, & retorrída fronte magnus Caythbeius fuit memphiticus Sulthanus è sordido loco natus, bellica uirtute ad summum rerum fastigium peruenit, ut Rex, et Sulthanus gentium more consecraretur.

Media inter tranquillam, & nebulosam frons.

ARISTOTELES in Physiognomonicis ait. Quoniam nebulosus habitus audaciam significat, collectus uerò adulatione, habitus utiq; inter hos medius decentius se habet. Quemadmodum enim opponitur frons nubila, & tranquilla sic assentator, & audax. Aristotelicus graecus textus mancus, & defectuosus est, ut potuimus restituimus, partim ex ipso sensu, & sequela uerborum partim ex latina translatione. Vocil us νελευας, & ουβαδης opponi ab Aristotele, & oppositis in fronte signis cognosci quae sunt γαλμιν, & ουρεζο. Hac illustri fronte, & regio splendore decora fuit Franciscus primus. Gallie Rex, & hac dura Martis munia subire solitus erat, quem nemo Gallie procerum, impauidi, & semper constantis animi vigore nemo regum candore animi, clementia, & pietate adaequauit, nemo demum mortalium uiuido ingenio tenaciq; memoria superauit.

Alta frons.

QUI frontem altam habent, pertinaces, uel audaces sunt. Polemon, & Adamanti-
us. Sed mendum est clarum in Polemonis textu, qui pro κατηρεν Verbo, quod Vari-
nus exponit ουανερ id est rectam altam, ut habet Alamantius, habet ipse κατορεις id est
prona, inclinata, quod contrarium dicit nam uidemus homines, ceteraq; animalia audentia,
uel pertinaciam retinentia, frontem erigere, & à passione signum accipi. Sed ego suspicor in u-
troq; textu mendum, & pro κατηρεν legendum ουρεζο, ut habet Aristoteles, & superius uidi-
mus à quo uterq; desumpsit, quod uerbum, ut uidimus, pertinacia significabat.

Tetrica frons.

QUI austera habent frontem, molesti sunt, & referuntur ad passionem, nam lugentes
tetricam habent frontem. Aristoteles in Physiognomonicis. Effera fronte, & porten-
tosa fuit Christiernus Daciae Rex, qui omnium ferarum, quas glacialis oceanus fert, ubi
natus immanissimus, ut inter balenas, & orcas educatus existimari potest, Antropophagos,
& Cannibales superet, non quidem à Romano Pontifice, sed à Deo ipso desciiuit ut innocentissi-
morū sanguine cruētaretur, sacrorum aras euerteret, ac demq; humani generis odiū existimaretur.

Maesta frons.

Non extensa supercilia.

IN figura uirili Polemon, & Adamantius ei supercilia non explanata, sed veluti curua tribuunt. Polemon clarius in figura iracundi ait. Superciliorum pellis tortuosa, ut supra de epysimio diximus, ut contraria sit iam dictæ figuræ. Mahumetes Secundus Byzantiæ expugnator, instar arcus factis supercilijs fuit, hisq; minacibus. Audacissimus, ambitiosus, æternitatis cupidus, bellator egregius, inuictus, & crudelis fuit.

Ad nasum flexa supercilia.

SUPERCILIA iuxta nasum inflexa austerum, & acerbum hominem notant, Aristoteles animalium libro tradidit. Iisdem uerbis à Galeno, & Plinio recitatum. Meletius. Supercilia, quæ naso diffusim acclinant, sicut appellari recurua possint, hominem dicunt moribus stolidum, ac stupidum. Hæc mihi uidentur supercilia, quæ torua dicuntur, nam cum torua facere uolumus, iuxta nasum incuruamus. Epitheton est leænæ: nam toruam leenam dicimus, ut oculorum sæuitia summa in hac fera est. Plautus suum lenonem supercilijs toruis depingit, & moribus satis austerum.

Iuxta tempora inflexa supercilia.

IDEM animalium libro, supercilia iuxta tempora inflexa derisorem, & simulatorem demonstrare dixit, iisdem uerbis à Galeno, & Plinio recitatum. A quo Meletius. Supercilia, quibus ad tempora magis depressa, rerum simulatoris, atq; subsannali uicio laborare creduntur.

Simillimum caput cum diuulsis ad nasum supercilijs, idemq; humanum illius simulachrum exprimens, oculis subiungimus.

Iuxta nasum diuulsa, ad tempora extensa supercilia.

QUIBUS supercilia nasum versus deorsum mutant, ad tempora verò retrahuntur, fatui sunt, argumento suum. Aristotelicus Physiognomonicus, ad Alexandrum verò scribens breuius loquitur, Quando extenduntur supercilia ad tempora, immundos prodit, scilicet, ut porci. Polemon, & Adamantius. Quibuscunq; superciliorum pars, quæ iuxta nasum infra aspicit, & quæ vtrinq; ad tempora sunt, procedunt, hos similes suis putat; eisq; ingenio, & animo comparandi. Albertus. Si arcus declinant ad tempora, & ad genas, negligentem, maleq; disponentem regimen vitæ ostendere.

Expansa supercilia.

POLEMON in figura tristis tribuit ei supercilia expansa. Adamantius autem detorta dicit.

Quæ in suo loco manent supercilia.

POLEMON, & Adamantius in figura androgini tribuit ei supercilia quæ suo loco manent.

In totum demissa supercilia.

SUPERcilia in totum demissa, notam inuidiæ habent, à Galeno, & Plinio transcriptum. Polemon, in figura inuidi ab Aristotele descripsit. Supercilia, quæ ad palpebras demittuntur. Austero, & adducto supercilio fuit Iouianus Pontanus, vir ad omne eloquentiæ genus natus, sed supra æquum mordax, ut non solum notos homines, sed gentium, & urbium mores acerbè nimis perstringeret.

Coniuncta supercilia.

QUI supercilia coniuncta habent, tristes sunt, & referuntur ad similitudinem passionis. Aristoteles in Physiognomonicis. Sed Polemon. Qui valdè coniuncta habent supercilia, tristes sunt, quippe cum deceat ipsos tristitia. Adamantius non valde coniuncta, sed valdè densa habet. Ephesus. Supercilia coniuncta semper mæroris, & tristitiæ signum. Supercilia ad nasum coeuntia, Albertus mærorem, & sapientiæ paucitatem innuere dixit. Briseida supercilijs fuit coniunctis, si Dareti Phrygio credimus, & animo simplici, pia, & verecunda fuit. Ego autem existimarem, si pili rari, & coniuncti fuerint, quod accuratos, & studiosos iudicarent, plurimos enim & eorum animi penetralia cognoscere contingit, & ita morigeratos esse. Albertus id etiam videtur sensisse. Si arcus videtur ad nasum contingere, lenem, & subtilem, & studiosum esse in operibus suis. Supercilia coniuncta Octavius Augustus habuit, Suetonio referente, fuit enim & maxime studiosus, & in eloquentia, & arte oratoria plurimum valuit, & multa scripsit soluta oratione, & versu, nec non peritia literarum græcarum.

Coniuncta, & densa supercilia.

SUPERCILIA multum pilosa ineptitudinem loquendi notant, Aristoteles ad Alexandrum. Conciliator verò confundens superius signum cum hoc, ait, Supercilia pilorum longorum, & multorum, ineptæ loquelæ, multarum cogitationum, & multæ tristitiæ hominem designant. Ephesius. Si multum pilosa, & coniuncta fuerint supercilia, impios, fures deceptores, homicidas, & semper mala molientes notat.

Arcuata supereilia, & quæ frequenter eleuantur.

PILI superciliorum refracti versus frontem, animosum, stultum, & iracundum monstrant. Albertus à quo Scotus. Cilia arcuata (idest, supercilia) & quæ frequenti motu eleuantur in altum, superbum hominem notant, animosum, gloriosum, audacem, & minacem. Conciliator eadem, quæ Albertus. Neoptolemus superciliosus fuit Phrygio Darete confirmante, ineptæ loquelæ, blesus, stomachosus, impius, & cæde gaudens, ut Virgilius, ceteriq; meminere.

Inclinata deorsum supercilia.

SCOTVS. Cilia deorsum inclinata, cum alteri loquitur, & intuetur, quasi latenter sub eis, significat hominem valde malitiosum, mendacem, proditorem, tenacem, pigrum, & parui loquum.

Oblonga supercilia.

SUPERCILIA oblonga, arrogantiam, & inuerecundiam arguunt. Rhases. Hos enim superciliosos vocare solemus. Albertus. Longorum, & multorum pilorum supercilia magna, meditantem, & ferum hominem notant.

Rara supercilia.

SI pili in supercilijs nulli, vel tenues fuerint, naturæ imbecillitatem, & remissionem denotare indicat Albertus. à quo idem Conciliator.

Rara magna, & commensurata supercilia.

PERFECTAM tradens superciliorum descriptionem Aristoteles ad Alexandrum ait. Cuius supercilia rara sunt, & commensurata, secundum longitudinem, & breuitatem, & magna, hic facillimæ impressionis est ad intelligendum. Rara dixit, quia densa ineptitudinem loquelæ demonstrare dixerat. Magna, quia in virili figura talia tribuit Leoni.

De Cilijs.

Cap. 6.

CILIA sunt, quæ palpebrarum ambitu adherent. Albertus. Duo cilia in utroque oculo, quoniam alterum eminet, alterum subiacet.

Defluentia

Defluentia cilia.

SALACES dicit Aristoteles in Problematis, quibus pili palpebrarum defluunt, ratione, quam superius de caluitie diximus. Sunt enim hæ partes rei eiusdem. Quicunq; autem ex pilis congenitis ætate iam proejecta non crescunt, hi omnes decidunt libidinis usu immoderato. Capillus enim, & supercilium, & cilium genere congeniti pili continentur, & in partes superiores sanguinis parum obtinentes sunt, quas libido refrigerat, ita enim efficitur, ut locus hic alimentum concoquere non possit, cum autem pili alimento caruerint, defluant necesse est.

Inferius arcuata, vel intorta cilia.

PALPEBRARVM pili si curuantur infra, nec ad una partem contorquentur, natura mendacem, callidum, & stultum designant. Conciliator.

Solida, & nigra supercilia.

PALPEBRARVM pili nigri, & solidi perfectum animum, & constantem indicant. Conciliator.

De temporibus. Cap. 7.

TEMPORA sunt, quæ frontem utrinque terminant, eisq; hærens aures.

Præsens proponitur tabella C. Caligulae à dextris caput, in quo cana tempora commostrantur, quod ex marmoreis iconibus, æreisque numismatibus, quæ in Vincentij Portæ fratris adseruantur Museo, excerpsimus.

Caua tempora.

QVIBVSQVENVQVE tempora vtrinq; caua inspexeris, dolosos, trucesq; iudicabis. Concauis temporibus Caligulam fuisse tradit Suetonius, & vultum natura tumidum, & tetrum ex industria adferebat, componens ad speculum ad omnem terrorem, & formidinem. Eius seuitiam etiam in iuuentute ostendit, cum ad datorum supplicium pœnis interesse voluisset. Unde Tiberius suo, & omnium exitio se natricem P. R. & Phactontem orbi terrarum educare dixit. Ipse enim propinquos omnes, & amicos etiam, qui imperio fauerint, veneno extulit, fratrem suum interemit, & Sillanum socerum vsq; ad secunda nouacula fauces compulerit. Sic amicos omnes, & Senatores, deleuit, & in spectaculis, ludis, & cœnis etiam seuitiam exercuit: tandem exclamauit. Vtinam P. R. vnâ ceruicem haberet.

Pilosa tempora pilorum rectorum.

IN figura luxuriosi: Aristoteles, eum pilosa tempora, & pilorum rectorum habere dixit. Potest id ad hircos referri, potest & ad causam naturalem: nam pilorum multitudo circa tempora prouenit ex venis, & arterijs multis sanguine plenis, quæ ad eum locum terminantur, & pilositas ibi magis, quàm alibi existens, seminis multitudinem arguit. Eo loco de fluxum seminis esse dixit Hippocrates, cum incisæ, ibi venæ steriles homines efficiat. Polemon eodem loco, non tempora pilosa, sed labia pilosa dixit. Albertus. Pili densi, & vasti circa tempora, & aures libidinosum, & calidum demonstrant, sed tenues, & rari iuxta tempora, frigidum, & sine viribus hominem.

De Auribus. Cap. 8.

ERAT legitimus hic locus auribus assignatus: sed quia per se satis magnam exposcunt rationem, consultius in tertium librum delegimus, nam in eo de ijs solùm tractabimus. Nunc ad aurium historiam accedamus, sunt enim in eadem linea, qua oculi. Aristoteles animalium libro ita eam depingit. Auris exterior pars auricula, parte superiore constat pinna, inferiore fibra, pars interior forma anfractui cocleæ similis desinit in os. Plinius ait in equis, & omnibus iumentorum generibus indicia animi præferre. Fessis marcidæ, pauidis micantes, subrectæ furentibus, resolute ægris. Sed eorum discrimina, quia multa sunt, aggrediamur. Flacci cognominati sunt, Cicerone authore, quorum aures demissæ erant, pendulæ, languidæ, & flaccescentes. Plinius ab his Flauorum cognomina dixit.

Tabella humanæ auris delineatione insignita proponitur, ut asinina collatione eius flolida magnitudo exquisitiùs dignoscatur.

Magnæ

Magnæ aures.

MAGNÆ aures testari, ait Aristoteles ad Alexandrum, magnam fatuitatem, sed bonæ retentionis, & memoriæ hominem. In suis verò Physiognomonicis asininū. Polemon, & Adamantius stolidæ naturæ, indicia esse. Albertus ex Loxo magnas, & prominentes aures stoliditatem, & imprudentiam signari dixit, sed perperam garrulitatem addit ex se. Vnde contra eos, qui studiū, vel moribus, vel dictis deliquerit, protensis indice, & auriculari digitis, auriculas asini magnas imitantur, & sibilum addunt. Ad hoc Persius.

„ O Iane, à tergo, à tergo cui nulla ciconia pinsit,
 „ Nec manus auriculas imitata est mobilis albas.

Phasēs stolidos ait, sed longæuos: nam optimam calidi, & humidi proportionem demonstrant, unde longæui homines sunt. Plinius ex Aristotele scribit longæ esse vitæ homines auribus amplis.

Magnæ, & subflaccidæ aures.

IN Idea fatui Polemon, & Adamantius tribuunt ei aures magnitudine nimias, & subflaccidas. Ubi aduertendum Vallam pueriliter lapsū, nam vertit επιεκτασμεναι infractibus refertas cum subflaccidas dicere debuisset, nam aufractibus refertæ, & ex culptæ aures, ut videbimus inferius docilem, & non fatuum significant. Columella hircos prægnantibus auribus, flaccidisq; depingit. Plinius longis auriculis, infractisq; & Aristoteles capras stupidas vocat, & ex voce acuta & clamosa, ut videbimus, à simili caprarum voce etiam stupidos indicat, ego, ob id ad hircos referrem.

Magnæ, & arrectæ aures.

SED si magnæ, arrectæq; fuerint, ultra modum stultitiæ, loquacitatis indices esse, idq; in Aristotele animalium libro adnotatum repperimus, & ab eo apud Galenum, & Plinium. Sed Plinium solito more magnæ, sed non arrectæ meminit. Ex his Meletius. Paruas aures, magnasq;, ac plus nimio eminentes, fatuitatis, & loquacitatis indicia esse pleriq; statuerunt. Eadem ab his Conciliator.

Simiæ aures, & humanæ illis similitudine respondentes è regione oculis subiicimus hac figura.

Valdè parvæ aures.

CONTRA verò, qui valdè paruas habuerit aures, stolidus est, latro, & luxuriosus, idq; in Aristotele scriptum vidimus ad Alexandrum. In suis verò Physiognomicis simijs ingenio respondere ait quasi malorum morum dicas, furem, & libidinosum. Galenus in eo libro, quod animi mores corporis temperaturam sequantur, ab Aristotele accipiens, aures paruas, ait malorum morum indices esse. Polemon, & Adamantius paruas aures malignos, & veteratores demonstrare dixerunt. Interim corrige apud Conciliatorem latrum (barbare) ubi dicit latum, pro latrone. Ex Alberto.

Peculiari figura caninas aures in quibus cum humanis potissimum conuenirent, præposuimus.

Paruæ

Paruæ, & protensæ aures.

AURES paruæ existentes, & protensæ sicut in canibus, stultum hominum arguunt. Sed Adamantius aliter à Polemone. Existentes valde paruæ, & sicut circumcisæ stultos demonstrant. Ego vel Polemonis textum corruptum iudico, cum canibus stultitiam tribuat, quum cæteri Physiologi non ascribere vel de canibus loquatur ædium custodibus, & vilibus. Albertus ex Loxo, depressas, & breues aures stultitiam notare.

Longæ, & angustæ aures.

LONGÆ aures, & angustæ inuidum, & prauum hominem demonstrant. Polemon. Sed id Adamantius non habet, vel temporum iniuria exesum, vel ex industria omissum. Albertus Angustæ, & oblonga aures testantur inuidiam. Ex quo Conciliator.

Rotundæ aures.

NIMIVM rotundæ aures indocilem hominem arguunt. Albertus.

Ex culptæ aures.

EX culptæ aures docilem hominem ostendunt. Polemon, & Adamantius.

Non ex culptæ aures.

AURES non ex culptæ, & rotundæ valde existentes ruditatem ostendunt. Polemon. Sed Adamantius non ex culptæ ruditatem ostendunt. Corrigendum est verbum in Polemonis textu. ἀσίστηται.

*Tabella ad commoſtrandum molossi canis caput parata, & præcipue
in eos moderatas aures.*

Decenter magnae, & quadrate aures.

MEDIOCRES aures, & arrectas optimorum morum notam esse scripsit Aristoteles animalium libro, & à Galeno iisdem verbis transcriptum. In Physiognomonicis verò ait. Videbit autem utiq; quis & canum optimos moderatas aures habere. Polemon, & Adamantius. Quadrangulares aures non excedentes magnitudinem virilem hominem & bonum manifestant. Adamantius virilem, & egregios sensus dicit. Conciliator eadem. Sed satis ineptè transfert. Loxius optimas aures ita describit. Semicircularis conuexa linea in medio aliquantum ex parte conuexa versus centrum, magnitudine mediocres, capiti decenter adherentes, & mediocriter pilosæ, sic enim seminalem virtutem, quæ eas efformauit, suis se pollentem, & optimam iudicatur. Vt Albertus ex eo refert. Mediocres aures Augustum habuisse refert Suetonius, unde præclaris moribus ornatum, & animi dotibus præpollentem à scriptoribus designatur. Mediocres aures tuas dignissime Princeps sæpius animaduerti capiti decenter adherentes esse, & valdè excultas, ob id Augusto moribus, & animi dotibus quàm similimus.

Rubidæ aures.

PUDEFECTIS rubescunt aures, ait Aristoteles in problematis. Pudefactis enim oculi refrigerantur, quia pudor in oculis est, nec respicere valent, quos pudor tenet, calor igitur in aduersam partem transit, quæ posterior est, nam aures satis ex aduerso posite sunt, itaq; pudore maxime crubescunt: vel quia aures maxime partium faciei exangues sunt, & peregrinus humor inanem partem adire aptus natus est, itaq; cum calore per pudorem orto, resoluitur, statim se in aures colligit, ob id, qui semper rubicundas habent, maxime verecundos existimarem. Et in figura verecundi, Polemon, & Adamantius quasi rubore plenum dicunt, quasi aures, &
omnia

omnia rubere plena habeat. Sed Albertus non aures solum, sed totam faciem rubram habere, & rubicundiorē frontem cum oculorum demissione verecundiam significare dixit.

De Naso. Cap. 9.

NASVS in facie sensibilis est, hæc siquidem pars hominem præ cæteris formosum, deformemq; reddit. Estq; in eo varietas maxima, ut non sit alia facierum distinctio, quàm per nasum. Aristoteles animalium libro hæc habet de naso. Pars faciei nasus: cartilagineam partem, quæ nares discriminat, interseptum vocamus, utrumq; meatum inane. Eius initium est à glabra, interstitium inter supercilia constitutum. Pars ima est ubi nasus delatior in aures se fundit. Adnotandum præterea quandam esse proportionem faciei partium ad totius corporis partes, & sibi inuicem correspondent, aut mensura, aut quantitate, aut signis. Nasus correspondet præputio: nam quilibet longus, & crassius; eadem mutoni: forma, sic si acutus, vel crassus, vel brevis. Sic narium qualitas respondet testiculis. Nasati apud Lamprydium viriliores, ac belle mutaniati: Vnde paræmia de nasatorum peculio vulgò extritum utiq; Nasi magnitudine mutonis concipi qualitatem: Is enim in vita Antonini Heliogabali scribit fuisse extremi luxus, ac ne farie libidinis subactarios, vel emissarios innumeros collegit, ac nasutos vocabat, quibus ad libidinem exercendam scelestissimè utebatur.

Magnus nasus.

NASVS prægrandis probi viri iudicium affert, Polemon. Prægrandis nasus melior, Adamantius. Magnus nasus semper minori melior ex his Albertus.

Valdè magnus nasus.

VALDE magnus nasus, virum nimis acriter aliena iudicantem notat, cui non nisi sua placent, aliena displicent, irrideatq; omnia. Plinius. Et altior homini tantum quem noui mores subdole irrisioni dicauere nasum. Naribus, inquit Quintilianus, derisus, contemptus, & fastidium significari solet: vnde & qui alios irrident, nasutos vocant, & prouerbio abiit, nasus pro iudicio. Nasum maximum Rhinoceros habet, cornu repando insignem, quare ab eo potius, quàm ullo alio animali ad prouerbialem hunc sensum assumpta est: est enim animal ingenio callidum, alacre, & agile. Martialis.

„ Et pueri nasum rhinocerotis habent.

Eiusdem extat lepidum epigramma de nasuto irrisore

„ Nasus sis vsq; licet, sis deniq; nasus.

„ Quantum voluerit ferre rogatus Atlas.

„ Et possis ipsum tu deridere Latinum

„ Non potes in nugas dicere plura meas.

Perseus. ad id.

„ ride, ais, & nimis vncis
naribus indulges.

Horatius.

„ Naso suspendis adunco.

Angelus Politianus enormi fuit naso, ob id ingenio aculeato, inuidoq; aliena irridendo, laudando sua, nec à quoquam iudicari pateretur, aliorum famæ detrahendo.

Valde paruus nasus.

QVI naso valdè paruo fuerit præditus, mutabilis consilij vir accusatur, Polemon. Sed Adamantius minari rapacitatem, & consilij inconstantiam. Interpres Polemonis non satis rectè vertit, nam accusatorem, & delatorem interpretatur, in quo tot errores quot verba repperies. Albertus. Minor nasus seruilibus ingenijs furibus, & tergiversantibus assignatur. Ego ad mulieres referrem.

Rectus nasus.

RECTVS nasus linguae significat intemperantiam. Polemon, & Adamantius, sed in fine libri Polemon, & si mendosus sit codex, ait, Qui recto sunt naso præditi, blaettones, & referuntur ad mulieres. Albertus non satis sibi constat, utriusque signa, & proprietates confundens, ait enim nasus circa frontem depressus stultitiam, & animi imbecillitatem, & sœmineam leuitatem. Si altè à fronte, rectè ad imum nasi protendatur, ut linea recta descendens à fronte, nasi ronum pertingat in extrema cartilagine loquacitatem notare.

Obliquus nasus.

INTORTVS nasus magna ex parte mentis, & animorum obliquitatem portendit. Polemon, & Adamantius.

Ad faciem nasus discretus.

NASVS ad faciem bene articulatus, vel discretus, probum fortem, ac prudentia virum præditum argumentat. Polemon, & Adamantius. Sed Polemon ad frontem, Adamantius ad faciem habet. Albertus malè vertit. Narium pars iuxta frontem, si à fronte deposita sit, hoc est seiuncta bona compositione, nec alta, nec humili, sed equali linea descendat, constantiam, & prudentiam demonstrat.

Ad faciem nasus malè discretus.

CONTRARJA verò huius forma effæminatum, rudiolemq; significat, Polemon, & Adamantius à contrario signo contrarium dijudicant.

Longus nasus ad hoc protensus.

QVI habet nasum longum, protensum ad os, est probus, & audax, ut Aristoteles ad Alexandrum scribens ait. Scribit Suetonius C. Augustum nasum habuisse à summo eminentiorem, ab imo deductiorem, idest depressum, cum prudentem virum, & optimum imperatorem fuisse constet, nec alius intelligi potest, nisi quem modo descripsimus. CUBLAIENUS Scytharum imperator longo, rectoq; ad frontem naso erat, ac ore angusto, ad arma præstantissimus prius pontificia maiestatis cultor, liberalis, & probus.

Nasus

Nasus crassus.

IN figura impudentis Polemon, & Adamantius tribuunt ei nasum crassum.

Nasus mediocriter longus, latus, & apertus.

OPTIMA M describens nasi formam Aristoteles ad Alexandrum ait. Nasus ille est magis equalis, qui mediocriter longus, eius latitudo est mediocris, ad extremitatem eius foramina non multum aperta.

Tabella hæc obuia corui caput cum humano sibi vendicant, in qua nasus in viroq;
ut ad vitium deliaretur attendimus diligenter.

Incuruus à fronte nasus.

QUIBV S aduncus statim à fronte ducitur nasus, impudentes sunt, instar coruorum. Incipit enim sui nasi curuitas à fronte propè glabellam. Et est propria coruorum impudentia Et sua impudentia multa romanis enunciauerunt. Aristoteles in Physiognomicis. Ego hos omnes fures, & rapaces dicerem, est propria coruorum, & aduncorum rostrorum auium rapacitas: & coruus natura procliuus ad furtum, & quos cicures habemus domi, clauos, nummos, cultros, & eiusmodi similia in foraminibus, & sub lapidibus abdunt.

K

Præsens

Præfens commoſtrat figura aquilæ caput, cuius naſum incuruum cum Sergij Galbæ naſo comparandum concinnè ſpectandum ſe offeri.

Aduncus naſus,

QUJ naſum aduncum habent à fronte benè articulatam, magnanimi conijciuntur, exemplo aquilarum, ex *Aristotele* in *Phyſiognomonicis*. A quo *Polemon*, & *Adamantius*. Aduncis naſis magnanimitatem decet. *Albertus* ex *Loxo* aquilæ naſum magnanimis tribuit. Huiusmodi naſum vulgus aquilinum vocat, & regium quidam præferre exiſtimat, quoniam aquila rex avium habetur, & ob id regalem animum, & magnificentiam polliceri. Apud *Perſas* tali naſo præditum eſſe magno erat decori, ſicut *Cyrum* memorant *hiſtoriæ Xenophontis*, & *Plutarchi*, & ad hanc uſq; diem neminem ad id faſtigij ſubrogabant, niſi apprime fuerit naſutus. Eum regem ſupra omnes dilexerunt, illumque magnanimum, & audacem fuiſſe dicunt. Magnus *Artoxerſes* naſo fuit in aduncum prominente, ut ex argenteo numiſmate videre eſt in Muſæo fratris doctiſſimi. Fuit *Perſarum* rex, tanquàm ex ſtirpe maioris *Cyri*, in eo tanta in donando gratiſſimi animi magnitudo extitit, ut in referenda gratia, pro agreſti ſepe munuſculo, tenuiſſimoque officiij genere non ingentia modo auri pondera, ſed urbes, & prouintias rependeret. *Demetrius* filius regis *Syriæ*, cuius *Iuſtinus* meminit, grypus cognominatus fuit, quia *Græci*, qui aduncum habent naſum γρυπῆν vocant. *Neoptolemus* adunco fuit naſo ex deſcriptione *Daretis Phrygiæ*. *Sergius Galba* adunco fuit naſo, ut à *Suetonio* narratur, & liberalis ab eo deſcribitur. *Plato* in *Euthyphrone* *Melittum Pitteum*, quem in eius accuſatione non ingeneroſe ſe geſſiſſe dicit, aquilino, & gibboſo naſo fuiſſe. Prominenti, & decenter incuruo naſo fuit *Georgius Scanderbechus*, qui os
in ma-

in magni Herois effigiem efformaret. Nemini etiam virtute bellica fortitudine, & liberalitate secundus fuit. Magnus Sfortia elatum à medio nasum habuit, fuitq; magnanimus, & fortis, Fouio referente. Mahometus secundus Turcharum rex adunco fuit naso, & eminenti, ut superius labrum attingere videretur, & elato fuit animo. Ioannes Assymbeius cognomento Vssumcassanus gripho fuit naso, oculis ingentibus, leto, & hilari vultu, liberalis, clemens, bellicosissimus, & glorie appetens. Hysinael Sophus Persarum rex naso etiam adunco vegetis, & micantibus oculis, liberalis, ambitiosus, bello fortissimus, inter pericula gaudens, & magnanimus. Selinus Bactris filius arcuato nasu, liberalissimus, Caesaris Alexandri emulus. Solimanus etiam Selini filius adunco naso, bellator, & liberalis.

Hoc Schoemate galli nasus incauus, cum conuexa circulari frontis superficie exprimitur, cum humano ad cuiusmodi formam effigiato, infra describendo.

Incauus nasus ante frontem, rotundus, & supereminens rotundum.

VT se habet antiqua translatio Aristoteles in Physiognomonicis. Qui nasum concauum, habent, ante frontem rotundum, & supereminens rotundum, luxuriosi sunt, & ad gallos referuntur. Nos cum eiusmodi nasum ignoraremus, tum Aristotelici textus corruptione, tum interpretis translatione, gallos consulimus, atque diligenti eorum inspectione, ita textum, & sensum verbis accommodauimus, habet enim gallinaceus gallus ante frontem in confinio nasus valleculam quandam, vel incauum quoddam, & pars ea nasi ante frontem rotunda, & inde frons à naso ad capillorum radicem, velut circuli circumferentia: Ut verba textus translata dicant. Qui ante nasum habet incauum, & partes, quæ ante frontem rotundas, circumferentiam verò supra assurgentem, & cætera.

Hos ego etiam puerarios iudicarem: abutuntur enim venere galli, gallinacei, perdices, & coturnices, quæ ferè similem nasum habent. Cum enim fœminæ incubant, mares dimicant, pugnamque inter se conferunt, quos cœlibes vocant, qui victus in pugna fuerit, victoris venerem patitur, nec nisi à suo victore subigitur, ex Aristotele: & multos amicos cognoui, eiusmodi naso præditos, huic enormi luxuriæ generi obnoxios. Fingunt Poetæ Jouem Aquilæ forma Ganimedem rapuisse, sub tali figmento id fortasse innuentes. Aelianus etiam ichneumonem huic turpitudini etiam obnoxium dixit. Tali nasi Satyri, & Sileni ab antiquis effigiati sunt, & tali nasu etiam Socrates ipse præditus fuit: nam Xenophon Socratem Silenis similem fuisse, & pressis naribus scribit.

Latus in medio nasus.

NASVS in medio latus, declinans ad summitatem, demonstrat mendacem, & verbumsum. Aristoteles ad Alexandrum.

Si bouis nasum inspexerimus, & hominem similem effigiauerimus, vil ab hac, quæ hic cernitur figura, longe aberit, ita affabre in imo crassus deducitur.

Extremum nasi crassum.

QVI nasi extremum crassum habent, segnitiei obnoxij sunt, & ad boues referuntur, ut Aristoteles in Physiogn. est enim bouum segnitiei propria. Polemon, & Adamantius. Nasus in summo valde crassus, et depressus, iniquos homines ostendit. Interim Polemoni textus corrigatur. *μιαρόν*, non *μικρόν* ex Adamantio. Idemque in figura inuerecundi tribuunt ei nasum crassum.

Suis crassus à summo inspicitur hic nasus, è cuius regione hominis similitudine petendus.

À sum-

'A summo crassus nasus.'

QUI nasum à summo crassum habent insensati iudicantur à simili suum naso. Aristoteles in Physiogn. Est enim sus animal satis brutum, animamq; ei pro sale datam: unde proverbio fertur. Sus in Palladem. Malè ab eo describens Albertus ait. Extra modum crassæ nares immundum hominem dant intelligi.

Canis hæc imago in multis cernitur figuris, sed hic domestici canis acuti nasi icon exhibetur, homini similem offensuri.

Extre-

Extremum nasi acutum.

NASVS si fuerit subtilis, eius dominus est valde iracundus. Aristoteles ad Alexandrum: in Physiognomonicis verò dilucidius loquitur. Nasi summum si fuerit, seu e iræ homines ostendit, ijq; ad canes referuntur. Est enim canum propria ira. Sed Aristotelis textus mancus videtur, deficit enim acutum, ait enim οὐ τὸν πρὸς ἀκρόαν, supple λεπτόν, quod ex Polemone, & Adamantio vestitui potest. Nasi extremum tenue in quolibet homine æstuantis iræ signum. Albertus. Nasus in extremo acutus, facilis ad iracundiam. Idemq; Rhases. Ringi, os torquere est, quod canes faciunt latraturi, vel cum ex ira in rugas os deducunt: hinc rictus oris distensio, Rictum caninum Iuuenalis dixit.

Auicularis voftri ostendendo imaginem, cum tenuis nasi humani comparando, potissimum hæc inferuis figura.

Nasi extremum gracile.

QVJ nasi extremum gracile habent, aues hac parte referunt. Intelligit enim per auiculares, qui leues, mobiles, & instabiles sunt, est enim auium nasus longus, subtilis, rotundus, & in imo tenuis. Polemon, & Adamantius ex eo. Nasus longus, subtilis (sed Adamantius addit valdè) cum auitij generis habeatur, eius quoq; generis mores describit. Rhases. Nasus longus, & in imo gracilis, levis, & festini viri est. Albertus. Nares longæ & tennes, quæ auium propriæ sunt, huiusmodi moribus, scilicet mobilitatis, & leuitatis homines decorant.

Leonis nasus depingitur, & directo intuenti humanus occurret, quo sibi inuicem comparari possint.

Rotun-

Rotundus nasus, & extremum obtulum.

NASVM rotundum habentes, eiusq; summum obtusum, magnanimi sunt, ad leones relati. Aristoteles in Physiogno. Leonum enim propria est magnanimitas. Polemon, & Adamantius. Nasi extremum plenum, obtusum, rotundum, & solidum si aspexeris ex leonibus, & molossis, fortem, & magnanimum iudicato Adamantius non magnanimum, sed iactatorem dicit. Aristoteles in figura maris leonem depingens, ait, habere nasum magis crassum, quàm gracile.

Etiā venatici, vel molossi canis imaginem apponere libuit, ut expressius nasus cernatur.

OPPIANVS venaticos canes, siue robustos, siue molossos dixeris, simo rostro describit. Generosis enim canibus imæ nares rotundæ, & solidae, & ferè obtusæ sunt. Albertus eadem habet ex Platone, sed ex Polemone potius.

Hac figura hominis simum nasum finximus, simiæ simillimum quem in viuis obseruauimus.

Nasus simus.

NASVS simus est impetuofus, ait Aristoteles ad Alexandrum: sed eius vetus translatio satis corrupta est, & corrigenda, luxuriosus: vel impetuofus in venerem; aliter enim sibi, cæterisq; claris authoribus contradiceret. In suis enim Physiognomonicis ait. Qui nasum simum habent, libidinosi, referuntur ad ceruos. Cerui simi sunt, & adeò luxuriosi, ut coitus tempore insani reddantur. Polemon, & Adamantius Nasi simitas scortationis indicium. Et Polemon alibi. Breui, & simo naso præditi fures, & lasciui sunt, ad ceruos, & apros hoc genus hominum referendum ipse enim ἀποπροσ ὅσῳ retulit, sed puto mendum in textu, quippe non syluestres fures, sed simias referunt, & reponendum πιδανός. Albertus ex Loxo simiæ tribuit simum nasum, & libidinosi. Rhases. Cuius latæ nares, luxuriosi. Simitatis rationem, & luxuriæ videtur Aristotelem tradidisse in problematis, ait enim. Crispitudo capillorum, & simitas in crassitudine sita est, crassitudo non sine duritia constat, & durities in calidiori sanguine sita est, & calor materiem excrefcere inutilem minus patitur, & os ex vacante materia consistit, & cartilago non nisi os est, merito diminutio nasi consequatur. Inditium ætas adhibet puerilis, sunt enim pueri omnes resimato naso. Nos, si ad animalia referre licet, ad simias referemus: Natura enim simijs.

„ naresq; à fronte remissas.

Contundit, &c.

Oppianus: & ob id multi putant ab huiusmodi simitate simias dictas esse Constat eas libidinosas esse,

esse, ut quasdam feminas appetant. Et apud Indos simiarum quoddam genus rufum, quod in urbes non adducitur, quippe quod veneris libidine adeo inflammantur ut ad muliebrem sexum furiant. Est & delphinus resimo rostro, & ob id simonem vocant, nomenq; simonis miro modo agnoscunt, piscatorumq; relatu, luxuriosi sunt.

Etiā simum cerui nasum depinximus cum Socrate comparandum, cuius effigiem ex Museo fratris, & marmorea statua decerpimus.

SIMO naso Socratem fuisse narrat Plato in Theateto, & ab eo Ammonius. Polemon Socratem luxuriosum fuisse dicit, quod illius loci superficiem concauam haberet, quae naso, ac mento interiacet. Plautus in rudente sum Lambracem depingens luxuriosum, ac nefarium ait. Recaluum, silonem, & ventricosum. Ruellius gallus resimato nasu fuit, & luxuriosus. Fuerunt nonnulli opinantes Horatio Coclitum, non quod oculum unum in bello amisisset, sed ex nasi similitate cognomentum Cocles inditum fuisse: nasus enim sub fronte ita depressus, demissusq; erat, ut nullum ferè inter oculos discrimen extaret, ipsaq; supercilia commixta inuicem, confusaq; forent, iccirco volentibus illum appellare ciclopem, delapsa loquendi consuetudine obtinuit, ut Cocles diceretur.

Tauri, & hominis hiantes nares ad viuum depictas præsenti figura uidere est.

Patulae nares.

QUI habent foramina nasi grauis compactionis, vel duræ, est irascibilis, ait Aristoteles ad Alexandrum. Sed antiqua translatio ex arabico textu falsa, & mendax est, nec quid sibi velit satis constat. Clarius ergo in suis Physiognom. Qui hiulcas habent nares, æstuantis iræ sunt, & ad passionem referuntur, quæ fit in ira, quippe uidere licet iræ excandescens tales nares obtinere, per eas enim fit spiritus reciprocatio: siquidem è promptuarijs intimis cordis respirationem pulmonis officio capientes extra excernunt, unde non iniuria, qui apertas habent nares ad iram sunt incitatores. Polemon. Patulis naribus præditi agrestes, pertinaces, & potentes sunt, sicut tauri, & leones.

Generosi equi hiulcas nares, & hominis appinimus.

ALIBI verò. Patulæ nares, & resimæ iracundos demonstrant, & referuntur ad passionem, quæ sit in ira, & ad generosos equos. Et in figura iracundi concavas nares ei tribuit. Adamantius. Expansæ aures iracundiæ, & ferociæ testes sunt. Suetonius C. Cæsarem spumante riçtu, & humentibus naribus fuisse scribit, & fuit præcipitis iræ.

Obstruclæ nares

OBSTRUCLÆ nares vesanos demonstrant, Polemon. Adamantius verò aliter, & melius. Angustæ, rotundæ, & obstruclæ nares, vesanitatē monstrant, eadem Albertus. Obstruclæ, siue obesæ, vel occlusæ, ut parum olfaciant.

Sursum distantes nares.

IN idea misericordis Aristoteles in Physiogn. tribuit ei nares sursum distantes.

De Vultu. Cap. 10.

DICE MV S de vultu primùm, post de partibus eius, nam totam simul faciem vultus, motum, habiitus, & passiones representat. Ad totum hunc vultum figurandum omnes faciei partes concurrunt, & oculi, & frons, & nasus, & cætera membra. Est verò vultus index, & obiector conscientie nostræ, qui incertus, inconstans, & varius est, qui totus ex animorum configurationibus configitur, quin etiam earum simulator, & dissimulator.

Quare haud temere ex omnibus horis dijudicandum, nisi cum ab huiusmodi animi motionibus deferbuisse videbitur. Polemon, & Adamantius de vultu hæc habent. Ex ipso nanq; vultu potissimum apparet magnificentia, & illiberalitas, probitas, & improbitas, anxietas, studium, eruditio, iucunditas, & tristitia, vigilantia, & somnolentia, & singula, ut se natura habent, & secundum ea necesse est physiognomonicam disciplinam exercere. Meletius non obscurus philosophus. Facies, inquit, ipsa est, quæ affectus facile repræsentat, cum autem ipsa lætitia afficitur, serena, hilarisq; apparet, si verò tristitia mœrorem, & perturbationem præfert, cum ipsa ira excandescit, liuida, & sanguine perfusa furiosaq; redditur. Quamobrem, (ut in sacra litera positum est) in cordis gaudium facies ipsa exhilaratur, cum verò ipsa tristis sit, demissa efficitur, & homo ira occupatus, turpis est. Iacob ex facie Laban in se odium deprehendit, ad uxores suas conuersus dixit. Cognoui ex facie patris vestri non esse amplius in me, qualis heri fuerat. Solent enim, qui nos odio prosequuntur auertere à nobis faciem, qui amore deuincti, & beneuolentia lætum, hilaremq; oris aspectum, & blandientem exhibere solent. Cicero ad Pisonem ait. Non deceperunt me oculi tui, & vultus, qui tacitus est sermo mentis. Vultus ipse speculum est mentis, quando & taciti oculi mentis fatentur arcana.

Subtristis, & varius vultus.

IN Idea timidi Aristoteles in suis Physiognomonicis tribuit ei faciem mutabilem, & submestam. Idq; ad apparentem morem referri posset, nam timens vultum continue variat, veluti timore, & suspitione plenus.

Stupidus vultus.

FIGURAM tribuit insensitiuo in sua idea Aristoteles in suis Physiognomonicis, & morem, qui apparet in facie secundum similitudinem, scilicet insensitiui, & Stupidi. Interim corrigendus est Aristotelicus græcus textus: nam pro τὴν ὁμοιοτητα, idest similitudinem, habet ὁμοπλάτας, quod valde à proposito abest, ut satis infelicitè Sueffanus transfert, & dum verba sensui aliena accommodare nititur, ineptias multas sano viro indignas profert.

Somniculosus vultus.

IN figura iucundi Aristoteles in Physiognomonicis, & simulatoris tribuit eis faciem somniculosam. Polemon, & Adamantius in eadem figura, eadem referunt. Tribuit enim Aristoteles somniculosam faciem, eandemq; Polemon. Sed Aristotelis textus pro, ut Polemon habet, ipse retinet. Ob id Sueffanus satis miserè curuipedem transtulit & Vrso, quem curuipedem dixit, assimilauit.

Bonus,

Bonus, & non præceps vultus.

IVCVNDO tribuit Aristoteles in Physioſognomonicis vultum non feſtinum, & celerem, ſed bonum. Sueſſanus ἐπιπρὸς faciem non feſtinam, celerem, ſed ſubdolam interpretatur ſatis incurioſè, & ex naturalibus cauſis deducit.

Humilis vultus.

IDEM eodem loco, in ſchæmate triſtis viri humilem ei tribuit figuram.

Remiſſus vultus.

ET in figura amari viri tribuit ei faciem remiſſam. Polemon, & Adamantius in eadem figura etiam remiſſam faciem aſcribunt.

Grauis vultus.

ET manſueto forem, robuſtam, & grauem faciem tribuit, eandemq; Polemon, & Adamantius. Seuero, & graui vultu fuit Alſonſus Eſtenſis Ferrariæ princeps auus tuus, ampliſſime Cardinalis, Iouio referente, vnde ingenium præcellens, & vis eius bellica coniectatur, qui trium maximarum hoſtium arma infracto animo ſubſtinuit, & ſuperauit, abdicationis à ſe adulationis, & moroſæ grauitatis lenocinijs, ſingulas cogitationes, & corporis exercitamenta ad virtutes, & bellicas rationes intendit, magnanimus in bello Dux, optimus in pace princeps ſemper extitit. Probo ore, & venerabili Beſſarion Cardinalis fuit, nemo probitate ſpectatior, nemo admirabilior doctrina, nemo deniq; generoſis moribus ſplendidior.

Temerarius vultus.

IN figura iniurioſi, Ariſtoteles in Physioſognomonicis, tribuit ei proteruum, & temerarium vultum. Sed Polemonis textus ex Ariſtotele corrigendus, qui κατὰ προτίεσς dicit, & Ariſtotelicus.

Iucundus vultus.

IN figura iucundi, hilaſiue Polemon, & Adamantius tribuunt ei hilarem figuram, vel mores. Iidem in figura ingenioſi tribuunt mores iucundos, ſic tranquillæ animi tranquillitatem monſtrat. Tradit Suetonius Auguſtum fuiſſe vultu, & ſermone, vel tacito adeò tranquillo, vt animo erat ſereno, & pacato. Hilari etiam vultu fuiſſe Ulixem narrat Dares Phrygius. Periucundi, & grauis vultus fuit Pompeius Columna Cardinalis, qui miro ingenio, ſacra purpura mitratus, & militari ſago galeatus, vtriuſq; muneris partes aptiſſimè adimpleuit. Ioannes Aſſymbeius Viſſumcaſſanus, læto, & hilari vultu fuit, magnam grauitatem, dignitatemq; pari comitate conditam præſeferebat, in dandis beneficijs miram ſerenitatem, eandemq; in accipiendis oſtendebat, ſuauiſ in ſermone. facileſq; erant ad eum aditus. Hyſmael Sophus læto, & ſereno vultu, benignus, equitandi, ſagittandi; peritus, lepidus in ea ſorgando extitit.

Elegans

Elegans vultus.

POLEMON loquaci tribuit figuram elegantem. Sex testus Aristotelicus somnolento loquacis notas tribuit, quod ex Polemone, cui integrior est textus, conijci potest, nam somnolento elegans forma non conuenit. Sed Polemon, & Adamantius elegantem formam simulatori tribuunt. Emanueli Chrysoloræ præclara fuit facies, præclarum ingenium, & præclarissima doctrina, græcas literas in Italiam reportauit.

Illiberalis vultus.

ILLIBERALES vultus pusillanimes, & illiberales animo censendi, ex Polemone. Politianus facie neque liberali, neque ingenua fuit, ob id distortis moribus, & male compositus, ut nimis in aliena inueheretur. Maximilianus Sfortia illiberali vultu, nequicquam sfortianæ stirpis digno fuit, sic ingenij indole, & moribus ingenuo principi indignis, sordidi animi, et vecordis, & rudis extitit. Subagresti vultu Iouianus Pontanus, vir maxima ingenij dexteritate, sed mordacitate insignis.

Venerabilis vultus.

HECTOR venerabili fuit vultu, & animo, & viribus insignis, clemens, & dignus, ut ex Darete Phrygio. Achilles graui aspectu, præferebatque pulchritudinem non satis laudatam, ob id eius species non iactatoris, ut plerique indicant, sed virilis, ut ex Philostrato habetur. Solimanus Selini filius augusta facie, & dignitate plena, iustitia celebris, prudens, bellator maximus, non sædifragus. Sic Gotthofredus Gallus, Lothoringiæ Dux, Bolionus, sacri belli aduersus Turchas imperator, vultu erat maiestate augusto, religione præstans, & militaris artis peritissimus. Carolus Francorum Rex a gestarum rerum magnitudine Magnus vocatus, vultu fuit maiestatis pleno, augusta facie, canitie reuerenda. Cublaienus Scytharum imperator, quos Tartaros, vocamus, ore fuit augusto, ac fulguranti, sacrorum cultor eximius multarum gentium domitor, ac bello infractus. Probo ore, & vultu hostibus etiam venerabili fuit Franciscus Sfortia, fuit corporis, et inuicti animi robore, naturali facundia, doctrinaq; præditus.

Austerus vultus.

DJOMEDES austero fuit vultu, ut Dares scribit, & in bello audax, acerrimus, clamorosus, calidus, & impatiens. Tamerlanes truculento vultu, & minaci fuit, sue seuitie maximum specimen dedit, ut orbis terror diceretur. Nemo efferatiori in cruorem animo. Truculenta voce profitebatur se Dei maximam iram esse. Austero ore fuit Baiazetes primus Turcharum Rex, qui à singulari celeritate, repentinoq; bellicarum actionum impetu, terrificum terrarum fulmen est appellatus. Multis victorijs clarus extitit. Franciscus Buffonius Carmagnola dictus, tetrici, & agresti oris fuit, contumacis ingenij, & prompti, & audacis, ut maximas bellicæ virtutis laudes promeruerit.

De facie. Cap. 2.

INFR A oculos male. Plinius. Hæ sedes pudoris, ibi maxime ostenditur rubor: infra enim hilaritatem, risum ve indicant buccæ.

Bovis imago cum magna facie spectanti se exhibet.

Valdè magna facies.

QVIBUS facies magna, ignavi, referuntur ad asinos, & boues. Aristoteles in Physiognomonicis. Valdè magna facies stolidos, & indociles arguit. Polemon, & Adamantius.

Asinina, & magnæ faciei subsequitur imago, quum prior tabula bovinam ostenderit.

CVIVS facies magna piger est. Rhases, & Conciliator, sed Albertus ignavum, & voluptatibus deditum dicit. Et alibi. Magnum caput, cum magna fronte, & facie tardum, pigrum, & aliquando indocilem monstrat.

Hac tabula felis, & parva faciei detegitur imago.

Valdè

Valdè parua facies.

FACIES valdè parua, vt Aristoteles in Physiognomonicis, qualis est felis, & simie, hominem pusillanimum arguit. Interim admonitos velim græcum Aristotelis textum corrigendum: nam loco faciei habet *τοτα*, idest tergus: nec congruum erat, vbi de facie loquebatur, tergoris meminisse, quum de tergore suo loco assatim satisfacisset. Præterea in sequenti habet. Mediocre[m] habens faciei qualitatem, optimus erit, quum neque magnam, neque parua[m] oporteat esse. Suiq; non inmemor in figura pusillanimi, parua[m] ei faciem accommodat, non tergus. Testimonia demum Polemonis, & Adamantij accedunt, qui diligentissime Aristotelem descripserunt, & faciei, non tergoris meminere. Sueffanus tergus vertit, & circa hanc suam malam interpretationem male se torquet, dum falsam doctrinam veritati accommodare nititur. Gesnerus etiam suo quadrupedum libro ex textus corruptione fallitur.

Sequens eiusdem faciei paruitatem, & simiam exprimit, perinde ac si præcedentem subsequeretur tabellam.

PARUA facies paruos quoque redarguit mores. Adamantius. Cuius facies parua, callidus, & adulator. Rhases, & Conciliator ab eo. Facies vehementer parua timidos, callidos, adulatores, & illiberales. Polemon, & Adamantius ex Aristotele in figura amari; qui faciem parua[m] ei tribuit. Albertus satis ineptè infert, diductus, & dependens, vultus.

Parua, & crocea facies.

QVI habet faciem parvam declinantem ad croceum, est pessimus, vitiosus, deceptor, & ebriosus. Eadem Conciliator ab Aristotele ad Alexandrum, qui etiam coloris notam addidit.

Mediocris facies.

OPTIMAM tradens faciei qualitatem Aristoteles in Physiognomonicis, ait. Quoniam, neque magnam, neque parvam oportet esse, medius habitus utique erit conveniens:

Mediocris facies, & pinguiuscula.

QVII habet faciem mediocrem in genis, & temporibus vergens ad pinguedinem est verax, amans, intelligens, sapiens, benè dispositus, & ingeniosus. Aristoteles ad Alexandrum. Facies in circumstantijs mediocris, & sufficientis carnositatis, &c. Conciliator ab eo.

Hic denuò bouinam faciem adduximus, cuius beneficio exquisitius carnositatem contemplari licet.

Carnosa

Carnosa facies.

ILLOS, quibus facies carnosæ est, demissi, & negligentis animi esse conijcit, quod in botus similiter se habeat Aristoteles in Physiognomicis. Ad Alexandrum verò scribens ait. Carnosus in facie est minus sapiens, impertinens, & mendax. Ad feminas fortasse referens, quæ ignare, importune, & mendaces sunt. Polemon ab eo in fine. Qui carnulentam habent faciem, inertie obnoxij sunt, quæ passim feminarum generis, & bonum est peculiaris. Rhases. Cuius facies carnosæ, piger. Conciliator eadem.

Valdè carnosæ facies.

VALDE carnosæ facies incundum, & viuidum hominem ostendit, Polemon, & Adamantius. Idemq; in figura incundi faciem ei tribuunt carnosiore. Aristoteles in figura simulatoris pinguem faciem tribuit.

Carnosæ, & valdè longæ facies.

IN figura inopis sensus Aristoteles in Physiogno. carnulentæ, & satis longæ faciei meminit.

Macilenta facies.

QUI habet faciem gracilem, est circumspēctus in operibus suis, & subtilis intellectus. Aristoteles ad Alexandrum: Sed in Physiognomicis. Qui macilentam habent faciem, solliciti sunt, quod signum ad contrarium retulit, quia carnosæ pigros, macra sollicitos demonstrat. Polemon, & Adamantius. Parua facies studiosi est, & insidiatoris. In figura verò tristis idem tribuunt ei faciem macram. Sed corrigatur Polemonis textus ex Adamantio, quia ἰσχυρὸν habet ἰσχυρῶν. Plautus in sua asinaria suum Leonida macilentis malis inducit, quæ cum sollicitum, & callidum dixisset. Selinus Turcharum imperator decimus macilento ore fuit, ad arma impiger, nullo nanq; labore corpus, aut animus fatigabatur.

Neq; carnosæ, neq; macilenta facies.

IN idea ingeniosi Aristoteles in Physiognomicis. Quæ circa faciem graciliora, idest non carnosæ, quia hebetis sunt, sed gracilia, idest mediocriter disposita. Adamantius clarius loquitur in eodem typo. Facies, neq; valdè carnosæ, neq; quidem gracilis. Ubi textus Polemonis defectuosus, & ex Adamantio corrigendus, carnositas enim inertiam, macilentia curiositatem, & tristitiam, mediis utiq; habitus ad intelligentiam facit.

Occurrens hæc oculis figura ossosam ostendit asini faciem, in sequentibus, cerui, & simiæ.

Ossa facies.

QUI faciem carnosam habent, timidi, referuntur ad asinos, & ceruos. Aristoteles in Physiogn. Gesnerus libro de animalibus eadem ab eo recitat, sed ipsa neque ceruus, neq; asinus faciem carnulentam habent, & coqui cerui caput, utpote nil carnis habens, ut inutile, floccifaciunt.

Ossa cerni facies ostentatur.

SED textus mendositas his rationibus coarguitur, quod quum prius carnosæ faciei in boue meminisset, non erat opus hic denuo rememorari, & alijs in locis iisdem ossosæ facies tribuit.

Eadem in simia ossosa facies.

PRÆTEREA Polemon in fine ab Aristoteles excipiens, ait. Valde ossosa facies, laboriosos, timidos, & insulsos ostendit, si referas ad asinos, simias, & ceruos. Ob id corrigendus textus pro σαρκοεις, reponendum ὀστέινος.

Ob longa canis facies, cum è regione humana ostenditur.

OBLONGA facies iniuriosi est. Aristoteles ad Alexandrum. Cuius facies longa inuerecundus. Rhases, ab eo eadem Conciliator. Ego ad canes viles referrem, qui iniuriosi, inuerecundi, ijdemq; oblongæ facie, sunt.

Plana facies.

AB eo, qui planam habet faciem, caueas in morositate, nam significat litigiosum, discolum, inuidiosum immundum. Aristoteles ad Alexandrum, & ab eo eadem Conciliator.

Rotunda facies.

IN idea inuerecundi Aristoteles in Physiogn. rotundam faciem tribuit. Polemon in figura iracundi rotundam faciem ei tribuit. Rhases rotunda facie fatuos dicit.

Rugosa facies.

IN idea tristis rugosam faciem ei tribuit Aristoteles in Physiognomonicis, idq; ad apparentem morem referri videtur, nam qui tristantur, faciem corrugant. Naturalis causa esse potest siccitas, & rugæ signum melancholice ex Auerroe.

Rugosa, glabra, & macra facies.

IN figura amari, Aristoteles in Physiognomonicis faciem ei tribuit rugosam, glabram, & macilentam. Ratione enim siccitatis, & frigiditatis pars, quæ solet esse pilosa fit glabra, & ij natura sunt melancholici. Polemon rugosam dicit. Adamantius frontem, non faciem.

Rubra facies.

QUIBUS facies supererubescens, verecundi sunt, Aristoteles in Physiognomicis, & referuntur ad passionem, quia verecundis semper erubescit facies. Aphrodisæus verecundos, & hilares esse dicit: verecundi quidem, quia sanguis tegendi causa super faciem semper profusus est, veluti sæpe ob pudorem manu faciem tegimus, hilares verò, quia sanguis voluptatibus extrinsecus occurrit. Dici potest hic color rosens, is est candidus sanguinis rubore penitus diffuso cum venustate, & puerorum, & virginum nitor, qui vulgo ab humana carne incarnatus dicitur. Facies pudibundi, & verecundi hominis erubescere consuevit, quoniam, ut inquit Aristoteles in problematibus, sanguis de corpore in omnes partes diffunditur pudentibus. Est verecundia bonum in adolescentibus. Diogenes Cynius, Rubor virtutis est color, dicebat. Nemo pudoris colorem prælicenter appellauit. Pudoris, & verecundie signum apud Terentium est. Erubuit salua res. Ruellius Gallus medicus insignis, ore rubore perfusus fuit, natura modestus & levis. Polemon. Facies ipsa, secundum se ipsa, rubra, asperos hominis mores nuntiat. Domitianus vultu fuit modesto, ruborisq; pleno, unde cum oris verecundia apud senatum commendaretur, iactauerit: Vsq; ad huc animum meum probastis, & vultum. Plinius de eo. Superbia in fronte, ira in oculis, fæminea in ore, ac in corpore impudentia, multo rubore perfusa. Cornelius tacitus de eo. Cum denotandis tot hominum palloribus sufficeret, sauius ille vultus, & rubor, quo se contra pudorem muniebat.

De Genis. Cap. 12.

DIXIMVS de tota facie, nunc de faciei partibus idest genis. Infra oculos male, siue genæ. Græcis *ταρχαι* sunt.

Carnosæ genæ.

CARNOSÆ genæ inertiam, & vinolentiam accusant. Polemon, & Adamantius, iidemq; in figura inopis sensus eidem carnosas genas ascribunt.

Cati, & Simiæ imago in multis occurrit figuris, formam, & artus ostensuris, nunc ad exiles tantum genas commostrandas exhibetur.

Graciles genæ.

GENÆ valdè graciles malignitatem, & vafritiem arguunt, Polemon, sed Adamantius addit, & inuidiam.

EGO feluris, & simijs ascriberem, paruas enim, & exiles genas habent, & sunt furaces, vafre, & insidiosæ, & per hæc animalia eiusdem ingenij hominesprehenduntur, qui scilicet clàm insidiosi, vafri, & maligni sunt.

Crassæ

Crassæ genæ ab oculis distantes.

CRASSAE genæ, & ab oculis distantes inuidos notant. Polemon, Adaman.

Rotundæ genæ.

ROTUNDÆ genæ dolosos hominum mores demonstrant. Polemon, & Adamantius.

Oblongæ genæ.

OBLONGÆ genæ nugaces, & vaniloquos ostendunt. Polemon, & Adamantius.

Rubræ genæ.

QVIBVS genæ supererubescunt, vinosi sunt, & referuntur ad passionem, quia inebriatis supererubescunt genæ. Aristoteles in Physiognomonicis. Polemon autem. Si genæ tantummodo rubro colore inficiantur, ebriosos homines iudicant. Loxus se observasse hominem ait, cuius nasus, & maxillæ, epatico colore inficerentur, & omni vitio refertum esse, libidine, vinolentia, & crudelitate. Quamplurimi sunt apud nos, qui non solum rubras genas præferunt, sed epatico colore infestas, eosque luxuriosos, vinolentosque novimus. Suetonius Vitellium facie rubicunda fuisse, & plerumque ex vinolentia. Alexander Macedo rubrū habebat vultum, candori mixtum, & bibax, & vinolentus fuit, ex Plutarcho. Carolus Neapolitanorum Rex enormi, & rubente naso fuit, sævus, inexorabilis, inimicorum cæde gaudens, in exercenda inhumanitate perucax, supplicibus nunquam parcens: Manfredo Regi ad Beneventum interfecto sepulchrum denegavit, Corradinum, & Austriæ Regulum in foro securi percussit. Cæsar Borgia Dux Valentinus faciem atro rubore perfusam, & tuberculis, qui saniem leniter expuerent, redundantem habuit, sanguinario fuit ingenio, immanique sævitia veteres tyrannos æquasse censeri potest. Libenter noctu vagabat per urbes, quum nunquam interdum videretur, ne deformis, & truculenta facies spectaretur. Rubenti, & propè temulenta facie truculentus fuit Georgius Fraispurgius Suevus, strenuæ etiam crudelitatis, & feritatis.

Pilolæ genæ.

PILOSAS genas habentes ego Stupidos, & ferales iudicarem, cum in facie genæ tantummodo semper glabræ sint, & ferinum est faciem, & genas pilosas habere: & sus præ ceteris genas crassis, densisque pilis hispidas habet, & huiusmodi moribus præditos quamplurimos amicos habui, pilosas genas habentes. Cicero exprobat Pisoni morum feditatem, quod pilosas genas haberet. Inquit enim, non pilosæ genæ deciperunt me, nec vultus totus, unde stupiditatem, tarditatemque linguæ coniebat, & lutulentos mores.

Genarum, & faciei contractiones in tristi facie.

FACIEI, & genarum contractiones in tristi vultu apparentes, stultum hominem demonstrant. Polemon, & Adamantius.

Genarum, & faciei contractiones in hilari facie.

GENARVM, & faciei cōtractiones, si hilari vultu apparent: certissimus erunt adulterij index, idemque in idæa Cynædi illi genarum contractiones tribuerunt.

De facie pulchris, deformibusque. Cap. 13.

MALE nobiscum actum videretur, si priusquam sermoni faciei finem imponeremus, non discuteremus, an facie pulchri, pulchro animo, & deformes animo forent deformes, vel quid boni, vel mali portendant. Et si ex particularibus partium signis id ostenderimus, nunc ex partibus simul compositum integrum ostendamus, quæ pulchritudinem faciunt. Vetus est omnibus physiognomonicæ rei scriptoribus comprobatum axioma, ut conueniens dispositio membrorum corporis bonorum morum conuenientiam demonstret, & vulgo etiam iactari solet, ut monstrum in corpore, monstrum sit in anima. Sed videamus primo, quid pulchritudo sit, & si à multis multæ allatæ sint descriptiones, quæ ad nostrum propositum faciunt, colligemus. Pulchritudo est membrorum corporis optimè commensurata dispositio, & corporis forma animæ typus est. Pulchritudinem Dei donum dicunt, ut qui maximè illam possideant, maximè illius fauorem possidere dicantur. Apuleius pulchritudini tantum tribuit, ut pueros ad diuinationem eligendos, corpore decoros, & integro iubeat, ut in eis diuina maiestas, quasi bonis ædibus diuerfetur.

Facie pulcherrimi.

SED si nos animum ad historias conuertimus, viros, mulieresque multas reperiemus, eximia, & excellenti forma præditas, & si claro animo, & varijs virtutibus decoratas, plerunque maxima cum his vitia commista habuisse, ut videatur naturam in eorum formatione in tam immensa pulchritudine mensuras, & proportionales confregisse, ita eorum animos, etiam ad vitia profusos conformasse, ut optimè illud Socratis quadret. In aurea vagina plumbeus ensis. Alcibiadis pulchritudo quanta fuerit à probatissimis scriptoribus depicta, nemo est, qui ignoret. illud dicere audent Plutarchus, sua tempestate omnibus Atheniensibus oris dignitate, & totius corporis forma vnum Alcibiadem præstitisse. Idque præcipue largitum est ei à natura, quod non modo in pueritia, aut adolescentia, sed omni ætatis gradu maximum semper decorem, & formosum hominem prætulit. Erat natura gloriæ maxime cupidus, ut in vita nil expetendum esse diceret, nisi dominatu summo ceteris mortalibus antecellere. In eloquentia, & philosophia, & belli peritia nemini secundus, & magnificus fuit etiā audax, & ferox, quieti, & otio infestus, cōtentionisque supra modū amator, & ut Thucydides dixit, ad incontinentiā, & luxuriā, & in ea, quæ voluptatē pariunt, maxime pro diuis, ut tandē de occupāda sue patriæ libertate putaret.

Fuit

Fuit Demetrius forma, & pulchritudine oris adeo egregia, adeo præstanti, ut pictorum, aut sculptorum nemo similem unquam potuissent effingere, ut gratiam simul, & terrorem, tum gravitatem, & mansuetudinem præferre videretur. Concurrerat simul admirabilis splendor, regia quadam dignitate conuinctus, ut natus videretur ad stuporem simul, & gratiam hominum concitandam. Erat in agendo bello dux egregius, & præclarus, erat per ocium omnium regum iucundissimus, cum verò res gerendæ erant, studio, diligentia, ingenijque magnitudine cunctos alios superabat, erat summè clemens, istius, pius, & liberalis, sed voluptatibus, & delitijs ita deditus, ut omnium regum incontinentissimus esset habitus. Nunc circa potus, & conuiuia, nunc circa amores, & omnis generis voluptates maxima cum impudentia versabatur, multaque alia inhonestæ, quæ sine ignominia narrari non possunt. Alexander Priami filius candidus fuit, longus, & pulcherrimis oculis, capillo flauo, & molli, ore venusto, & voce suavi, si Daretis credimus, fuit & claro animo, imperij cupidus, sed neque bellator, neque fidelis. Lucianus pseudomantem ita depingit. Corpore, & aspectu decora, planeque spectie diuina quadam, ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, oculi vehementer acres, ac versatiles tum diuinum quiddam relucens: vox dulcissima, pariterque clarissima: in summa, quo ad has res nulla ex parte poterat improbari figura. Cæterum mens, atque animus. ò auersor tristium Iuppiter, in hostes potius contingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere commercium: siquidem ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris mortalibus, tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, supra quam credi possit, suppetebat, quibus tamen pessimam in partem utebatur. Hysmael Sophus Persarum Rex, pulcherrima corporis forma, vultu roseo, vegetis, & micantibus oculis, barba capillo flauo, leto, serenoque vultu, mediocribus auribus, benignus cunctis, liberalis, fortissimus bello, magnanimus. Sed ambiciosus, in Venerem pronus, ardens in crudelitate, sed ad breuissimum temporis momentum. In mulieribus fuit etiam eximiam pulchritudo, sed rarò sine ingenti superbia, & inhonestate, Helena capillo fuit flauo, oculis magnis, ore pusillo, facie pura, cruribus optimis, bene figurata, & tota formosissima, fiunt & animo simplici, & blando, ac male suo viro fidelis. Lais, & Faustina pulcherrimæ fuere, sed utraque impudicissima. Multa sunt horum apud clarissimos authores exempla, quæ ut prolixa, & superuacanea, minus duximus recensenda.

Pulchri facie.

EST & alia formæ elegantia, quæ non pulchritudo, sed formæ concinnitas, & optima congruarum partium adaptatio, quæ morum, & bonarum animæ qualitatum signa præbent, & si non verè explet allicit tamen ad se oculos, moraturque eos spectando. Hæc pulchritudo secum virtutes omnes affert, & vitia fugat. Achilles ore fuit venusto, largus, dapifilis, & clemens, & in armis acerrimus. Patroclus pulchro fuit corpore, & relictus, fortis, & prudens. Priamus Troianorum Rex vultu pulchro, & virtute refertus. Troilius pulcherimus, & fortissimus, & virtutum cupidus. Hecuba pulchra, mente virili, iusta, & pia. Andromacha oculis clavis, candida, longa, formosa, & fuit modesta, sapiens, blanda, & pudica. Polixena candida, alta formosa, oculis venustis, capillis longis, & flauis, dignis composita membris, digitis prolixis, cruribus rectis

pedibus optimis, quæ forma sua omnes superabat: animo simplici, larga, & dapilis, & vitæ contemptrix, si Daretî Phrygi credimus. Venuſtæ formæ Pythagoram fuiſſe narrat Diogenes, adeò, ut illum discipuli opinarentur Apollinem, qui ex Hyperboreis veniſſet. Hic Italicæ philoſophiæ princeps exitit, & ſcientiarum non ſolum profeſſor, ſed multarum inuentor. Cyrus corporis forma pulcherrimus diſciplinæ, & honoris maximè ſtudioſus, quapropter laborem omnem, & omne periculum laudis gratia proferebat, ſuarum virtutum, ac bellicarum laudum Xenophontis extant commentaria. Darium cunctos ſpecie ſuperaffe, memoria proditum eſt à Plutarcho, ut eum à forma Alexander longè cognosceret in prælio. fuit animi, & corporis dotibus valdè præditus. Euagoras honeſta fuit facie, animo fortis, magnanimus, temperatus, ſapiens, & iuſtus, & hæc omnia cum excellentia habuit, ut dicerent homines illum non mortalem, ſed demonem quendam extitiſſe. Fuit & Democles adeò egregia forma, & præſtanti, ut à pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus diceretur. Summæ fuit pudicitia, elatiq; animi, ut ſe à Demetrii iniurijs, & violentia liberaret, & nudum in balneum comprehendiffet, ſublato tegmine lebetis, in feruentem aquam ſe coniecit. Regi Ptolæmo gratiſſimum fuiſſe adoleſcentem Galetem nomine, ſcribunt, erat is forma ſpecioſus, decensq; cum primis, ſed animi propoſito, ac ſenſu ſpecioſior. Ptolæmus illius admiratus probitatem, dicebat ſubinde. ò amicum caput, ex te quidem nullum malum, ſed bona multis & multa conciliaſti. Scipio Africanus eximiam formam præſerebat, & omni amplo dignâ imperio, ſed animi bonis omnibus anteibat, ſacundia ſcilicet, benignitate, magnificencia, & continetia, liberalibus artibus maximè eruditus, ſummus, & præſtans belli dux ut non ſolum ætatis ſuæ, quæ bellaciſſimorum virorum ferax fuit, ſed ſuperiorum temporum imperatoribus par extiterit, in pugna ſtrenuus, poſt victoriam clemens. Auguſtus eximie fuit formæ, & per omnes ætatis gradus venuſtiſſima, eloquentia, liberalibus ſtudijs, bellandi peritia, ſeuerus, liberalis, & pacis cultor fuit, ut inter Cæſares ſolus ſit habitus ſæliciſſimus. Publius Sirus, Macrobio authore, tum decore formæ, tum ſalibus, & ingenio, inſcribendis mimis magno pretio habitus eſt. Et Lucretia Romana pulcherrima fuit, & caſta. Galeacius Vicecomes Secundus decore formæ mortales cunctos ſuæ ætatis antecellit, virtute, magnificencia, & inſignibus operibus. Gymnaſium, & bibliothecam erexit, accitis multis diſciplinarum profeſſoribus, & nobiliſſimis codicibus referſit. Celebinus Turcharum imperator formoſiſſimus idem, ac fortiſſimus fuit, decora quidem fronte, & oculis pacatum etiam animum demonſtrarunt. Ioannes Picus Mirandula adeò decora fuit facie, & pulchra, ut nil gratiarum formæ deeſſe videretur, mira fuit altitudine ſubtilis ingenij, lectiſſimis moribus, incomparabili ſacundia, doctrinaq; ut omnes eius ſæculi ſapientes in ſui admirationem conuerteret, ut merito cognomine phœnix appellaretur. Præſert tua forma, Illuſtriſſime Princeps non ſolum concinnam partium analogiam, ſed maiestatem quandam, & regium fulgorem, qui non ſine imperio oculos allicit, & ad ſe rapit, hinc mores tui ſuaviſſimi, naturæ facilitas, ingenij perſpicacia, animi integritas, & ſumma magnificencia perſpiciuntur.

Deformes facie.

INTRODV CIT Homerus Therſiten proſenſo capite, deformi vultu, ac nimium breui ſtatura, ſic moribus deſtitutum. Scribit enim ſine iudicio, & meſura loquutum eſſe. L. Metellus ſtatura fuit breui, & vultu deformi, ut ridiculus haberetur. Cicero Piſoni vultus deformitatem, & animi ſordes obijcit. Sic Saluſtius Catilinæ, in cadaueroſo, & deformi vultu impium, & atrocem animum, & omni ſcelere maculatum. Sic Apuleius ſui aduerſarij vultus deformitatem, & morum de honeſtamenta inculcat. Xenocrates aſpectu fuit tetro, & innuenſto, ita ut ſacrificare Gratijs ſæpius adduceretur: fuit & ingenio hebeti, ac tardo, ut ſe calcaribus egere dixerit.

De faciei,

De faciei, & corporis colore. Cap. 14.

ET si tractatio de carnis colore ad totum corpus referri debet, quia nobis non nisi faciei, & manuum color innotescit, ideo post faciem de totius corporis colore referemus: sicut superius de pilorum, & capillorum coloribus diximus, hic denovo observandum præcipimus, quod prognosticatio de complexione ex coloribus carnis non nisi temperato hoc nostro climate valet, non autem in Aethiopia, uel Illyria.

Valdè niger color.

VALDE nigri, timidi sunt, & referuntur ad Aegyptios, & Aetiopas. Aristoteles in Physiognomonicis. Niger color meticulosæ, dolosæ quæ mentis indicium, Polemon, & Adamantius, & in figura timidi uterque nigri colorem facit, sed Polemon μέλαν, ὡς ἔστιν idest colore nigro, vel pallido Adamantius verò μελανόχρουν idest nigri coloris. Aristoteles in figura amari nigri colorem facit. Albertus, niger color versutum, timidum, & furem ostendit, ut qui habitant in primo climate. Aethiopum verò nigritiem exustioni, & superficiali calori, qui non in corde residet, sed in extremis supernatat, Alexander putat ascribendum, cui rei argumento illud esse populos eos cum æstuosissima incolant, timidos item esse, ac effæminatos, Scythas verò, qui in gelidissima sunt regione albos esse, & animosos, quibus in corde, ac iecore naturalis calor nidulatur, nec ad extima se magnopere promit, indicio esse cutis candor. Si Auicennam audimus, ait. Fuscus obscurus color cholerae nigrae dominium in corpore arguit, & melancholicorum comes timiditas est. Zeno Cittieus nigra fuit cute, Diogene referente. Ludouicus Sfortia à fuscedine oris, Morum, idest, Maurum vocitatum ferunt, subtili astu, & multo simulationis artificio propria vota contegere, & dissimulanter mentiri, fallere ex commodo, atque traducere simplices homines ex officio non ignari principis esse putabat.

Valde albus color.

QVI valdè albi, timidi sunt, & ad mulieras referuntur. Aristoteles in Physiognomonicis. Purus color in homine excedens, demonstrat feminatum. Polemon, & Adamantius. Præterea Aristot. in figura luxuriosi, albi coloris sit oportet, inquit, & libro de historia ait, viros albos multi seminis esse, quia multum humidi sunt, & albæ mulieres libidinosæ sunt, est enim albedo nota humiditatis, à qua fit semen. Polemon in eadem figura ex Aristotele huiusmodi colorem libidinis esse notam. Aristoteles in figura misericordis albi colorem facit. Auicenna ad naturales causas reducit, candor ebor, similis Flegmaticos ostendit, quorum peculiaris affectio timiditas est, & mollities Hippocrates in libro de structura ait. Piuuiosi inertes, & frigidi sunt. Sed Scotus albos ignaros dicit, ignauos puto dicere voluisse. Suetonius Cæsarem album fuisse dixit, & maxime luxuriosum, sic etiam Tiberium Cæsarem. Hic enim Spintrias excogitauit, & puellulos fellatores, qui etiam sacrificando ministrum acerram proferentem, eiusque fratrem tibicinem construpauit, & multa, quæ à Suetonio, alijsque referuntur. Polixena candida fuit, & animo simplici.

Squallidus color.

COLOR autem, qui ad fortitudinem confert, medium horum opus est. Aristoteles in Physiognomonicis. Sed qualis hic color fuerit, non explicauit: Sed audacia, & timor extrema sunt, ut in Ethicis habetur, albus verò, & niger timorem inducunt, quomodo medi-
 dius inter hos color ad fortitudinem facit? Sed mihi videtur, quod medi-
 us color maximè ab extre-
 mis albo, & nigro recedit, qui conueniunt timori, qui extremum est fortitudinis, recedere verò à fortitudinis extremo, & accedere ad medium, in quo fortitudo consistit. Hunc medium colorem ego dixerim fuscum, siue squallidum, quod ab Aristotele accepimus, qui in figura fortis viri tribuit ei colorem squallidiorem αὐχμηρότερον Polemon, & Adamantius hunc colorem acutiorem dicunt, Albertus hunc colorem male explicans, ait. Color albus rubens fortes, & animosos ostendit, ut sunt, qui habitant in sexto climate. Sed candiruber color alius est, ut dicemus. Auicenna Brunus color significat caliditatem. Augustus colore fuit inter aquilum, & candidum. Sed quis sit aquilus color, cum de oculorum coloribus tractabimus, affatim declarabimus: fuit enim & fortis, & magnanimus. Celebinus Turcarum imperator candido ore fuit, in quo modice diffusus pallor erat, animi magnitudine, & bellica virtute præditus.

Pallidus color.

QUI verò pallidi, & colore turbati, ut ait Aristoteles in Physiogn. timidi sunt, & ad passionem referuntur, quæ sit in timore. Si ad aliquod animal referendum esset, ego ad chamæleonta referrem, pallidi enim est coloris, & turbati, & omnium animalium timidissimus. Plinius. Nullum animal pauidius existimatur, & ideo versicoloris esse mutationis. Causamque ex Aristotele petemus. Chameleon omnium maximè inopia sanguinis riget, causa ad mores animæ eius referenda est, præ nimio nanque metu multi formis efficitur. Metus enim refrigeratio per inopiam sanguinis, calorisque est. Alexander Aphrodisæus causam reddit; cur qui metuunt, pallidi efficiuntur, ait enim. Sanguis in timore continuo fugit, & se. ad loca penitiora confert custodiæ gratia, cuius orbitate pallefcit facies, ipse enim est, qui florem corpori largiri potest. In figura amari Polemon pallidum, Adamantius subpallidum colorem tribuunt. Medici pallidum colorem phlegma arguere dicunt, & melancoliam, ex quibus fit timor. Solet & pallor amorem arguere. Ouidius.

„Palleat omnis amans, color hic est aptus amanti.

Herastratus Medicus ex immodico pallore amorem deprehendit inclusum Antiochi medullis, qui ægritudine amatoria in lecto cubans, post ruborem ingens pallor in corpore diffundebatur. Pan Deus ex nimio pallore Psychis ardenti amore laborare cognouit, & lenientibus verbis permulcebat apud Apuleium. Color Græcis αἰσρόν, & ἐνωχρόν. est.

Subliuidus color.

AD Alexandrum scribens Aristoteles, ait. Caue ab homine liuido flauo, quoniam deditus est ad vitia, & luxuriam. Polemon, & Adamantius hunc colorem ὑποχλωρόν videntur nominare, quasi subflauum. Inquiunt enim. Subflauus color nisi ex aliqua ægritudine is fuerit, pauidæ admodum, & peruersæ naturæ indicia ostendit. Idemque in figura fatui improbi significantes peruersam eius naturam, huiusmodi coloris meminere. Sed oriri posset difficultas

difficultas ex nominis *χλωρός* significatione, cum apud Græcos *χλωρός* viride significet, & nulla facies hominis viridis sit, sed flaua, vel pallida, aut liuida, ut nos vertimus. Sed *χλωρός* non semper viride significat, sed ex flauo virescens, & ex viridi flauescens, est enim is color, ut Aristoteles libro de coloribus dicit, qui in maturis segetibus, vel sterilo loco natis visitur, cum ex viridi flauescant, potest & chloron significare palidum, ut Galenus apud Hippocratem libro de ratione victus accepit, dicens eum colorem fieri ex flauabili, cum aquoso excremento permista, quæ mistio non viridem colorem, sed ex flauo, & nigro mistum & apud eundem prognosticorum primo chloron declarat, non viride, sed flauum significare. Idem comprobat Cornelius Celsus, eadem verba Hippocratis interpretatus, qui flauum, non viridem interpretatur. Et Dioscorides optimum myrrhæ colorem describens *υπόλευρος* vocat, idest subflauum, non subviridem, cum laudatissimæ myrrhæ color non sit subviridis. Facit ad rem nostram Fauorinus, qui docet, eundem *χλωρός*, qui *παλιδός*, idest pallidi, & dictio *χλωρός* ex dictione *χλωρός* deducitur transposita litera *ω*, & sublata *λ*. Libuit id admonuisse, ne istius dictiōis ignoratione in prognosticando falleremur, cum multos, & doctissimos interpretes in eisdem falsos cognouissemus. Ad rem ergo redeuntes, Loxius ait, nunquam vidisse palidum, qui non esset dolosus, & malignus. Palidus, siue liuidus color, omnium consensu inuidiæ nota est. Extat ad id Martialis epigramma.

„ Omnibus inuideas liuide, nemo sibi.

Inuidi enim pallentes, sine subcroci à passionis nota in animo inuidiæ notam demonstrant. Ouidius de Inuidiæ simulachro.

„ Pallor in ore sedet.

Auicenna. Plumbeus frigiditatem, & humiditatem significat, cum pauca melancholia. Quando est albedo cum viriditate, albedo phlegma, viriditas sanguinem arguit, qui niger est, commissus phlegmati fit niridis, & eburneus, vnde significat phlegma, cum cholera rubra. Liuiditas, & flauedo, signum est diminutæ concoctionis, ob id hominū liuidus, & flauus est deditus vitij, & immoderatus circa res gratas. Albertus. vehementer albus cum pallore defectum virtutis, & victoriam phlegmatis notat. Plinius ex Aristotele, plumbeum colorem breuīs vitæ signum dicit. Plutarchus in Cæsaris vita ait. Cum Cæsar habuisset Brutum suspectum, iccirco ad amicos dixisse. Quod mihi amicum putatis, haud mihi magnopere placet, quia magnopere pallidus. Rursus delatas ad se de Antonio, & Dolabella calumnias dixit. Non hos rubentes, crimatosque, sed pallentes magis, & macilentos illos, ostendens Brutum, & Cassium. C. Caligula colore fuit pallido, & fuit maxime timidus, & peruersæ naturæ. vnde nefaria eius consilia, malignitates, & inuidiam notarunt historici, cum nobilissimo cuique veterum familiarum insignia ademerit, ceterasque inuidiæ notas, quas demonstrauit. Hunc colorem Pisoni Cicero obijcit, seruiilem uocans, & peruersæ naturæ notam. Salustius Catilinam exangui colore fuisse dicit, & ingenio fuisse malo, excitans intestina bella, cædes, rapinas; ciuiles discordias, animo subdolo, auarus, simulator, ac dissimulator, alienum appetens, sui prefusus. Attila inhumano, luridoque pallore fuit, funesti sui seculi dira clades, urbium, terrarumque portentuosus euastator, superbo, & terrifico Dei nomine, Dei flagellum appellari voluit, scilicet, ut totius humani generis odium ab se in iratum Dei numen auerteret, quasi non alio lictore opus foret, quā ipso Attila, qui virgas, secures, & ignes validius exercere potuisset. Atroci pallore, viperis-que oculis Aetiolinus Patauinorum tyrannus fuit, humani generis portentū, horribilis sui seculi pestis, animi sauitia Phalari, Dyonisio, atque Neronibus antefereendus, ingenio impensè impio, & nunquam cædibus saturato, non tortorum, neque carnificum manus, edendis cruciatibus, expediendisque laqueis, & securibus sufficiebant, viui homines in frustra lanorum cultris secabantur, ali-

tur, alij ad palos deligati voraci flamma torrebantur, alij per articulos, momentaque temporis ad longos cruciatus extendebantur. Sic nusquam remissa atrocis animi seuitia; sed rediuiua feritate debacchatus, supra triginta millia omnis generis, sexus, etatisque hominum teterrimo supplicio substulit. Squallido, siue pallido, liuidoque fuit colore Mahometes secundus ab expugnato Bizantio Turcharum imperator, simulator maximus, atrox, immanis, & crudelis. Selinus nonus Turcharum imperator Scythico, pallidoque vultu fuisse traditur, spirabatque letum, nephas, & iram. Patrem, & fratres substulit veneno. Franciscus Pactius, qui in Juliani Medici necem conspirauit, eumque letali vulnere sauciauit, pallenti fuit ore, & ingenio liuido.

Mellinus color.

QVI mellei sunt coloris, frigidi, Aristoteles in Physiognomonicis. Frigidi autem difficulter mobilia, mobilibus autem difficulter existentibus ijs, quæ iuxta corpus sunt, erunt utique tardi. Hunc colorem Aristoteles μελιχλωρον vocat. Polemon, & Adamantius. Mellinus color vocatus, meticulosum, epulonem, iracundum, & nugigerulum hominem demonstrat. Interim corrigatur Polemon, qui pro μελιχλωροι, habet μευτοχλωροι ex Aristotele, & Adamantio.

Rufus color.

QVI corpus ruffo colore asperum habent, pernitiosi, & varijs moribus præditi viri argumenta testantur, Polemon, sed Adamantius totum corpus dicit, & fraudulentum non pernitiosum dicit à vulpium fortasse ingenio, quæ ruffi coloris sunt. Idem in figura impudentis eiusdem coloris meminere. Albertus. Rubicundus non claræ rubedinis color, sed spissæ, omni tempore dolis studentem. Aeneas ruffo colore erat, & suæ patriæ proditor. Metion ruffus fuit, & vitiosus, pertinax, & crudelis in parentem. Ex Darete phrygio.

Flammeus color.

QVIBVS color flammeus est, maniacy, quia ea, quæ sunt in corpore vehementer calefacta flammeum colorem habent, qui autem extremò calefacti, maniacy utique sunt. Aristoteles. Hic color Græcis φλογειδης est. Polemon, & Adamantius. Color flammeus furiosos indicat. Albertus. Ignitus color cum lucentibus oculis ad insaniam vergentem hominem notat. Cassandra ruffa fuit, idest flammea, & oculis micantibus, & maniaca fuit, quia futurorum præscia.

Rubeus color.

QVIBVS color rubet, acuti. Aristoteles. Quoniam quæ secundum corpus sunt calefacta, erubescunt, signum est caliditatis, & subtilitatis spirituum. Galenus libro de arte medicinali. Signum calidæ temperaturæ rubeum colorem dicit. Auicenna. Rubeus color multum sanguinem denotat, & caliditatem.

Candiruber color.

COLOR candiruber bonam indolem notat, *Aristoteles*, quando in leui corpore hic color accidit. Diximus rubrum colorem calidam, & sanguineam complexionem demonstrare, album verò frigidam, & flegmaticam, mistum ex utroque colorem, optimam temperaturam. *Galenus* in arte medicinali. Signum optimæ temperaturæ, idest calidæ, & humidæ esse colorem commistum ex albo, & rubro, & ab eo *Auicenna*. Idemque *Aristoteles* in idea ingeniosi monstrat candirubrum colorem optimum ingenium præstare. *Polemon*, & *Adamantius*. Color modicè ad ruborem vergens, egregiam ingenij nobilitatem in disciplinis capeffendis promptitudinem, acremque virum diiudicant. Idemque in figura ingeniosi, colorem candidum subrubrum λευκὸν ὑπερρυθρὸν commendarunt. *Albertus*. Color medius inter album, & rubrum declinans ad brunum, si est clarus boni ingenij, & bonorum index. *Alexander Magnus* colore erat candido, sed candori rubor mistus vultum, & pectus occupabat, cumque *Apelles* fulmen eum gestantem depinxisset, facie sordidum, & fuscum pinxisse narrant: siquidem eius colorem non est imitatus. Unde eius modestia ad corporis voluptatem conuenientia, grauitas, animique magnitudo, & optimæ eius temperaturæ signum erat. Erat enim tanta sudoris fragrantia, ut in *Aristoxeni* commentarijs legit *Plutarchus*, ut interiores tunicæ mirabili fragrantia complerentur. Cuius rei causa erat corporis temperies, innato calore feruentis. *Rosco*, illustrique vultu fuit *Totilas*, maximusque in eo vigor animi, robur, pudor, & pietas. *Galeacius Vicescomes* primus roseo, & corusco ore spectabilis fuit, & staturæ dignitate, facundia, liberalitate, vitæque splendore suæ ætatis principum famam obscurauit. Dux bello strenuus, & fortunatus habuit. Roseo enim colore *Carolus Aurelianus Francisci Regis* filius fuit, qui item liberalis, splendoris, & bellicæ virtutis specimen retulit. Tui corporis color, amplissime *Cardinalis* candidus est, & candori mistus rubor, unde etiam *Alexandri Magni* non imitandam animi magnitudinem, morum præstantiam, & grauitatem, ad voluptates continentiam facile quiuisset conijciat.

De labijs. Cap. 15.

LABIA mox à naso, ut *Aristoteles* animalium libro, caro permobilis, & in extremitatibus superioris, & inferioris mandibulæ. Constant tenui, & molli carne, oris, & dentium, ceu æditui habentur. *Auicenna*. Labia hostij vice adiuncta ori, & ob id prius de labijs.

Crassa labia.

LABIA grossa stultum demonstrant, *Aristoteles* ad *Alexandrum*. *Polemon* in fine libri. Magna labia insipientes ostendit. *Conciliator*. Magna labia, stultus, & hebes. Ex huiusmodi labijs labeones, labrones, & chilones dicti fuerunt.

Asini crassum labrum inferiori propendens hic spectandum adduximus, ut neminem hominis labrum ad eius similitudinem delineatum lateat: simia verò cum humano require. fol. 68.

Crassa labia superiora inferioribus propendentia.

QUIBUS labia superius crassa sunt, & superius ultra inferius eminent, stulti iudicantur à simili asinorum, & simiarum specie. Asinis enim & simijs labra superiora magis eminentia sunt. Et in hoc à leonibus differunt, quia his gracilia sunt. Polemon in figura iniuriosi. Cui verò inferius labrum superiori prominet, fatuus, suspensi iudicij, imbecillis, & flagitiosus, & ad asinorum naturam refertur. Et in fine libri. Quibus inferius labrum superiore maius fuerit, timidos censebis, unde textus hi omnes corrigendi.

Ecce denuo Leonis iconem adducimus, quæ labro exili inferiori propendenti in humano ore ostendendo plurimum iuuat. Similiter molossi canis labra sic etiam conformata, quere. fol. 60.

Exilia labia in ore magno, vt superiora inferioribus superponantur, eademque iuxta angulos laxa.

LABIA tenuia in ore magno, ita vt partes superiores inferioribus superiniectæ sint, eademque laxa iuxta labiorum angulos, animi magnitudinem, & fortitudinem significant. Aristoteles cum in leonibus eiusmodi habeantur. Idem etiam utique quis in magnis, & robustis canibus spectabit. Polemon labia mollia, vt inferiora superioribus subdantur magnanimitatem, & virilitatem notant: nam huiusmodi labia in leonibus videre est. Adamantius aliter, & melius. Labia in ore maiori tenuia, iuxta angulos relaxata, vt inferioribus adijciantur superiora, magnanimitatem, & fortitudinem significabunt: leonina enim hæc sunt: cuius textus ex Aristotele corrigendus: nam συχελαν non αχειλα legendum, sunt enim labiorum anguli χαλαρὰ non χαρὰ. Conciliator eadem ex Alberto. Sed ad exempla fortitudinis etiam canis adducitur, non vulgaris, sed venaticus, vel mastinus. Canes à Caribus Marti immolari Apollodorus, & alij scripsere, Arnobio scribente, propter eius animalis audaciam. Lacedæmonij Marti Euyalo mactabant, vt Pausanias in Laconicis, Lacones enim ephæbos, scribit, cum pugnam essent inituri, Marti canem immolasse, Deo scilicet validissimo victima validissimam inter cicures dicare se arbitantes.

Hic denuo facit Aeluri, & hominis figura, vt exilia labia in paruo ore contemplantur.

Exilia labia in ore paruo.

SI autem in paruo ore gracilia labia extiterint, timiditatem, impotentiam, & dolos demonstrabunt. Adamantius dicit impotentem, & valdè doloſum, niſi corrigendus ſit Polemonis textus, nam ubi δειλὸν ex Adamantio, δεινὸν reponendum. Ego ad æluros referrem, quibus exilia labia in paruo ore ſunt, & timida, & impotentes, & doloſæ. Vel ad mulieres.

Snillus, & humanus vultus ad amnſſim delineatus conſpicitur, & gracilia labia ad caninos dentes tumentia commoſtre.

Gracilia labia dura iuxta caninos dentes tumentia.

QVIBVS labia gracilia dura, & iuxta caninos dentes tumentia, ignobiles ſunt, & ad ſues referuntur. Ubi Ariſtotelicus græcus textus corrigendus eſt, nam pro αἰετις habet ὄνυξ contrarium. Sueſſanus, ut Ariſtotelis textum accommodaret, magis corrumpit, nam non ignobiles, ſed multigenos vertit, ut ſues. Conciliator eadem.

Tumens gengiua in ſuperiori labio in canino riſtu, eademque in humano conuſſitur præſenti iconæ.

Labia suprema, & gengiue prominentes.

QVI superius labrum, gengiuasque prominentes habent, ad conuicia, & maledicendum prouisi sunt, & referuntur ad Canes. Aristoteles. Idemque in figura iniuriosi superius labrum sublime tribuit. Ab eo Polemon, & Adamantius. Quibus canini dentes labia attollunt, pessimorum morum sunt, iniurij, adclamatores, & mordaces, & canes, ut ore, sic ingenio referunt. A quo etiam Polemon in eadem figura tribuit ei superius labrum sublime. Unde male putat Gesnerus Polemonis, & Adamanti dicta Aristotelico signo referri. Corrigendus est Polemonis textus: nam ubi Aristoteles in figura iniuriosi labiorum meminit, infert αὐτὰρ ἐὶς προπατεῖς idest aspectu temerario, sed Polemon, αὐτὰρ αὐτὸς προπατεῖς, idest inferius propendens, satis, ut mihi videtur, peruersè, nam iniurioso, potius præceps vultus conuenit, moribus aptus, quàm superius labrum inferiori propendens, & canes, quibus Aristoteles refert, huiusmodi labia non habent. Gracilia labia superius aliquantulum eleuata, verborum, accusatorem, & inuidum testantur. Phocylides Poeta mulieres alia ex alijs animalibus natas fingit pro ingeniorum diuersitate, & inter ceteras ex cane natam, difficilis, & asperi ingenij mulierem dixit.

Prominens superius labrum.

QUIBUS inferiori labio superius labrum superadijicitur, prudentiores sunt, Adamantius, in Polemone deest. Si ad feras referre licet, ego ad Alcem referrem. Solinus ex Plinio de huiusmodi fera. Alces adeo propenso labro superiore, ut nisi recedens in posteriora vestigia pasci non queat. Pausanias sagacissimum animal esse dicit, & hominis odore per longinquum interuallum percepto, in foueas, & profundissimos specus se se abdere. Asopum iumentum, & prominulo labro fuisse scribitur, & prudentem fuisse.

Prominens inferius labrum .

QUIBUS inferius labrum prominebit magis , non ferè malum , quaquam plerunque vanitates , & crassas cogitationes significabit , Polemon , & Adamantius . Inferius labrum foris excedens non animi malitiam , sed impudentiam (ego imprudentiam) & simplicitatem , Albertus , sed ex Loxo infert , tale labrum in paruo ore , laudis , & honoris studium significare .

Tumentia labia ad incisorios dentes .

IN fine libri , Polemon , & si mendosus sit textus , dicit . Labia ad incisorios dentes tumentia , cinædos ostendunt .

Tumentia labia inferiora ad caninos dentes .

TVMENS labium inferius ad caninos dentes , veneno plenos ostendit , Polemon eodem loco , fortasse quod viperis , alijsuè serpentibus eiusmodi se habeat .

Labia multum deformantia .

NON omittendum duximus , quod Albertus ex Loxo adducit . Cuius labia truces vultus exagitant , insaniam , & stultitiam indicabunt , quod ego in plerisque animaduerti .

Labia inferiora pendentia .

LABIA cum soluta ab ore dependent , ex humore superabundanti inordinato euenire , & inertiam significare , Albertus protulit , hæc enim in bobus , asinis , & senescentibus equis videre licet .

Labia pilosa .

LABIA pilosa luxurioso tribuit Polemon , sed Aristoteles in eadem figura non labia , sed pilosus dicit .

De ore . Cap. 16.

OS ab Aristotele animalium libro intra maxillas , & labia describitur , cuius partes palatum , & fauces . Apuleius ait os esse animi vestibulum , orationis ianuam , & cogitationis comitium .

Ad virile os magnum demonstrandum leonis figuram , & humanam huc denuo duximus reportandam , ne quid exemplo eguisse videretur .

Magnum os.

QVI latum os habet, est bellicosus, & audax, Aristoteles ad Alexandrum. Sed Polemon, & Adamantius, magnum os viros decet, quasi viriles ostendat. Albertus. Magnum os viris, & virilibus fœminis conuenit.

Paruum os.

PVSILLVM os effœminatum ostendit. Polemon, & Adamantius, quod tale fœminas deceat, Albertus tam fœminas quàm effœminatos viros. Helenam pusillo ore fuisse memorat Dares.

Paruum os exterius protensum.

OS paruum prominens insidiarum, & reprobitalis nota, Polemon, & Adamantius, ego ad vulpes, & serpentes referrem.

Exertum os.

EXERTVM os, siue prominens dementiam, stultiloquium, & aduentiam notat, Adamantius, textus Polemonis hiulcus est, & non admittendus. Albertus nimia prominentia stultitiam, loquacitatem, & audaciam ostendit. Urso exertum, & oblongum os, ex Oppiano, instar ferre Suilli, labia crassa, ob id dentibus retia non lacerant, ex plutarcho ferox, demens, & vorax. Ouidius.

„ Quid nisi pondus iners, stolidæq; ferocia mentis.

Crassum,

*Crasum, & protensum suillum os ferimus, ut humanum similiter
efformatum oculis subijceretur.*

Valde exertum os, & labia crassa, & rotunda.

QUIBUS os protenditur, labiaque sunt prae pinguidiora rotunda, & extrinsecus inuersa, moribus, & operibus sunt suini, Polemon, & Adamantius. Ab his Albertus, Protensum os rotundum, retortum in crassis labijs, ac si repandum sit extremum, immundum, voracem, stultum, & forte epilepticum futurum.

Humile os.

HUMILE os, timiditatis, & mutabilitatis signum Adamantius, adhuc Polemonis textus lacunofus est, & ex Adamantio restituendus.

Medium inter exertum, & humile os.

OB id neque exertum, neque depressum lauda, Adamantius, innuens laudabile esse, quod neque exertum, depressumque fuerit. Albertus. Optima oris forma, quae non nimis humilis; Oris enim, & labiorum humilitas timidorum est, & malignorum.

*Arietis os diductum, & humanum adduximus, quum quam affer-
remus opportunam iudicare nequissimus.*

Os valdè dissectum.

VASTA oris dissectio, stolidissimi, crudi, & impij hominis notas præbent. Talia nanq; sunt arietum ora. Polemon. Manducones Adamantius, & insipientes dicit, & ad canes refert. Albertus. Cum os ultra modum dilatatur, ut diductum, & rescissum videatur, immitem, impium, bellicosum, & voracem notat, à Polemone marinis beluis, & monstris assignatur. Polemon, & Adamantius in figura fatui improbi tribuunt ei os garrulum, & apertum, ut bifida facies videatur. Ego potius ad lupos, quàm ad canes referrem, nam os valdè dissectum habent, & ingluuies est luporum propria. Sed carniuora animalia amplo sunt oris ductu omnia. Lupus piscis vastum habet os, & gulæ deditus, ut natura ei tale dederit. ad optimè vorandum. Lamia piscis largo est oris hiatu, nam voracissimus, & antropophagos, ut integra mortuorum cadauera voret ab hac insigni ingluuie ab Oppiano *δοσαντῆς χάσματα* dicitur. Piscatrici ranæ os amplum, & latum ad piscis ingenium, moresque per accommodatum, eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, ut assultantes pisciculos pertrahens, donec tam propè accedat, ut assiliat. Traglomitici boues, ut qui luporum instar carniuori sunt, omnibus rictus usque ad aures dehiscit, ex Plinio. Et Aelianus omne genus animalium ab eis inuadi dixit. Tali ore villicus meus præditus est, & simul stoliditate, & canina exuritio.

Apertum os.

APERTVM os stultitiæ signum dicerem, & ad apparentem decentiam, referrem. Plerique apud nos sunt hianti ore stantes, & incedentes, & insipientes, & stupidi sunt. Aristophanes *κερυόετες* idest ore hiantes, pro stultis accepit.

Cauum os.

CAVVUM os, veluti in fossum, inuidentiæ, scelerositatis, & intemperantiæ nota, Polemon, & Adamantius, sed prioris textus, ut sapissimè accidit corruptus est, sed Albertus ex Aristotele, ut ipse refert, cauum os libidinosorum est, sed intelligendum est, os cauum esse partem illam, quæ inter nasum, & mentum interiacet, cauam esse, qualem Socratem habuisse ferunt.

De dentibus. Cap. 17.

DENTES, statim cum os aperitur, videntur. Plinius, homini continuati dentes, latissimi, & acuti, & qui eos discriminant, canini. Sunt rari, densi, nonnullis breues, parui, & recto ordine dispositi. Dentes, qui utrinque quaterni, anteriores existunt, incisivos, siue secantes vocamur qui utrinque duo ab his positi visuntur, canini dicuntur, molares verò subinde ab utraque parte quini in ordinem digeruntur.

Sinistra tabellæ pars in superiore maxilla dentes raros, & infirmos conspicuos ostensura, inferiori verò magnos, firmos, & spissos.

Rari dentes.

FACILE ex ijs vitæ diuturnitatem, & breuitatē diiudicare possumus, cum ex cerebro ortum habiāt. Aristoteles in problematibus, dentibus vitæ inesse præagia credidit: nā quibus rariores fuerint, haud ita diu viuere opinantur. Indiciū hoc esse os capitis, cerebrū ob id inuolidū, quia minus sit respirationibus opportunū, itaq; celeriter putret, ut quod sua natura humidum sit, nā & cætera quum non mouentur, neq; exhalāt, facile corrumpuntur, quo etiā fit, ut homo capite piloso sit maxime, & mas, quàm fæmina diutius uiuit, futurarum sui capitis beneficio, ex quo rariores,

rariere, exigui, & minus fortes, eo minus virtutis spermaticæ, & cerebri fortitudinis, ex quo totius corporis debilitas sequitur, ob id breuioris vitæ. Plinius ex Aristotele, brevis vitæ raros dentes indices esse dicit. Rhases. Cuius dentes rari, debiles, & minuti totum corpus est debile. Eodem Conciliator. Cæsar & si raros habuit dentes, ut Suetonius scribit, erant tamen validi, & firmi: fuit enim interemptus anno ætatis sue LVII. Augustus enim & si raros, scabros, & exiguos, fortes tamen, & periit anno ætatis sue. LXXVI,

Magni firmi, & spissi dentes.

CONTRA verò ex prædictis, qui magnos, firmos, & spissos habuerit, & qui dentium ordine præditus fuerit numerosiore, diuturnioris erit vitæ, virorum exemplo, quibus plures sunt, quàm scæminis, quod ipsum, & in cæteris conuiscitur. Scotus. Dentes fortes, & spissi hominem longæ vitæ notant, comedonem, audacem, & fortem, ut equus. Herculem fuisse triplici dentium serie Iouis Chij proditum monumentis est.

Continuati dentes.

QVI continuatos habent dentes non aliter morati, quàm pecudes, dorcades, & capræ. Plinius. Hyenæ nullis gengiuis dente cõtinuo. Refert Plutarchus, Pyrrho Epyrotæ unicum os fuisse dentium vice, lineis modo in superficie suppositum, distinctumque.

Dextra verò in superiore dentium classe caninos dentes longos exertosque,
inferiore acutos, & rectos habes in eadem tabella.

Canini dentes longi, exerti, & firmi.

CIVS dentes canini longi, exerti, & firmi gulosus insatiabilis, & malus est, Rhases. Conciliator ab eo. Dentes longi firmi ad exterius se porrigentes gulosos, & insatiabiles notant, relatos ad suos, & canes. Aristoteles hippotamo, apro, & equo exertos dentes dicit, id est extra os se porrigentes.

Longi acuti, & fortes dentes.

CIVS dentes acuti, longi, rari, & fortes in opere, significant hominem inuidum, impium, gulosum, audacem, falsum, infidelem, & suspiciosum, Scotus. Ad serpentes ergo referrem. Portentosis dentibus fuit Christiernus Daciæ Rex, horridaque barba, sed mortalium immanissimus, & nefariæ crudelitatis infamis.

Acuti, & recti dentes.

OMNE animal habens acutos, & rectos dentes est magnæ iræ, & carnivorum, ut leo, canis, & ursus: contra homo, & equus. Scotus.

Mixti dentes.

MIXTI dentes, dentium ordo non seruatus, qui quidem alij stricti, alij lati, quidam rari, alij spissi, demonstrant sagacem hominem, ingeniosum, audacem, inuidum, dedignosum, facile ad virumque conuertibilem.

De lingua. Cap. 18.

QVAE in ipso ore sunt post dentes, lingua est, ea ad loquelam usum utimur, vinculum est illi frenum, quod si moderato ordine constitutum fuerit, vniuersae eius actiones optimae sunt, cum ipsi facultas intercipitur, eae facile laeduntur. Ipsa lata, angusta, & mediae magnitudinis est. Si latior est, dum oris meatum plus nimio repletum reddit, tardo, ac inarticulato sermone erit, si angusta, cum non satis dentibus inniti queat, vitiato utetur eloquio, media eius forma, dictarum passionum expers, optima habetur.

Blesi, balbi, & lingua haesitantes.

BLESITAS est, cum literam quandam exprimere non posse, eamque non quamlibet, sed certam. Balbi vero literam praemittere, vel syllabam. Haesitans alteram alteri syllabam iungere propere non posse, quae quidem omnia imbecillitate eueniunt, lingua enim subministrare intelligentiae non potest, pueri, ut manibus, pedibus ve minus valentes, sic linguae parum compotes sunt, more brutorum animalium vociferantur, sic senes, & vinolenti. Accidit etiam balbuties, cum impetus dicendi praeruit, anteceditque facultatem eorum, ut pote cum animus visa sequatur, cum membra voci accommodata tardiora habeant, sic enim lingua haesitantes, qui melancholico habitu constant, & propere imaginationem sequi, non nisi melancholicum est. Potest enim esse, ut calor efficiat, ut procaciores sint, utique offendendo adherent quasi in salebris, quomodo affici iratos homines nouimus, incenduntur enim, incitantur, anhelitant, qui spiritu redundant, igitur praenimio caloris feruore. Haec Aristoteles in problematis. Neoptolemus fuit blesus, & magnus bellator, si Dareti credimus. Alcibiades etiam blesus lingua, & maximis fuit viribus corporis, & animi. Scotus ait. Cuius lingua balbutit, horribilis, iracundus, ab ira conuertibilis, ob id Conciliator. Lingua ante dictionis prolationem repetens saepius principium, denotat melancholicum.

Subtilis lingua.

SVBUTILIS lingua sagacem hominem, ingeniosum notat, fallacem, & insidiosum. Scotus. Ego ad serpentes referrem.

Velox lingua.

VELOCIS motus lingua, cum repentina verborum corruptione, stultum, impetuosum, & iracundum notat. Conciliator.

Tarda lingua.

LINGVA immobilis, velut lapis, pigrum notat. Conciliator.

De anhelitu. Cap. 19.

DIXIMVS de ore, & eius partibus, nunc de ijs, quæ ex eo exeunt, scilicet anhelitu, risu, voce, & loquela: & prius de anhelitu, quia is prior, quàm vox. Dicit Auerroes in suis Colliget. Aliqui medici anhelitum facile cordis complexionem indicare posse inquit, si calidam, frigidam, humidam, & siccam, & ex cordis complexione fieri alterationem virtutum animæ: nam si excedit in calido, fortitudinem, & animositatem promittit, si in frigido pusillanimitatem, & imbecillitatem, si verò temperata fuerit, & temperatas virtutes.

Fortis, velox, & spissus anhelitus.

ANHELITVS fortis, velox, & spissus caloris excessum in cordis complexione ostendit, dummodo viæ, per quas egrediuntur minimè angustæ sint, scilicet pectus, & pulmo. Hæc enim membra, & si cor caliditate non excedat pro cordis nimia refrigeratione, viarum angustia, velociori, spissiori quæ anhelitus reciprocatione utetur. Sed in calida complexione id rarò accidit, unde latas vias habere oportet, scilicet pulmonem, & pectus. Polemon, & Adamantius. Quando autem quis ex profundo, & vehemens respirat, rusticitatem, & ebrietatem arguit, ideo multus anhelitus fortem ostendit, Michael Scotus. Animal multi flatus, multæ fortitudinis, & potus erit. Albertus. Anhelitus frequens, & velox, & calidus, cordis calorem arguit.

Fortis, velox, spissus anhelitus, & corpus, & pectus macrum.

SI cum prædicto anhelitu pectoris, & corporis accidit macies, erit cordis complexio calida, & sicca. Idcirco huiusmodi viri, iracundi, & tardè sedabiles erunt. Trascuntur enim cito, quia calida cordis complexio, sedantur tardè, quia sicci. Polemon, & Adamantius in figura amari tribuit ei loquelam, & anhelitum vehementem.

Paruus, rarus, & tardus anhelitus.

HÆC signa sunt prædictis opposita, unde signa sunt frigidae cordis complexionis, & timiditatem arguunt. Polemon in figura timidi tribuit ei debilem respirationem. Adamantius verò indiscretam, siue tumultuosam, vel raram. Albertus. Contraria prædictis contrariam innuunt significationem, scilicet frigiditatem.

Paruus, rarus, & tardus anhelitus, & pectus paruum, & glabrum.

SI cum prædicto anhelitu pectoris paruitas, & glabrities simul erit, hi erunt in ultimati- miditate, & ipsorum iuuentus assimilatur senectuti, & senectus morti.

Temperatus anhelitus.

VALDE temperatus anhelitus temperatam cordis complexionem innuit, & pectus mediocriter inter magnitudinem, & paruitatem, & caro nec macilenta, nec pinguis, isque anhelitus reperitur in his, qui in temperatis climatibus nascuntur. Polemon, & Adamantius. Spiritus facilis, segniter, & sine strepitu progrediens, bonam hominis mentem ostendit. Ubi notandum in Polemonis textu temporum iniuria literas aliquas excidisse, ait enim ¹⁰⁰, Adamantius verò ¹⁰¹.

Anhelitus constans.

IN figura fortis Polemon, & Adamantius tribuunt ei anhelitum constantem.

Facilis, & sine strepitu spiritus.

SPIRITVS ita facilis, ut homini, qui halitu careat, similis videatur, cogitationum plenum arguit. Quales autem cogitationes fuerint, ex oculis discas. Semper enim nos cogitamus, ad quæ corporis complexione trahimur, ea enim oculi demonstrant. Ut luxuriosi ad amores, auari ad lucra, studiosi ad scientias. Polemon, & Adamantius.

Ut qui post cursum anhelantes.

QVICVNQVE anhelant, quemadmodum ij, qui post cursum, consilio carentes, & omnia, quæ faciunt, dicentes. Polemon, & Adamantius.

Altus densus, & facilis spiritus.

QVI altè respirant, & ipsis densus, & agilis è naribus efflatur, inest ei pauor, & mœror, & si alia cum his signis concurrant, effæminati sunt, & cinædi. Idem.

De suspirijs. Cap. 20.

EST suspiratio anhelationis species. Suspiratio signum semper habetur amoris, vel angoris, scilicet angustiae cordis, qui enim anguntur, animum totum ad rem, quæ dolori est conueriunt. Itaque animus ad id conuersus, quo sollicitatur, sui officij obliuiscitur. Cor igitur cum per intentionem pectoris aerem non capiat, quo ventilari, refrigerarique possit, ne stranguetur, animam ad desertum officium reuocat, & ut copiam frigidi aeris capiat, quod vices minuat, crebraeque spirandi essent facturae, una ampliori respiratione, subministrat.

Suspiratio.

EST suspiratio vulgare amoris signum, ut diximus. Nouerca apud Apuleium, sui priuigni amore flagrans, legitur inter amoris signa suspiritus cruciatus. Pan apud eundem Pſichem amore captam ex assiduo suspiratu coniicit. Horatius.

„ Amantes languor, & silentium arguit, à latere petitus imo spiritus.

Innitus suspirans, & illachrimans, frequentans in te visum, & cum
eum respicis terretur, & erubescit.

CVM videris hominem frequentantem in te visum, & cum respicis eum terretur, & ex
hoc erubescit, & maxime si innitus suspirat, & lachrymæ apparent in oculis eius, hic di-
ligit, & timet te, si verò contrarium fecerit, erit inuidus, & contemnit te. Aristoteles
ad Alexandrum.

Suspirantes cum capitis agitatione.

SI quis suspirat, simul cum capitis agitatione patratarum, vel dictarum rerum memor pœ-
nitentia premitur. Polemon, & Adamantius. Sed prior non dictarum, sed visarum
dicit.

Suspirantes cum capitis agitatione, fixis oculis.

SI autem id fiat oculis respicientibus, patrata, vel dicta mala magis consilio vitare satagit,
quàm pœniteat. Polemon, & Adamantius.

Oscedo.

LEGITVR adud Gellium. Cum quidam in iure staret, & clare nimis, & sonore
oscitavit, tanquam illud indicium vagi animi foret, & hallucinantis, & fluxæ, & aper-
te securitatis, & cum deierasset inuitissimum sese, & repugnantem oscitatione vinctum
teneri eo vitio, quod oscedo appellatur, notæ iam destinatæ exemplius est.

Derisu. Cap. 21.

NOS hic dereliquit græcorum doctrina, & ne vacuus locus relinqueretur, quæ è latinis,
& nostris experientijs emendicauimus, huc afferendum duximus. Fossimus etiam non
alio melius, quàm è risu animi sapientiam, & ineptiam dijudicare. Hippocrates libro
de hominis structura ait, esse viros, qui semper rideant, & qui tristentur, & huius rei causam
ex elementis esse. Qui autem puri sanguinis sunt, vsquequaque rident, & aspectu, & corpore
floridi, nec non perscui coloris. Homerus ex caloris copia profluere, iudicare videtur, vbi ὑλατ-
α σβεισται idest inextinguibilem risum dicit, & Grammatici ὑελωσ deduci tradunt ab ελλ, idest
calore. Physici dicunt, quod credidit etiam Lactantius letitiæ affectum esse in sple-
ne, intempe-
rantiaque ridendi ex lienis magnitudine constare: Unde homini ex nimio, liberaliori-
que cachinno
doleant intestina, cogaturque impositis ad sinistrum latus manibus coercere exultantem dolorem.
Alexander Aphrodiseus lien non proprie, ac per se, sed ex accidenti risus causa censendus est. Quã-
diu enim est sanus, omnino sœculentum, & melancholicum succum ex iecinore trahit, atque ita
dum sanguis purus, & de sœcatus totum corpus, cerebrumque peruadit, naturam simul, & ani-
mam, & non aliter, quàm vinum oblectat, & exhilarat, unde risus excitetur. Me (inquit
Cæsar apud Tullium) non pudet nescire, quo pacto risus concitetur, vbi sit, quomodo existat at-
que ita repente erumpat, ut eum cupientes tenere, nequeamus, quæ ne ipsi quidem illi sciunt, qui
se scire pollicentur. Ad hoc facit illud Persecianum.

„ *Petulantisplene cacchinno.*
Sed hæc videtur Democritus.

Multus risus.

PROVERBIO iactari solet. *Risus abundat in ore stultorum.* Et Catullus ad Egnatium ait.

„ *Risu ineptiores ineptior nulla est.*

Idem apud Plutarchum admonitum est, & Disocratem, risum incontinentem esse dementis indicium, ut qui ridet cum cachinno, insipientiam, & intellectus carentiam ostendit. Ob id Seneca, sit risus citra cachinnum, est enim cachinnabilis risus solutus, & spatiosus, qualis interdum latissime effunditur. Democritus semper in vita risit, visebaturque in Gymnasijs olim Athenis effigies Democriti labris apertis. Michael Scotus ait, homines risibiles esse simplices, vanos, instabiles, cito credentes, non secretos, & crassæ Mineruæ. Insipiens risus dementis est, ab insipientis Aiæcis dicta paræmia εμωτιστ γέλωσ, idest risus Aiæcis, & de hominibus insipienter ridentibus dicitur. Aiæx enim furore vexatus ob Ulixem in armorum iudicium sibi antepositum, insecrtebatur armenta, credens esse Græcos, & duos maximos arietes flagellando cedebat, clamans se occidere Agamemnonem, & Menelaum. Democritus de risu petulantia cognomento gelasinus est insignis.

Risus altus.

QUI ridet alta voce, inuerecundus est. Rhases. Ab eo Conciliator C. Cæsar, ut Suetonius refert, indecenti risu fuit.

Risus cum tussi.

QUI cum tussi, & respirandi difficultate ridet, inuerecundus est, & tyrannus. Rhases, eadem Conciliator. Qui ridens tussim excitat, aut caput contorquet, hominem significat Varium, inuidum, cito credentem, ad utrumque conuertibilem.

In risu Bucca quando distorquetur cum irrisione.

CIVS bucca ridendo distorquetur, cum alterius derisione, hominem notat arrogantem, falsum, tenacem, iracundum, mendacem, & proditorem. Scotus.

Risibilis bucca.

LABIA blanda, parumper ridentia, si letis vultibus contingant, libidinosum arguunt. Albertus. Apud me autem risibilis bucca sæpè malum animum ostendit, mendacem, peruersam cogitationem, simulatorem, & malitiam, ut de eo minime sit fidendum. Risum in oculis, & ore, in summa malum deprehendi. Claudianus ad id.

„ *Et blando fraudem prætexere risu.*

Hic risus seminarum est. Apuleius Venerem dulciter subridentem depinxit. Hinc preceptum illud eroticorum.

„ Sint modici risus, paruæq; utrinque lacuna.

Paucus risus.

QVI parcè, aut durè rident, ij contrarij sunt. Aristoteles ad Alexandrum de baiuli sui electione, ait. Ne sit verbosus, nec multi risus. Rhases. Qui non multùm ridet, hic benignus est, omnibus conueniens, & in rebus sollicitus. Conciliator ab eo. Qui sufficienter ridet, benignus est, amicabile naturæ, & sollicitus, idque apparenti decentiæ refert. Scotus. Stabiles, sagaces, clari intellectus, faciles, & laboriosi pauci sunt risus. Temperantia omnibus placet hominibus, profunda enim perscrutatio, & cogitatio risum non admittit. Isocrates risum incontinentem dementis indicium dixit. Scribiturque ab eo de Platone tantã in moribus verecundiam, & in vultu modestiam habuisse, ut ne semel quidem effusè risisse conspectus est. Anaxagoram Clazomeniũ nunquam risisse fertur, immò ne risus quidem vestigium omnino illum protulisse. Heraclitus, quæ sunt in hominũ vita fletu prosequeretur omnia. Philippus Iunior tam seueri animi fuit, ut nullo utiq; commento, nullisq; rationibus ad risum solui potuerit, quod est maximum seueritatis exemplum, ut cum patrem aspiceret ludis secularibus petulantius cachinnantem, aduersato vultu notauit. Ut Eutropius in romana historia scripsit. M. Crassus ob seueriorem frontem, & mores austiores semel in vita risisse dicitur, ob id dictus ἀγέλαστος ex Lucilio. Pauci risus est Horatius de Marijs, Tigrinus, Romanus, vir sagacitate, claritate intellectus, doctrina, & morum præstantia tota urbe insignis. Paucus est, & ferè nullus serijs in rebus, Illustrissime Cardinalis, risus tuus, ludibundis verò in rebus, quatenus morũ tuorũ incũdita seuerioris frontis rugas deleat, letus, paucus, & breuis.

De Voce. Cap. 22.

DIXIMVS de anhelitu, nunc de voce. Hippocrates libro de structura hominis, vocem à spiritu procedere ait, & articulatæ vocis tres esse species gravis, acuta, & media. Ex vocis sonu, mores facile conijcere possumus, siquidem, ut Polimon, & Adamãtius inquirunt, quicumque alicui animalium similem vocem ediderint, ad illius naturã similes hominis mores referendi sunt: nam cernere est quosdam suille voci, simiarũ, asinorum, equorũ, pecudum, aliorumq; animalium generi simile quoddam sonare. Quod ab eo etiã Albertus refert. Ad summum in voce mediocritas consideranda est, nam semper bonum, ab ea verò diuersa semper malum. Diogenes semper se mirari dicebat, cum ollam quidem, & operculum non sine tactu, & tinnitu emamus, solo in homine emendo aspectu contenti sumus.

Grauis vox.

CVI plures sint vocum differentiæ, nos à primis elementis earum incipiemus, videlicet graui, & acuto: nam intendendo voces in acutum abeunt, relaxando in grauitatem. Aristoteles in Physiogn. Grauis vox fortes demonstrat, animalia quidem fortia grauem vocem habent, ut leo, taurus, canis molestus, & galus, qui grauitè vociferant, nam & fortia, & grauis vocis sunt. Lucanis de graui leonis voce.

„ Et vasto graue murmur hiatu.

Infremuit.

Aristoteles libro moralium Nicomachorum ait, magnanimo vocem esse grauem, locutionem stabilem, & grauis motus. Sed animalium libro tauri vocem acutiorem esse, quàm vacca dixit, sed illam comparatione aliorum animalium grauem dicimus, non vacca: cui opinioni fortasse occurrens, statim post iam dicta subdit. Verùm præstiterit fortassis, nam ex acumine, & grauitate vocis timidum animal, aut forte iudicare sed validam vocem fortitudinis, remissam verò, & infirmam timiditatis signum esse. Sed quod in mucronem fastigiatum est, momento penetrat, quod verò retusus cum mora, & segniter, sic acuta vox auditum fodiat, grauis obtundit, euenit utrumque celeris, & grauis motus ratione. Apuleius in floridis, taurorum grauem mugitum dixit, leonis indignati fremores. Viri robusti, qui spiritu valent, multum aeris incitare queunt, quod cum multum sit, tarde mouetur, vocemque efficit grauiorem. Grauis vox viri est, & βαρὺ φωνή Græcis dicuntur, ut acuta mulierum. Galenus grauem vocem faucium latitudinem sequi dixit, latitudinē verò caliditatē, calidi enim est relaxare; cannae pulmonis relaxatio grauitatē vocis producit, & qui calidi cōplexione sunt, fortes sunt. Aphrodisæus in suis problematis ait, graue vocē ex caliditate prouenire: nā canalis spirationis, quæ aspera arteria nominata est, pro sua laxitate vocē extrahit grauiorē, nā meatus diducere, & amplificare vnius caloris interest. Sed Aristoteles in Problematis grauis vox, cū aer tarde incitatur. Vitruuius ait ad extremos septētriones sub cæli cardine grauiores voces incolas obtinere, spiritibus vocum humore oppletis.

Grauis, & intensa vox.

VOX grauis, & intensa fortem notat, ex Aristotele in Physiognomonicis. Polemon, & Adamantius in figura fortis viri tribuunt ei vocem seuam, intensam, & magnam. Aristoteles in Problematis ait, natura calidos magnam vocem emittere solere, quod multum in his aerem, feruidumque inesse necesse sit, vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eoq; amplius id agit, quò amplior est. Vox enim magna tunc oritur, cum aeris multū agitur. Galenus, magnitudo, & paruitas vocis non ex caliditate semper fit, neque præcipue, sed per acidens. Nam libro de technis magnæ vocis causam amplitudinem asperæ arteriæ reuulit. Diomedes græcus, ut ex historia Daretis Phrygiæ habetur, fuit clamorosus, id est magnæ vocis, & fuit in bello acerrimus pugnator, impatiens, audax, & crebro calidus.

Grauis, & magna vox.

QUI vocem habent grauem, & magnā, conuiciatores sunt, & referuntur ad asinos. Ego non conuiciatores sed, potius aptiores ad ferendum iniurias, quàm alteri inferre. Græcis ὑψίφωνοι, vel sine discretione, quod non magis vni, quàm alteri iniurias asserant, & impetant, & obuijs in via cedere nesciunt. Grauiissima, & absōna voce rudit asinus. De eius voce ita fabulantur Græci. Iuppiter gigantibus bello indicto, ad eos oppugnandos omnes deos conuocauit, venisse Liberum, Silenos, Satirosque asinis vectos, quī cum non longe ab hostibus abessent, dicuntur pertimuisse aselli, & ita per se quisque magnum clamorem edidisse, ut gigantes in fugam se coniecerint, & hanc ob causam habitum, ut inter sydera collocarentur. Herodotus rudentes asini perturbant Scytarum equos, cum Scythæ Persas adorirentur, eorum equi audita asini voce consternantur. Onocrotalos auis dicta à soni absurditate, asini vocem referens, turpis, rudens, & imperita. Absonus in cantu, & voce fuit Selinjs Solimani filius, disciplinarum ignarus, mulierosus, inter vina, catamitos, & scortorum cohortes expirauit.

Grauis magni, & perplexa vox.

QUICVNQVE grauitè valdè, magne, & perplexè vocant, referuntur ad fortes canes, & ad decentiam. Sed textus mutilus, & deficit significatum. Addit Sueffanus. Sunt & iracundi, quod in græco textu vacat. Gesnerus putat corruptum textum, & cum Polemone, & Adamantio corrigere curat, & putat conuenire cum eo, quod Polemon, & Adamantius dicunt de voce graui, caua & minime flexuosa, his generosi mores sunt, & magna sapientia, & iustitia ipsos ornat. Sed malè putat, quum hæc potius ad leonem referantur, quàm ad canem referat Aristoteles, quum canes, neque generosis moribus ornatos, neque magnanimos, ac iustos dicat aliquis, ut videbimus inferius, nam qui canibus similem edunt vocem, canini, ingentij homines existimabuntur.

Grauis, & mollis vox.

QUORVM vox remissa, & mollis est, mites sunt, sicut oues. Aristoteles in Physiogn. & ab eo Polemon, & Adamantius. Quicumque autem grauitè, & molliter loquuntur, hos probis moribus decoratos dicito. Sed Adamantius mites dicit. In figura mansueti Polemon ait. Vox grauis, & mollis, Adamantius inæqualis, & molis. Conciliator. Vox mollis, & sine tensione, mansueti sunt, ad oues relati.

Vox grauis, & sonora.

VOX grossa, (idest grauis) & sonora, est bellicosa, Aristoteles ad Alexandrum, & eloquens etiam: nam grossa fortitudinem, sonora eloquentiam facit. Conciliator ab eo. Vox crassa, alta, sonora, & audax, bellicosa, & eloquens.

Grauis in principio vox, in fine acuta.

QUIBUS verò vox primum grauis, & in fine acuta, queruli sunt, & indignabundi, quod eadem in bobus similiter se habeat. Aristoteles in Physiognomon. Ab eo Polemon, & Adamantius. Quicumque à graui incipiunt loquela & in acutum desinunt, iracundi sunt, & tristes Albertus multi effectus, & lugubris animi dicit. Ptolemeus in suis harmonicis, mugitus in grauitatem tendunt, ululatus in acutum.

Grauis vox concaua, & inflexibilis.

QUIBUS vox concaua, & flexu facilis, & grauis, generosis moribus, magnanimitate, & iustitia decorantur. Sed in Polemonis textu deficit vox illa, grauis, ut videatur temporis iniuria decidisse, cum illa maxime ex grauitate vocis provenire videantur, quod in Adamantio remansit. Ego ad leonis vocem referre. Nos κοίλον concaua traduximus, quum Græci κοίλον a vitii pronunciationis nominent, quum vox veluti ex cauo specu, & recessu oris resonet. Conciliator. Vox tanquam è concauo pectoris grauis, & inflexibilis viriles, dociles, & magnanimos notat. Albertus satis ineptè acutam, & mollem cum graui, & concaua confundit. De Leonis iustitia plura leguntur apud authores in vliscendo iniurias, & quàm diligenter percussorem obseruent. Auicenna. Si quis lapidem, aut telum leoni immiserit, & aberrauerit,

ut, vel nil ledat, leonem irruere in illum solere, & minari, non tamen interficere, tantundem incommodi relaturum, quantum ipse acceperit. Refertque quum miles quidam leoni sagittam immisisset, aberrauit, sagitta propè caput illius traiecta, quod animaduertens leo, substituit, & accurrens, militis caput galea compressit, læsitque, sed non vulnerauit, neque occidit eum. Mos enim est leonis, ut tantundem ferè ledat, quantum læsus est ipse.

Acuta vox.

ACVTA vox timiditatis indicium, timida nanque animalia acutæ vocis sunt, ut ceruus, & lepus, ex Aristotele in Physiognomonicis. Aphrodiseus loco iam dicto. Acutæ vocis sonus causa est arteria, quæ propter humoris copiam se dilatare nequit, ut enim angusta tibia sonum edit acutum, ita aspera arteria præ sui angustia extrahit vocem acutiorem. Aristoteles in Problematis acutam vocem ex spirituum imbecillitate euenire dixit, ob id pueri expertes seminis, mulieres, decrepiti, & spadones vocem reduunt acutam. Vox enim acuta tenuis est, tenuis ex paruo aeris motu efficitur, robusti verò viri, quoniam spiritu valent, multum aerem incitare queunt, quod cum multum sit, lentè mouetur, vocemque efficit grauiorem, motu enim veloci, ex tenui vox gracilis efficitur. Alibi enim rationem affert propter membri imbecillitatem, quo mouet aerem, mouet enim exiguum aerem, quod imbecille est, vel propter meatum, quo vox permeare potest, pusillus est in iam dictis, itaque exiguum proficisci ab eo potest, quod aera moueat, exiguum verò cum sit, velociter per amplas superiores fauces fertur, cum viris ætate vigentibus hic amplior habeatur. Præterea animalia cuncta validiora, acutam emittunt vocem, homo autem cum inuvalidior est, tunc vocem acutam reddit. Ratio est, quod homo inuvalidus, exiguum aera mouet, exiguus velociter permeat, velocitas sonum reddit acutiorem. Galenus angustiam faucium acutam vocem sequi dixit, quæ angustia ex innata efficitur frigiditate. Hæc eadem antiquitatis, & literarum parens Homerus his versibus demonstrauit.

„ Huic autem grauius gementi astitit mater venerabilis.

„ Acute verò lamentabunda caput sui apprehendit filij.

Et alibi senes cicadis comparauit, quæ sunt planè *ἐν σπινθῆρι*. Plutarchus ex spiritus tenuitate provenire dixit. Platonici ex superflui humoris abundantia effici ipse etiam arteriam, per quam sonus vocis ascendit, efficiens crassiolem angustat vocis meatum, ideo fæminis, & eunuchis acuta vox est, viris autem grauis, in quibus vocis transitum habet liberum, & ex integro patentem meatum, nasci autem ex pari frigore in eunuchis, & fæminis parem penè importuni humoris abundantiam, etiam hinc liquet, quod utrumque corpus sæpe pinguescit. Vitruuius in Meridianis finibus tradit audiri prætenuiores, & acutissimas, ut parietarum acutissimarum sonitu voces perficiunt tenuitatē. Id enim experimēto animaduertere licet. Calices duo in fornace equè cocti, æquoque pondere, ad crepitumque uno sonitu sumuntur, ex his vnus in aquā demittatur, postea ex aqua eximatur, tunc utriusque tangatur, cum enim ita factum fuerit, largiter inter eos sonitus discrepabit, æquoque pondere non poterunt esse. Ita & hominum corpora alia propter regionum ardorem acutum spiritum aeris exprimit, alia propter humoris abundantiam grauiissimas effundunt sonorum qualitates. Septentrionalium inquit Albertus, & fæminarum vox euadit acutior, quàm Meridionalium ob pulmonis molliciem, & arteriæ, quæ arctior item intelligitur. Molliorem vocem facit organorum humectatio, debiliorem pulmonis imbecillitas, ac resolutio. Aegrotantium acuitur vox, quod siccitas arctet meatus, vel etiam ex intemperanti frigiditate, aut forsitan ex opprimente humectatione. Immo ex fortitudine aliquando acuitur, & intercipiuntur voces. Proinde Menelaum laudare volens Homerus, ut mi-

nime in bello formidolosum *ῥοιὸν ἀγανὸν* appellat, ut qui vocem nullo minueret terrore. Polemon, & Adamantius inuerecundo tribuunt vocem acutam in eius schæmate. Fuit etiam Phauorino insigni philosopho vox acuta, & tenuis, & nuda barbitio facies, vel magno natu, etiam senio ultimo appetente, & effæminata, & degenerantis nature fuit, & libidinis præseruida, ut cum foret eunuchus, adulterasse consularis viri uxorem creditus sit.

Acuta, & remissa vox.

ACVTA & remissa vox timidi est animi, & distenta fortis, ut scriptum reliquit Aristoteles in Physiognomonicis. Polemon, & Adamantius in Ideæ timidi, tribuunt ei acutam, & mollem vocem idest remissam. A contrario signo.

Acuta, & intensa vox.

ACVTA, & intensa vox, indignantis, & iracundi est, nam secundum passionem intendens acutam quis consuevit ponere iracundi, indignans enim, & iratus intendere consueverunt vocem, & acutè loqui. Ex Aristotele in Physiognomonicis. Quod videtur eo, quod prius diximus contrariari, acuta enim vox imbecillitatis signum diximus, sed iracundi, & indignabundi valida videtur complexione constitui. Sed hanc dubitationem remouet Aristoteles in problematis loquens de acuta voce. Inquit enim. Mittere acutam vocem non est idem, quod acutè cantare, sed acutam vocem mittunt omnia, quæ natura sunt imbecilla, eo scilicet, quod aeris parum, non multum ciere possunt, vnde hectici, & qui consumpto corporis habitu emarcuerint, acutam proferunt vocem, atque verò acutum, nisi viribus valeant, cantare non possunt. Cuius indicium, quod velociter fieri solet, quod vehementer fertur, ita bonarum virium est, quod acutum est.

Acuta vox cum clangore.

CV CLANGORE sonus acutus, ut auitij generis, stultos, vanos, & sublima cogitantes ostendit, inquit Polemon, & Adamantius. Sed Apuleius in floridis auium vocat languores instigatos. Conciliator. Qui vocem prorumpunt anicularem, venerei sunt, & inanes. Ab eodem Albertus.

Acuta mollis, & rupta vox.

QVICVNQVE vocibus acutis, mollibus, & ruptis loquuntur, cinædi sunt, & ad mulieres, & ad super apparentem decentiam referendi. Aristoteles. Acutè, molli-ter, & flexibile loqui, signum est cinædi censendum, Polemon. Sed Adamantius *ῥαυπῆς* habet, corrigendus est ex Polemone, qui *ῥαυπῆς*, nam flexibilis, & rupta vox fæminarum est. Præterea iidem in figura cinædi vocem tribuunt ei acutam gracilem, & valdè fræctam. Conciliator. Mollis cita, & destructa vox, timidum, & effæminatum ostendit.

Acuta, & clamosa vox.

VOX acuta, & clamosa stupidi est, propter similem caprarum vocem. Aristoteles in Physiogn. Sed ego eos tentari morbo comitiali conijcerem. Plutarchus capram morbo comitiali tentari præter cætera animalia refert. proptereaque veteres sacerdotes ea vehementer, ut morbida abstinuisse. Cuius causam affert meatum angustiam, quibus obseptis sæpissime includuntur spiritus, quod arguit vocis tenuitas, nam qui eo affectionis genere tentantur, similem capellæ vocem edunt.

Ad balatum vergens vox deprauata.

DEPRAVATA vox ad balatum vergens stolidi hominis natura manifestat, Polemon. Hæc ad oues refertur. Albertus. Sonus indelectabilis, siue ouium, siue caprarum voci simili stolidum notat. Eadem Conciliator. Antiquitus pecuatus pro stulto accipiebatur. Gesnerus ad Adamantium refert, quæ in eo absunt. Aristoteles oues stultissimis moribus esse dixit, omniumque quadrupedum ineptissimum. Aelianus, ineptissimis moribus, & degeneribus animis oues dixit. Plinius, Quam stultissima animalia lanata, quæ timuere ingredi, vnum cornu rapto, sequuntur. Ob id Polemon, & Adamantius colligentes signa omnia mala, quæ pessimam hominis naturam innuere possunt ex voce, inquirunt in idea fatui improbi, cum habere vocem balantem exiguam & asperam. Polemon addit & turpem. Albertus, & Conciliator. Vox quassata, quasi de quassato vasculo, stultos, & voraces notat.

Media inter grauem, & acutam vox.

DESCRIBENS Aristoteles ad Alexandrum mediam inter hæc vocum discrimina differentia, ait. Vox mediocris in acutie, & gravitate, ostendit sapientem, prouidum, veracem, & iustum.

Media inter intensam, & remissam vox.

CVM vox inter intensam, & remissam media est, temperatam indicat complexionem inter frigiditatem, & caliditatem, Auerroes in suis Colliget. Ob id ea, quæ ex temperata complexione proficiuntur, conijciemus, bonos mores, ingenium, & similia.

Aspera vox.

ASPERAE vocis viros luxuriosos iudicarem, & ad hircos referrem, qui luxuriosi, & asperæ vocis sunt. Vox ceruis maribus cum tempus coeundi est, rancescere tunc ficticia voce dicuntur, ex Aristotele, cum libidinantur mares, & fæminas vocant, siue elato capite gutture pleno, siue ad terram demisso. Raucentes tunc ololygones vocantur. Ololygon apud Aristotelem propriè dicitur de voce ranarum marium libidinis tempore. Et ferè animalia omnia rauescunt coitus tempore. Aphrodisæus reddit rationem asperitatis vocis, atque adulescentulos circa ætatis annum quartumdecimum vocem reddere asperiores incipere, quo tragesere Græci dicunt, à vocis hircinæ asperitate, quum tunc temporis in uniuerso corpore fiat mutatio, & fit immutatio spiritualis membri, nam cum aspera arteria dilatatur, accidit, ut partim plus, partim minus

minus incrementi proueniat, eiusque pars interior inaequali structura ad guttur usque ascendat, igitur spiritus, cum per eas partes emanet, quasi per itineris inaequalitatem, impigat, vocem etiam inaequalem, raucam, & asperam faciat, quod etiam ijs accidit, quorum arteria distillatione infestante affecta per ductionem est, delapso nanque humore, lenis interior membrana facta inaequalis, exitum etiam spiritui praestat inaequalem, talis hircorum aspera arteria est, sic gruum, ceterarumque auium, quae raucè vociferant. Galenus. Asperitas fit ex inaequalitate in duro corpore, arteria dura fit siccitate partium, inaequalitas fit ex dispersae humiditatis defectu in eo.

Clara vox.

CLARAM vocem ex siccitate pulmonis, vel complexionis prouenire dixit Auerroes in suis Colliget. Calida, & sicca complexio agrestes facie hominum mores. Ajax Thelamonius clara fuit voce, & in hostes atrox, ut ex Darete habetur.

Blanda vox.

IN figura iocundi blandam vocem ei concedunt Polemon, & Adamantius. Priamus suauis fuit voce, & ob id iucundus, prudens, & moribus ornatus.

Dulcis vox.

QUI habet dulcem vocem est inuidus, & suspiciosus, ut inquit Aristoteles ad Alexandrum. Lucianus pseudomantis omnium pessimi vocem describens, dicit. Vox dulcissima pariter, & clarissima.

Submissa vox.

IN figura simulatoris tribuunt ei submissam vocem Polemon, & Adamantius.

Debilis, & flebilis vox.

DEBILIS, & flebilis vox lucri cupidum, tristem, nullisque non in rebus suspicionibus obnoxium manifestat. Ex Polemone, & Adamantio. Conciliator ab eis. Debilis, & lugubris vox, asperum, & suspiciosum ostendit, eadem Albertus.

Gracilis vox.

GRACILI fuit voce Aristoteles, ut Laertius refert ex autoritate Thimotei Atheniensis in libro de vitijs. Sic etiam Plato. Plutarchus non solum ad gracilitatem paululum accessisse, sed suavis, & dulcis soni vocem fuisse scribit, pacati, & modesti animi signum, & optimorum morum. Erat & Nino Semiramidis filio vox gracilis, ut etiam matris, & lineamentorum aequalitas, statura, & signa forma, ob id à scriptoribus virago dicta: ob praecleara eius in imperio facinora etiam inuidiam superasse scriptum est.

Tremula vox.

VOX tremula trepidantes, & metuentes ostendit. Aristoteles in problematis affert rationem. Cur vox hominum tam trepidantium, quam metuentium obtremiscere soleat? quia trepidantibus, & metuentibus calor à corde discedit, sic migrante calore, cor conquatitur, cum autem cor conquatitur, ictus nequaquam effici vnus potest, sed plures proficiantur necesse est, ut è fidibus laxius intentis.

Deloquela. Cap. 23.

FACILE etiam ex loquela animi mores deteguntur. Immò Socrates potentissima signa ex loquela capiebat, ob id cum decorum adolescentem, & diutulè tacentem conspiciatus foret, ut te videam, inquit, aliquid eloquere, etenim arbitrabatur homines, non oculorum, sed mentis acie, & animi obtutu considerandos.

Stabilis loquela.

NICOMACHORVM moralium quarto Aristoteles magnanimo viro stabilè loquelam, grauem vocem, & tardum motum ascribit, quippe cum magnanimus circa magna versatur, & raro magna existimet, talem deceat.

Contenta, & Vehemens loquutio.

SIC contra, idem in eodem loco pusillanimo cum circa parua versetur, & omnia magna existimet, festinabundus est, & contentam, & vehementem locutionem ascribit, acuta autem vox, & celeritas ex his afficitur.

Velox loquela.

VELOX in verbis, & præcipuè si fuerit gracilis vocis improbus, stolidus, importunus, & mendax erit. Aristoteles ad Alexandrum, Velocis loquela, consilij expertes, & dementes sunt. Polemon, & Adamantius, sed Polemonis corrigendus est textus nam pro ἀνοητοὶς, idest dementes, habet ἀνοητοὶς, idest impios, quod experientia refragatur. Rhases. Cuius loquela velox, festinus est, & parui intellectus. Conciliator habet, quæ Aristoteles, addit insuper ex se, irascibilis, & prauorum morum. Aratus, ut Suida citat, rana tribuit loquacitatem, quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis oportet esse gyrinis, quos vix deprehendas animal esse, nisi moueretur. Plato in Theeteto. Nos illum tanquam deum admirabamur ob sapientiam; at ille nihilo magis antecellebat prudentia, quam rana gyrina.

Remissa loquela.

REMISSA loquela pacatum, & mitem animum ostendit. Aristoteles in Physiogn. ad passionem referens; nam ut iratus intendit vocem, sic animo remissus remittit vocem, & grauè loquitur. Ex naturalibus causis etiam euenit. Remissa vox ex spiritu remissione, & paucitate provenit, qui in frigida cōplexione cōsistit, quæ animo mites generat.

Tarda

Tarda loquela.

IN figura verecundi Aristoteles in *Physogn.* Polemon, & Adamantius tribuunt ei tardam loquelam.

Vehemens loquela.

IN figura amari duo posteriores tribuunt ei loquelam vehementem.

Breuis loquela.

BREVIS loquela desides, & pauidos manifestat, Polemon.

Grauis, & debilis loquela.

QUI grauit, & debiliter loquuntur, stolidi, iniuriosi, & gulosi censendi. Ex Polemone, & Adamantio.

Acuta, & squalida loquela.

QUI squalidè, & acutè loquuntur, varij hominis naturam habent. Ex eisdem.

Acuta, & debilis loquela.

ACVTE, & debiliter loqui, timoris, & inuidentiæ signum. Iidem. Sed Adamantius non timoris, sed segnitiei dicit.

Enaribus loquela.

LOQVELA, quæ è naribus effertur, mendaces improbos, malignos, inuidos, & aliorum malis gaudentes indicant. Ex eisdem eadem Scotus, Albertus, & Conciliator habent.

Subflaccida loquela.

QUI subflaccidè loquuntur, violenti, scælesti, & hominum osores censendi sunt. Adamantius addit, vehemens, & subflaccida. Conciliator ab eis. Vox vehementior strepens, velut sonus indecenter permixtus, violentum iniustum, & in corde odium gerentem.

Difficilis loquela.

DIFFICVLTER loquentes, improbi, insipientes maiori ex parte habendi sunt. Ex eisdem.

R Placida,

Placida, & collecta loquela.

QUI placido, & collecto sermone loquuntur, quasi fluxu, & inundatione molestia aliqua detinentur. Ex eisdem.

Modesta loquela.

MODESTAM loquelam Scotus supplantaneum hominem indicare dixit.

De Maxillis, & mento. Cap. 24.

POSTERIOR pars maxilla mandibula est, Græcis σιαγόνη. Maxilla pars prior mentum dicitur, Aristotele authore animalium libro, Græcis γέφυρα.

Paruum mentum.

PARVUM mentum virum in omnibus pessimum, & insidiatorē ostendit Polemon. Sed Adamantius addit, & durum; ex serpentibus, qui tales habent. Georgius Valla satis ineptè pro mento genas vertit. Albertus ab his. Paruum, & breue mentum vitandum, quod immites, & inuidos arguat, ad serpentes relatos, Conciliator iracundos, immites, & inuidos dicit.

Longum mentum.

MENTUM quibuscunque protensum, omnino reprobis loquaciores plusquam deceat, & dicaces. Polemon. Sed Adamantius non omnino reprobos, sed præter modum loquaciores, & molliusculos dicit, ubi videtur illud, non, temporis iniuria ex Polemonis textu prolapsum, ac emendatis codicibus restituendum, videnturque ad mulieres referendos, quæ non omnino male, sed dicaces, & molles sunt, quum quadratum mentum viros deceat. Polemon in figura dicacis rectum mentum eis tribuit, & ipse, & Adamantius in figura fatui improbi, longum mentum tribuunt. Albertus multas addit ineptias, nam iracundos, turbatum animum, & pios prolixius mentum denotare contendit. Et paulo inferius dolis assuetam mentem notare. Eadem sequax Conciliator.

Rotundum, & depile mentum.

SI quis mentum raris pilis confertum, & rotunda figura continet, non virile, sed muliebre dicito. Polemon. Mentum deorsum rotundiori figura circumseptum effæminatum, & non virile dicito. Adamantius sed omittit depile, ex quo mendum in suo textu opinor, nam mentum verè effæminati glabrum est. Albertus eadem Pythagoræ acceptum refert, & Conciliator.

Quadratum

Quadratum mentum.

SUBQUADRATVM mentum virile est. Adamantius, optimeque additum à contrario signo; nam si rotundum fœminæ, quadratum viri est. Conciliator eadem ex Alberto.

Bifidum mentum pulchrè obuia figura depictum refert in dextra imagine.

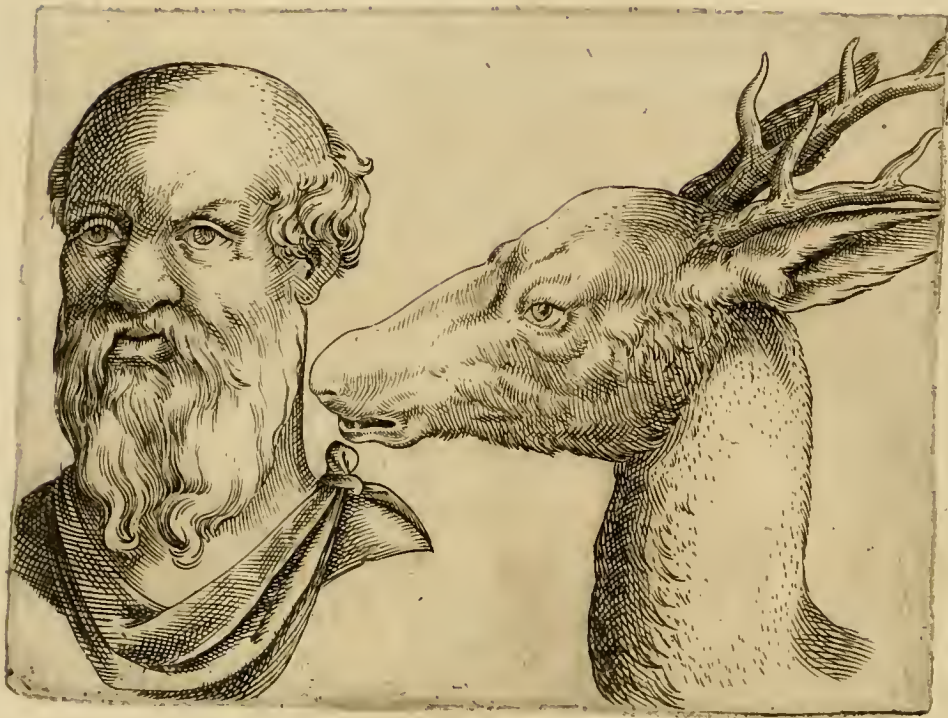
Bifidum mentum.

MENTVM in summo loco, tanque in duos vertices dissiluerit, modò scissum sit, apparens, dolosis moribus ascribendum. Ex Polemone, & Adamantio. Sed Albertus præsens signum cum inferiori confundit, & peruertit. Ait enim. Si diuisione media nimis profundè depressum sit mentum, venereus, & graciosus vir; sed aliquando discordias facere.

Leniter scissum mentum.

AT si scissio mediocris fuerit, venerei potius, graciosique iudicabuntur, Adamantius. Sed Polemonis interpret omnia suo more peruertit. Conciliator eadem satis peruersè transfert.

In vera Socratis imagine os inter mentum, & nasum profundum latitans obulimus.

Ad nares concauum mentum.

IN figura luxuriosi, Polemon nobis testatum reliquit. Qui superficiem illius loci, quæ mento, & naso interiacet, concauam habuerit, qualem bonum Socratem habuisse fertur, luxuriosi sunt.

Acutum mentum.

QUI acutum habent mentum animosi sunt, & ad canes referuntur. Aristoteles in Physiogn. Ego ἀκρογέειοι acuti menti interpretor. Sueffanus prolixo mento interpretatur, sed non de pilis ait intelligi debere. In Arabico textu Aristotelis, quem nobis Antiochiæ Patriarcha Romæ copiam videndi fecit, legitur. Qui habent acutum mentū, sunt animosi, & fortes, & ad leones referuntur. Ego mendum in textu non solum suspicor, sed pro certo habeo, & Aristotelem non de mento, sed de pilis menti intellexisse. Primo quia ad Canes, vel Leones refert, qui acutum mentum non habent, Præterea id Aristoteles apposuit, ubi de pilis, non de partium figuris. At si naturali ratione, & experientia id nobis esset discutiendum, videmus pilos virilitatis, & roboris signum esse, unde qui prolixam acutam habent barbam, idest densis pilis, & probè barbatum, animosum, & fortem fore, pilorum enim carentia in muliebri barba, nota est debilitatis, & inanimositatis. Et Aristoteles problematum libro dicit homini datam esse barbam, quia ei iuba negata est, & alimentorum excrementum, quod cæteris animalibus in ceruicem se confert, homini in maxillas. Præterea idem in figura Iracundi, eum ἰσχυρῶν, idest boni menti dicit. Sed Polemon, & Adamantius δασυπάρων, idest dense pilosum dicunt. Legemus præterea in historijs Daretis Phrygij Hectora fuisse decenter barbatum, & maximè bellicosum, animosum, & fortem extitisse. Diogenem quoque maxima barba comatum, ut Sidonius Apollinaris ad Faustum tradit. Lysander etiam prolixam fuit barbam, & generosum quoddam

quoddam in modum eam ferebat maximiq; fuere viri, & fortasse non ἀπρόγιντοι sed μακρογύντοι legendum.

Imberbis homo.

IMBERBES viri mulieribus, & spadonibus similes existunt. Ait Polemon, spadones naturali nequitia pessimis esse moribus, ingenio immites, dolosos, facinorosos, alijsque sceleribus se immiscentes. Plato in Euthyphrone Melitum Pittheum suum accusatorem rara barba fuisse dicit. Et apud nos vulgò iactari solet, Poca barba, e men colore, Sotto'l ciel non è peggiore.

Mulier barbata.

BARBATA mulier pessimorum etiam semper morum. Simplex vulgus adagium sibi non insulse, nec maligniter affinxit, feminam barbaram lapidibus eminus salutandam esse. Michael Scotus. Mulier circa os barbata, est luxuriosa, fortis naturæ, & virilis conditionis, propter calidam sui complexionem. Naturalis enim est ratio, calorem esse, qui pilos creet, & ob id in corpore humano illæ potissimum partes obsepuntur pilis, quibus maior suppetit caloris facultas. Caloris inopia muliebri corpus pilis non obsidetur, ut Eunuchis etiam, quorum natura frigidior est, læue est mulierum corpus, ut innato constipatum frigore, quoniam algorem comitatus densitas, læuitas densitatem, ob id mulierem barbaram, ut monstrificam meticulosi alicuius ingruentis haberi præsignum. Seminis abundantiam hirsuties significat, & excrementi, lepus animal pilosum est, & solum animalium pronam, supinamque pedum partem hirsutam habet, unde dasypodis nomen, & luxuriosissimum est, & intra genas etiam pilos habet. Ob id pilosa mulier multæ lasciviæ. Præterea medicæ doctrinæ dogma est, ab Aristotele comprobatum, muliere substinente menstruorum abundantia, & seminis, quandoque barbaram contingere. Quod Avicennæ interpres se vidisse meminit in viduis castitate præsignibus.

Mulier imberbis.

OB id mulier bene pilis nuda, & præcipuè circa os, est bonæ naturæ, pauida, verecunda, mitis, & obediens. Scotus.

De collo. Cap. 25.

NUNC ad alteram corporis partem accedamus, quæ caput fulcit, scilicet collum. Aristoteles animalium libro collum vocat, quod inter pectus, & faciem est, cuius prior guttur, inferior gula, pars posterior extrema ceruix appellata est, Græcis τράχηλος est. Georgius Valla apud Adamantium ceruicem interpretatur.

Crassum collum.

QVICUNQUE crassum collum habent, animabus fortes sunt, & referuntur ad marem intelligens Aristoteles in suis Physiognomonicis per crassum non pingue, sed magnū, magnitudine ossium, & neruorum.

Quale

Quale crassum hominis collum esse deceat ostensuri, taurinum, ut commodius effingi
possit, spectandum exhibemus.

Crassum & carnosum collum.

QUIBUS collum crassum, & plenum iracundi, referuntur ad iracundos tauros. Sed Polemon, & Adamantius non crassum, & plenum, ut Aristoteles, sed crassius, & prolixius collum iracundos, iactabundos, & contumaces significare dixerunt. Albertus præfens signum cum superiori confundit, inquiens. Vasta, & cum quadam proceritate ceruix, animosum dicit. Textus θυμοειδῆ, vel animosa. Taurus animo incitatus eo impetu cornibus appetit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil ut eum neque bubulcus, neque metus ullus reprimere queat. Aelianus. Bistones boues, ex Oppiano de Venatione, horribili sunt ceruice, & pingui, ad faciendas cades prompti, & cum impegerunt in hominem, vel feram, in sublime tollunt.

Tabula hæc pinguis suilli colli, & humani figura insignita est, ut mutua collatione mores vestigemur.

Collum pingue.

QVI verò habet collum grossum est stolidus, & comestor magnus, sicut habet barbara translatio Aristotelis libri ad Alexandrum, sed pro grosso, reponendum est pingue. Sues enim edaces, & rudes sunt, & tale collum possident. Ex quo Adamantius. Præpingue collum iracundos, rudes, indisciplinabiles, & porcinos significat. Polemon hoc non habet, temporum vetustate prolapsum. Uterque uerò in figura rudis tribuunt ei breue, & pingue collum. Albertus. Qui vastum nimium, siue largam ceruicem habent, iracundi, & indociles: sues enim tale habent. Nos vulgò suem vocare solemus hominem sordidum, immodestum, & qui imprudentia, intemperantiaque modum excedit.

Fœmineam imaginem non interiecimus, nam ad eò frequens est illius figura mentio, ut si quoties opus fuisset, apposuissemus, malè compendio consuleremus, ob id lectorem ad primum librum remittimus.

Gracile collum.

QVI habent collum gracile, imbecilles sunt, & referuntur ad fœminas. Signum hoc apposuit Aristoteles in Phÿsiogn. à contrario, nam magnitudo, fortitudinem denotabat. Polixena tenui collo fuit, & animo simplici. Ex Darete.

Præsens figura, quæ colli longiitudinem, & exiguitatem Struthionis, & hominis potissimum subseruit, delineatur.

Gracile, & longum collum.

QUI habet collum gracile, & longum, est sonorus, & stolidus, ut habetur ex Aristotele ad Alexandrum: hunc ad aves comparat, quæ garrulæ, vanæ, & mobiles sunt. In Physiognomicis verò collum oblongum, & gracile timidos dicit, & ad coruos refert. Polemon, & Adamantius. Collum oblongius, graciliusque timidiore, & malorum morum demonstrat. Idemque in figura timidi, prælongum ei collum ascribunt. Rhases utrunque coniunxit. Gracile, & longum collum, timidum garrulum, & stolidum ostendit: quod ex Alberto excepit, sic & Conciliator Suetonius C. Caligulam gracilitate maxima fuisse cervicis, & crurum dixit, erat enim nimium pauidus, & vitiosus, & aduersus Barbaros cum trans Rhenum iter faceret, dicepte quodam non mediocrem fore consternationem, equum conscendit, & moræ impatiens aufugit.

Medium inter longum, & crassum collum.

QUIBUS magnum, sed non valde carnosum collum, magnanimi censentur, quod leones representent, & in principio, ubi leonis formam describit, ait leonem collum habere oblongum, crassum, & moderatum, idest inter longitudinem, & crassitiem medium. Ubi legitur παχὺν σὺμμετρον, reponendum παχὺν σὺμμετρον, ne sibi contrarius videatur, idem Aristoteles in Physiognomicis. In figura fortis meminit colli firmi, & non valdè carnosum. Polemon, & Adamantius. Collum crassitie, & longitudine moderatum, compactius, & robustum, fortes, dociles, & ad disciplinas idoneus ostendit. Galenus in arte medicinali. Collum immediate à cerebro ex capite oritur, unde gracile, & male compositum pessimum, sicut crassum, & benè compositum signum est optimum ad omnia, cum bonitas suum principium sequatur. Conciliator. Vasta ceruix cum quadam prolixitate non valdè carnosam, fortem denotat, & animosum. Hæc ceruix est, quam torosam, & compactam dicimus Virgilius.

„ Cui plurima ceruix .

Breue collum .

QUI habet collum valdè breue , est callidus , detractor , astutus , & dolosus . Aristoteles ad Alexandrum scribens . In Physiognomonicis verò . Quibus valdè breue collum , dolosi , & insidiatores , ut lupi . Rhases . Collum breue habentes , callidi , & ingeniosi . Conciliator eadem . Albertus omnia confundens sibi met contradicit . Collum valdè breue deprehendit astutos , & dolosos , & paulo post . Collum grossum , stolidum , & edacem notat , ex Platone , sed ex Polemone potius . Solida ceruix longa , siue vasta , & quàm difficulter flectatur , rapaces ostendit , & ad lupos refertur . Tradit Aelianus lupi collum in eas breuitatis angustias compulsum , & vehementer compressum est , ut contorqueri , retroque versari nequeat , & si retro velit aspicere , totum corpus contorqueat necesse est . Crasso , & breui collo est vitulus marinus , carniuorus , & admodum vorax . Accipitrum generi collum breuissimum , & maxime rapax , ut etiam ex Aristotele habetur . Hyenæ cum spina riget collum , continua unitate flecti nequit , nisi toto corpore circumactò . Plinius , & Solinus : Est enim vorax insidiosa , ex genere luporum .

Neruis int ensum collum .

QUIBUS collum , quod neruis intenditur , parui sunt , at si adsint & cætera , fatui , inque delabentis signa sunt . Polemon , & Adamantius . Ceruix neruis patentibus composita , ineptum , & indocilem hominem testatur , & si concurrunt alia signa , insanum . Albertus ex his , & ex eo Conciliator eadem .

Vacuum , & imbecille collum .

INANE collum , & imbecille , versipellem virum , & malignæ astutiæ significabit . Adamantius . Sed in Polemone locutio manca est , & deficit signum . Albertus ab his . Soluta , quasi decidens , & inualida ceruix nocentes homines , & insidiosos notat .

Mutilum collum .

QUIBUS collum mutilum , audaces verbis , re timidos ostendit . Adamantius . Albertus , breue collum , cum temeritate , audacem notat .

Collum durum .

DURVM collum rudes ostendit . Albertus ex Polemone , & Adamantio . Duræ ceruix indociles dicit , & vulgò ignaros , & rudes duræ cernicis homines dicimus .

Collum molle .

MOLLE collum ignaros ostendit . Polemon .

S Asperum ,

Asperum, & pingue collum.

COLLI aspera caro, & bonæ habitudinis pauidos ostendit. Idem.

Collum implexum circa magna vascula.

QVI magna vasa circa collum complexa habent, & manifesta, rude sunt, Adamantius. Ubi adnotandum, quod Polemonis textus habet ἀσύντοι, & interpres sine voce dixit, Adamantius ἐν εὐαρεῖ, idest bene apparentia, sed rudes verbum deficit; ob id interpres lapsus est, idque ex Aristotele desumpserunt, qui in figura insensitiui ait. Quæ circa collum, & brachia carnosæ, complexa, & colligata sunt. Et in figura ingeniosi à contrario signo apposuit. Quæ circa collum, & humeros graciliora, idest non complexa.

Firmum & immobile collum.

COLLVM firmum, & immobile, Polemon malos, Adamantius ignaros, pertinaces, & rudes viros ostendit. Alibi propter amentiam immobilia colla facta sunt, ait Adamantius. Sed Polemon imbecillia, si & alia signa accedant. Rigida, tanquam defixa ceruix, indoctū, & insolentē, & aliquando id signū stultis conuenit. Si autem vis scire, quod magis sit, adverte an mobilis, an defixa, & rigida sit magis, si mobilis stultitia, si defixa indocilitatē, & contumaciā. Videbis autem quosdā, qui ex studio intendunt, & roborant ceruicē, & post modicū per fluxum ceruicis huc, & illuc detegunt stultitiam. Fabius. Caput rigens prædurum, feritatē quandam mentis ostendit. Fera, insidiosa, & voracia sunt animalia firmi colli, & immobilis. Hyenæ collum flecti nequit, nisi circumactu totius corporis. Lupus contorqueri, retroque versari non quit, & si retro velit aspicere, totum corporis truncum contorqueat necesse est. Leonibus, & lupis collum osse perpetuo riget. Aristoteles. Tigribus natura breuiora creauit colla. Ambrosius. Sues enim firmo collo sunt, nec se torqueri valent.

Collum valdè fractum.

VTRIVSQUE textus mancus est Polemonis, & Adamantiij, & obscurus, conabimur tamen pro virili restituere. Valdè autem effractum collum habentes laboribus, & artificio simulantes immobile collum habere, cinædos ostendit, emendantes se ipsos putant eorum impudiciam, & impudentiam abscondere. Fidem in figura effæminati ei collum fractum ascribunt, & est contrarium prædicti signi, nam si durum collum, & firmum pertinaces, & duros ostendit, fractum molliusculos, & effæminatos demonstrare par est. Albertus hic satis importunè cum ceruice multa cinædi signa adducit, cum videris ceruicis fluxum, & labiorum quandam contractionem risui quodammodo similem, & inordinatam oculorum conuersionem, inconstantiam in sedendo, & stando, & vocem tremulam constanter affirmata talem esse effæminatum. Fabius caput, vel ceruix humilis, humilitatem demonstrat. Plutarchus narrat, quod Alcibiades quoddammodo ceruicem frangebatur.

Erectum collum.

SVRSV *M* erectum collum iniuriosi, insipientis, & stulti signum est, nisi id ob mollitiem faciat. *Albertus*. Nimis erecta ceruix, non indociles solum, sed insolentem, & contumacem, & qui monita non audiat, ex *Polemone*, & *Adamantio*. *Fabius*, supinam caput arrogantiam denotat.

Ante collum inclinatum.

COLLVM incuruum stultum demonstrat, potest quidem curiosum, parcum, peruersum, mollem, & non simplicem, neque rectam animam habentem. *Polemon*, & *Adamantius*. Inclinata ceruix docilem monstrat, inquit *Albertus*: sed inclinatam *Philosophi* vocant, quod mollis, & non omnino inflexibilis sit: Item dicit. Defixa ceruix ad pectoris partes solet ostendere animū cogitationibus occupatū, aliquādo parcos ostendit, aliquando malignos, ob id attendendum si alia signa conueniant. Certum est simplex nihil significare. A quo eadem *Conciliator*. *Aratus* panda ceruice fuit. *Zeusippus* curua ceruice, ut in *Athenis* gymnasijs, priuatisque olim visebantur; Sicut *Sidonius Apollinaris* ad *Faustum* tradit.

Ad dextram inclinatum collum.

COLLVM ad dextram declinans, pudentis, & studiosi est, ex *Polemone*, & *Adamantio*. *Plutarchus* in vita *Alexandri Macedonis* ait. Referebat enim ceruicem paulū ad dextram inclinatam.

Ad sinistram inclinatum collum.

COLLVM ad leuā inflexum adulteros, & nullius pudicitiae viros patefacit. *Polemon*, & *Adamantius*. A quo *Albertus*. Ceruix ad sinistram declinans stultos, & cinēdos ostēdit, idemq; refert ex *Aristotele* ad *Alexandrum*. Collum ad dextram inclinatū cinēdū ostendere, & caninum, quod apud *Aristotelem* non reperitur in eo libro, sed in *Physiognomonicis*. Qui ambulant ad dextram inclinati cinēdi sunt, & in causa est, ut *Conciliator* etiam erret.

Collum in neutram partem inclinatum.

COLLVM in neutram partem inclinatum, aut in quamlibet aliam non boni, sed læsi animi signum ostendit. *Polemon*. *Adamantius*.

Sanguineis venis refertum collum.

QVIBVS autem venæ quæ circa collum, & tempora sunt, amplæ sunt, ij male iræ sunt, & referuntur ad passionem, quia iratis hæc accidunt. *Aristoteles* in *Physiogn.* Ubi verò de colore loquuntur *Polemon*, & *Adamantius* aiunt. Venæ ceruicis, & quæ circa tempora sunt, cum tumentes apparent, ut sanguineum colorem representent, internæ iræ feruorem testantur.

De Gutturæ. Cap. 26.

DIXIMVS de toto collo, nunc de eius partibus. Guttur, ut superius narratum est, prior est pars colli, Græcis $\epsilon\alpha\pi\upsilon\chi$.

Guttur asperum.

ASPERVM guttur mentis leuitatem, prolificum, linguæ proteruitatem, & viltacentem significat. Adamantius verò non habet prolificum. Albertus asperum guttur animi leuitatem, & oris loquacitatem notat, & hoc est auium. Eadem Conciliator.

Prominens viri guttur, & auis præsentii figura indicamus

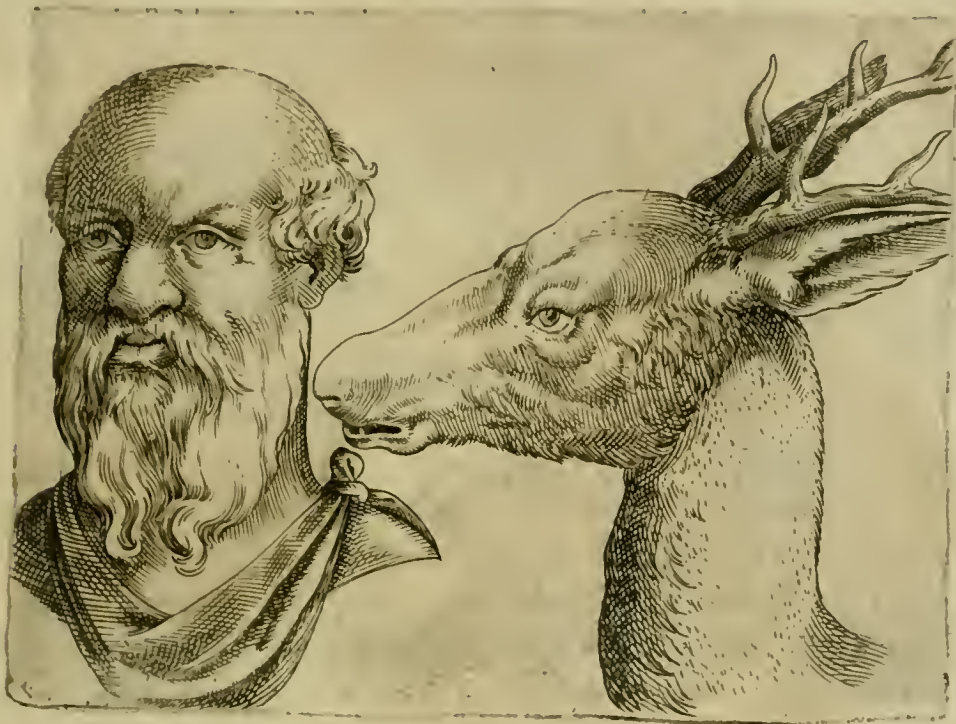
Nodus gutturis prominens.

SI verò extra nodus gutturis prominebit, sapientem hominem notat, sed tamen linguæ non esse proteruum. Si verò nodus intus extiterit solidus sub gutture, difficilem molestum, & bibacem hominem significat. Hæc Polemon: Sed Adamantius aliter habet. Si verò prominebit gulæ nodus, vanæ mentis quidem, sed non audacis linguæ sublimia meditatem, bibacem querulum molestum, cenipetam, & male suspicantem. Albertus. Singularis nodus, veluti vertex extra apparens, leuitatem notat, non tamen audacem, neque maleficum sed tristem in se, & ad alios suspiciosum. Eadem Conciliator. In Iulij Cæsaris statuis, & numismatibus gutturis vertebra nimium prominet.

De Clauiculis. Cap. 27.

CLAVES, siue clauiculae nonnullis iugula dicuntur, quæ Græcis κλειδεα. Offa sunt, quæ humeros pectori adiungunt, clauduntque, ob id clauæ dictæ, ne ab ordinario motu moucantur, aut suo loco dissiliant. A summo pectore immam gulam vertices exeunt, columque à thorace diuidunt.

Socratis imaginem attulimus, ut in marmoribus habetur, in qua clauicula non apparent, sed pars obstructa, & plana.

Clauiculæ male solutæ.

QVIBVS verò, quæ circa clauæ sunt, conclusa sunt, insensibilis: difficulter enim solubilibus existentibus his, quæ circa clauem, impotentes sunt recipere motum sensuum. Ex Aristotele in Physiognomonicis obstructæ clauæ, aut sensus, aut actionis vim nullam ostendunt Polemon, & Adamantius, & in figura stupidi, vel insensitiui ei clauæ dant complexas. Albertus ex his. Cum inferior pars circa gulam, quam iugulum appellant ad humeros, & pectus conclusa, complexaque existunt, tarditatem sensuum, & stoliditatem significant, eique manus mechanicarum studijs minime aptæ. Idcirco Zephyrus physiognomon, qui se hominum mores, naturasque ex corporis oculis, vultu, fronte pernoscere profitebatur, stupidum esse Socratem, & bardum dixit, quod iugula concava non haberet, & obstructas eas partes, & obturatas dicebat, addidit etiam mulierosum, ut Cicero libro de fato scribit.

Apertæ clauæ.

APERTAE clauæ feminatum hominem ostendunt. Polemon, & Adamantius. Cum iugulum longè ab humeris seperatum fuerit latum, & extensum, animi denotat imbecillitatem. Albertus, & Conciliator.

Claues benè solutæ.

QUIBUS autem, quæ sunt circa clauem colli bene solubilia sunt sensibiles; nam solubilibus benè existentibus his, quæ circa clauem, facile motum sensuum recipiunt. sed Aristoteles in Physiognomonicis per motum sensuum intelligit spirituum sensitiuorum, qui menti seruiunt, & ex his homines sunt intelligentes. Et leonem describens, solutas magis, quàm compactas claues ei tribuit. Polemon, & Adamantius. Mensurate autem clauum aperturæ hominem & prudentia, & virilitate insignem ostendunt. Polemonis textus inerim corrigendus, qui pro ἀνδρείον habet ἀνὰ δρεῖον. Albertus, & Conciliator ab his eadem.

De ceruice. Cap. 28.

NUNC de spina sermo habendus, quæ caput excipit, cuius pars postica, ceruix latinis, ἀνχὴν grecis dicitur, & extenditur vsque ad omoplatas. Aristoteles animalum libro, ceruix est locus, ubi caput flectitur, eius utilitas est, ut ad dextram, leuamue anteriorum, vel retrorsum vertatur. Constat septem ossiculis vertebratis, orbicularibus, vi ad circumspeditiones faciliores effemus.

Crassa ceruix.

CRASSA ceruix supra collum ignarum facit cum iniuria. Polemon. Sed Adamantius ait. Aspera ceruix, ut collum. Mihi Polemonis textus integrior videtur, ἀσπὴν, quàm τραχύην. Si ad experientiam conuerti licet, Cl. Caesar opimis fuit ceruicibus, & maximè ignarris. Antonia eius mater dicebat eum portentum hominum esse, inchoatum à natura, non absolutum, ac si quem socordiae argueret, stultiorem dicebat filio suo. Nero etiam ibesa fuit ceruice ex Suetonio.

Inspice à dextris obesam Neronis ceruicem.

Aspera

Aspera ceruix, & spatularum vertebra supereminens.

QUIBUS ceruicis vertebrae asperae sunt, praeter eos asperis moribus notabis. Vbi Polemonis textus truncus, & mendosus est, ex Adamantio sic corrigendus. Quibus ceruicis vertebrae asperis existentibus, illa spatularum supereminet multum, ubi per coniunctionem oritur collum, contumeliosi sunt. Sed ubi Polemon *επαυχριων* Adamantius *υπαυχιον*, idest ceruicem habet. Adamantius corrigendus. Polemon iterum in figura iniuriosi ait. Quibus vertebrum iuxta colli confinium foras eminet, contumeliosi sunt, & referuntur ad apros. Albertus. Inter coniunctionem spatularum, & ceruicis originem vertebra quaedam eminet, nec caetera sibi met conueniunt, si intervalla sunt ibi, & sic nodorum superficies aspera, tales superbi, & insolentes esse solent.

Ceruix, & collum rotundum.

In figura fatui imbrobi Polemon, & Adamantius ponunt collum, & ceruicem rotundam sed satis peruersè. Albertus rotundum collum animi, & corporis virtutem notare dixit.

Leonis caput saepius commemoratum non adducimus, si collum suis iubis vestitum. & humanam ceruicem sibi relatum vis considerare, illud ad eas.

Ceruix pilosa.

QUI ceruicem parte posteriori hirsutam habent, liberales sunt, argumento leonum. Aristoteles in physiognomonicis. Sed eius textus corrigendus: nam pro *ελαυθεριον*, legitur *ελαυθερι*. Quum & alibi de leonis figura scribens dixerit idem. Adamantius ab eo. Collum circum caput densis pilis obsitum, fortem, & magnanimum notat.

De spatulis. Cap. 29.

IAM supra partes omnes thorace tenus, quid de moribus praesagirent, declarauimus, Nunc ad tertiam hominis partem deueniemus, scilicet thoracem. Philosophus animalium libro, thoracem partem illam appellat, quae à collo ad pudenda usque trunca procedit. Thorax ipse parte priore, posterioreque constat. Nos à posteriore incipiemus, & à ceruice omoplatae obuiam fiunt. Haec duo lata ossa sunt, à ceruice utrinque ad humeros tendunt. Celso scoptula operta dicitur, Graecis *ομωπλάτας*, haec ad nonam à ceruice costam finiunt, humeros latos triangula forma faciunt, & à ceruice veluti mollibus iugis demissae sunt. Ab aliquibus spatulae humeri, & in animalibus armi dicuntur.

Latae magnae, & distantes spatulae.

IN figura animosi latae spatulas ei tribuit Aristoteles, & magnas Polemon, & Adamantius in figura virilis, omoplatas in latitudine distentas, quod Polemon in animoso etiam ab Aristotele mutuatus est. Virgilio videntur robur significare.

„ Talis prima Dares caput altum in praelia tollit.

„ Ostenditq; humeros latos.

Et alibi,

„ Hæc factus, latos humeros subiectaq; colla.

Ab humeris latis Plato fuit appellatus. Primo fuit athleta fortissimus, postea appulit animum philosophiæ. Refert Plutarchus in illius uita, cognomentum id sibi impositum, propterea quod cum apud Aristionem Argium pugilum magisterium exercendo, corpori operam daret, robustiore valetudine, & amplitudine ceteris condiscipulis humerorum latitudine præditus, huius generis appellationem sit consecutus. Tiberius Cæsar latus fuit ab humeris, & pectore, cæterisque membris usque ad imos pedes æqualis, & congruens.

Spatulæ fursum elaræ.

IN figura inuerecundi Aristoteles tribuit ei spatulas multum eleuatas.

De dorso. Cap. 30.

DORSVM, ceu carina quadam compactum est, totamque corporis molem firmiter fulcit, & in utramvis partem agit, & contorquet. Constat ossibus quatuor, & viginti septem à ceruice usque ad omoplatas, ut diximus, ab his usque ad extremas costas numero duodecim. Hæc pars pone pectus est, & metaphrenum est, ab extrema hac costa quinque sunt aliæ vertebrae lumbos constituentes omnium maximæ, ac crassissimæ. Philosophus animalium libro ait. Natura homini dorsum cuiusdam carinæ instar, ac fulchri machinata est, illius enim ope recti constitimus. Græcis ὠστών est.

Magnum, & robustum dorsum.

QVIBVS dorsum ingens, ac robustum, anima fortes sunt, & referuntur ad masculinum, Aristoteles in Physiognomonicis. Dorsum latum, & robustum animositatis, & generositatis est signum. Polemon, & Adamantius. Sed prior in figura animosi, dorsum ei latum donat. Gemebundus Hercules apud Sophoclem, ait.

„ O dorso, ô pectora.

Angustum, & imbecille dorsum.

QVIBVSQVE dorsum angustum, & imbecille molles sunt, & referuntur ad feminam. Ex Aristotele in Physiognomonicis. Sed Polemon, & Adamantius, forma ab hac contraria (id est antedicta) contrarium iudicabit, scilicet dorsum angustum, & imbecille timiditatis, & imbecillitatis est signum. Ad Alexandrum verò scribens philosophus ait. Subtilitas tergi discordantis naturæ, (puto malignæ) idque fortasse dixerit referens ad dorsum simiæ, & felis, nam angustum, & imbecille dorsum habent.

Macilentum

Macilentum dorsum.

IN figura ingeniosi Aristoteles tribuit ei dorsum non carnosum.

Dorsum pilosum.

QVI dorsum pilosum habent, asperi sunt, & referuntur ad bestias. Alij textus inuerecundos habent, *αυαδεις*. Sed melius asperi: nam belue potius asperæ, & immites, quàm inuerecundæ sunt. Aristoteles in *Physiognomonicis*.

De metaphreno. Cap. 31.

GALENVS eo libro, qui de interioribus inscribitur, ait. Pectoris inum, quod est conterminum stomacho, phrenon à veteribus appellatur. Diaphragma est membrana diuidens spiritalia à naturalibus, à phreno ad postremas costas intus iungitur, unde metaphrenon ea est posteriorum pars, quæ phreno opponitur. Græcis *μεταφρεν*, hoc est post phrenum. Aliquibus subscapilium dicitur: quia sub scapulis constituitur. Ea pars constat à ceruicis fine usque ad lumbos, duodecim, ut diximus, vertebri constans. Pomponius Gauricus inruditi apud, Adamantium per metaphrenum scapulas transfert.

Hic virilis, & muliebri figuris primo libro descriptis consulendum est.
Illæ enim huic muneri deseruiunt.

Bene carnosum, magnum, & articulatum metaphrenum.

QVICVNQVE metaphrenum habent magnum, bene carnosum, & articulatum animabus fortes sunt, & referuntur ad mares. Sed textus corrigendus est Aristotelis in *Physiognomonicis*, nam habet *εὐσπαρην*, & dicere deberet *εὐσπαρην*; nam bene carnosum apud ipsum authorem intelligendum est mediocriter, & quantum solum debet esse carnosum, ut bonum sit. Polemon, & Adamantius. Metaphrenum quibus est robustum, optimum est signum. Idemque in figura fortis metaphrenum ei robustum ascribunt. Albertus. Dorsum latum, & solidum virile est.

Macilentum, inarticulatum, & imbecille metaphrenum.

QVI habent metaphrenum imbecille, non carnosum, & inarticulatum, animabus sunt molles, & referuntur ad fœminas. Aristoteles in *Physiogn.* Sed Polemon. Quibus imbecille, & paruum, Adamantius, & gracile metaphrenum, timidi, & pusillanimi sunt. Albertus. Dorsum iam dicto contrarium, muliebri assignatur generi.

Latum metaphrenum.

LATIVM metaphrenum magnanimitatem ostendit. Polemon, & Adamantius. Ego ad leones referrem, quia Aristoteles in figura virilis, leoni, cui magnanimitas ascribitur, metaphrenum latum tribuit, ut eo loco videre est.

T Carnosum

Carnosum metaphrenum.

CARO multa superaucta metaphreno, sensuum indicat egestatem. Polemon, & Adamantius.

Macilentum metaphrenum.

SI verò pauca metaphreno excreuerit caro, fatuitatem indicat. Polemon, & Adamantius.

Præsentibus equi, & viri figuris ostendendis facit proposita tabella, vs
supinum metaphrenum oculis subijciat.

Erectum metaphrenum.

QVICVNQVE metaphrenum erectum habent, gloriosi sunt, & insipientes, & referuntur ad equos. Aristoteles in Physiognomonicis. Sueffanus interpretatur metaphrenum supinum, & concuum, & molles esse, & dementes, ut equi, qui metaphrenum cauum habent, & coitus tempore insaniunt. O indignam tanti philosophi interpretationem, & declarationem. Erectum habet metaphrenum pavo: nam elatam ceruicem etiam habet, & inter alites tum intellectu, tum gloria excellit. Gemmantes laudatus expandit colores aduerso maxime sole, quia sic fulgentius radiant. Simul umbra quosdam percussus ceteris, qui in opaco clarius micant, conchata querit cauda, omnesque in aceruum contrahit pennarum, quos spectari gaudet oculos. Plinius. Pavo erecto pennarum flabello se ipsum miratur, ac si quis eum laudauerit de pulchritudine, ambitiosius se geret, si verò reprehenderit, cauda recondita calumniatorem odio sibi esse testabitur Oppianus.

Valde

Valde curuum metaphrenum, humeri ad pectus contracti,
& corpus effractum.

SI autem ad hæc, quæ supradicta sunt, corpus effractum fuerit, parcus, & lucricupidus erit, Adamantius. Sed Polemon addit peruersum, & inuidum.

Metaphrenum medium inter conuexum, & curuum.

QUONIAM neque curuum vehementer oportet esse, neque concauum metaphrenū, medium erit benè formatum, Aristoteles in Physiogn. Hanc medietatem inter vehementer curuum, & conuexum explicant Polemon, & Adamantius. Placidè autem teres metaphrenum prudentem, gratiosum, & iucundum ostendunt.

Viri dorsum animum inftar pilis oblitum, ut intueri queat quisque ob oculos ponere licuit.

Metaphrenum pilosum.

QUIBVSQVÆ humeros, & metaphrenum pilis densari inspexeris, tales auihus similes putabis: nam alta consilia, & cogitationes habent. Polemon, & Adamantius capite de pilis.

De Gibbis. Cap. 32.

VBI deficiunt omoplatæ in dorso, aut metaphreno, fit gibbus, & armis tument, idque autem defectu naturæ, aut nutritiū indiligentia, dum infantes adhuc molles ambulare cogunt, & ineptè sustinent, tunc os omoplatæ in inferna parte satis debile facile cedit immoderato

T 2 metu,

motui, & sursum erigitur, prominētque, musculis se attollentibus locum præbet.

Dorsum gibbum.

GIBBOSVS homo, nequaquam bonus, nisi id ex mollitie eueniat, cæteraque adfuerint signa, Polemon, & Adamantius. Sed Michael Scotus. Gibbositas significat hominem sagacem, ingeniosum, fallacem, malitiosum, & multæ memoriæ. Apud me omnes mutuli improbi sunt, & pessimi omnium gibbosi, quum Naturæ error sit circa cor, totius corporis principium.

Pectus gibbum.

GIBBVS solum ante, duplicis animi hominem, & plus simplicem, quàm sapientem notat. Scotus.

De costis. Cap. 33.

COSTAE communes partibus inferioribus, superioribusque octonæ sunt, ex Aristotele animalium libro. Dictæ sunt costæ, quod interna custodiant, vel quia simul stant. Hæ sunt spiritualium partium munimentum. Comprehendunt anterius quodcunque est à clauibus ad scuti formem cartilaginem, posterius verò totam costarum compositionem, quæ à ceruicis vertebri protenditur.

Benè costati.

QUI robustis costis sunt, fortes secundum animam, & referuntur ad masculinum. In figura iracundi eum benè costatum facit, & in figura fortis, ossa, & costæ, & extrema corporis fortia, & magna. Aristot. in physiogn. In figura fortis Polemon, & Adamantius. Articuli, & latera fortia, & robusta. Sed Polemon in figura iracundi benè costatum posuit. Rotophanes Magnesijs, qui eadem die lucta, pancratioque victor Olympijs euasit, huic sub Hadriano rursus detecto cadauere, os unum perpetuum à iugulo ad ilia costarum loco inuentum est. Ouidius de Hercule loquens.

„ Aut laceros artus, aut grandia tetigit ossa.

Malè costati.

QUI verò non bene costati, molles secundum animam, & referuntur ad fæminum. Aristoteles in Physiogn. Latera gracilia, imbecilliaque, formidinem, & imbecillitatem arguere inquit Polemon, & Adamantius. Costarum gracilitas, earundemque imbecillitas cordis, & animi imbecillitatem innuunt. Rhases, Albertus, & Conciliator.

Exiles costæ, & vacuæ.

LATERA valdè gracilia, & vacua, pusillanimitatem, malignitatem, & voracitatem arguit, Polemon, & Adamantius; Sed in Polemone transpositum est, ubi de ventre loquitur, ab Adamantio optimè animaduersum, & suo loco intrusum.

Tumidæ, & inflatæ costæ.

QVORVM latera turgidiora, & veluti inflata sunt, loquaces, & stultiloqui habentur, bouum, & ranarum argumento. Polemon, & Adamantius. Circumlata latera, & in tumoris speciem plena, nugacitatem, & nequitiam arguunt. Conciliator bibaces etiam esse dicit.

Carnosæ costæ, & duræ.

LATERA carnosæ, & dura, disciplinis inhabilem arguunt. Alibi. Carnosæ costæ ruditatis signum. Ex Polemone, & Adamantio. Rhases Costarum latitudo, & in ipsis carnum multitudo, stoliditatem declarant. Albertus latera carnibus referta, & duris, indocilem hominem ostendunt, sed cum superiori significatione confundens, ranis tribuit.

Non carnosæ costæ.

IN figura ingeniosi Aristoteles tribuit ei costas non carnosas, à contrario iam supra narrato signo.

De lumbis. Cap. 34.

OMNIVM maximæ, & crassissimæ sunt quinque lumborum vertebrae, & angusto foramine magnam medullam continent. Lumbi dicuntur à cinctura usque ad renes. Hæc est sedes luxuriæ. In sacris literis legitur. Sint lumbrī vestri præcincti. Et Aegyptij, ut Orus in hyeroglyphicis, hominis statum, conditionemque innuere volentes, lumbum, aut spinæ dorsi ossa pingunt. Sunt enim qui dicant hinc semen esfluere. E regione ventri consistunt, & in concumbendo maxime laborant. Persius.

„ Cum carmine lumbum.

„ Intrans, & tenero scalpuntur ubi intima versu.

Validi, & ossei lumbi.

LVMBI ossei, validique virilitatem significant. Pol. Adaman.

Parui, & imbecilles lumbi.

IN figura timidi Aristoteles tribuit ei lumbos paruos, & imbecilles. Sed Polemon, & Adamantius lumbos longos dicunt, ubi notandum Polemonis textum corruptum, habet enim *εαυτο*, pro *εαυτο*.

Carnosi

Carnosi lumbi.

IN figura rudis Aristoteles tribuit ei carnosos lumbos.

Carnosi, & molles lumbi.

CARNOSI lumbi, & molles effæmationem dicunt. Pol. Adam. Albertus spinam vocat. Spinæ pars inferior si latis iacet natibus, & molli carne circumdata effæminatum ostendit.

Acutilumbi.

LUMBI in acutum tendentes, mulierosis, intemperantes, & timidos ostendunt. Ex Polemone, & Adamantio. Albertus, si hæc pars proluxa desinit in acutum, intemperantiam ostendit, timiditatis, & libidinis.

Tremuli lumbi.

DUPLICES ambulationes lumbos tenentes cinædo ascribit Aristoteles in physiognomonicis in sua figura. Ego suspicor labem in codice: nam non κινῶντες sed κροῦντες id est strepitum facientes, ut de genibus dixit. Polemon, & Adamantius in eadem figura tremulos dixerunt. Polemon ubi de collo loquitur, dicit lumbus clamans, Adamantius lumbus mouetur. Qui enim lumborum motu utuntur, ut etiam, qui equitant fluentiore corpore, preparatoque ad concumbendum euadunt, caloris agitationisque causa eodem afficiuntur modo, quo per cotum, & libidinosiores sunt, ut Aristoteles in Problematis. Sic enim textrices, quia frequenter lumbos mouent, etiam lasciuiores.

Teretes, & graciles lumbi.

QUI medio ventre, mediocriter graciles sunt venationis studiosi, argumento leonum, & canum, videbit enim utique quis, & canes terarum amatores lumbis succintos esse. Sed antiqua translatio, huic contraria est, au enim. Qui lumbosi sunt, ferarum amatores, & potius εὐχνοί, quàm οὐχνοί legendum, ut habet Aristoteles in Physiogn. & potius succintos, & graciles, quàm lumbosos interpretandum, & philoteri canes lumbos habent oblongos, duos graciles, neruosos, teretes, & mediocriter magnos. Albertus dorsi, & lumborum signa confundens ait, incuruum dorsum, si in molli carne, & quæ iuxta ilia angusta, tanquam succinti, in omni opere precellunt, & precipue venationis studio.

De Humeris. Cap. 35.

HUMERI sunt, è quibus brachia pendent, ij & armi dicuntur, pro re dicti, nam ab eis arma dependent, ait Festus: nunc vsus obualuit, ut brutorum etiam armi dicantur.

Robusti humeri.

ROBUSTI humeri robustos mores significant, Adamantius, idemque, & Polemon forti tribuerunt robustos humeros, & iracundo latos. Sed corrigatur interim Adamantij textus, ait enim. Venter latus, & humeri vacui, robustæ spatule, legendum. Venter latus, & vacuus, humeri robusti, & spatulæ. Conciliator addit carnosos, quod quidem græcis codicibus non reperitur. Cicero de bubus loquens ait, terga eis esse dacta, humerorum vires, & latitudines ad arata extrahenda. Leo humeros, ut Aristoteles scribit, validos, & robustos habet. Leo damas ex forma humerorum Ulixis, eius fortitudinem arguit, aitque apud Homerum.

„ Quantum furis, humerisque, torisque.

„ Colligere est, non segnes, inersque.

Et Ulixes increpans Laodamanti ait.

„ Si membra tibi dant grandia Parca.

„ Mentis eges.

Inarticulati, imbecilles humeri.

QVIBVS humeri imbecilles, & inarticulati, animabus fortes sunt, & referuntur ad fæminas, ex Aristotele in Phys. Sed Polemon, & Adamantius, vacui humeri fæminatorum, & timidorum sunt. Conciliator. Articuli indiscreti, & nodi ad stultitiam sunt. Sed huiusmodi humeros ipse habebat, ad eo stultus, ut neque ab alijs transcribere sciat.

Malè soluti humeri.

QVIBVSCVNQVE humeri difficulter soluti, conuulsi sunt, illiberales, & referuntur ad apparentem conuenientiam, & ut dixit muricenus ad apparentem morem, nam auari, qui dare nolunt, humeros contrahunt, costringuntque. Conciliator ad verbum.

Humeri laxi.

ACONTRARIO signo Albertus laxos humeros infirmitatem, & timiditatem significare scripsit.

Soluti humeri.

QVIBVSCVNQVE humeri benè soluti sunt, hi secundum animam liberales sunt, & referuntur ad apparentiam, quia conuenit apparenti formæ liberalitas. Aristoteles in Physiogn. & per communem regulam id probauit. Benè constitutæ formæ virtus, malè verò ordinatæ vitium, sic apparenti formæ, & benè constitutæ liberalitas conuenit, male

male autem constitutæ illiberalitas . Potest etiam & id signum ad leonem referri , qui humeros , & vniuersum corpus benè solutum habet . Muricenus philosophus ad apparentem morem refert , nam liberales in dando humeros soluunt . Sape me vidisse memini in triremibus , dum nudi remiges agebant remos , qui benè solutos , & articulatos humeros habebant , præ cæteris fortiores habebantur . Clarè id etiam in pistoribus obseruaui , dum triticeam pastam pugnis subigunt , qui quantò cæteris solutiores humeros haberent , eò fortiores erant , Sæpius , illustrissimè Princeps , tuos solutos humeros admirasse recorder , qui ambulando leniter quatiebantur ,

Ampli , distantes , nec soluti , nec colligati humeri .

IN figura fortis viri Aristoteles in Physiognomonicis perfectam describens humerorum formam ait . Humeri ampli , & distantes non valdè colligati , nec omnino soluti , fortium sunt .

Pingues humeri .

PINGVES humeri nullo modo laudantur , ex Polemone , & Adamantio . Albertus satis crassè ait , crassi humeri , & solidi , virtutem ostendunt .

Extenuati , & acuminati verticis humeri .

GRACILES , & acuti humeri pessimorum morum sunt , Polemon , & Adamantius . Conciliator insidiosos dicit . Albertus tenues , & in acutum erecti humeri insidiosos ostendunt .

Graciles , & colligati humeri .

IN figura ingeniosi Aristoteles in Physiognomonicis tribuit ei , quæ circa collum , & humeros graciliora , & colligata .

Eleuati humeri .

ELEVATIO humerorum est signum asperitatis naturæ , & infidelitatis , & in idæa rudis ei humeros largitur sursum expansos , Aristoteles in Physiognomonicis .

Humeri pilosi .

AD Alexandrum scribens Aristoteles ait . Multitudo pilorum super utroque humero , significat stultitiam , & fatuitatem . In Physiognomonicis verò , qui humeros pilosos habent , nunquam in eodem perseverant , & ad aues refert . Polemon , & Adamantius capite de pilis . Quibuscunque humeros , & metaphrenum pilis densari inspexeris , tales auius similes putabis , nam alta consilia , & eorum sunt cogitationes . Socrates pilosis humeris fuit , & ipsemet vxoribus suis de ipso iurgantibus dicebat , se esse fædum , & deformem , simis naribus , recalua fronte , pilosis humeris , repandis cruribus , ut Hieronimus ad Iouianum refert . Iuuenalis ad id .

- „ *Hispida membra quidem, & dura per brachia setæ.*
 „ *Promittunt atrocem animum.*

Articulares humeros pilis olisitos require folio. 78.

De pectore. Cap. 36.

PECTVS à collo priorem obtinet situm: in manimas utraque sui parte extuberat. Pectus quatuor partibus terminatur, incipiens à iugulo, desinit in aluum, & duobus lateribus concluditur. Dictum pectus, quod pessum sit inter mammas.

Magnum pectus.

QVICVNQVE verò pectora magna, & articulata habent, animo fortes sunt, & referuntur ad marem. Et in figura fortis tribuit ei pectus amplum, & carnosum, non verè carnosum, sed ossibus compactum, & leonem describens, ad quem refert, ait. pectore valido, & robusto, *ταχυκινητον*, quod Suesanus malè iuuenile interpretatur. Polemon, & Adamantius ab eo. Pectora ingentia, & fortia laudato, quia robustitatem significant, & in figura fortis tribuunt ei pectus, & metaphrenū robustū. Galenus esse amplū pectus oportet ait, non latum aut longum, sed amplum intelligit, per latum, profundumque diuisione, pectus, collum, & unumquodq; membrū. Albertus, & Conciliator ab eo medicus hanc Galeni pectoris diuisionē ignorauit, ait enim. Pectoris latitudo hominis est propria, ac pectus latū, cuius ceteræ partes latæ dispositæ existunt. Ait Auicenna, quod calidam complexionē sequatur pectoris amplitudo, & extremitatū, & ipsarum complementū in quantitate earū. Vegetius tyrones lato pectore eligit, Martē robusto pectore fuisse figurant Poetæ, ob eximiam eius fortitudinem, & ferociam in bello, ideo obscæni carminis author.

„ *Nemo est forti pectorosior Marte.*

Et gemens Hercules apud Sophoclem, ait.

„ *O pectora, ò terga.*

Et Achillem Græcorum fortissimum pectorosum fuisse memorant historiae Daretis Phrygij. Lato fuit pectore, magnisque lacertis Mahometes Secundus imperator Turcharum, & eximio fuit corporis robore prædito ad omnia promptus, audax, & bellator egregius, & inuictus.

Gracile, & imbecille pectus.

IMBECILLE pectus Polemon, sed Adamantius addit, & gracile, animi pusillanimitatem, & timiditatem indicat. Idem in figura imbecillis, imbecille pectus ei ascribunt. Conciliator Auicennæ autoritate, tale pectus frigiditatem indicare scribit. Albertus tenuè pectus imbecille, & inualidum notare dixit.

Latum pectus, & humeri magni.

LATITUDO pectoris, & humerorum grossities, & tergi, significat probitatem, audaciam, & rectitudinem intellectus, & sapientiæ. Aristoteli ad Alexandrum.

Angustus pectus, & mediocris venter.

MEDIOCRITAS ventris, & pectoris strictura significat altitudinem intellectus, & boni consilij. Aristoteles ad alexandrum.

Carnosum pectus.

VALDE carnosum pectus Polemon, & Adamantius rudem, & timidum ostendit. Conciliator ait significare ingratos; quod nescio unde excerpfit, nisi ex suis optimis concilijs. Albertus. Pectus multis carnibus congestum, indociles, & ignauos.

Mediocre pectus, & tergi æqualitas.

MEDIOCRITAS pectoris, & tergi æqualitas signum est optimum, & probatum. Aristoteles ad Alexandrum.

Erubescens pectus.

QVIBVS est flammeus color circa pectus, sunt difficilis iræ, & ad passionem refertur, iratis nanque superaccenduntur ea, quæ sunt circa pectus. Adamantius ubi de colore loquitur, ait. Pectora rubra existentia feruere intus iram ostendunt, quod ab Aristotele, ut prius diximus, excepit. Albertus. Pectus rubore obductum, iracundia inflammatum virum ostendit.

Pilosum pectus.

PECTVS ipsum secundum se ipsum densis pilis consitum, calidi consilij hominem, & magnanimum notat, Polemon, sed Adamantius non magni, sed duplicis animi dicit, ijs enim, qui temperamento calido sunt, & humido, circa pectus, laceratos, spinam, ac denique per totum corpus multi pili generantur: nam pilorum copia, roboris, & virilitatis est inditium. Pudenda, quorum partes sunt calidæ, & humidæ, multis pilis circundantur. Item quibus exempti sunt testes, ij glabri fiunt, & si prius essent hirti, ob id spadones appellauit antiquitas.

Pilosum pectus, & venter.

MULTOS habere pilos in ventre, & pectore, declarat horribilitatem, & singularitatem naturæ, & diminutionem apprehensionis, & amorem iniuriarum. Aristoteles ad Alexandrum. In Physiognomonicis verò. Qui circa pectus, & aluum nimium pilositatis habent, in eisdem operationibus nunquam perseuerant, & ad aues referuntur: quæ pectus, & aluum pilosissimum habent. Polemon. Pectus, & aluum, qui multa pilatura redundat, mente leues, instabiles, & imbecilles notat. Sed Adamantius non imbecilles, sed luxuriosos dicit, ob id labem suspicor in Polemone. Albertus. Venter, & pectus nimio pilo contentum, leuem, & instabilem dicunt, id monstrauere aues, quæ sunt sine religione, & pietate.

Glabrum

Glabrum pectus.

QUI pectora valdè lenia habent, inuerecundi sunt, & ad mulieres referuntur. Aristoteles in Physiogn. Succassani interpretatio non inuerecundos, sed asperos habet, satis insulsè, nam mulieres inuerecundæ non asperæ sunt. Galenus glabrum pectus frigidam naturam arguere dixit, nam calor est qui pilos creat, ob quam causam etiam euechis de sunt. Læue autem corpus veluti multo constipatum frigore est, algorem comitatur densitas, densitatem verò leuitas. Auerroes depile corpus frigidam cordis notare complexionem, ac timidos dicit. Aristoteles in physiognomoniam iracundi, & Polemon tribuunt ei leuitatem circa pectus, & inguina. Albertus nuditas pectoris, & paucitas pilorum cordis notat frigiditatem.

Mediocriter pilosum pectus.

QUORVM neque valdè pilosa, neque lenia esse oportet, medius utique habitus est optimus. Arist. in Physiogn.

De Mammillis. Cap. 37.

MAMMILLIS laxior contextus corporis est, vberum apex papilla est, per quam fœminis lac emittitur, supra pectus existunt, ut Aristoteles animalium libro.

Mammillæ dependentes pectore amplo, & macilento.

QUIBUS mammillæ dependent, pectore amplo, & carne vacuo, scortatores, & ebrioli sunt. Polemon, & Adamantius. Sed hi de maribus loquuntur. Conciliator autem de fœminis. Quibus abscissæ à pectore sunt mammillæ & magnæ, sunt inertes, & vinolentæ, sed suum Albertum sequutus. Quibus mammillæ dependent molli carne circumdatæ, effœminationem, vinolentiam, & intemperantiam designant. Polemonis textus mendosus est. De his Martialis loquitur.

„ Aut tibi pannosæ dependent pectore mamma.

Mammillæ parvæ, & extenuatæ.

MAMMILLÆ parvæ, & extenuatæ, imbecilles notant. Conciliator.

Mammillæ mediocres.

MEDIOCRITER magnas mammillas, & plenas, & molles perfectam complexionem ostendere scribit Conciliator, Galeni autoritate.

De Ventre. Cap. 38.

VENTER, ut Aristoteles animalium libro ait, infra pectus est, parte priore, eius radix umbilicus est. Græci κοιλίαν vocant.

Amplus, & concavus venter.

QUIBUS ea, quæ sunt circa ventrem pingua, benè fortes sunt, & referuntur ad masculinum. Aristoteles in Physiognomonicis. Sed per ea, quæ sunt circa ventrem, latera, pectus, & lumbos intelligit, & per pingua magna, quæ notæ sunt fortitudinis. Idem in figura fortis tribuit ei ventrem magnum, & ad se contractum. Polemon, & Adamantius in eadem figura ventrem latum, & concavum. Conciliator carnosam, quæ circa ventrem esse ad fortitudinem ait.

Magnus, carnosus, mollis, & dependens venter.

QUI habet ventrem magnum iudicandus est stolidus, superbus, & luxuriosus, Aristoteles ad Alexandrum. Venter concavus, & carnosus, si quidem mollis fuerit, & pendens sensuum hebetudinem, ebriositatem, & intemperantiam arguit, Polemon, sed Adamantius venter magnus, non concavus dicit. Idem in figura rudis eum ventricosum depingunt, & fatuum improbum, ut sit vitiorum usquequaque plenus, ventricosum. Galenus ad Thrasibulum crassius non erit subtilis intellectus. Albertus, qui magnum ventrem habet, indiscretus, stolidus, superbus, & luxuriosus. Rhases ventris nimietas libidinis declarat nimietatem, eadem ab eo Conciliator. Plinius, minus solertes, quibus obesissimus venter. Albertus. Ventris spatium multæ carne, & solida vestitum, si quidem nimia sit comparatione quantitatis stature, malitiosum quidem, non autem voracem, & luxuriosum. Esopus ventricosus fuit, ut à Maximo Planuda describitur. Nero prominulo fuit ventre, cuius fuerat efferrata libido, sic etiam pertinax, ut à Suetonio narratur. Plautus suum lenonem facinorosum inter alias notas etiam ventricosum facit. Sic etiam in sua asinaria Leonidam aliquantulum ventricosum.

Macilentus venter.

QUIBUS autem ea, quæ sunt circa ventrem non sunt pingua, molles, referuntur ad indecentiam. Nam decentia est, ut sit magnus, ad hoc, ut calor circumstans magnus & fortis sit, qui est roboris fundamentum.

Durus venter.

VENTER si dura carne compactus sit gulositatem, & ruditatem demonstrat, Polemon, sed Adamantius non ruditatem, sed versutiam dicit.

Mollis venter.

VENTREM molliorem, & depressiorem animi magnitudinem, & virtutem Albertus notare dicit, ex Loxo.

Mediocris venter.

MEDIOCRITAS ventris, cum strictura pectoris decenti, altitudinem, intellectus, & bonum consilium testatur, Aristoteles ad Alexandrum: Ventres vacui animi bonam valetudinem, & mentis altitudinem significant, Polemon, & Adamantius. Corrigendus est textus Polemonis, qui pro animi valetudine, egritudinem conuertit. Fortia fuit ventre ad eo restricto, & castigato, auctore Iouio, ut angustissime cingeretur, fuitque dux fortis & animosus. Sed quid pilosus venter significet, supra iam proximo capite declarauimus. Alberius eadem, quæ Aristoteles.

De Umbilico. Cap. 39.

PECTORI subditam ventris planitiem mediam ferè umbilicus non indecenti nota signat. Spatium ab umbilico vsque ad pubem, maius, quàm ab umbilico ad pectoris imum.

IN problematis Aristoteles ait. Qui partem umbilico subiectam habent maiorem, quàm superiorem pertinentem ad pectus, vita breui, imbecillisque viribus sunt. Ratio est, quòd venter ob suam breuitatem frigidus est, nam cum paruam obtineat concoquendi vim, sic excrementis redundare aptissimus est, morbis etiam nimirum patent, qui tali ventre constiterint. Conciliator ab eo. Cum ea, quæ sunt ab umbilico deorsum, vsque ad fundamentum, maiora fuerint his, quæ sunt ad pectus, hos imbecilles, & breuis vite existimato.

Ab umbilico vsque ad pectoris imum, maius, quàm ab imo pectore ad iugulum.

QVICVNQVE autem maius habent, quod ab umbilico vsque ad extremum pectoris, eo quod est ab extremitate pectoris vsque ad collum, voraces sunt, & insensibiles, voraces quidem, quia ventrem magnum habent, quo appetant cibum, insensibiles autem, quia angustum locum habent sensus, atque in arctum redactum ab eo, qui recipit cibum, ita ut sensus grauati sint, propter complexionem ciborum, aut indigentias. Et iterum in figura comedonis ait eos esse, quibus quod est ab umbilico ad pectus maius, quàm quod inde est, vsque ad collum. Polemon, & Adamantius ab eo hæc habent. Quibuscunque ab umbilico vsque ad imum pectoris maior commensus, quàm hinc vsque ad coniunctionem colli, gulosi, & exuriones. Polemonis textus accomodandus est, nam $\mu\alpha\kappa\rho\nu$ corrigendus $\alpha\pi\rho\upsilon$, idest à summo, ut habet Adamantius. Alberius, si spatium ventris incit spatium superius, erit fornicator, & voluptuosus. Sed has diuisiones ipse non intellexit, quippe totius corporis duas facit, sed spatium ventris intelligendum ab umbilico vsque ad imum pectoris.

Ab umbilico ad pubem, & ab umbilico ad imum pectoris, & hinc ad iugulū equale.

HIS maxime consonum videtur, in quibus facta dimensionem equalis fuerit pars, quæ umbilicum, & pudenda interiacet, & pars, quæ umbilicum, & imum pectoris, & ea, quæ imum pectoris, & gulam, ut tripartita dimensio sit, & perfectam animi virtutem, & corporis

& corporis optimam habitudinem denunciat, quod etiam à Conciliatore comprobatur. *Albertus ex Philemone sed puto ex Polemone*, quod abest. Metiendum est spatium, quod est ab umbilico inferius usque ad imum pectinis, & spatium, quod est ab umbilico usque ad colli initium in furculis, hoc enim in bene extenso homine secundum naturam æquale, & si quidem æquale est, significat laudabilem, & animi virtutem, & corporis dispositionem. Sed ignorauit ut diximus, veram dimensionem.

De Pudendis. Cap. 40.

OMITTENDA hæc fore iudicaueram, quum apud castas aures vix ulla eorum mentio fieri honestè potest, sine honoris præfatione; tamen quia ordo rerum conscribendarum sese nobis ingerebat, ne manca, mutilaque hæc forent, necessaria nobis visa sunt commentanda. Galenus ex quatuor corporis partibus, quatuor proficisci effectus animi dixit, ex corde iram, ex cerebro ingenium, ex iecore latitiam, ex uerendis luxuriam. Inferior pars viri, mulierisue pecten dicitur, in qua pili nascuntur. Est enim mutua partium corporis correspondensio, ut oris scissio, & labiorum crassities, vel tenuitas, mulierum naturæ, & scissuram, & labiorum crassitiam, vel tenuitatem indicet, ut nasus mutonem. Magnus pecten fortes demonstrat, & ad marces refferre licet, ut pingue, & molles imbecilles, ad fæminas. Idem pilis valde densum, & vibratis luxuriosum, & fæcundum. Sic raris, gracilibus, & extensis, neque luxuriosum, neque fæcundum ostendit. Magnum penem durum, & stolidum ingenium ostendere dicunt, ad asinos comparando: nam inter animalia asinus magno præstat mutone. Commodus Cæsar, ut Lamprydus refert, habuit hominem, cuius penis mirum inmodum prominebat, quem asinum appellabat, unde viriliores onobelos vocant, quasi asini tellum proferentes. Sic ad sinistram sui partem vergens masculorum esse prolificum, quod semen in dextram mulieris uteri partem projiciat, ad dextram verò fæminarum, medicorum consensus declarat, quod falsum esse deprehendi. Paruos testes malorum morum dicit Conciliator, ut magni stolidum, & inertem accusant, sed ego robur demonstrare contenderem, cum in testibus virilem vim inesse opinentur Philosophi, argumento, quod in eorum abstractione mares effæminari contingat, ac ceu in fæminarum naturam conueriti, quum tales & barba careant, & naturæ vi sobolis procreandæ facultate priuentur, nec virilis vocis usum habeant, nec prorsus quamplurimis negotijs peragendis à fæmineo sexu discrepent, & vulgò iactatur. Qui fortes sunt, magnos testiculos habent. Præcipuum generationis organum sequitur umbilici proportionem, unde ex materno utero progrediens infans: diligenter præcidendus est illius umbilicus, iusta longitudine eminentiæ. In fæminis verò nimium religatus statis progressu pariendi conatus restringere potest. Sic vulua, quæ intus laxa est, insatiabiles in coitu demonstrat, ut in adolescentulis videre est: inæqualiter iacens, libidiniosam, & loquacem. Et interstitium inter anum, & vuluam exterius expositum, in coeundo insanas demonstrare innuit Conciliator.

De Vlnis. Cap. 41.

IAM ad quartam, & ultimam corporis partem deuentum est, scilicet ad duplex brachium, & crus. Aristoteles in suis Physiognomonicis de ijs non loquitur: nam de coxis, & tibijs loquens de vlnis intelligi iubet, & animalium libro ait. Crura cum brachijs communem ineunt rationem: nam quibus breues cubiti, ijs etiam fæmora breuia, & quibus pedes exigui, ijs etiam parue manus.

Vlnæ brachia, & cubiti robusti, & benè articulati.

VLNÆ, & brachia robusta, & cubiti bene articulati, optimum hominem significant, Polemon. Sed Adamantius vlnas, & brachia robusta, & cubitos ipsos benè articulatos esse oportere, quos probari volunt. Aristoteles de virijs loquens, quod etiam ad vlnas & brachia referri poscit, ait. Tibiæ robustæ, articulatae, & nervosæ animæ fortes viros ostendunt, & ad masculinum genus referuntur. Hercules apud Sophoclem lugens ait.

„ Opectora, ò terga, ò lacertorum tori.

Idest nervis, & eleuatis musculis plena. Laodamas ex Ulixis corporatura vires præfagebat, inquiens apud Homerum.

„ Non segnis inersq̃.

„ Hospes adest, quantum furis, humerisq̃, torisq̃.

Cicero libro de senectute Milonis Crotoniata verba referens, qui cum iam senex esset & athletas se curriculo exercentes videret, aspexisse lacertos suos dicitur, illi achrimansque dixisse. At hi quidem iam mortui sunt. Dares Phrygius dipingit Achillem magna vi brachiorum. Cæsar fuit teretibus membris, & fortis. Vespasianus compactis, firmisque membris, ad expeditionem Iudeæ ob suam strenuitatem fuit electus, ut à Suetonio describitur. Robustis artibus, ac toroso corpore fuit Georgius Scanderbecus, ut prægrandi, ponderosoque acinaie, quo utebatur, medios hostes ad umbilicum profunderet, transversos diuideret, & sæpe per ceruices integros cum humeris brachiorum artus facile detruncaret, quorum immanium vulnorum truculentiam Mahometes Turcarum imperator inusitata violentiæ gladium videre concupiuit, impetrauitque ab eo, ut Byzantium mitteretur. Cæsar Borgia Dux Valentinus habile corpus habebat, validaque nervorum compage firmissimum, cuius artus reliqui ad decorem egregiè correpondebant. Ad cunctas equestris, & pedestris armaturæ, ludorumque omnium exercitationes efferebat: in palestra robustissimum quemque prosternebat, & currentem in arena taurum uno macheræ ictu decoliabat.

Vlnæ, brachia, & cubiti exiles.

CONTRARIA prædictis erunt, Polemon, & Adamantius, vlnæ, brachia, & cubiti exiles, & imbecillis naturæ argumenta dixeris. Albertus tenues cubiti imbecilles, confunditque præsens caput cum inferiori satis perplexè.

Vlnæ valde carnosæ.

CARNOSIORES verò vlne disciplina, & sensibus carentem arguunt, Polemon, & Adamantius. In figura rudis Aristoteles ascribit ei, quæ sunt circa collum, & brachia carnosiora. Albertus, Cubiti pleni rudes, indociles ostendunt.

Vlnæ oblongæ vsque ad genua.

QUANDO verò protenduntur brachia intantum, quòd manus perueniant ad genua significant audaciam cum probitate, & largitate, Aristoteles ad Alexandrum. Vlnæ si ita fuerint prolixiores, ut protensæ manus vsque ad genua perueniant, fortitudinis, & caliditatis

¶ caliditatis signum, Polemon, sed Adamantius fortitudinis, & felicitatis. Rhases. Cum brachia adeò, fuerint oblonga, ut manus ad genua perueniant, sublimitatem animi, ¶ arrogantiam, & regnandi cupiditatem arguit, id quæ à cordis caliditate, & humiditate provenire dixit. Albertus, non quod extremitas mediæ digiti manus genua tangant, sed licet deficiat mensura quatuor digitorum humilitatem, & fortitudinem denotare scripsit. Aristotelem legimus exerto brachio fuisse, Alexandrum Magnum tales manus habuisse dicitur, ¶ ob id audaciam cum probitate, ¶ largitate ostendisse. Artaxersem longimanum, quod dextra manus sinistra longiorem haberet, cognominatum esse fertur, unde Persarum regibus tum facilitate, humanitateque, tum animi magnitudine præstitisse.

Vlnæ breuiores, ut comedentes cogant caput occurrere manibus.

QUANDO verò decurtantur brachia, signum est amantis discordiam, ¶ ignorantiam, Aristoteles ad Alexandrum. Breuiores vlnæ, ut ad genua non perueniant, sed in comedendo cogant caput occurrere manibus, maleuolos, atque alienis malis gaudentes, & inuidos ostendunt, Adamantius, sed Polemon addit pessimos, & malorum ministros. In petrea interpretatione omnia perversa repperies. Rhases. Curta brachia timidum hominem, ac militæ amatorem innuunt, id quæ ex superiori adducta ratione, scilicet ex frigidityte, ¶ siccitate provenire dixerunt. Albertus. Cum autem prolixitas hæc ad femur desinit, vel parum ante, maleuolos declarat homines, alienis malis gaudentes, qui inuidi vocantur, & quicumque cibos cum desiderio sumentes extendunt os, ut occurrat manibus, iisdem vitij obnoxij sunt. Sed confundit omnia.

Brachia venosa.

IN figura luxuriosi Polemon tribuit ei venas in brachio perspicuas.

De Manibus. Cap. 42.

ANIMALIVM libro summus Peripateticorū princeps, manus, ait, partes sunt palma, digiti, ¶ nodus, cum quo brachiale coniungitur. Pars interior manus, vola, exterior nervosa, ¶ carnosæ dicitur.

Manus magnæ, articulatæ, & nervosæ.

VB1 de pedibus agit Aristoteles in Physiognomonicis, etiam de manibus intelligi voluit, cum communem simul ineant rationem, ob id magnæ manus articulatæ, ¶ nervosæ robustos ostendit, secundum ea, quæ sunt in anima, ¶ refert eos ad masculinum genus. Et in figura fortis, ¶ animosi tribuit utrique extrema corporis fortia, & magna, ¶ per magna extrema non nisi manus, pedes, & similia intelligit. Polemon, & Adamantius in figura fortis etiam pedes, & manus benè articulatas tribuunt. Sfortia habuit manum amplam, & prælongam, ¶ digitorum compage ad eò firma, ut ferream soleam rumperet, & prælongam equestrem lanceam à calce sublatam attolleret. Selinus Bazaetis filius lata manu, ¶ teretibus membris fuit, fuit & bellator fortissimus, nullo unquam labore, aut corpus fatigari, aut animus debilitari poterat.

Manus

Manus parvæ, graciles, & inarticulatæ.

IDEM, eodem in loco de manibus etiam intelligens ait. Parvæ manus, & graciles, & malè articulatæ, potius visu delectabiles, quàm robustæ, molles notant, secundum ea, quæ sunt in anima & refert ad femininum genus. Idemque in figura imbecillis imbecillia tribuit corporis extrema, & timidi manus describit graciles, & longas, easdem quoque ab eo tribuunt ei Polemon, & Adamantius.

Manus delicatæ, & molles.

NOS, quæ carni Aristoteles, & alij tribuunt, manibus tribuimus, quia reliquas corporis partes contactas portare solemus, & quisquis physiognomonicam scientiam exercens, honestius manus contrectare poterit. Aristoteles in animalibus ait. Duri carne inepti mente, Qui verò molles ingeniosi. In Physiognomonicis verò hec habet, secundum Sueffani translationem. Caro dura, & habituatæ naturæ insensibilem significat, lenis autem, & benè nata, & instabilem, nisi in forti corpore, & habente extremitates duras hoc accadat. Sed hoc ex varia textus corruptione, tum Sueffani interpretatione, quid significant, vix conjici potest, & dum sensum versionis accommodat, proh Di immortales in quantas labitur ineptias. Sed textus ita accommodandus est. Caro lenis ingeniosum significat, dura quidem, & boni habitus, idest superflua, insensibilem, nisi in forti corpore, & habente magnas, extremitates hoc accadat, Et in figura ingeniosi. Caro humidior, & mollior non superflua, neque pinguis valdè, & cutis subtilis. Galenus, & Rhases temperati corporis signum dant cutis subtilitatem. Polemon, & Adamantius. Manus teneræ, & molliores optimi dicuntur esse ingenij argumentum. Et in figura ingeniosi dant ei carnem mollem, & mediam. Cuius rationem afferre tentandum. Legitur naturali historia quamplures fuisse, qui subtiliorem animi constare non sanguinis subtilitate opinati sunt, sed cutis, aut corporum operimentis, & ob id magis, minusve bruta esse, ut ostreas testudines, bouum, & suum terga. Sed Aristoteles secundo de anima scribit hominem gustum præ cæteris animalibus certiorē habere, est enim gustus, tactus quidam & ob id, quia tactu præstantior sit, etiam cæterorum animalium prudentissimus. Unde inter homines *καλὸν ἔσχατοι*, idest duri carne, hebetes, *μαλακοὶ οἱ*, idest carne molles, ingeniosi, nam qui huiusmodi carne constant, meliorem tactum, & ob id meliorem sensoriam facultatem, & inde melioris esse intellectus, quia sensuum bonitas dispositio est ad bonitatem intellectus, quia bonitas tactus ex bona sequitur temperatura, & bonam complexionem sequitur nobilitas animæ, ut sæpius diximus. Unde quibus præstantior fuerit tactus, præstantiorem quoque inesse animam, & perspicaciorem mentem infertur. Sed pueri, & mulieres molles sunt carne, & ab eodem Aristotele consilio, & ingenio inualidi dicti sunt. Quibus respondendum, molliem duplici de causa evenire, siue ex complexionis bonitate, quæ rara sit, & benè disposita, siue phlegmatis redundantia, qua constant pueri, & mulieres. Ob id Fabius in malaco sanum dixit, quasi in carnis mollietate, & raritate summam intelligi mentis sanitatem, idest prudentiam, & perspicaciam. Non probat Plinius illos, qui subtilitatem animi constare non tenuitate sanguinis putant, sed cute, operimentisque corporum magis, aut minus bruta esse, bouum tergora, setas suum ob stare tenuitati immeantis spiritus, nec purum, liquidumque transmitti. Elephantorum quoque tergora impenetrabiles setas habent, cum tamen omnium quadrupedum subtilitas animi præcipua

penetrabilis illi, sic & crocodilis tergoris duritia, & solertia tribuitur.

Manus duræ, & superflua carnosæ.

EX his, quæ supra ex Aristotelis dictis in suis Physiognomicis adnotauimus, duras manus, & maxime carnosas ruditatem notare discito. Hinc Plautini sales adnotandi. Meus herus elephanti corio circumtectus non suost, neque plus habet sapientiæ, quàm lapis. Fatuos, & rudes Græci ταχιδίπους, quasi crassipelles dicunt,

Manus magnæ, & duræ.

DURÆ, magnæque manus, fortem illum quidem significabunt, haud satis tamen disciplinis idoneum, Adamantius,

Manus valdè breues.

PER breues manus stultitiam exprimunt. Polemon, Adamantius, & ab eis Conciliator.

Crassæ manus.

MANVS crassæ nequitiam ostendunt, Adamantius, Polemonis textus corrigendus est, nam pro *μιαρὰ*, habet *μὴ βάρηαι*.

Manus pleniores, cum digitis longis.

PLENIORES manus, quæ oblongos habent digitos, furaces, Polemon. & Adamantius. Crassæ manus cum breuibus ultra mensuram digitis, tergiuersorem furem, & insidiosum dicunt, Conciliator. Albertus non longos, sed breues dicit.

Manus angustæ, & graciles.

ANGUSTÆ manus, graciles quæ, Polemon infidissimi, Adamantius rapacissimi hominis esse dicunt. Conciliator satis ineptè iracundos, & stolidos.

Valdè parvæ manus.

MANVS valdè parvæ, versutæ, & furto gaudentes, Polemon, Adamantius.

Graciles, & obtortæ manus.

GRACILES, & obtortæ manus, nugacitatis, voracitatisque inditium, Adamantius, Quod ex Polemonis textu fortasse cecidit. Conciliator. Manus intortæ, & graciles voracem, & loquacem, ex Alberto.

Manus longæ cum digitis longis.

OPTIMAM describens manus qualitatē Aristoteles ad Alexandrū ait. Manus longæ cū digitis longis, dominū suū significat habilē ad multas artes, & præcipuè ad mechanicas, sapientiē in operibus, & boni regiminis signū. Cōciliator, quæ ab eo exceptit, habet.

Articuli manum generosi.

IN figura ingeniosi tribuunt ei Polemon, & Adamantius manū, & pedū articulos generosos.

Articuli manum longi, crassi, & asperi.

STULTO fatuo pessimam manus formam tribuens Polemon, ait. Articulos asperos, & crassos, & oblongos, Adamantius extrema crassa, & aspera. Ego Polemoni assentior.

Manum motus languidi, & dissoluti.

IN schæma te cinædi Aristoteles in Physiognomonicis ascribit ei motus manum languidus, & imbecilles. Polemon ubi de collo agitur, solutas manus ei tribuit. Adamantius verò eodem loco non χειρὶν λύσεις, sed ἀλίσθ' dicit.

Collisio, & fricatio manum.

IN figura auari tribuunt ei Polemon, & Adamantius spissas manū collisiones, & fricationes.

Qui corpus, & manus mouent loquentes.

QUI verò frequenter mouetur, & loquitur motu manum est immundus, eloquens, & deceptor, Aristoteles ad Alexandrū, eadem habet Albertus ab eo, ego potius loquacem, quàm eloquentem dicerem.

Loquentes immoti manibus.

QUI verò est abstinens à motu manum, hic verò perfecti intellectus, bonæ dispositionis, & sani consilij, Aristoteles ad Alexandrū, Eadem Albertus.

Pilosæ manus.

QUI manus densorum pilorum hispidas habet, luxuriæ dat signum, Michael Scotus, quod nos quoque diutina experientia comprobatum hic apposimus.

Dextra, vel sinistra manu qui vtantur.

VERVUM id prætereundum non duximus quidnam morum portendat ambidexter uir, non qui consuetudine, sed qui à natura ita nascatur. Cum sæpius multos videamus utraque manu vtentes, vel sinistra pro dextra. Vocant Græci αμίδεξοι, qui utraque

manu pro dextra vitur, *Homerus ἀερόπαις* vtraque manu pariter videntem *Aristophanes ambileuum*, ambifariam leuum, *Hipponax ambidextrum*. Sed prius sciscitemur causam è medicorum scolis, ob quid id fieri contingat, vt certius quid præsagiat, nanciscamur. Ambidextrum fieri hominem illa ratione produnt phisici, quod calor cordis affatim se promat in sinistrum latus, & hepatis ad dextrum. Quod verò sinistra vitatur aliquis pro dextra, causam præbuerunt cor, item & hepar, vbi horum viscerum affluentior sese vis in sinistrum latus corruat, id verò contingere, vbi in sinistris tam cor, quàm epar situm nanciscantur. Mulierem verò ambidextram non effici auctor est *Hippocrates*. Retulit & septimo libro *Plinius*. Ratio est ex naturæ debilitate, si enim ambabus manibus ob neruorum robur viri vituntur, optima ratione nulla mulier vitetur, sed satis habeat si vna dextra, vel modice vititur. *Amazonidas* dextram amburere mamnam soluas dicunt, vt in proximam manum plus commeans alimentum, valentiam concitaret ei, quæ per naturam inualida habebatur. Hos ego viros nunquam rectos, vel optimos existimarem, tum quia quòd præter naturæ ordinem nascitur defectum naturæ arguit, & præcipue circa duo præsignia viscera cor, & hepar, tum ex superabundanti calore, ob id iracundos, calidos, iniuriosos, & deceptores argumentarer, nec meam opinionem fefellit vnquam experientia, cum eiusmodi viros semper tales conspexissem, & peiores hominum esse, qui sinistra sola vitantur. *Hysmael Sophi Persarum Rex* sinistra manu agiliore, & validiore erat, ob id ardens in crudelitate, vel ad breuissimum temporis momentum, & in Venerem pronus.

De digitis. Cap. 43.

ANIMALIVM libro *Aristoteles* ait. Digiti quinque numero, digiti pars, qua se flectit, nodus, siue articulus, quæ rigida constat, internodium.

Digiti grossi, & breues.

GROSSITIES digitorum, & breuitas significat insipientiam, & stoliditatem, *Aristoteles ad Alexandrum*: *Polemon* in fine operis hæc habet, Breues, & pingues digiti, tum pedum stolidos ostendunt, à qui quidem vitio exemptos eos dicimus, qui corpus neque pingue, neque breue habuerint. *Albertus* parui, & crassi inuidum, ferum, & audacem indicant.

Digiti breues, tenues.

BREVES, & tenues digiti stultum demonstrare dixit *Albertus*.

Longi manus digiti.

VT vidimus superiori capite, *Aristoteles ad Alexandrum* scribens longos digitos cum manibus longis mechanicum sapientem, & boni regiminis significare dixit, & vbi optimum virum describit, tribuit ei longas palmas, longosque digitos declinantes ad subtilitatem. *Plinius* ex *Aristotele* prælongos digitos brevis vitæ signum esse dixit.

Digitus longus, molles, & inuicem distantes.

IN figura ingeniosi Polemon, & Adamantius tribuunt ei simplices, Adamantius molles, longos, & distantes inuicem. Plinius de piscarum genere scribens facilius discere sermonem illas dixit, quibus quini sunt digiti in pedibus. Inter nobiles, & plebeos discretionem digitorum facit numerus, qui præstant quinos in pede habent dignos, cæteri ternos, Solinus, & Apuleius. Polixena, ut à Darete Phrygio describitur, digitis erat prolixis sed animo simplici, larga, & daphnis.

Digitus retro conuersus.

DIGITI qui curuantur sursum, id est, qui retro curui sunt (est enim inepta, & barbara Michaelis Scoti loquutio) liberalem hominem, optimæ capacitatis, officiosum, & boni intellectus ostendunt, & si minus eius doctrinam approbamus, id ratione, & experientia à veritate non abesse sæpius cognouimus. Argumentum à contrario signo rapacium animalium, carniuorum enim aues, & rapaces, ut astur, aquila, falco, accipiter, & similes curuos digitos habentes, maximè rapaces sunt. Idque etiam ex apparenti more. Qui enim largi, apertis manibus, & digitis retro conuersis sunt, auari, & rapaces strictas, & incuruas habent. Ita efformati sunt, munificentissime Princeps, digiti tui, aperti, & retrò conuersi, ut verè liberalitatis simulachrum ostendant.

Digitus in manibus superflui.

QUI sex digitos in manibus habent, vel quatuor quemadmodum solet euenire, ut etiam claudi, & gibbi, aliquantulum in prauitate suspecti sunt, quia minus in necessarijs aberrauit natura, est enim, ut sæpius diximus, præter naturæ normam. Volcarius sedigitus in Poetica illustris habitus, dicunt appellatum fuisse sedigitum, quod singulis manibus sex digitos haberet. Sic Horatii filia sedigitæ appellata sunt.

Iactare digitos.

DIGITOS iactare interloquendum, vehementis naturæ est. Socrates semper interloquendum, agente id orationis vehementia, iactare digitos solebat, & crines vellere, ut recte etiam Zopyrus Physiognomon indicauerat. Erat & molliciei nota apud Ciceronem, vno digito caput scalpere.

Decoxendicis. Cap. 44.

MAGNA duo ossa, ad os, quod sacrum dicitur, apposita, ingentibus processibus, pro diuersa constructione, & partium, ad quas pertinet vicinia, variam denominationem habent, nam parte, qua crura in suo sinu recipiunt, coxendices dicuntur, Greci ἰσχία. sursum ubi lata sunt, versus ilia, dicuntur ilium ossa, vulgus anchas vocat, de quibus præsens est sermo, autorsum ad pudenda, ossa pubis dicuntur, rectiora in viris, recurua magis versus exteriora.

teriora in fœminis, ne partum prohibeant.

Ossa coxendicum exterius apparentia.

ANCHARVM ossa, quum exterius protendantur, fortitudinem demonstrant, & virilitatem, Rhases, & eadem ab eo Conciliator.

Coxendicum ossa gracilia.

ANCHARVM gracilitas, mulierum amatorem significat corporisq̃ue debilitatem, & timorem. Conciliator ex Rhase.

De natibus. Cap. 45.

IN postrema thoracis parte nates sunt, homini tantum sunt hæ decenter conglobatæ, sedendi munij peraccomodæ. Aristoteles animalium libro ait, subditum, quasi stragulum, excretoriæ parti nates, siue clunes sunt. Et in Physiognomonicis πύγες vocat. Polemon, & Adamantius ἰσχίον, quia eadem eisdem quasi verbis referunt, ideo sub diuersis nominibus de eadem re loquutos existimamus.

Pingues nates.

QVICVNQVE carnosas pingues nates habent, molles sunt, Aristoteles in Physiogn. Nates præpinguidiores mulierum sunt. Polemon, & Adamantius. Has Conciliator ilia vocat. Hæc molli carne circumdata muliebrem animum denunciant. Albertus eadem.

Inspicito primi libri virilem figuram, & muliebrem, nam quæ scribimus, facile libi contemplari licebit.

Osseæ nates acutæ.

QVICVNQVE nates acutas habent, osseas, fortes sunt. Aristoteles in Phys. Polemon, & Adamantius. Osseæ nates virorum sunt. Aristoteles in schœmate, fortis ei dat nates contræctas. Idem duras dant. Conciliator ilia dura, solida, & ossibus discretæ ferum, & bellatorem indicant, Leonibus comparatum. Albertus eadem.

Graciles nates siue, veluti desiccatae.

NATES modicè carnosæ, veluti desiccatae, malignos arguunt, à simili simiarum ingenio. Polemon, graciles, & modicè carnosæ, Adamantius addit rugosas, veluti eliquatae, versipelles arguunt, tales enim habent & simiæ. Conciliator. Ilia hirsuta, rugosa, & exili carne circumdata, malignitatem testantur, simijs comparata. Albertus eadem.

Nates neque rugosæ, neque lenes.

IN figura fortis Aristoteles tribuit ei ischia neque leuia, neque omnino rugosa. Id si ad naturalem causam referre licet, leuitas ex humiditate, rugositas ex siccitate prouenit, qui igitur nates inter rugosas, & lenes habuerit, temperatus erit inter humiditatem, & siccitatem fortitudinis initium.

De fœmoribus. Cap. 46.

ANIMALIVM libro Aristoteles ait. Membri inferioris bipartita compactio crus, & fœmur, quod biceps est, fœmoris pars ima tibijs annectitur, superior coxendicis. Hæc homini carnulenta sunt, cum animantes ceteræ vacua carne habeant, nervosa sunt, ossu lenta, & rigida: causa quod homo solus animalium erectus est, & ut facile sustinere superiora posset, parti superiori corpulentiam dempsit, inferiori addidit. Aristoteli *μυρρι* dicuntur. Polemon, & Adamantius de ijs verba non faciunt, cum quæ de tibijs loquantur, de eisdem intelligi iubeant.

Fœmora ossea, & nervosa.

QVI coxas osseas, & nervosas habent, fortes sunt, referuntur ad masculinum. Aristoteles in Phys.

Femora mollia, & inarticulata.

QVI verò osseas, & carnosas habent coxas, molles sunt, & referuntur ad fœmininum, sed Aristotelis textus in Physiognomonicis corruptus est, cum non osseas, sed pingues, vel inarticulatas dicere deberet: nam hæc ad fœmineam naturam sunt similia, cui refert. Polemon, & Adamantius de tibijs loquentes, & de his intelligi præcipientes, coxæ, aiunt, inarticulatae, & molles, timidiores, & imbecilliores arguunt. Iidem in figura fatui improbi tribuunt ei crura crassa. Inferna mulierum magna ex parte crassiora sunt, virorum autem superna, cuius ratio est in frigiditate, & calore, nam frigidiori muliebri naturæ, alimenti, unde augefcit corpus portio minima suggeritur, quod efficere calor potest, residens verò in imo, id corpulentius efficit & auctius: in maribus verò contrarium euenit, siquidem caloris copia sursum defertur alimenti pars magna, ubi effectum ostendit ampliorem.

Mediocriter carnosæ coxæ.

IN figura ingeniosi Polemon, & Adamantius tribuunt ei crura, & fœmora non admodum carnosæ, idest bene nutrita.

Fœmora, & lumbi pilosi.

QVORVM fœmora, & lumbi, absque alijs corporis partibus, multis pilis intecta sunt, eos luxuriæ obnoxios indicato. Pol. Adam.

Breuiæ

Breuia crura.

BREUIA crura maleuolos, alienisque malis gaudentes, & inuidos ostendunt, ut ex doctrina brachiorum habemus, & ex Polemone pessimos, & malorum ministros. Selinus Baiazetis filius, Turcharum Tyrannus decimus, procera statura fuit, verum breuioribus cruribus, iniuriarum memor, ingenio perfidus, præceps in auersam Venerem, raroque cum pellicibus coibat.

De Genu. Cap. 47.

FOE MORI genua annectuntur, ibique vertebra est, quæ sedendo, vel ambulando ita se flectit, ut literæ græcæ figuram habeat; retro poples est, anterius mola, siue patella foris adiecta est, cuius munus est iuncturam tueri, curuaturæ, & flexui partium præesse, facilioremque motum efficere.

Carnosa genua.

MULTITUDO carnis in genubus, significat debilitatem virtutis, & molliciem, & referri possunt ad mulieres, quæ genu crassæ sunt. Aristoteles ad Alexandrum.

Genua rumore facientia.

QUI γυνύκρατος fuerint, cinædi sunt, & ad apparentem conuenientiam refert Aristoteles in Physiognomonicis. Sueffanus per γυνύκρατος genucrassos satis ineptè interpretatur, cum κρατος strepitus sit, non crassities, atque per eos Aristoteles intelligit, quibus deambulando genua stridunt, & rumorem faciunt, ut articuli manum compressi facere solent. Polemon in figura cinædi γυνάτωρ κρατος idest rumorem faciens, & Adamantius γυνύκρατος vocat, idem exprimens.

Genua intus innuentia, & sese collidentia.

GENVA, quæ intus vergunt, Polemon, addit Adamantius, sicut se collidentia mulierosos, fæminatosque innuunt. Conciliator. Genua inter se complexa, ut collidantur, fæmineam naturam ostendunt. Eadem Albertus.

De Tibijs. Cap. 48.

TIBIA subiacet genu, à quo initium capit, & ad talos desinit. Tibia dicebatur ab Hetruscis, quia ex ossibus tibiarum musica instrumenta conficiebant, quæ tibias vocauerunt. Tibia per omnia brachio respondet, ut fæmur vlnæ, adeò, ut habitus, & decor alterius ex altero dignoscatur. Græcis ὀῦμαι dicuntur.

Articulatæ

Articulatæ, neruosæ, & robustæ tibiæ.

QUI tibiæ habent articulatas, neruosas, & robustas, anima fortes sunt, & referuntur ad masculinum genus, Aristoteles in Physiogn. & ad Alexandrum describens ait. Tibiarum grossities designat audaciam, & fortitudinem, intelligens per grossitiem, ex barbara interpretatione articulatas, robustas & neruosas. Polemon, & Adamantius. Qui articulatas solidas, & magnas tibiæ habuerint, egregiam naturæ generositatem (Adamantius addit & aptitudinem) demonstrabunt. Fidemque forti tribuunt crura carnosæ. Homerus Vlixem describens, ait.

„ Cruribus, & tibijs, & ambabus manibus.

„ Ceruicęq; forti, magnoq; robore.

Iouius Sfortiam describens, ait eum fuisse torosis, & parum teretibus cruribus, & maximè ad suram, & erat eximia fortitudinis, & generositatis.

Inarticulatæ, & molles tibię.

QUIBUS contra inarticulatæ, & molles tibiæ timiditatem, & imbecillitatem arguunt Polemon, & Adamantius. Ah his Conciliator. Crura mollia fæminitatis signū. Zeno Cituiens, ut ex Diogene habetur crura turgida, imbecillia, infirmāq; habuit.

Valdè exiles tibię.

PRÆGRACILES tibiæ timiditatem, & improbitatem notant. Pol. & Adam. Aristoteles in Physiogn. in figura timidi crura breuia ei tribuit, ex que ipsi exceperunt, C. Caligula huiusmodi tibijs fuit, & apprimè timidus, ut diximus. Sed ad Alexandrum scribens tibiæ gracilitatem ignorantiam notare dixit, sed textus ex arabica translatione malè verus est, nam si crassitiem fortitudinem denotare diximus, à suo contrario exilitas debilitatem, & timiditatem indicat.

Graciles, & neruosę tibię.

QUICVNQUE tibiæ graciles, & neruosas habent, luxuriosi sunt, & referuntur ad aues, Aristoteles in Physiogn. Tibiæ si præter gracilitatem etiam neruosæ fuerint, immodestissimam intemperantiam arguunt, Polemon, & Adamantius. Sed Polemon in figura luxuriosi depingit eum imbecillibus cruribus, & neruosis, & totus auitij generis. Conciliator. Crura subtilia, & neruosa abundantiam veneris indicant, cum eorum humiditas nutritiva conuertatur in sperma. Aristoteles Peripateticus gracillimis fuit cruribus, & luxuriosus, ut à Diogene describitur. Caligula maxima fuit ceruicis, & crurum gracilitate, unde nec suæ, nec alienæ pudicitie pepercit. Domitianus etiam fuit deformis crurum gracilitate, quæ tamen ei longa valetudine remanserunt. Ex Suetonio. Ego quamplurimos amicos habeo tibijs prægracilibus, ut auium, vel lucustarum potius, quàm humani generis videantur, & sunt immoderate, & inexplēbilis luxuriæ.

Tibiæ, & calcanea crassa.

IN figura rudis Aristoteles in suis Physiognomicis tradit ei crura circa malleolum crassa, carnosâ, & rotunda. A quo illustres sequaces de tibijs loquentes, inquiunt. Tibiæ, & calcanea crassa, seruilis sunt, & hominem indocilem arguunt. Has tibijs iuxta talos Polemon in fine etiam tribuit effæminato; Sed in figura rudis ijdem crura crassa, sed non vsque ad talos, tribuunt, ab Aristotele accipientes, & stulto fatuo eadem crassa crura tribuunt. Sed ne decipiantur lectores, vel addendum est, iuxta calcanea, vel intelligendum per crura tibiâ crassam à genu vsque ad calcanea. Conciliator ab his Crura, & cauilla grossæ, incompositæque existentes, habetem, & inuerecundum ostendunt.

Crura circa talos carnosâ.

IN figura fortis Polemon, & Adamantius tribuunt ei crura circa talos carnosâ, non crassa.

Pilosæ tibiæ.

QVI hirsutas tibijs habent, libidinosi, sunt quemadmodum hirci, Aristoteles in Physiognomicis. Hirci enim propter libidinem efferantur, qui enim superiori tempore socij, & iugi concordia pascebantur, coitus tempore dissident, et alter alterum libidinis rabie inuadit, ut septimo die, que natus est, coire incipiat, & quamuis semen sterile emittat, omnium tamen maturissime quadrupedum coit, dum ad huc uberibus alitur, immodica libidine matrem stupro superuenit. Satyros finxit antiquitas villosos, & hircinis cruribus, ac in libidinem perulcos, immò omnem Veneream virtutem ostendere mutone intento. Aristoteles etiam in problematibus, hirtos homines, & aues veneris esse auidiores, causam esse, quòd naturo humida, & calida sint, qua quidem utraque qualitate opus est in coitu, calor enim excernit, humor excernitur. Sed Polemon, & Adamantius non tibijs, sed lumbos, & fæmora pilosa dicit esse luxuriæ signa. In figura verò luxuriosi Polemon hirsuta dicit, capite verò de pilis ijdem crura satis admodum densis, oblongisq; pilis obsita, rudi, & aggressi naturæ ascribendum, non luxuriosæ. Sic Albertus ex Loxij sententia indocilem, & ferum dicit virum.

Cruribus claudi.

CLAVDOS, salaces dicit Aristoteles problematum libro, & affert causam. His enim, ut parum alimenti deorsum propter crurum vitiationem labitur, sic multum loca petit superiora, siq; in semen conuertitur. Antianira Amazonum Regina, ut ex Theocriti interprete elicitur, in claudos, qui ad venereos vsus implendos præpotentes essent, dixit, optimè claudus inuit. Indeque natum dictærium putant in Salaces claudos, quod domi tota die desidentes, perpetuo ferè veneris intenti, agant, ut Hyeronimus ad Iouinianum refert. Socrates repandis fuit cruribus. Hos improbos esse nemo est, qui ambigat, quia magno membro vitiatum sunt, & præsigne est apud Medicos dogma. Non est tam bona complexio, quæ si membro aliquo decurtetur, suum statum in peius non mutet. Aiunt alij, hos superioris naturæ opere infortunatos esse, ob id maxime præcauendum ab infortunatis, & diminu-

tis, quia occultum nocumentum ferunt secum tractantibus, & tutius se homo ab hoste, quàm ab infelici amico tueri. Ob id summum Aristoteles Alexandro suo Macedonum Regi, inter praecepta memoriae commendanda, iubet cauere, & praeuere ab homine infortunato, & dimittito in aliquo membro, tanquam cauendum ab inimico. Sed qui claudicantem non in lasciuiam, sed in virtutem studio, & diligentia commutarunt, hos ex historijs colligimus. Androclides Lacon crure debilis cum bellatoribus se immiscebat, & cum ab aliquibus prohiberetur, quòd parum robustus videretur, respondit. In aciem congregi eos oportere, qui de praelio cogitent, non de fuga. Romanus Cocles principis liberator terrarum populi, cum ei vitium cruris obiectaretur, per singulos inquit gradus admoneor triumphi mei, quippe pertinax occupatio pontis aduersus hetruscam vim grauius asultantem, eam illic contraxerat calamitatem.

De furis. Cap. 49.

PARS tibiae sura est, ea enim ex anteriore parte tenuis, & carnis expers est retro carnosae, ut in ventrem turgescent: Graecis *ἄσπεκρον*, id est cruris venter, dicitur latinis sura.

Valde crasse surae.

QVICVNQVE tibiae valde superfluas habent, veluti parum disruptas, odibiles, & inuerecundi sunt, & referuntur ad apparentem decentiam. A quo duo sequaces. Praegnantae tibiae, in medio crassescunt, abhominabiles, inuerecundos, & luxuriosos notant. Conciliator. Crura satis prominentia, tanquam praegrauida, assentatorem, intemperantem, & impudicum ostendunt. Albertus sordidum, & seruiliū morum dicit.

Surae deorsum contractae.

CONTRACTAE deorsum surae fortem virum innuunt. Aristoteles enim in figura fortis tribuit ei suras deorsum contractas. Surarum praegnantia ex humiditate provenit, ut in mulieribus videre est, quae humidae cum sint, praegnantae habent suras. Contractae verò, & deorsum ductae ex caliditate, ob id viriles. Ex huiusmodi. Signis Laodamas collegit apud Homerum Vlissis fortitudinem.

„ Quantum furis, humerisque torisque.

„ Colligere est, &c.

Surae sursum ductae.

ACONTRARIO signo, suras sursum ductas, imiditatis signum notare Aristoteles in suis Physiognomicis in Schemate timidi dixit, qui tales ei ascribit.

Molles surae.

MOLLES autem sura effeminatis ascribuntur à sexu muliebri, Albertus.

Moderatæ magnitudinis suræ.

MODERATÆ magnitudinis, & plenitudinis, solidæque, & discrete adinuicem, optimum ingenium indicabunt.

Detalis pedum. Cap. 50.

PEDES communi quadam appellatione id omne vocamus, quod ab ima tibia ad extremos usque digitos continetur. Aristoteles animalium historia. Et multiplici osse constat, cuius posterior pars calx est, de quo præsens erit sermo, in sequenti de priori. Græcis σφ. πῖ dicuntur.

Neruoſi, & articulati tali.

QVIBVS ea, quæ circa talos sunt, & neruoſa, & articulata fuerint, fortes sunt, secundum animam, & ad masculinum genus referuntur, Aristoteles in Physiognomonicis. Idemque ad Alexandrum scribens, latitudo ait talorum, & tibiæ for- titudinem innuit corporis. Duo interpretes. Tali benè discreti (Polemon addit, & solidi) generosi signa viri præbent, & in figura fortis dant ei, quæ circa talos robusta, & ingenioso robu- stos talos.

Tali inarticulati, & carnosi.

QVIBVSCVNQVE sunt tali carnosi, & inarticulati molles erunt, secundum animam, & ad femininum genus referuntur, Aristoteles in Physiognomonicis. Fidi paraphrastes. Tali molles, lenesque effæminatum. Sed Polemonis textum λῖον, non λεία habet, ex Adamantio corrigendus. Rhafes. Calcaneum gracile timorem significat, ea- dem eius simia...

Tali valdè graciles.

GRACILIORES tali timidum, intemperantemque demonstrant, Adamantius scri- bit, sed Polemon insidiosum, & intemperantem habet, lapsus fuit ex δολίον, & δειλόν. Talus enim ex extremis est partium, quæ si alicui gracilia fuerint, timidum, & imbecil- lem significabunt, non insidiatorem.

Tali crassi, calcanea aspera, carnosi pedes, curti digiti, & prægnantes suræ.

PRÆPINGVES tali, aspera calcanea, (Adamantius crassa) corpulentiores pedes, curti digiti, prægnantes tibiæ; frequentissimè desipientes, furiosos, & ut Polemon addit, demoniacos significabunt. Albertus. Pars ima pedum, & calcanea si longa, & carno- sa sint, stultum, & insanum indicabunt, refertque sæpius expertum Polemonem efficacius signum esse si contingat vastos digitos, & humiles esse. Sed Polemon nil, nisi quod scripsimus habet.

De pedibus. Cap. 51.

PEDES *Græcis ποδες dicuntur, qui fuerint, diximus.*

Pedes bene formati, magni, articulati, & neruosi.

QVIBVSQVE pedes benè formati, magni, & articulis discreti, & neruosi, fortes sunt, secundum ea, quæ sunt in anima, & reducuntur ad genus masculinum. *Aristoteles in Physiognom. Sed Polemon: & Adamantius. Neruosi pedes, & articulati generis, & morum nobilitate insignem præmostrant virum, addit Polemon, qualis Hercules fuerat, & in figura fortis tribuunt ei pedes articulatos. Conciliator. Pedum ima discreta, & articulata clauim, generosum, & virile notant ingenium. Albertus eadem. Dares Phrygius Polixenam optimis pedibus fuisse dicit, & animo simplici, & dapili.*

Pedes parui, graciles, & inarticulati.

QVICQVE autem pedes paruos, graciles, & inarticulatos habent, delectabiliores visu, quàm robustiores, molles sunt, secundum ea, quæ sunt in anima, & referuntur ad fœmininum genus, *Aristoteles in Physiognom. Teneri, & carnosiores pedes, molliores hominum mores significant, Adamantius, sed addit Polemon, si & alia signa concurrant. Rhases, & Conciliator ab eis. Pedes parui, pulchriq̃ue fornicatorem, & iucundum hominem arguunt. Huiusmodi pedes Homerus dat Telemacho.*

Carnosi, & grossi pedes.

PEDES carnosi, & pingues significant fatuitatem, & amorem iniuriæ *Aristoteles ad Alexandrum. Polemon, & Adamantius in figura fatui improbi tribuunt ei manuum, & pedum extrema pingua, & dura. Rhases, & Conciliator ab eis. Pedes carnosi, & duri prauum intellectum, fatuum, & incuriosum notant. Camelo, & Urse pedes vestigio carnosi sunt, quæ de causa longo itinere sine calceatu fatiscunt. qui stolidi sunt, & fatui perniciosi ex Aristotele.*

Pedes parui, & graciles.

PEDES verò parui, & lenes significant audaciam, & fortitudinem, *Aristoteles ad Alexandrum. Sed textus ex Arabica in latinum translatione corruptus est. Quæ sui interpretes habent, rectiora videntur. Parui pedes (addit Polemon, & graciles) veteratorem arguunt. Albertus præcæues, & breues pedes malignum produnt hominem.*

Articuli pedum generosi.

IN figura ingeniosi tribuunt ei Polemon, & Adamantius manuum, & pedum generosos articulos, idest bene nutritos: idest nec nimium eleuatos, nec depressos, sed decenter formatos.

Curti, & pingues pedes.

PRÆMUTILI, ac pingues pedes sunt immanis naturæ. Polem. Adam. Crassi & breues pedes valdè notant firmum hominem, sed puto ferinum, non firmum scribere voluisse Albertum.

Oblongi pedes.

OBLONGI pedes multa molientem, ac malorum artificem innuunt. Polm. Adam. Pedes plurimum prolixi dolositatis, & perniciæ indicia præbent, Conciliator, & Albertus. Suum pseudolum Plautus, qui multa contra lenonem moliebatur, vafrumque hominem describens, ait magnis pedibus esse. Cui respondens leno. Perdidi inquit, postquam dixi pedes.

Curui, & infra concaui pedes.

GIBBOSI pedes infernè caui, prauitatis dant signum, Adamantius, & Polemon, sed postremus in figura effeminati tribuit ei pedes *σκατοειδεις*, idest concauos in scaphæ modum efformatos. Conciliator, & Albertus Curui pedes, & concaui, reprobi sunt, quia versutam, & malignam mentem denunciant.

Planta pedis plana, vt talis incedat.

EXTAT Aristotelis locus animalium libro, vbi dicit, Quibus pars interior plantæ non concaua, sed ita planiuscula est, vt solum toto attingat vestigio, ij versuti sunt, & fraudulententi. Polemon, & Adamantius. Similiter autem, & qui adequatas plantas habuerint, vt quasi talis incedant, fraudulententi sunt, vbi corrigendus est Polemonis textus, nam vbi Adamantius *κατὸ σκαλὸν*, ipse *μαλακὰ* habet, vt ipsemet Polemon in fine sui libri idem recensendo habet. Qui pedis cavitatem carent, vt plana planta incedant, ij fraudulententi sunt, vt ita incedat vulpis. Ab his eadem Albertus. Plantus similes pedes habebat, & à simili pedum affectione nomen asciuit, nam à pedum planitie Plautus dictus fuit, cum prius M. Plotus diceretur, vt à Sexto Pompeius habetur, & in eius comedijs mira eius calliditas apparet.

Pedes mediocris cavitatis.

SATIS mendosè Albertus ad hæc, sed hæc sua sententia. Pedum ambitus cavitatis mediocris, honesti, & circumspecti hominis signum esse.

De digitis pedum. Cap. 52.

ANIMALIVM libro Aristoteles ait. Pars pedis digiti sunt, discriminata in quinque, speciem magis, quam vsum præbentes.

Curui pedum digiti.

QUIBUS pedum digiti curui, inuerecundi sunt, & referuntur ad aues curuorum unguium. Nos coruos, flurnos, & similes existimamus, quæ & curuos digitos habent, & impudentes sunt.

Consepti pedum digiti.

QUIBUS pedum digiti consepti sunt timidi: referuntur ad coturnices, & aues strictorum pedum in lauibus degentes. Sed græcus textus mendosus est, nam non *επτωρας*, nam *ortyx* avis palustris non est sed *ορνιθας* reponendum, sunt enim aues palustres multæ digitis pedum angustius iunctis quasi membranose, & timide sunt. A quo Polemon, sed vix ex textus corruptione sensus elicitur. Qui, ut palustres angustis pedibus sunt, fatuos, et pavidos censet. Et parum superius iuxta finem. Qui pedum digiti parum fissos, ut auium angustorum pedum, impudicos existimabis. Sed Albertus suæ ingentis doctrinæ magnitudine, ita ex his, digiti coherentes & coniuncti inuidum ostendunt, in multis amicis obseruavi digitos, in quibus inter sepiens membrana ferè usque ad primos articulos occupabat, & timidissimos apprehendi.

Compacti digiti.

DIGITOS quicumque copulatos habuerint, luxuriæ obnoxios iudicabis, instar sues, Polemon; suillos & fædos mores Adamantius dicit. Conciliator digiti coherentes coniuncti immundum notant. Sus enim, ut ex Aristotele habetur animalium libro, inter solipedes, & bisulcos ambiguus est, à quo Plinius. Sues ex utroque genere (scilicet solipedorum, & bisulcorum) existimatur, ob id fædi eorum tali.

Contracti digiti.

QUI contractos digitos habuerint, vafri, & perdidissimorum sunt, Polemon, addit Adamantius & auari. Conciliator, & Albertus. Digiti collecti, & conglobati, auarum, & malignum ostendunt.

Mediocriter distantes digiti.

QUI moderato spatio à se distant, leues, & loquaces dicunt. Albertus.

Breues, & valde exiles digiti.

DIGITI plus nimio breues, exilesque, paucissimi intellectus hominem monstrant, Adamantius, sed Polemon longos dicit, & malè, facilisque fuit lapsus ex *μακροὶ*, & *μικροί*, cum longitudo digitorum, ut videbimus paulo post, aliud significet. Conciliator. Parui, & tenues digiti stultum monstrant.

Breues crassique digiti.

PRÆMVTILI, crassique digiti, temerarium improvidum, & ferinum dicunt Polemon, & Adamantius, insipientem, & stolidum significare dixit Aristoteles ad Alexandrum.

Longi, & graciles digiti.

QVI oblongos, gracilesque rudioris mentis virum figurant, Adamantius, addit Polemon nugatorem, & ostentatorem. Conciliator. Nimum prolixo, & tenuis, valde à sapientia. Eadem Albertus. Sed vicinos malè addit.

Digiti moderatè magni, & commensurati.

SI verò moderatæ magnitudinis, & commensu constiterint suo, omnium optimi erunt digiti. Adamantius, addit Polemon, & concinnæ formæ. Conciliator. Digiti, qui condecens fuerint speciei, & magnitudinis temperatæ, optimos mores testantur. Albertus eadem.

De vnguibus. Cap. 53.

VNGVIVM forma teres, concavis tegminibus digitorum fastigia comprehendens, partim ad ornatum, partim ad digitorum munimentum, quarum substantia carne est durior, osse mollior. Polemon, & Adamantius dicunt ipsos per se infirmam habere rationem idest minimam ex humani corporis partibus, sed Polemonis textus corrigendus est, nam ubi $\mu\alpha\iota$, ibi $\mu\epsilon$ accommodandum, nam contrarium innueret.

Curui vngues.

QVIBVS pedum digiti, & vngues curui, impudentes sunt, & referuntur ad aues curuorum vnguium, ut diximus ex Aristotele in Physiogn. Coruus natura procliuus ad furtum, cicures enim nummos, & quæcumque possunt ex domibus in hortulis, vel latebrosis locis abdunt. Polemon, & Adamantius, valde torti vngues notant rapaces, sed Adamantius impudentes addit ex Aristotele, & quamoptimè. Albertus. Ungues inflexi, curui, rapaces, & impudentes ostendunt, & si sunt macilenti futuram pthysim præmonstrant.

Angusti, longi, & curui vngues.

ANGVSTI, prolixiores, curuique vngues male sensatum, & ferinum ostendunt. Polemon, & Adamantius. Cuius rationem in suis Problematis affert Georgius Valla. Naturam vnguium nouere omnes è superfluitatibus esse. Nature enim progressum esse de calore procreatum, angustiam verò vnguium hebetudo, & ruditas sequi consuevit, quod in ipsis caliditas infirma est, nec latum efficit progressum, quo superfluitates explicentur, dilatenturque, id propterea qui sunt eiusmodi pauci caloris, & perinde hebetes, & stolidi, omnis siquidem frigiditas stuporem efficit, & hebetudinem, ob id angustos habentes vngues, hebetes, & minimè ingeniosos esse contingit.

Rotundi

Rotundi vngues.

VVLDE rotundi vngues libidinositatis indicium. Pol. Adam. Rotundi vngues in venerem pronos declarant. Albertus.

Carnosi vngues.

VNGVES qui carni inhaerint, sensuum habetem, & ferinum ostendunt. Adamantius.

Breues, pallidi, nigri, & asperi vngues.

BREVES admodum, & nigri vngues, veteratorem ostendunt, Polemon, sed Adamantius valde breues vngues veteratorem monstrare ait, & similiter, si pallidi, nigri, vel imbricati fuerint. Albertus inuoluntè satis. Breues nimium vngues pallidi, nigri, & asperi, malignum ostendunt. Ego ad simias referrem. Satis enim simijs vngues imbricati, ex Plinio,

Lati, albi, & subflauī vngues.

OPTIMAM vnguīum formam exprimentes Polemon, & Adamantius, aiunt, vngues lati, albo, subflauoque colore, bene compositi viri sunt signa. Cuius ratio naturalis esse potest. Quia vngues lucidi, & diaphani sunt, & optime cutis colorem representant, si enim album, subflauumque colorem representabunt, optimam hominis temperiem demonstrabunt, ut diximus, cum de eiusmodi colore differuimus. Albertus Vngues albi, plani, molles, tenues subrubentes, & bene perlucidi, optimi hominis ingenium indicant, & hoc est unum ex signis, quod valde raro fallit, tales enim vngues ab optima complexionē fiunt. Huiusmodi forma, & coloresunt vngues tui, dignissime Princeps, unde optimam tui ingenij præstantiam patefaciunt.

De incessu. Cap. 55.

POST pedes ambulatio consequitur. In ambulatione duo considerantur, motus, & tempus, ut longi gressus efficaces in agendo, & tarditas consilium, breuitas inefficiam, & festinatio inconsiderationem afferas: ambas has qualitates iungendo, quatuor consurgunt coniugationes. Tarditas, & festinatio incessus qualitatem indicant mentis: ob id commonet M. Tullius primo de officijs, ne incessu molliores simus, ne similes pomparum ferculis videamur. Id tamen commonefaciendo illud, quod de crurum motu dicimus, de cubiti, & brachij motu intelligendum, ut in Physiognomonicis iubet Philosophus.

Longo gressu ambulantes.

LONGO gressu progredi, efficaciam ostendit. Adamantius ab Aristotele in Physiogno. Longo gressu ambulantes, negotiorum sunt perfectiui, & magnanimi. Eadem Albertus.

Ambulantes tardè.

TARDE ambulantes cogitabundi sunt. Aristoteles in Physiognomon. idemque in morali-
bus ad Nicomachum magnanimo viro tardum gressum conuenire ait. Et in figuris in-
cundo, & modesto tardum tribuit motum, quod à Polemone, & Adamantio in eiusdem
confirmatur. Tardus enim, & cunctabundus matronam decet: ob id Apuleius Venerem in-
cedentem describens ait, cunctanti lenta vestigio, & leniter incedebat. Sed valdè tardi motus,
mollem sub esse animam dicunt, ut Aristoteles in Physiognomonicis, quod ex frigida complexi-
one euenire credimus. Iulius Firmicus ait. Molliter ambulantes, & suspendentes vestigia,
eos pœnitere ostendit, quod viri nati sint. Tardigradus, & suspensio vestigio incessus fœmina-
rum est; unde Seneca morum castigatior seuerissimus ultimo questionum naturalium ait, molli-
& tenero gressu incedimus, non ambulamus. Albertus Tardus naturaliter incessus animum
indicat pigrum, nisi potentiora alia signa dissentiant.

Longo, & tardo gressu ambulantes.

CVIVS passus sunt lati, & tardi, prosperabuntur in omnibus factis eius, Aristoteles
ad Alexandrum, in Physiognomonicis verò. Qui longi, & tardi gressus, sit utique tar-
ditate molestus, perfectius est, nam, ut diximus, longe progredi, efficax, tardè cogita-
bundus; has copulando qualitates, quæ superius diximus efficiunt.

Celeri gressu ambulantes.

ACVTI motus, calidam animam ostendunt. Aristoteles in Physiognomonicis. Ve-
locitas enim motus ex caliditate spirituum animalium prouenit, & capite de incessu, ce-
leritas expeditiuium facit. In figura inuerecundi, celerem eum in motibus facit.

Breui gressu ambulantes.

BREVIS gressus segnes ostendit: nam si longus gressus efficaciam præstabat, brevis inef-
ficaciam, Aristoteles in Physiogn. Ab eo Adamantius. Qui breui passu incedunt,
inefficaces, & tristes, Alij rapaces, & auari, & occulta consilia facientes. Diximus
enim primo, largum gressum consultationem efficere. Sed Aristoteles ad Alexandrum scri-
bens. Cui passus sunt breues, impetuosis, suspiciosus, impotens in operibus, & male volunta-
tis. Albertus addit, & si sint artifices obscuræ mentis.

Breui, & celeri gressu ambulantes.

QVI brevis, & celeris gressus est, molestus est, & non perfectius, Aristoteles in Phy-
siognomonicis. Diximus enim tarditatem gressuum consultationem præstare in operi-
bus, longitudo verò efficaciam, has duas qualitates nunc combinando, celeris, & bre-
uis gressus, qui contrarius est prædictis, non perfectiuium, segnem, & molestum efficit. Adaman-
tius ab eo. Qui velociter, & breuiter incedit, lucri cupidus, maledicus, & ad summum iuiditia-
tis veniens. Albertus malè trāsferit, malignos dicit, imbecilles, et timidos, habendos. Ambrosius cle-

ricum suum, ne sibi vnquam praeiret, commonefecit, quia velut quidam insolentis incessus verbere oculos sanctissimi hominis feriebat, qui mox ab ecclesia recessit, in cuius incessu lucebat imago quaedam leuitatis, scurrilisque discursus.

Modo citus, modo tardus incessus.

SALLVSTIVS inter cetera Catilinae hoc probro dedit, quod eius incessus modo citus, modo tardus foret, ex quo animus conijciebatur varius, simulator, atque omnium facinorum plenus. Polemon, & Adamantius. Simulatorei versatilem incessum tribuunt, & se concinnae formae adaptantem.

Breui, & tardo gressu ambulantes.

QVI breui, & tardi gressus sunt, non perfectiui, & segnitiei molesti. Aristo. in Physiogn.

Longo, & celeri gressu ambulantes.

QVI longi, & celeris gressus, minimè molestus, & perfectiuius est, quoniam celeritas expeditionem, longitudo verò inefficiam. Adamantius ad hanc incessus qualitatem innuens ait. Velocitas in motu, simul cum rectitudine, & ornamento formam perfecti consilij ostendit, & qui opera incipit, & perficit. Gressus autè probabilis, ut Ambrosius refert in primo de officijs, in quo sit species authoritatis, grauitatis pondus, & tranquillitatis vestigiū. Apuleius suum incessum describens, ait. Quo quò versum floridus incessus, speciosus, & immeditatus, id est non infractus affectatione, suspensusque, quacumque in partē vestigia moueatur. In decretis canonicis. Moueantur sacerdotes, ut in incessu ornati sint, & grauitate itineris, mentis maturitatē ostendant, Incompositio corporis, ut Augustinus ait, qualitatem indicat mētis. Heraclides erat incessu, motuque; venerando, vir maximo ingenio, & disciplina. Ordinatus incessus signum ostendit optimae complexionis cerebri, scilicet suae. Assymbeius Ussumcassanus in motu magnam grauitatem non fruatam, sed comitate conditam ostendebat, clemens, gloriae cupidus, bellator, & in dandis beneficijs miram serenitatem praeferebat.

Celeri gressu ambulantes, si deprehendantur formident, & totam effigiem deorum trahant, & contrahant se ipsos.

MVLITAS incessus qualitates Adamantius innuit pernecessarias. Si velociter incens deprehendatur, formidet, & totam effigiem deorsum trahat, & contrahat se ipsum, auaritia, pusillanimitatis, mali consilij, & illiberalitatis signa praebet fidelia; Albertus peruertendo textum, inquit. Si qui celeriter mouetur, submittat oculos, et se comprimat, vultum deducit, totumque complicit corpus, timidum, parum, auarum, & versutum ostendit.

Celeri gressu ambulantes cū oculis perturbatis, & capitis incōstātia, & anhelatione.

SI simul cum ueloci motu sit in oculis perturbatio, capitis inconstantia, & anhelatio magna, & mala operantis, & fugiendi hominis signa praebet. Albertus audacem, immānem, & magnarum cladum dicit.

Tardo gressu incedentes, sponte morantes, & manentes in vijs, & circum circa aspicientes.

QUI tardè graditur, & sponte moratur, & manet in vijs, & circum circa aspiciat, gloriosum scias, & iniurium existere, superbum, & adulterum. Adamantius. Satis inceptè Albertus ab eo. In motu tardus, qui interdum resistat, & ceruicem reflectat, & circumspiciat, superbiae signum.

Pedibus, & cruribus conuersis ambulantes.

QUI pedibus, & cruribus conuersis ambulant, effæminati sunt, & ad mulieres referuntur, quæ hoc modo incedunt. Aristoteles in Physiogn.

Corporibus se circumtorquentes, & inclinantes,

QUI verò corporibus circumtorquentes se, & fricantes, adulatores sunt, & referuntur ad passionem. Arist. in Physiogn. ab eo Adamantius. Qui distorquent se ipsos, & inclinant, adulatores sunt ita enim facit canis, dum blanditur, & adulatur. Albertus. Qui se submitunt, ac corpus inhonestè infringunt, blandi sunt, quod blannientes canes referant.

Corpore toto se mouentes, humeris, & singulis membris.

QUI toto corpore se mouent, humeris, singulisque membris, effæminati sunt, id enim manifestè mulierum est. Adamantius.

Corpore erecto incedentes.

IN figura fortis, & iracundi Aristoteles tribuit ei corpus erectum. Polemon, & Adamantius in eisdem, & ingenioso eandem figuram ascribunt. Scotus. Corpore erecti, ut hasta, audaces sunt. Bartholomæus Coleonus corporis statura erecta, atque habili, fuitque egregius ballator, & fortis, ut iactu ferrei pali, saltu, cursuque, palestra cunctos superaret, audacis etiam vir ingenij.

Corpore inclinati.

IN figura timidi, verecundi, & mansueti tribuit Aristoteles figuram inclinatam. Duo eius sequaces idem in figura timidi, & patui improbi dicunt.

Inclinati ad dextram ambulando.

QUI ambulant inclinati ad dextram, ij cinædi sunt, & referuntur ad apparentem decentiam. Aristoteles in Physiogn. Ab eo Adamantius qui se in motu ad dextram inclinat, effæminati sunt. Si ad naturalem causam referre licet. Homo est calidus præ ceteris animalibus, ideo rectus incedit, est enim calidi natura sursum eleuare, ut Aristote-

les libro de partibus tradidit. *Latus dextrum calidius est sinistro, unde qui virilitatem præfert, latus dextrum rectum affert, qui verò ad dextram inclinatus ambulat, signum est frigida, & humida naturæ. Idem etiam alibi tradidit. Ambulatio duplex altera recti, altera inclinati, cinædos monstrant, qui ob eorum mollitiem recti incedere non possunt.*

Inclinati ad sinistram.

AMBVLANTES inclinati ad sinistram insipientes sunt. *Adamantius. Qui omni tempore mouentur, & ad sinistram inclinant partem, quæ mollior est, stulti sunt iudicandi. Albertus.*

Suspensio corpore, & sublimi vultu ambulantes.

ALEXANDER Aphrodiseus in suis *Problematis* ait. *Qui minus prudentes sunt, suspensio corpore, ac vultu sublimi incedunt, affertque nauicularij similitudinem, qui cum non admodum robustus est, nauim recta non agit, sic nec corpus animus imbecillis.*

Erenæ ceruicis equus, & vir se insinuans hac tabellula.

Rectus, & alta ceruice ambulans, & humeris sub commouens.

VETVS Aristotelis translatio sic se habet. *Qui humeris sese rectis, extensisque agitant, ὀρθόκροστοι, referuntur ad equos. Sed quid per galeancones Aristoteles sibi velit, diu Sueffani animus extorsit, exponens per galeancones brachio minores, & pusillos, probatque quia referuntur ad equos, qui pusilli sunt, & rectis humeris incedunt. Galenus dum Hippocratis vocabula declarat, per galeancones eos intelligit, qui minimè nutritum brachium habent, & ea quæ circa brachium sunt inflatoria, ut feles: ex Hesychij interpretatione. Cornarius*

rius verò cubiti gibbum vertit, quod minime quadrat. Plutarcus in libro de Isi, & Osiri Mercurium *γαλῆ, κωνά* esse corpore dicit. Caelius Calcagninus opusculo de rebus Aegyptiacis nescio qua ratione albicubitum exponit. Grammatici ab Etymologo galiancōna exponunt, qui iusto breviorē habent cubitum: *γολιαύχην* is dicitur etiam, qui prælongo, & gracilo collo est, & Cartini Poetæ filios Aristophanes *gylanchenas* appellavit, quod colla, & ceruices longas, & angustas haberent. Sed nos locum explebimus, emendabimusque ex Adamantio, qui ferè, ut cætera, hunc locum in suis physiognomonicis transcribit. Qui verò in humeris submouetur, rectus, & elatus ceruicis existens, *υψαχενωρ*, sibi placens, & iniuriosus est, ita enim graditur equus, & ut Aristoteles *γχιεζ, κωνες* Adamantius *υψαχενωρ* respondet. Equus gloriosus, & ambitiosus est, de eo hæc habet Aelianus. Inter cæteras animantes equus magno, elatoque est animo, enim vero magnitudine, & ceruicis eminentia, audacius exultat, gestit, & insolentia effertur. Equæ comata superbiens, ab asinis se iuri iniquissime fert, cuiusmodi effectus gnari, qui sibi mulos gigni volunt, equæ iubam sine artificio tondent, posteaque asinos admittunt, ea verò mariti ignobilitatem, cuius antea pudebat facilius patitur. Sophocles eius rei etiam videtur meminisse. Albertus. Qui humeros commouendo incedit collo superbus, & incolens iudicatur. Tiberius Caesar incedebat ceruice rigida & obstipa, adducto ferè vultu, & plerunque tacito, nullo, aut rarissimo etiam cum proximis sermone, eoque tardissimo, & non sine molli quadam digitorum gestulatione, quibus omnia ingrata & arrogantia plena animaduersis Augustus in eo, & excusans apud Senatum, & populum, professus naturæ vitia, non animi esse.

Humeri curui ad singulos passus se submouentes.

QUI humeris mouentur incuruati, animo sunt elato, & referuntur ad leones. Vbi verò leonis figuram designat, ait. Ambulans tardè, & magnificè, atque se ipsum in humeris, dum ambulat, quatiens, hoc est, (ut conijcio) humeris ad singulos passus commotis. Alibi Leonis incessum gradatim esse scribit, idque fit cum pes sinister non transit dextrū, sed subsequitur. quod incedendi genus Græci *κατὰ τὸ σκέλεος* vocant, incedit enim tardè, & passibus multò distantibus. Adamantius ab eo hæc habet. Qui humeris submouetur, abducto capite, magnanimitatem, & fortitudinem innuit, ita enim incedit Leo. Reliqua ab his iam inspicere poteris. Albertus optimam incessus rationem describens, ait. Cum pedum, & manum inotus, cum totius corporis consentit, & cum moderatè, & tranquillè inferatur cum inclinatione aliqua capitis, & ceruicis decenti, magnanimum hominem, & fortem notant, talis est leonis incessus. Sed Plinius humeris incuruos longæuos dicit.

De magnitudine, & paruitate corporum. Cap. 56.

DE XI MV S de singulis hominum partibus, nunc de toto simul corpore verba sunt facienda.

Corpore valdè parui.

VALDE parui, præcipientes sunt, Aristoteles in Physiogn. latione enim sanguinis paruum locum continente. Motiones quoque valdè velociter accedunt ad sapere; Causa est, quia in corpore paruo pauca est intercapedo à corde ad cerebrum, vnde fit spirituum ascensio, ex quibus ingenij vbertas, vnde sunt ingenio, & actionibus valdè celeres. Alexander Aphrodisæus

Aphrodiscus asserit corpore breues, plerunque esse ijs, qui longi sunt prudentiores, cum coarctata sit in toto corpore anima. Innati enim spiritus vis ipsa collectior, parua compaginis membra apertissime regit, & quod minus est, ad excogitandum validius illustrat. Preterea animalia parui corporis ingeniosa sunt, ut apes, formicæ, & araneæ. Et *Auicenna* dicit, quod natura supplet ingenio, ubi defecit corpore. *Aristoteles* ad *Alexandrum* præcipit, non debere contemnere paruum staturam in hominibus, quia plerunque hi sapientia, consilio, & optimis moribus sunt præditi. Viri fortitudine, & consilio præsignes in historijs hi leguntur. *Agessilaum* parua fuisse statura ferunt, & forma despicabili, sed animo imperiosum, & ingenio sublimem, iustitiæ obseruantem, natura, & arte his popularitate, humanitatēque coniunctis, sed hilaritas viri, & illa quocumque locum tulisset urbanitas; effecit, ut eadem ad extremam usque senectam gratia, præsignes forma, pulchritudineque viros æquaret. *Alexander Magnus* non magna fuit statura, & orientem subegit, & omnesque Reges præiuit. *Ulysses* modica fuit statura præditus, staturus, & maximus *Ajax*, ut ab *Homero* describitur *Iliados* tertio, ille inditio, & virtute præpotens, hic stolidus, & furiosus. *Homero* etiam teste *Tydeum* minorem quidem corpore, sed fortio rem animo fuisse significatur. *Antonius Caracalla* breui fuit statura, tamen dicacitatem *Alexandrinorum* ultus est ingenti cæde. *Persas* item dolo, & virtute fudit. Et si à *Mario* tironum proceritas probatur, eamque exactam esse intra senos pedes, vel certe quinos, & denas uncias inter alares equites, vel in primis legionum cohortibus, à *Vegetio* tamen infertur, ubi necessitas exegerit, non tam staturæ rationem, quam virium habere conuenit. Paulò ante nostra tempora *Nicolaus* fuit *Piccinus*, dictus à parua corporis statura, in Italia magnus fuit virtute bellica, & præclaris facinorum gestis. Erat vir ingenio apprimè fugaci, & feruido, & mirabiliter solerti ad præcauendos hostium dolos, tentandasque insidias, Et si homines ingenio, & facundia præsignes referre licet, qui modica fuerunt statura. *Cor. Licinius Calvus* brevis fuit staturæ, & exiguo corpore, quo circa à *Catullo Collopicinius* est appellatus, hic poematis scribendis perelegans habitus est, & apud veteres inter optimos poetas relatus. *Anius* statura fuit admodum breui, ut à *C. Plinio* refertur, & inter principes tragediarum scriptores relatus est à veteribus, fuit enim acri ingenio. *Horatius* item statura fuit breui, & corpore obeso, & oculis lippis. *Marsilius Ficinus* pusillo corpore fuit, ut vix semihominem Equaret, sed tantam vim inusitati spiritus, & tantas viriusque linguæ facultates habuit, ut in admirationem haberetur. *Iacobus Faber Stapulensis* statura perhumili homuncio, sed magnis ingenijs haud dubie conferendus. *Aurelius Augurellus* Poeta in pusillo corpore præclarum habuit ingenium.

Parui corpore siccis carnibus, & colore qui caliditatem innuet.

QUICUNQUE autem paruorum siccis carnibus sunt, aut coloribus, aut quæ per caliditatem corpori superfluunt, nihil proficiunt, existente enim latione in paruo corpore, & veloci propter ignem, nunquam secundum idem est sapere, sed aliud in alio, priusquam excedens perficiat. In corpore paruo aliquam adhiberi considerationem iubet *Aristoteles*: nam potest esse paruum corpus, & non ita malum, unde ex qualitate carnis, & sui coloris, potest qualitas effectus augeri, vel minui: Vnde pro siccis carnibus vtentes, intelligit, in sui corporis constitutione, quod macri sint, unde cum corpore duæ causæ coniunguntur, altera ex parte loci, videlicet cum corpore parui sint, altera ex parte complexionis, quæ sicca, & ignea est, sic ex breuitate corporis, spirituum brevis est motus, ex complexione calida celeris, sic animum reddunt mutabilem, nam spiritus prius mutantur, quam animus opinione firmetur.

Corpore parui humidis carnibus, & colore humidum innuente.

QUICUNQUE verò paruorum humidis carnibus utentes, & colore propter frigiditatem, perfecti sunt, existente enim motu in paruo, idque cum difficultate mobile, temperatur commensuratione, potest optime perficere. Aristoteles in Physiogn.

Corpore incommensurati.

INCOMMENSURATI astuti sunt, & referuntur ad passionem, & ad fœminas, relationem autem commensurationis ad corporum, bonam motionem, & bonam natiuitatem ducere oportet, sed non ad formam maris, sicut initio dictum est. Idem in Physiogn.

Valdè magni corpore.

QUI autem sunt valdè magni, tardi. Latione enim sanguinis magnum locum continentis, tardè accedunt ad sapere. Idem in Physiogn. Ait Alexander Aphrodisiensis in magnis corporibus anima extremum soluitur in spatium. Grus magna avis est, & timida, Eustathius. Homerus Aiace[m] describit, ut diximus, enormi proceritate staturorum. *πελοπόννησος ἑκχρόστ' ἀγχιον*, idest excelsus Ajax Græcorum murus, & *εὐχρονος ἀργείων κεφαλὴν*, capite supereminens grecos. Ulixes contra Eurialum ait, qui esset magnus, & insipiens, apud eundem,

„ Sic membra tibi dant grandia Parca.

„ Mentis eges.

C. Calligula statura fuit eminenti, corpore enormi, gracilitate maxima crurum, & cervicis.

Corpore magni, carne humida, & colore humidum innuente.

QUICUNQUE verò magnorum humidis carnibus utuntur, & coloribus, qui propter frigiditatem innaſcuntur, nihil perficiunt. Existente enim latione in magno loco, & humido propter frigiditatem, non permittit aliquid accedere ad sapere. Aristoteles in Physiogn. Sunt homines grandiores, timidioreſ, ut struthiocameli. Ludovicum Pannoniæ Regem, & Boemiæ ferunt cum utero matris excluderetur, informem propè, & sine certis oris lineamentis vrsini fœtus speciem prætulisse, & creuisse ad iusto maiorem hominis staturam, nec eius molis artus decemier uiuidus, & illustris spiritus regeret, ore etiam obeso, nec poterat à nutricijs ita excitari, ut literarum pariter, & armorum disciplinam exerceret corpus sine pectore, & mente sortitus est.

Corpore magni, & duris carnibus & colore calidum innuente.

QUICUNQUE autem magnorum siccis carnibus utuntur, & colore propter humiditatem, sunt perfectiui, & sensitiui: existente enim latione in loco magna, & tarda propter frigiditatem nil conducit accedens ad sapere: magnitudinis enim excessum, & carniū,

carnium, & caloris caliditas acquisiuit, ut commensurata sit ad perficiendum. Aristoteles in *Physiogn.* & in *Problematis* homines, & aues, & genus quodque animalium forte esse dixit corpore duriori. Ratio quia animositas cum calore est, metus enim refrigeratio est, quorum igitur sanguinis magis feruet, hæc & robustiora, & animosiora sunt. Sanguis autem alimento corporibus est. Multi sunt homines virilus, & ingenio præfigens, qui procera statura, sed contempta membris, & complexione fuerunt. Legitur apud Græcos Titormum bussequam corpore staturorum, & viribus præcellentem fuisse, in eum cum incidisset Milo Crotoniates, illius proceritatem, ac robur periclitari cupiens, nil magnum posse dicebat. Is permagnum arripuit lapidem, quem primò ad se protraxit, inde propulit, ter idem effecit, postea subtulit ad genua, demum humero impositum ad quinquaginta tulit vlnas, proiecitque, at lapidem vix emouebat Milo: inde porrexit in armentum, stansque maximi, & ferocissimi omnium tauri pedem corripit, furentemque, ac inde se proripere adiuuentem frustra, retinuit constantissimè. Magno corpore fuit Theseus. Cum Cimon eius sepulchrum inuenisset, forma præstanti, & digna, & maxima animi magnitudine, ut ex Plutarcho habetur. Palamedes longus, & gracilis fuit, animo sapiens magnanimus, & blandus. Antenor longus, & gracilis, & velocibus membris, sed versutus, & cautus. Agamemnon corpore magno, membrisque teretibus, fuitque prudens, & nobilis. Nestor magnus, longus, & latus consiliarius, & prudens. Neoptolemus magnus, deducto corpore, sic Castor, Pollux, & Helena. Polixena alia, animo simplici, larga, & dapsilis. Sic Priamus, & Machaor, qui fortes, prudentes, & misericordes fuere. Troilus magnus, & pulcherrimus forma, militiæ cupidus, ut ex Darce Phrygio habetur. Romulus fuit magnitudine, & formæ præstantia insignis, ut ex Plutarco habetur. Flavius Domitianus statura fuit excelsa, præterea pulcher, & decens, maximeque in iuuentute, & quidem toto corpore, maximo valuit ingenio facundia, sagittandi arte, & militia. Claudius Caesar prolixo, nec exili corpore fuit. C. Caesar excelsa statura, sed teretibus membris, ore paulo pleniore, fuit animo, ingenij magnitudine, & virtutè insigni. Tiberius Caesar corpore fuit amplo, & robusto, statura, quæ iustum excederet, latus ab humeris, & pectore, cæteris membris usque ad imos pedes æqualis, & congruens, unde fortis erat, ut ex Suetonio colligitur. Mausolus procero corpore, & prudens fuit. Georgius Scanderbechus excelsa fuit statura, toroso corpore, ut magni Herois effigiem repræsentaret, fuit admirabilis robore, ac bellica virtute præditus, ut historijs testatum est: ut supra duo milia barbarorum diuersis prælijs sua manu interfecisset, cum singulis ictibus singulos per medium scinderet. Georgius Fraiſpergius Sueuus vasto corporis pondere, sed artuum robore adeò valido, ut extento tantum medio dextræ manus digito, validissimum quemque firmo innixum vestigio facile dimoueret, prætercurrentem equum arrepto freno sisteret tormentumque murale solo innixus humero, propelleret, quo vellet. Gottifredus Buglionus, sacri belli aduersus Turchas Dux, statura fuit sublimi, & eximia corporis specie, militaris artis peritissimus, & religione insignis, sermone breui, sed sententijs admirabili. Carolus Rex Francorum statura eminenti, corpore amplo, membris congruentibus, facie pulcherrima, rerum, gestarum magnitudine cognomento, fuit magnus, vniuersa specie augusta. Otho excelsa fuit statura, & strenuus bellator. Sic magnus Sfortia, sic etiam Consalius Cordubensis, ut ex Iouio habetur. Mahometes secundus Turcharum imperator, statura fuit grandi, pectore, & lacertis magnis, fuit natura pugnax, & strenuus, & prudentia mirificus, solers machinarum bellicarum inuentor difficilimarum, & abstrusarum rerum peritus. Ioannes Assumbeius Vssumcassanus eximia corporis magni-

rudine, bellicosus, & appetens gloria. Zenyal Persa Cassani filius excelsa statura, & grandibus oculis, manu strenuus, audax in praelijs, equitando, & iaculando excellens. Tamerlanes Scytharum imperator, corpore fuit ingenti, validis nervis, adeò firmo, lacertosoque, ut Scythici ingentis arcus cordam, quod paucissimis præstare licebat, ultra aurem extenderet, cupreumque mortarium pro scopo sagittarijs in ludo propositum, emissa harundinis spiculo per foderet, maxima præditus bellica virtute extitit, & animo indomito. Non deerunt Philosophi. Zeno procera fuit statura, ut Plato in parmenide indicat, fuitque magni ingenij, dialecticæ inuentor, & in Phylosophia, et in Rep vir sanè nobilissimus, ut indicant ipsius volumina sapiëntiæ plenissima. Zeno Citicius procera statura, & gracili corpore fuit, ut ex Apollonio Tyro Diogenes refert.

Corpore mediocri carne, & colore.

EXCEDENTIA igitur corpora magnitudinibus, & paruitatibus deficientia, quomodo imperfecta sunt, quomodo perfecta dictum est, media autem horum natura ad sensus optima, & perfectissima quibuscunque supponitur inesse. Motus enim non multi existentes, facilius ad mentem accedunt, nec enim pauci existentes, supergrediuntur quare perfectissimam, & ad perficiendum quæ fuerint proposita, & ad sentiendum oportet moderatam esse magnitudinem. Mediocri statura fuit Ruellius gallus, & inscribendo felicissimus. Iusto humilior, vel quadrata statura fuit Iacobus Triulcius, sed ingenti spiritu, & vigore pleno, ita-
ducum celeberrimus.

Corpore commensurati.

SI enim incommensurati astuti sunt, commensurati utique erunt iusti, & fortes. Aristoteles in Physiogn. Sed hic usus est loco à contrario. Et ad Alexandrum scribens ait. Homo bonæ staturæ sit; nec nimis longus, nec nimis brevis. Polemon, & Adamantius in Ictæa ingeniosi tribuit ei corpus mediocris magnitudinis. Quadratum virum appellare solitus est Simonides apud Platonem, & Aristotelem, qui esset omnibus numeris absolutus, & quadratis staturæ sine manibus, & pedibus, cuiusmodi Hermes, qui τετραγωνι apud græcos fingi solebant, cum quadrans literis illustribus notis dicatas ab antiquis fuisse, non aliam ob causam, ut coniectio, quàm quod ea forma, quæ solà perfecta esset, absoluta sit, illorum virtutem, & sapientiam minime fluxam, & mutabilem indicare vellent. Celsus medicinae secundo, corpus staturæ mediæ quadratum vocat, atque habilissimum esse inquit præcipue si neque gracile, neque obesum, nam gracile corpus infirmum, obesum hebes est. Columella de canibus loquens, quadratum probat potius, quàm longum, aut breuem, sic & gallinas quadratas. Homerus Vlisssem mediocris staturæ dicit, ingeniosissimum, & fortem, sic etiam Dares Phrygius cum fuisse scribit, corpore medio, & firmo, sic eloquens sapiens, & fortis. Ajax Oileus corpore quadrato valentibus membris, aquilino corpore, & fuit iucundus fortis, & sagax. Sic Diomedes corpore quadrato forti, & in bello acerrimus, crebro calidus, impatiens, & audax. Menelaus mediocri corpore, & statura fuit, & formosus, valens ingenio, & viribus. Briseis non alta statura corpore equali fuit, blanda, verecunda, simplex, & pia. Aeneas quadratus, fortis, pius, & prudēs, ut ex Darce Phrygio habetur. Iustinus narrat Ninum Semiramidis filium fuisse statura mediocri. Augustus statura fuit breui, quinum pedum, & dodrante, quæ compositione, & æquitate membrorum oculeretur, & non nisi ex comparatione alicuius procerioris intelligi posset. Galba etiā statura fuit iusta,
unde

unde maxima eius liberalitas, & iustitia. Sic Vespasianus quadrata statura, compactis, firmisque membris, fuit liberalis, magnificus, & validus, ut in Suetonio legitur. Plautus in Asinaria suum Leonida commoda statura, & intelligentem fuisse scribit.

Pilosi corpore.

IN quibus totum corpus asperis, densisque pilis obsitum inspexeris, illud tarditati, inertieque ascribendum putabis. Polemon, sed Adamantius bouinum esse dicit. Aristoteles problematum libro querit cur aues, & pilosi homines libidine vehementer angantur, & rationem affert, quod multum humoris contineant, & genus illud virunque naturæ multi humoris concoquens propter caloris copiam est, inditio pilus, ac penna, vel quod, & multum inest humoris, neque si non à calore vinceretur, pennæ auibus, pili hominibus possint unquam oriri, semen autem vel loci, vel temporis portione, vel ratione creari plurimum potest, ut in aere, ut in vere, nam eius natura calida, & humida est. Et in natura luxuriosi facit cum pilosum. Lepori uni pili in buca intus sunt, & sub pedibus, ut Aristoteles ait, & Plinius villosissimus animalium lepus. Quæ Trogus considerans in lepore hoc exemplo libidinosiores hominū quoque hirtos esse dixit. Scotus ait. Cum videbitis hominem pilosum in carne, & cruribus, & in ventre, & non luxuriosum, redde gratias Deo. Caligula fuit capillo raro, & circa verticem nullo, hirsutus cætera, luxuriosus maximè fuit, multosque dilexit commertio mutui stupri, insuper sororum incestu, nullaque illustri fœmina abstinuit, ut à Suetonio habetur. Marsias vultu ferino, trux, hispidus, multibarbus spinis, & pilis obsitus, veluti belua, stultitiæ maximum specimen, in Apollinem delirans, laudans sese, quod erat, & coma relacinus, & barba squallidus, & pectore hirsutus, contra Apollinem aduersis virtutibus culpabat, quod esset coma inconfusus, corpore glabellus tandem cum eo certans suæ temeritatis belluinæ pœnas dedit.

Glabri corpore.

QVERIT Aphrodiseus in suis problematis, cur mulieres, & spadones pilis careant, mulieres quidem, quia frigide sunt, foramina sui corporis spissiora habent, atque coarctatiora, vis enim frigoris coarctare, constipareque aptissima est, itaque exitus pilis denegatur, spadones verò, quia iusto humidiores sunt, excrementisque admodum redundant. Hæc enim ratio est, cur loca neque præhumida, neque præsicca, saxosaque edere valeant. Plinius. Pubescit homo solus, quod nisi contingat, sterilis in gignendo est, unde glabri ad fœmineos mores accedere iudicantur.

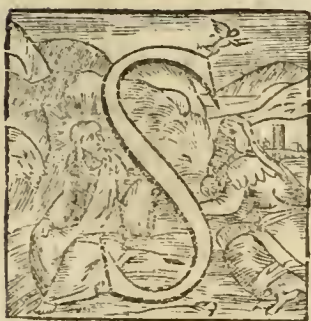
Secundi libri finis.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI DE HUMANA PHYSIOGNOMONIA LIBER TERTIVS.

PROOEMIUM

UPERIVS post superciliorum tractationē, constitutus erat oculis sermo, sed quia ipsi nobilissima sunt corporis partes, & in eis precipua Physiognomonia vis consistit, in presentem librum delegimus. A prudentissimis quibus ne dictum est, ut vultus animi imago, sic oculi vultus indices sunt. Alij oculos animi fores vocarunt, quia ex eis foras emicat. Ait Polemon. Oculi arcana cordis manifesta reddunt, quoniam signa, quae in oculis cernuntur, idola sunt affectionum cordis. Loxus, referente Alberto, scribit, omnis physiognomonia perfectio in oculis consistit, & oculorum signa potentiora esse ceteris, quae in vultu conspiciantur, & si oculorum inditia confirmant illa, ceterorum membrorum tunc firma, rataque esse dixit, si contraria fuerint, praevalent signa oculorum, cetera verò infirmantur. Plinius inquit. Nulla ex parte maiora animi indicia cunctis animalibus, vel homini maxime, idest moderationis, clementiae, misericordiae, odij, amoris, tristitiae, & letitiae. Profecto in oculis animus inhabitat, hinc illae misericordiae lachrymae, hos cum osculamur, animum ipsum videmus attingere, a vultu videmus, animo cernimus, oculi, ceu vasa quaedam visibilem eius partem accipiunt, atque transmittunt, sic magna cogitatio obcecat, abducto intus visu, sic in morbo comitiali aperti nihil cernunt, animo caligante. Aphrodisaeus in suis Problematis ait, Ob id nos, cum puduit, oculos deorsum vertimus, quia Natura oculos animi speculum construxit, quippe cum ceteras quoque affectiones animi per oculos intelligimus, videlicet cum angimur, cum irascimur, & cum verecundamur, quod cum animus personam quampiam reuerendam aspicere, lilerè, atque alloqui audentius temperet, palpebras trahi deorsum à musculis

sculis cogit, quasi occulens partem, quæ facultas conspiciendi administrari solita est. Galenus diuinum membrum vocat, & caput à natura propter oculos formatum putat, cum illis totus conspiciatur animus, & cerebro, in quo est præcipua animi facultas coniunxit, in sinuosa recondit valle, prominentibus supercilijs, ut fierent, quasi vallo obsepiente ad propugnacula partium toto corpore preciosissimarum. Hi lucis usu vitam à tenebris, & morte discernunt.

De oculorum quantitate. Cap. I.

QUIA multifaria est oculorum consideratio, quippe de quantitate, situ, colore, motu, forma, & contuitu quoque multiformes, truces torui, flagrantés, graues transversi, limi, submissi, blandi, & similes. A quantitate incipiemus. Oculi, ut Aristoteles animalium libro ait, subiacent supercilijs, quorum partes inferius, & superius tegentes palpebræ appellantur. Pilos, qui in extremo palpebrarum ambitui adherent, cilium nominamus. Dicuntur oculi, quasi capite occulti, vel quia animæ occulta reuelant.

Tabulam bouinos oculos afferentem adducimus, ut horum exemplo humani opportunius coniecerentur.

Valdè magni oculi.

GRANDIORES oculos imbrobat Aristoteles animalium libro, similiter ab eo Galenus libro eo, quod animi mores corporis temperaturam sequantur. In suis verò Physiognomonicis oculos magnos habentes pigros dicit, & ad boues refert. Galenus ad id refert. Si magnitudini oculorum concinnitas desit, & operationum virtus, multam quidem substantiam, non tamen benè temperatam ostendit. Eadem Rasés, & Conciliator ab Aristotele. Piscis Melanurus, oculata vulgò dictus, oculos habet, secundum suæ magnitudinis proportionem maximos.

maximos. Oppianus cum imbecillem, & timidum dicit, immo piscium omnium timidissimum. Hepetus segnis est, nec à suis speciebus oberrat ob timorem, oculis est maioribus, quàm corporis proportio requirat. Sed videamus ecquid Philologi doctissimi de magnitudinis oculorum causa dixerint. Democritus Abderita propter superfluam humiditatem magnos oculos oriri ait eiusque amplificationis causam humidum esse, atque eiusmodi magnitudine præditos talem sortiri naturam. Herophilus autem de calido oriri asserit, nam sic humidi, quàm calidi est amplificare, & caloris vehementia, qui in prima formatione sursum confertim magis, copiosusque efferebatur, non oculos modo, sed os ipsum, reliquosque meatus ampliores factos ait. Galenus autem in libro de temperamentis ambos à veritate aberrare dixit, vno, quod vnius particula occasione de toto corpore pronuntiare sint ausi, altero, quod formatricis in natura virtutis, quæ artifex facultas est, & particulas secundum animi mores effingit. parum meminerunt. De hac Aristoteles dubitavit, nunquid diuiniore originis sit. Domicianus, ut Suetonius refert, prægrandibus oculis fuit, verum acie hebetiore, ob id minor ingenij vis, & disciplina.

Oculi magni, & liuidi.

AD Alexandrum scribens Aristoteles ait, qui oculos magnos habet inuidus, inuerecundus, piger, & inobediens est, & præcipue si sint liuidi.

Oculi magni, & concinni.

IDEM ad eundem scribens optimos oculos, & laudabilis naturæ magnos dicit, ad rotunditatem declinantes. Galenus in libro de arte medicinali oculorum magnitudinem, sicut de capite dixit, aliquid boni, aliquid mali indicare, nam si magnitudini concinnitas oculorum adsit, & operationum virtus, multitudinem benè temperatæ substantiæ ostendit, ex qua sunt conformati. Homero εὐπρεπὲς dicitur, quod oculos magnos, non bouinos, & ob id decoros, frequens quæ ei est Dearum epitheton. Ceruus oculos magnos habet, & concinnos, & ingeniosus inter animalia. Grandibus oculis, & sublimibus, fulgentibus Socratem fuisse narrat Polemon. Sed Plato in Thæteteto prominentibus dicit, ob id iustum, prudentem, studiosum, & amoris plenum, quem Apollo omnium sapientissimum appellauit. Neoptolemus oculis fuit rotundis, & maximus bellator, ut ex Darete Phrygio. Tiberius Cæsar prægrandibus oculis fuit, & qui, quod mirum esset, nec alij genitorum mortalium fuisse naturam, ut expergefactus noctu paulisper, haud alio modo, quàm luce clara contueretur omnia, paulatim tenebris se se obducentibus, erat enim corpore amplo, & robusto, fuit & in eo vis acerrima ingenij in disciplinis, & militia. Huiusmodi ipse etiam oculos à natura sortitus sum, & quod Plinius nulli genitorum mortalium, nisi Tiberio dixit, nam expergefactus in tenebris clarè omnia contueor aliquantisper, paulatim inde lumine euanescente. Tales sunt oculi tui, Princeps dignissime, magni, fulgentes, & concinni, & cum maxima operationum virtute, ut longinqua, omnia contuearis, & propinqua. Vnde misericordia, iustitia, prudentia iudicium, præstantissimi que tui mores præfulgent.

Veritus ne eiusdem tribulæ copia, neuiquam ludo mulierum, aut puerorum iuco parata, vel librum oneraret, vel istoris animo fastidium ingereret, hanc, ut repetitam, obiteratam reiecissem, ni præsentis exemplo necessariam cognouissem.

Valdè parui oculi.

OCVLOS valdè paruos, *Aristoteles animalium libro improbat, ut extremos, & similiter à Galeno eodem loco testatum. Sed in Physiognomonicis ait. Quibus parui oculi, ut simijs, pusillanimi sunt, & referuntur etiam ad apparentiam. Sed Galenus. Si oculi cum paruitate sociam habuerint inconcinnitatem quandam, ac operationum vitium, tunc paucam simul, & vitiosam materiam ostendunt. Polemon, & Adamantius in figura auari, ascribunt ei modicos oculos. Torpedo oculos paruos habet, & vafra est.*

Parui, & concinni oculi.

VT nec magnos oculos *Galenus improbat, ita nec paruos, quibus concinnitas, & operationum virius adsit, nam paucam quidem, sed benè temperatam substantiam ostendunt, ex quo sunt conformati. Aristoteles ipse, ut Diogenes testatur, paruis fuit oculis, auctoritate Timothei Atheniensis in libro de vitijs.*

Oculi mediocres.

ANIMALIVM libro *Aristoteles nec magnos, nec paruos ait esse oportere oculos, qui probentur, & similiter ab eo Galenus, & vi securiores recipiendum, censet. In Physiognomonicis verò. Medius est igitur oculorum status, qui probetur, qui mediocritatem quandam magnitudinis habeant castigatam. Ad Alexandrum item scribens. Cuius oculi sunt mediocres, declinantes ad cælestem colorem, vel nigredinem talis est penetrabilis intellectus, curialis, & fidelis. Et Polemon in figura virilis, tribuit ei aciem humidam, oculos neque magnos, neque paruos.*

De angulis oculorum. Cap. 2.

NUNC ad oculorum partes deueniendum, & primo de angulis. Sunt enim anguli, ut Aristoteles animalium libro ait, pars inferioris, superiorisque palpebræ, horum duplicem vterque oculos habet, alterum iuxta nasum, alterum iuxta tempora.

Oculorum anguli longi.

SI oculorum anguli iusto sint longiores, maleficorum morum notam præbent, Aristoteles animalium libro, quod à Galeno recitatur, & Plinius ex Trogo refert idem. Quibuscunque oculi sunt longi, maleficos esse iudicant. Sed quæ de angulis oculorum Aristoteles, Plinius cum irridens, satis ipse irridendus, perperam de oculis protulit.

Oculorum breues anguli.

GALENVS ex his infert, breues angulos, velut inter hos medios laudabilis esse naturæ. Sed Albertus perperam malitiam dispositricis naturæ innuere dicit.

Carnosi angulorum anguli.

OCVLARES anguli, qui iuxta nasum coniunguntur carnosi, more pettunculorum, malitiam præferunt, Aristoteles etiam notato loco subdit, Quod à Galeno, & Plinio transcriptum. Claudio Cæsari oculos fuere, in quorum anguli candore carnosio, & sanguineis venis subinde suffusos. A Suetonio cibus, luxuriæ, & ludis deditus, scæuus, & timidus describitur. Albertus non more pettunculorum, sed ut videtur in oculis milui dicit, & astutiam, & calliditatem innuere.

Degenis oculorum. Cap. 3.

GENAS dicimus palpebras superius, & inferius tegentes, quasi à genis contineantur. Hæ nanque vesicularum instar tumentes, somnolentiæ, & vinositatis testes sunt. Albertus barbarè cilia vocat.

Dextris figuram inspicies, quæ supra & infra oculos vesiculas tumidas habet.

Vesiculæ oculorum infra.

QVIBVS autem, quod ab oculis, veluti Vesiculæ dependent, ebrioli sunt, & referuntur ad passionem, Aristoteles in Physiognomonicis: idest inferior gena facile Vesficarum instar intumescit. Vinum enim, ut Medici dicunt, cerebrum debilitat, unde ijs, qui largius merũ ingurgitant, ex cerebri debilitate inferiores palpebræ prægnantes visuntur. Suesanus malè putat Aristotelem de lippitudinibus, & superfluitatibus, veluti Vesficulis ex oculis exeuntibus locutum fuisse. Polemon, & Adamantius. Sub oculis Vesficulæ vinolentiæ nota. Albertus inferius cilium grossum, vinolentiam significare dixit.

Vesiculæ oculorum supra.

ADHVC eodem loco Aristoteles. Et vehementer cadentibus, quæ supra oculos, veluti Vesficulæ, somnulosos arguit, & referuntur ad passionem: nam somno surgentibus dependent, quæ sunt in oculis. Et si ex Polemonis textu pauca ad rem accommodata leges, ex Adamantio tamen restituta. Supernè Vesficulæ tumentes somnolentos indicant. Albertus superius supercilium quasi inflatum aliquantulum cadens super oculum somnolentos significare. Medici ex humoris superfluitate id cuenire autumant, vel per se, vel è somno surgentibus, utroque argumento nobis insinuanti somni esse amatores, quod Galenus in arte medicinali non tacuit. frigida enim, & humida cerebri temperies somnolentos, & capitis destillationibus obnoxios reddit. Ouidius somnum describens.

„ tardaꝫ Deus grauitate iacentes.

„ Vix oculos tollens, iterumꝫ, iterumꝫ relabens,

„ Summaꝫ percutiens nutanti pectora nento.

Vesiculę oculorum infra, & supra.

EX supradictis Adamantius infert, utraque oculorum vesicula superior, inferiorque tumens, utrumque significat. Polemonis textus vix sententię vestigia seruat.

Sanguineę genę, & crassę.

IN figura inuerecundi Aristoteles ascribit ei palpebras crassas, & sanguineas, Polemon, & Adamantius apertas, & crassas, Rhases. Cuius palpebre grossę inuerecundi. Sanguinolentię palpebrarũ provenire dicit ex sanguine indigesto grosso, ut in senibus, & ganeonibus.

Inferior gena brevis.

INFERIOR gena, inquit Albertus, retracta, quę oculum non cooperiat, significat interiturum ex nimia siccitate, & si est ex infirmitate, imminere mortem.

De pupillis oculorum. Cap. 4.

SVNT etiam & pupilla oculorum partes Aristoteles animalium libro ait. Oculorum humor, quo videmus, pupilla est, circulus qui circumdat, orbis est, albugo verò orbem circumdat. Plinius inquit, mediam oculorum pupillam fenestruit pupilla, esseque, ait, gentes in Tribalibus, & Illirijs ex Isigoni sententia, qui pupillas binas singulis in oculis habeant, qui visa effascinent, interimantq; quos diutius intueatur, iratis præcipue oculis, & eorum malum facilius sentire puberes. Dicitur pupilla, Isidoro teste, quia ibi parvę imagines à nobis videntur, & parvuli, pupilli dicuntur, vel quia pura, & impolluta est ut puella.

Onis figuram adducimus in qua latas pupillas contemplari licebat.

QVI latas oculorum pupillas habent, eos paruis moribus obnoxios dixeris. Sed Adamantius laxitas foraminum pupillarum stultos, & rectius notare dixit, nam oues, & boues, & quaecunque animalia stulta sunt, eandem aspectus aciem latam habent. Idque mihi frequenti experientia compertum est.

Ecce ichneumonem ad vinum effigiat a Iducimus, qui adhuc sedula cura diligentissimi nostri Ferdinandi Imperatoris vinctus adseruatur, in quo parua pupilla deiegitur.

Pupille oculorum parue.

AT qui paruas pupillas habuerit, cum & huiusmodi serpentes ichneumones, simia, vulpes, ceteraq; quæ angustis sunt pupillis, & improbe astuta sunt, tales ad eorum similitudinem malignè machinantes iudicare queas, Polemon; eadem confirmat Adamantius. Albertus quidem serpentes, hyenæ, simia, vulpes, & uniones, siuè testudines, quæ margaritas ferunt pupillas habent paruas, & qualis beluarum harum animus, talis erit hominis, qui eas habebit. Sed pro ichneumone satis imperite uniones habet, & rudior expositio, idest testudinis. Sed occurrit turpi Veneri obnoxios me obseruasse paruas pupillas habere, argumento fori asse Ichneumonum, hyenarum, perdicum, coturnicum, gallorumque; hæc nanque animalia malefica, insidiosa; masculaque vtuntur Venere ex Aristotele, & estens. Ichneumoni, inquit Aelianus, viriusque sexus participi, à natura tributum est, vt & suo semine graviditatem, & parum alijs afferat, & ipse quoque nomen ferat, quod de hycna idem scripserunt, qui in pugna, quam inter se pugnant, victi fuerint, ea bellicæ offensionis nota inuruntur, vt & in viliores sexum censantur, & muliebria patiantur, contra ij, qui superiores in bello euaserunt, victos subigunt, & simul suo semine implent, at victi ex ea male à se pugnata pugna, hoc premio afficiuntur, vt ex patribus, qui iam ante fuissent, matres reddantur. Libido perdicum maxima, dum incubat femina, celibes mares pugnam inter se conferunt, victus in pugna victoris venere patiuntur, ex Aristotele, Achenæo & Trogus de gallis prodidit, qui omnes angustas pupillas habent.

Mediocrates oculorum pupillæ.

OPTIMAM describens pupillarum qualitatem Adamantius, Qui benè, ait, sunt animis affecti, secundum oculorum rationem, decentes pupillas habent, Albertus, si cui moderati sunt pupillæ orbes, fortes sunt.

Pupillarum orbes inæquales.

QUI impares habent pupillarum orbes, stolidos dixeris, Polemon, Adamantius verò nefarios dicit, & rectius, Albertus iniquos.

Æquales pupillarum orbes.

OPTIME Adamantius addit, quæ Polemon omiserat. Qui verò æquales habuerint pupillarum rotationes, amici erunt iustitiæ.

Circumuoluentes se pupillarum orbes.

ADAMANTIVS habet, quæ Polemoni excedit, vel studio omisit. Qui pupillarum orbes circumuoluentes, tanquam insequentes habuerint, nefarij.

Inæquales pupillarum orbes, & nubs cærulea, viridis, discolor, tenebricola eorum fronti super supercilia infideat.

SI præter id signum (idest inæquales pupillarum rotationes) nubs cærulea, viridis, vel discolor eorum fronti insiderit, scito eos à demone omni generis nocumentis ladi. Polemon. Sed Adamantius. Si hoc signum eorum fronti insederit, tanquam nubs cærulea, viridis, discolor, vel tenebricola super supercilia apparens, hos demon in domestica irruens bona, varijs ærumnis vexat.

Inæquales pupillarum orbes, & circumcurrentes.

SI autem nubs ipsa supercilijs insederit, & orbes pupillam eodem modo comitentur, iniusti sunt, & iniusta opera patrabunt, utpote cognatorum cædes, aut coitus, aut nefarios cibos; vel qui idolis offeruntur, qualia Micenis Pelopem, & Oedipum Lai filium Thebis fecisse à Tragico memorantur, & præsertim si ipsi oculorum orbes semper eodem modo vagi circumcurrant. Polemon. Sed Adamantius ferè aliter. Si supercilijs nubs non infideat, sed circum pupillas orbes circumcurrant, oportet considerare, an eodem modo semper currant, quod est indicium eos nefaria opera moliri, aut cognatorum cædes, aut coitus, vel nefarios cibos, & veneficos.

Orbes pupillarum conuersi, coniunctim se mouentes.

QUI conuersos orbes circa pupillam habuerint, coniunctim se mouentes, iniusta moliuntur, eaque mala consilia perficiunt, ad quæ animi furor concitat, quasi à peruerso quodam demone exagitati, omnibus odio habentur, ac propterea alia, atque alia cogi-

rantes nihil perficiunt, sed cuncta peruertunt, horum oculi arcana manifesta reddunt, quoniam signa, quæ in oculis cernuntur, idola sunt cordis affectionum. Polemon. Sic habet Adamantius. Si in motu circuli conuertuntur, & interim statum aliquem, vel motum accipiant, ab his certe nil agitur, sed tamen illi sunt iucunda opera nefaria, & modo facere cupiunt, modo metu, & pigritia prohibentur.

Prominens pupilla.

QVI pupillam foris prominentem habent, cum totius substantiæ latitudine, demens est. Rhases.

De oculorum situ. Cap. 15.

NUNC de oculorum positione, scilicet prominentia, & cavitatē, nam nonnulles ex ipsis natura ad interiora impegit, quidam quasi à sua sede prominuli visuntur, hæc malitiam, vel bonitatem reliquarum qualitarum oculi augent, vel minuunt.

Asininos oculos extra prominentes quare fol. 86.

Oculi multum prominentes.

OCULOS, qui se se extra mittant, Aristoteles animalium libro improbat, & similiter ab eo Galenus. In Physiognomonicis autem, ubi ex aliqua hominis, & eius partium similitudine ad asinum de ingenio pronunciat, ait fatuitatem innuere, & ad asinos refert, quorum oculi plurimum foras eminent, Refert etiam ad apparentiam. Ad Alexandrum scribens ait. Qui habet oculos similes asinis, insipiens est, & duræ cervicis. Polemon, & Adamantius non omnes turgidulis oculis præditos laude dignos censet. Rhases inuerecundos, loquaces, & stolidos, facit. Plinius hos hebetiores putat, ratio, quod quanto oculos eminentior, eo plus distat à cerebro, scilicet ab eius principio, & ob id ab eius decenti dispositione. Oculorum prominentiam ex anteriorum ventriculorum cerebri humiditate provenire autumant Medici, vel debilitate, ob id fatuitatem innuere.

Prominentes oculi, tumidi, foueati que.

PROMINENTES oculi, quibus in circuli speciem tumor circumducitur, aut contra veluti castrorum fossa circumdederint, dolosi hominis signa interpretantur Polemon, & Adamantius.

Prominentes sursum oculi.

OMNES erecti oculi leonis ferociam, Vanitatem, & insaniam denotant, Polemon, Adamantius verò ingluuicm arguere dicit. Conciliator insaniam.

Deorsum prominentes oculi.

VERSI tamen deorsum, tanquam concidentes, immites, & implacabiles denunci-
antur.

Sanguinei oculi, prominentes.

PETVLCOS, & sanguinolentos oculos, ebriosos, gulonesque indicare dicunt. Concilia-
tor timidos, & instabiles satis inceptè transfert ex Polemone, & Adamantio. Cocles hanc
descriptionem cum superiori confundit.

Oculi prominentes cæsi.

PROMINENTES cæsos oculos in quouis prospexeris, iniquos, & incomposita men-
tis viros censeas. Polem. Adam.

Prominentes oculi cum grauosis supercilijs.

IN prosilientibus oculis, si supercilia grauarint, certior erit dementia. Pol. Adam.

Prominentes sicci oculi.

SI tumentes oculi ad aridiorem naturam vergant, patricidas, homicidas, puericidas, & ve-
nenorum propinatores existimabis. Polemon, turgidulos, & paruos Adamantius dicit.
Ego cum Polemone assentirer, quum inferius de prominentibus paruis scribai, & quotque
huiusmodi facinorosos homines videre contingit, omnes prominentibus, siccis oculis præduos inspe-
xi. Oritur huiusmodi oculorum siccitas ex cerebri siccitate, & ex melancholia adusta, quæ ho-
rum causa est facinorum. Conciliator Aristoteles animalium libro optimè cernere censet in gene-
re brutorum animalium, qui in cauitatis recessu oculos habent. Aquile oculos valde profun-
dos habent, & acutissime vident. Quod acutissimi omnium inuendo sint, ratio est; quia visi-
biles spiritus in profundo magis aggregantur, & hinc virtus visiva foruior, & lux à maiori quan-
titate recipitur. Suetonius concavis oculis Caligulam fuisse scribit, inde maleficum ac peruersum
admodum mentis extitisse meminit.

Concaui, & parui oculi.

CONCAVI oculi, & exigui dolosos hominum mores testantur, Polemon, & Ada-
mantius, hominibus insidiosos, inuidia, & emulatione tabescentes. Rhases idem con-
firmat. Oculorum profunditas ex caliditate, & siccitate prouenit, quæ humores desic-
cant musculorum, ita etiam ex adusta melancholia, unde homines calidi, sicci que sunt melan-
cholici, ratione humorum, & spirituum, sunt proditores, quia ex caliditate, & siccitate, & cho-
lerica adustione procedit, ex melancholia verò timiditas, & stultiia. Inrorsus recedentes ocu-
los, & atroci, uipereoque obtutu scintillantes, & ingenos habebat Cæsar Borgius Dux Valen-
tinus, quos nec amici quidem contuendo ferre possent, quanquam festiuus, & iocabundus, fra-
trem ingulauit, & in Tyberim proiecit, metuebatque pater Pontifex vim sibi afferri ab efferato
filio, multos dolo & veneno substulit, ut sui seculi pestis haberetur. Erat Tamerlancs ore, re-
cedentibus

cedentibus oculis, semper minaci, qui propter inauditam animi feritatem, atque seuitiam, portentosasque vires, orbis terror, & orientis clades appellabatur.

Concaui, parui, & sicci oculi.

SICCIOR.ES oculi propter supradicta mala, infidelitatem, & sacrilegium notant, Polemon, Adamantius verò non sacrilegium, sed perfidiam notare. Polemonis interpres hæc omisit. Iidemque in figura stulti fatui pessimas omnes oculorum notas colligerunt, tribueruntque ei cauos oculos, exiguos, siuos, caliginosos, & intentos.

Magni, & concaui oculi.

OCVLOS utique, qui concaui sunt, ut à turpitudine absint, magnos esse oportere dixerunt Polemon, & Adamantius. Uetus Aristotelis interpres ita transfert. Quibus verò plus concaui oculi, mansueti, referuntur ad boues, quod sibi aperte contradiceret Aristoteles, nam dixit alibi, Quibus valde concaui malignos esse, ut simiæ, qui parum concaui, magnamini ad leones, sed oportere esse oculos neque concauos, neque eminentes, oculi ergo plus concaui, quomodo erunt? Gesnerus de literis græcis benè meritus, interpretatur. Quibus admodum caui, mites, ad boues relatos, etiam malè. Præterea si bouis oculos inspiciemus, hæc non quadrabunt. Textus græcus οὐτ' δ' ἐπιπλεῖον πρὸς ἀναφερετέ εἰσι βῆσ', sed illud ἐπιπλεῖον, non plus, sed pleniores significare; ut si diceret, oculi caui, qui maiores sunt, mites esse, ut si quis bouum oculos inspiciat, id videat.

Concaui, & ut aqua in vase sese mouentes oculi.

QVOS autem concauos, ut aqua in uase sese mouentes inspexeris, si magni sint, haud prauæ naturæ virum, nisi alia intercesserint signa iudicato. Polemon, & Adam.

Concaui, intenti oculi.

OCVLI defixi obtutu in uno hærentes, probos mores indicabunt, Polemon, in Adamantio nusquam ad sunt.

Concaui intenti, & fluidi oculi.

PRÆDICTI oculi si subterfluentes, dolosiores ostendunt, Polemon, Adamantius.

Concaui, intenti, & fluidi cum mollitie oculi.

SI prædicti oculi cum mollitie quadam fluidi fuerint, dementem iudicabunt. Polemon: cum humiditate fluidos dicit Adamantius.

Neque prominentes, neque caui oculi.

QUIBVSQVŒ oculi parum concaui sunt, ij magnanimi sunt, & ad leones referuntur. Aristoteles in Physiognom. Nos per parum concauos, medios inter prominentes, & concauos iudicamus. Alibi enim. Quoniam neque eminentiam oculorum, neque concauitatem laudamus, medius utique habitus præstabit. Hos etiam animalium historia laudat, & notam optimorum morum præbere, ut medius status inter tumentes, & concauos. Meletius Philosophus. Oculi verò qui ad ventrum horum declinant, sed medium quodam inter extrema tenent, optimi vsquequaque putantur, talesque eorum, quibus visuntur, præclaros mores notant.

In longitudine vultus oculi positi.

QUI habet oculos extensos, cum extensione vultus, est malitiosus, & nequam. Aristoteles ad Alexandrum, ex quo Rhases. Quando oculi in corporis longitudine positi fuerint, callidum, & deceptorem denotant. Ratio est, quia naturaliter in humana specie oculi secundum corporis latitudinem situati sunt, & si in longum acciderit, monstrum præferunt, & monstrum in corpore, monstrum in anima. Sunt qui dicant ex nimia cerebri caliditate provenire.

De coloribus oculorum. Cap. 7.

DE oculorum coloribus loquemur. Sed ut intelligatur de qua colorata oculorum parte loquatur, repetendum ex Aristotele primo de historia animalium, quod tres sunt oculi partes, pupilla, quam Græci κόρυς dicunt, orbita illa nigra, qua videmus, quam nigrum etiam vocamus. Album, siue albugo in duabus oculi extremitatibus, & tertia orbiculus in horum medio locatus. Pupilla in omnibus animalibus nigra est, vel ad nigritiem tendit, quod in omnibus simile, nisi quod aliquibus purior, vel impurior videtur. Sed orbiculus ille in omnibus animalibus, homine, & equo exceptis in sua cuiusque specie unicolor est: Nam boues hunc nigrum habent, capre medium, oues aquilum, vel aquilinum, at in hominibus, & equis magna est varietas. Sunt enim albi, nigri, caprini, cærulei, fului, & subfulvi, immò omnium animalium solus homo omnes colores in oculis habet. Nec solum in omnibus hominibus variat color, sed etiam diuersis ætatibus: nam libro generationis ait Aristoteles. Puerorum oculi omnes sunt cæsi, at deinde in eum colorem mutantur, in quibus futurus est, quod in reliquis animantibus non videtur, solus equus homini in hoc similis, ut demonstrat problematum libro. Cuius ratio est, quia in utroque maior morum variatio, quàm in cæteris. Sed cum hominis cerebri complexio ab equina differat, oculi etiam inter eos differunt. Nos de colorum multiplicitate tabellam more nostro proponemus, quo sermo noster dilucidior fiat. Oculorum colores sunt vel simplices, vel mixti, de mixtis loquemur, ubi de simplicibus loquuti fuerimus. Simples vel splendentes, vel clari, vel obscuri, nunc de simplicibus. Aristoteles in Problematis tres esse colorum varietates dixit. nigrum, cæsum, & caprinum. In historijs autem quatuor, nigrum, cæsum, charopum & caprinum; sed quia græca oculorum colorum nomina non paruum difficultatem peperere, de singulis clarè, & particulariter scribemus.

Cæsi oculi albicantes.

NOS reiecta illa Galeni glauci coloris diuisione, ut pote à nostro proposito aliena, glaucum colorem in tres particimur: Primus multum luminosus est, ob id inter splendentes colores à gellio numeratur: Latini cæsum dicunt à claritate cæli, vel aeris cum splendet, non à ceruleo colore; ut aliqui putant: Itali bianchiccio vocant, quasi albicans, is color in oculis infantium, quum nascuntur visitur, ut diximus ex Aristotele: Altera species glauci est, quæ quasi ad crocum colorem declinatis potissimum in nocturnarum oculis cernitur, quas Græci γαυ-
 xας dicunt, & ab huius animalis nomine sibi nomen comparauit: Virgilius glaucæ salicæ dixit. Tertius magis ad viriditatem herbarum accedit. Sed si nos recte animi prognostica noscere velimus, oportet, ut causas, unde oriantur, cognoscere. Empedocles horum colorum causas ad elementa referebat, & glaucum colorem ex multo calore nasci, nigrum ex intemperata humiditate, quæ dominatur, dixit, ob id cæsi noctu vident ex ignis multitudine oculos clarificante, nigri oculi ex ignis priuatione, & aquæ multitudine interdum vident, noctu visu priuantur, medius color ex orum medijs. Huic Aristoteles astipulare videtur in libro problematum, quem dicit, quod qui versus meridiem habitant, nigris oculis sunt, & qui versus Aquilonem cæsijs. Cæsius enim color ex calore proficiscitur, inquit, interius abundante, nam ijs, qui Arcton colunt, calor interius ab exteriori frigore coercetur, qui verò meridiem, propter aeris circumfusi teporem obuium, calorem continere nequeunt, sic qui relinquitur humor nigrescit. Inquit: Preterea oculorum colorem corporis colorem sequi, nam qui Aquilonem, habitant, cum colore sint albi, oculos quoque cæsius habent, qui vero ad Meridiem vergunt, cum & ipsi nigri sint, etiam oculos nigros sortiuntur. A Galeno in arte medicinali quatuor enumerantur huiusmodi colorum causæ. Magnitudo cristallini, eiusdem splendor, & claritas, tertia situs, idest maior, vel minor prominentia, quarta tenuitas, vel paucitas humoris aquei, qui in pupilla consistit. Quod hec opinio paucis arrideat discutiemus. In oculi dissectione videtur cristallinus humor purus, & magnus, non tamen oculus glaucus perspicitur, sed niger, idque facile experiri poterit. Preterea magnitudo, & splendor Aristoteli unica causa est, nam cristallinus nulla, ut opinor, ratione claritatem, et colorem glaucum generat, nisi quia modice splendet, & multum illuminat, vitanda est ergo multiplicitas. Aristoteles Empedocli obijcit, quod visorium ex aqua sit, & quia rationi consentaneum est, ut ex eo humore sint oculi, ex quo proficiscuntur, ergo colorum causa erit ex aqueis humoribus, ex quibus constat. Vnde quinto animalium glauci coloris has, docet causas: nam humoris paucitas glaucum colorem causat copia nigrum. Cōducit præterea pellicula corneæ leuitas, & splendor, quæ si plus iusto excefferint, ad glaucedinem commutat, sed præcipua causa humoris copia, vel paucitas est, sed quis humor sit ille, ab eo non explicatur, putamus autem humorem intra vitream cōtentum, qui aqueus est, idque etiam à Galeno assumitur, à cuius paucitate, & arefactione proficiscitur effectus ille, glaucedo dictus, confirmatur id, quod glaucos oculos habentes de die minus vident, cum lumen interdum multum sit, & oculi cæsijs motum illum à multo lumine factum non sustinent, contra qui oculos nigros habent, interdum magis, cum humorem multum habeant, multo indigent lumine, ut clarescant, mare etiam cum modica aqua est clarescit, & fundus perspicitur, sed ubi multa est, nigrescit, & lumen ad fundum non penetrat, sed huic opinioni recentiores anatomici non assentiunt, aiunt enim colores illos à tunica vasa coloribus nasci, quæ in anteriori parte semper variè tingitur. Auerroes in suis Colliget ex cerebri cōplexione prouenire dixit, & cecitatem illam ex cerebri frigiditate, & propterea paucitatem digestionis, & est similis color aquæ. Aristoteles enim huiusmodi colorem quinto de generatione ex imbecillitate prouenire dixit, quia partes nuper natorum imbecilliores sunt, ob id cæsitatis imbe-

cillitas est, igitur color hic cæsius albicans timiditatem arguit, ut Aristoteles in suis Physiogn. Quibus oculi glauci, albi, timidi sunt, quia videtur color albus timiditatem significare. A quo Polemon. Ex cæsius color, qui ad albedinam vergit, timoris est. Nero oculis fuit cæsius, & hebetioribus; quod peius erat, ob id præ cæteris timidissimus, ut ex Suetonio habetur. Diuo Augusto equorum modo glaucos fuisse Plinius scribit, supraque hominis albicantis magnitudinis, quã ob causam diligentibus spectari eos iracunde ferebat. Sed hæc falsa esse facile existimo, tum quod Augusti mores optimi, spectati que fuere, cuius notæ morum contrarium indicant; tum quod à Suetonio clarissimo historico aliter eius oculi describuntur, immo contrarie. Inquit enim: Oculos habuit claros, ac nitidos, quibus etiam extimari volebat inesse quidam diuini vigoris, gaudebatque, si qui sibi acrius contuenti, quasi ad fulgorem solis, vultum submitteret.

Cæsiy crocei oculi.

SECVND A species cæsiy oculi, quam descripsimus, ea est, quæ ad croceum colorem inclinat, ut in nocturnis oculis videmus. Hi oculi syluestres, & ferinos mores ostendunt. Polemon. Oculorum cæseitas agrestem hominem testatur, sed ea, quæ ad bilem vergit, plura enim animalium syluestrium rationis expertum cæsius oculis sunt, nam cicura ferè omnia nigricantibus oculis inueniens. A quo Adamantius. Glauci oculi, sicci agrestes, & iniquos accusant; bile quidem tincti sunt, sed non cærulea. Polemon, & Adamantius capite de oculorum cenchris, & de dolosis homines notare dixerunt. Ptolomæus Philosophus cæsius oculos crudelem hominem, & deceptorem notare dixit: nam hic color dominium cholerae arguit, cum maxima adustione. Rhases. Oculi, qui habent citrinitatem, ut croco tincti esse videantur, pessimos significant mores. Glaucos oculos habebat Sylla, seuos, & acerbissimos, quibus terribilem reddebat aspectum, unde agrestis, & seuus à Plutarcho describitur. Cæsius oculis fuit Sfortia, unde sæpius in agrestem iram, & seuitiam incidebat, à Iouio descriptus.

Cæsiy oculi, cum paruis pupillis.

CUM oculi glauci minimas acies habuerint, illiberales versipelles, auari potius, quam alij reperiuntur, Adamantius: Vbi Polemonis textus non integer, ait enim. Parui oculi paruas pupillas habentes, illiberales versipelles, & auaros significant.

Cæsiy oculi sicciore.

OCV LI glauci sicciore, iniustos homines arguunt, à bile enim ipsi exagitantur, Polemon, sed Adamantius, oculi glauci sicciore iniustos homines arguunt, à bile exagitati sunt, sed non cærulea. Conciliator. Glauci sicci, feroces mores pariunt, nam si cæsius color per se agrestes parit mores, & siccus insuper fuerit, ex adusta siccitate peiores euadunt.

Cæsi oculi viridantes.

ERAT species cæsitatis illa, quæ ad viriditatem accedebat, scilicet olerum, Polemon. Qui autem oculos habent, similes viriditati olearum, fortes viri sunt. Huiusmodi oculorum cæsitate præditus erat Patroclus, ut Daretis Phrygiæ testantur monumenta, qui fuit robustissimus.

Cærulei oculi.

EX ijs, quæ Aristoteles primo de generatione dixit, cognoscimus cæruleum colorem ex humorum multitudine provenire, cum nigro parum differat, & ut mihi videtur, etiam species est glauci coloris. Equus Neptuni glaucus erat, idque, ob colorem maris, & epitheron est maris color glaucus, & marini Dei quoque. Pole. cærulei oculi, cum humidiores sunt, præstantiores sunt, quàm cæteri cõmunes, & dolosum hominem significat. Adamantius aliter. Cærulei oculi humidiores valde sunt, & præstantiores cæteris alijs. Galba cæruleis oculis fuit, ob id cævus, auarus, & dolosus.

Cærulei oculi, magni, stantes, & splendentes.

CÆRULEI oculi, Polemon inquit, humidi, stantes, virtutis optimis moribus præditi indicant, & etiã animosum; Ab eo optimè Adamantius. Oculi cærulei humidi existētes, stātes, splendentes, magni, optimā hominis naturā, & animositatē præferunt. Sed in textu ἀλαμύαισ littera α tollenda est, ut pote addititia. Hæc eadē Aristoteles ad Alexandrum scribit. Cuius verò oculi sunt declinantes ad cælestem colorem, vel nigredinem, talis est penetrabilis intellectus, & fidelis. Cæruleus hic color est medius inter album, & nigrum; & temperatum monstrat cerebri complexionem, & sic bonum ingenium, & hominis naturam, & est priuatus adustione cholerae, et melancholice. Hoc oculos Homerus, cæteri que Poeta Mineræ fortitudine, & prudentia insigni tribuunt, & ob id glaucopis dicta; idest cæcios oculos habens. Diodorus scribit acra nominatum esse Palada, aer. autem coloris est glauci, vel cærulei. Alij Mineruam glaucopim dictam διὰ τὸ λαμπρὸν, καὶ περὶ βλέπον τῆς ἀρετῆς, quod virtus illustris sit, & conspicua. Alij Glauco-
pim dictam non quod oculos glaucos habuerit, sed formidolosos, cum glauci dicantur leones regij. Traditur à Pausania fuisse Athenis Palladis statuam glaucis oculis ex lybica fabula. Siquidem ex Neptuno, & Tritonide palude natam Deam fuisse, atque & argumento glaucos eis oculos fuisse, cæruleos Neptuno. Cicero de natura Deorum primo, Mineræ configit oculos cæcios, Neptuno cæruleos. Philibertus Aurantius cæruleis oculis fuit, belli cupidus, strenuus, & acer bellator, adeoque ardenti feruido quæ ingenio in hostes irruebat, ut ægerrimè periculo elaberetur. Inusitata, & prodiga liberalitate fuit, ut regna non sibi; sed militibus acquireret. Hic est tuorum oculorum color Princeps illustrissime, sunt enim cærulei, magni, humidi, stabiles, & splendentes, vir optimus, laudabilibus moribus, animosus, acris intellectus, officiosus, & fidelis.

Nigri oculi.

DI X E R A N T prius Polemon, & Adamantius cicura animalia nigrorum esse oculorum, & mansuetiora esse, sylvestria esse. glaucorum, ob id hæc agrestium morum, illa mansueta, & timida, simplex enim nigredo timidos facit.

Valdè nigri oculi.

OCVLI valdè nigri, timidi sunt, color enim valdè niger videtur timiditatem significare. Aristoteles in Phy. Sed melior eo Polemon. Valdè niger in oculis color, callidos, & dolosos arguit, Adamantius timidos, & dolosos. Hos ego ad eethiopes referrem, qui nigris oculis sunt, timidi, & deceptores. Auerroes quarto Colliget, oculi nigredinem ex cerebri caliditate prouenire scripsit, quæ sit per excessum decoctionis, significatque adustionem terrestrium partium, ex quibus doli proficiuntur.

Aquilus oculorum color.

AQVILVS color Græcis υδατωδης dicitur. Gaza aquinum vertit, medici aquaticum, dictus est aquilus non ab aquila, sed ab aqua. Hic color maiorem humoris copiam arguit, quam caprinus, & cæsius discedit à claritate cæsi, & caprini, & accedit ad colorem illius aquæ, quæ media est inter claram, & atram. Nos Neapoli brunum dicimus, alij fuscum, siue subnigrum. Huiusmodi colore fuit Augustus. Hic color maxime in ouium oculis cernitur, & ob id ouinus ea ratione dici posset, quæ caprinum antiqui dixerunt, qui in caprarum oculis cernitur, quia hic color in ouium oculis reperitur, ego stoliditatem arguere dicerem.

Flauī oculi.

ALTERA nigredinis species ad flauum colorem declinat, est enim flauus color, qui virginum, & puerorum capita sæpè ornat, atque in maturis frugibus elucet, unde flaua Ceres. Galenus in libro de methodo medendi de vino loquens. Vinum, inquit, quod non admodum splendet, sed pallescens, fuluum est, sed si vini flauities claritatem habet, flauum est. Aristoteles in Physiognomonicis. Quibus oculi valdè nigri declinant ad flauum colorem animosi sunt, idque ad decentiam refert. Polemon, & Adamantius. Oculorum color subflauus robustum, & magnanimum notant. Huiusmodi colorem Græci ξανθον vocant, vel υποξανθον. Fuit Cæsar, ut ex Suetonio habetur nigris, vegetisque oculis, quasi ad flauum accedentibus, vigilantibusque, micantibus, & veluti exilientibus, sui que elati animi signa præbentibus.

Fulvi oculi.

CVM flauus color ad nigredinem vertit cum splendore, dicitur fuluus, nam unus color non est, sed ex utroque constat, & quoniam niger color, & flauus splendens pulcherrimum reddunt oculum, Græcis καρπον quasi: gratiosum dicunt. Latini rauum, licet Horatius rauam lupam dixerit, cum sit lupa nigri coloris, cineritio commixti. Gaza apud Aristotelem fuluum traduxit. Hic color in oculis leonum, & aquilarum, & vulturum clarè cernitur. Aristoteles pro splendenti subflauo accepisse videtur. Rauum colorem in arietum, & canum oculis. laudat M. Varro. Porphyrius rauum fuluum esse dicit. Aristoteles in Physiogn. Quibus non glauci oculi, sed charopi, animosi, referuntur ad leonem, & aquilam. Auerroes in suis colliget ait. Varius color medius est, & intelligit per varium caropum, & demonstrat ultimam temperiem decoctionis, & est minor, quam illa, quæ fert nigredinem, & maior, quam illa, quæ fert subalbedinem. Rhases. Oculi omnium meliores sunt varij, medij inter nigrum, & album, & si non sint multum radiosi, neque rubedo, neque citrinitas appareat. Polemon,

lemon, & Adamantius, optimam describens ingeniosi qualitatem tribuit ei charopos oculos, lucidos, & humentes, & modestos, qui etiam color temperiem præfert, caropos oculos neque splendentes, neque humidus. Fronto canes pastores laudat, fuluos oculos habentes, ut leones.

Caprini oculi.

EX extremorum oculorum temperatura etiam caprinus color nascitur, ut Aristoteles animalium libro caprinum, & fuluum medios colores ponit, & in Problematis caprinum solum. Hic à claritate glauci coloris cadens in squaliditatem se recipit, est sanè color sordidiusculus, & aliquo modo vinosus, & flauescens, sic dictus, quod in caprarum oculis cernatur. hic ad cernendi claritatem primatum obtinet, & optimorum morum iudicium esse affirmat Aristoteles primo animalium libro. Sed in suis Physiognomonicis *κυρτωι*, idest vinosi coloris oculi stolidos indicant, & ad capras referuntur. Sed ego non *κυρτωι*, sed *αγρωι* legerem, nam agopos oculos subglaucos intelligerem, & caprinos. Præterea idem Aristoteles libro de generatione quinto, ait, quorundam animalium oculi, rufi, caesi, nonnullique caprini, ut Gaza latine reddidit. Sed quæ Aristoteles animalium libro dixit, aduersantur ijs, quæ in physiognomonicis dixit, & ob id hunc librum Aristoteli adscriptum putant. Sed animaduertendum quod Aristoteles capris dixit, puto ouibus ascribendum: nam oues oculos aquilo colore habent, & ab eodem genus ouile amens habetur, & moribus stultissimis, & omnium quadrupedum maximè ineptum. Repit in desertis sine causa, hyeme obstante ipsum sepe egreditur è stabulo occupatum à niue, nisi pastor compulerit abire, non vult sed perit desistens, nisi mares à pastoribus educantur, ita reliquus grex insequitur, quibus verbis videmus fatuitatem ouibus ascribere, & capris prudentia, cum ipse met sexto historie dicat. Capræ prudentes sibi opitulari videntur: nam & in Creta insula capras sylvestres transfixas sagitta herbam dictamnium querunt, hac enim spicula è corpore eijciunt, animalia itaque, quæ secundum uniuersum genus fatua dicuntur, nulla prudentia commendantur. Adamantius splendentes oculos capræ tribuit, & ob id stupiditatem. Rhafes eiusmodi colore oculos stupiditatem significare dixit.

Subrubri oculi.

QUIBUS oculi super erubescunt, stupidi fiunt ob iram, idque ad passionem referas, quia ijs, qui in iram exaggerantur, erubescunt oculi, idemque in Problematis rationem affert, quare irati oculis maximè erubescunt, quia præsidium natura in eam partem, tanquam violatam transmittit, quæ & sensu, & motu facilior est: nam & in metuendo calor eam partem maximè deserit. Alexander Aphrodisæus hæc. Quoniam ira sanguinis cordi suffusi, & calidi spiritus feruor est, hic agitur, ut tenuis ad caput effertur, atque ad oculos, quoniam pellucidi sunt, se ostendit, & vapores ascendunt sanguinei, unde facies quoque rubicunda existit. Homerus ira excandescentem Antinoum ita describit.

„ olli flamantibus anxia curis.

„ Corda tument, rutilis ardescunt lumina flammis.

Et alibi.

„ Ardentes candebant lumina flammæ.

Auerroes suis colliget, ait. Oculi rubei cum venis rubeis significant complexionem cerebri calidam. Vidimus sæpè homines adeo effrenatæ iræ, ut stupeant, & à se alienentur, qui non solum oculos, sed totum oculi album sanguineis venis erat refertum. Vnde prouerbio fertur. Hic habet sanguinem in oculis, idest iniurias non fert, quin ulciscatur ob iram. Aristoteles, & Polemon hunc colorem *ὑπερβαίνειον* dicunt. Polemon etiam, & Adamantius in capite de oculorū cenchris sanguineos oculos, *αἰματωδεις*, inconsultos, & feruidos in operibus demonstrare dixerunt. Aegyptij hominem imprudentem designare volentes, ranam pingunt, hæc enim non alibi sanguinem habet, quàm in oculis, porrò qui illos sanguine respersos habent, impudentes dicunt. Muscam etiam impudentiæ signum faciunt, quam constat in capite tantum circa oculos sanguinem habere.

Subrubri, sicci oculi.

ADDUNT. Polemon, & Adamantius siccitatem, unde quos subrubus & siccos oculos habere noueris, securius iudicare poteris valdè esse iracundos. Albertus, Oculi cum rubore sicci, iracundorum sunt.

Subrubri, humidi oculi.

IDEM, si humidos videris, inquiunt, & rubificant, ad vina propensum hominem iudicabis. Albertus, si rubent oculi cum humore, ebriosos notant.

Igniti oculi.

QVIBVS ignej (*πυρρεις*) inuerecundi sunt, & ad canes referuntur. A quo Adamantius. Igniti oculi, & canini, impudentiam demonstrant. Introducit Homerus Achillem Agamemoni probro versentem se esse impudentem, & timidum, oculos caninos, & cerui cor possidere dixit.

„ Ebrie luminibus canis, effrons, pectore cerui.

Sed in figura impudētis procacis intuitus oculos dixit. Apud Hesychium, & Varinum impudentissimus, & inuerecundus animus caninus dicitur, ob fixum, & impudentem aspectum. Aristogiton Cydimachi filius canis vocabatur propter audaciam, & cynici philosophi dicti sunt ab ingenio canino, impudente, audace, & contumace, ut qui publicè, non priuatè, quem vellent, tanquam ad latrantes, reprehendebant.

De varijs oculis, & primo de Granitis. Cap. 8.

DIXIMVS hucusque de simplicibus oculorum coloribus, nunc de mixtis, seu varijs. Portio igitur illa oculi, quæ interiacet pupilliam, & album, si unicolor est, duobus modis erit, nam vel orbiculus ille varijs punctulis variegatus est, albis, nigris, rubidis, pallentibus, vel diuersicoloribus circulis distinctus. Dicemus primo de ijs, quibus inspersa, tanquam miliacea grana, quæ Greci cenchros dicunt, mox de alijs. Sed dicet fortasse quispiam, unde tam varij colores in oculis? quibus respondendum, quod oculi diaphoni sunt, raræque substantiæ idco

tie ideo per eos visui spiritus transparent, ut in menstruata muliere videre licet, quæ speculum benè tersum visu suo sanguineis maculis inficit.

Maculosi oculi.

DETERIORES oculi sunt, ait Aristoteles ad Alexandrum, qui habent maculosos orbiculos nigros, vel rubicantes circumquaque, quia talis homo deterior est omnibus alijs, & reprobis. Rhases ab eo. Pupillæ in quarum circuitu similitudo margaritarum apparet, inuidum, verbosum & pessimum ostendunt, & si oculus varius fuerit, pessimi erit ingenij. Quot quot ad huc nobis videre licuit homines huiusmodi oculos sortitos, sædis maculis inspersos, omnes proditores, homicidas, infidos, & irreligiosos fuisse memini. Aristoteles scripsit, hyena & vitulus marinus mille colores in oculis habent, & hyena omnium fraudum plena est, & insidiarum.

Parui, & varii oculi.

VARII, sed Polemon imbecilles, & parui oculi, questuosiores, serviles, & adulatores, & auari, alia dicentes, & alia facientes, & in his occultè gaudent, quamuis ipsis nil emolumenti eueniat, & in summa omnia lucri gratia agere neuntquam abstinere, nisi quatenus præformidine deterreantur, huiusmodi homines sunt imbecilles, sicut lepores, cum & ipsi similem oculorum speciem retineant.

Calculi æquales in fulvis oculis.

Si huiusmodi calculi æquales in fulvis oculis extiterint, agrestitatis, & iracundiæ nota, & valdè iniuriosos, & adulteros, notant. Adamantius.

Calculi inæquales in fulvis oculis.

In eisdem oculis calculi maiores, vel minores mitiores mores demonstrant. Polemon aliter habet. In fulvis oculis calculi maiores sauiiores, minores verò mitiores mores ostentant.

Calculi sanguinei in nigris oculis.

SANGVINEI calculi in nigris oculis, venenorum ministrum indicant, Adamantius, sed in Polemone desunt.

Calculi pallidi in nigris oculis.

PALLIDI calculi in eisdem oculis, mangones, & venenorum propinatores ostentant, Adamantius, nec in Polemone hæc ad sunt.

Calculi cærulei, & flauī æquidistantes circa pupillam ordinatim currentes
in oculis varijs.

OCVLI varij, Adamantius, imbecilles Polemon, magis in fuluis, quàm in cæsis fi-
unt, & ad huc de uarijs cæsis loquor oculis, cum circa horum oculorum pupillam cæru-
lea grana milij magnitudine, & alia flaua ordinatim inter se equidistantia sicut monile,
circa pupillam currant, eiusmodi oculi dolosum, & furtiuum ingenium maximè inter omnes ocu-
lorum species significant. Addit Adamantius, solertiæ, intelligentiæ satis illis est, sed sunt
mendaces.

Calculi ignei, albi, subalbicantes, pallidi, igneis admisti, sanguinei in nigris oculis,
vel extra rotæ circumferentiam nigredo igni admista, sobalbicans, non
valdè ignea, vt longè nigrum representet.

VTRIVSQVE scilicet Polemonis, & Adamantij textus mihi non videtur illesus,
sed quod ex utroque percipere potuimus, scribemus. Fului oculi nigrorum species sunt,
nam nigredo eos decorat, si in oculis nigris ipsis calculi visuntur, ignei, albi, subalbican-
tes, vel pallidi, vel aurei igneis admixti, vel sanguinei, vel sunt, qui in eiusmodi nigra oculorum
specie calculos non habent, sed extra circuli circumferentiam habent nigredinem igni admistam,
vel calculos subalbidiores, non valdè igneos, vt à longè nigros representet, tales generosos homi-
nis mores, prudentes, taciturnos (Adamantius iustos) bonæ indolis, & magnanimum iudi-
cabunt.

Calculi pallidi, igneis admisti, & cæsi, & oculi magni commoti micantes, & aspici-
entes, vt irati solent, & palpebras referent, & subluceant velut ignis.

MAGNI oculi, & commoti micantes, aspicientesque, vt irati homines solent, & pal-
pebras referent, omnes hi incommodi sunt, hæc enim luporum syluestrium, & aprorum
species est, & si subalbicantes fuerint, vt ignis, & circa hos calculi crocei igneis admi-
sti, cum alijs cæsis, omnino, vt superius dixi, cum ad luporum syluestrium, aprorumque natu-
ram accedant, crudeliores, agrestiores, & rapaciores habendi sunt. Adamantij textus defectuo-
sus est, vel studio brevis, cum calculorum non meminerit, ita enim habet. Magni oculi, & com-
moti micantes iracundis similes, & palpebris apertis patuli, quales in lupis & apris apparent,
omnium pessimi, crudelissimi nanque, et maximè syluestres, & rapacissimi sunt.

Calculi quadrangulari forma ignei, instar ignis sublucentes, & præter hos alij pallidi,
igneis permisti, & circuli cæsi, & cærulei pupillam ambient.

REFICIE MV S Polemonis textum ex Adamantio, dilaniatum. Quibus verò
non ignei calculi rotundi, sed valdè ignea quadrangulari forma grana, instar ignis sub-
lucentia, fuerint, præter hæc calculi pallidi, igneis permixti, & alij cæsi, & circuli san-
guinei, & cærulei pupillam ambient, pessimi sunt. Conciliator ab his. In quibus gutta vehe-
menter rubida, non omnino rotunda, sed ad quadratam formam accedentes, & subluceant, ve-
lut ignis, & intus post ipsas guttulæ pallentes, vel glauca circuli pupillam foris ambient, sua his
oculis animus occultitur, qui ferarum omnium atrocitatem excellit, hi sunt natratorum nefando-
rum,

rum, qui non à domesticorum sanguinis effusione non ab impietate ulla, dolo, versutia ve abstinent. Hos oculos puto Ezellimum de Romano habuisse, humani sanguinis inexplēbis. Sed Iovius de eo. Vipereis oculis, atroci pallore, & ferali fronte fuisse scribit, qui plusquam barbaro more ferro, & flammis urbes, & multa corporum millia excindit. Ioannes Maria Vicecomes vipereis oculis, & venenum spirantibus fuit, seuus princeps, in suos ciues inaudite crudelitatis carnificinam exercuit, pręgrandes, & voraces molossos humana carne nutritos fera immanitate, quos odisset discernendo obijciebat, incredibili horrore populi.

Mediocres oculi.

RECTVS igitur oculorum status probi viri iudicium affert. Polemon, Adamantius.

De oculis cum versicoloribus circulis. Cap. 9.

ALTERA est species versicolorum oculorum, non qui varijs distinctus est punctulis, sed orbiculus, qui pupillā, & albuginē interiacet, uarijs circulis discolor est, ut qui pupillā ambit subniger, quæ in extrema parte albū cōtingit, subalbicās sit, uiridis, uel alterius coloris.

Circuli in oculis candidi, imbecilles.

QUI imbecilles oculorum circulos habent paulo candidiores, eorum omnium, quos dixi maximè sunt imbecilles, & pauciori obnoxij. Polemon, & Adamantius.

Circuli varij coloris.

QVIBVSCVNQVE non fului calculi sunt, sed orbita variegata in oculis, fraudulentiores sunt. Adamantius, textus Polemonis hiat, quia desunt signa.

Circulus sanguineus, angustus niger, alter supra igneus in humidis oculis.

SI sanguinei circuli fuerint, considera colorem, & circuli magnitudinem, si circulus angustus, & niger, alter verò supra igneus in humidis oculis, si nihil in ipsis apparent alienum, magnanimum virum, prudentem iustum, bonę naturę, & supra modum filios amantem. Adamantius, quia ex Polemonis textu, vix quicquam intelligi fas est.

Circulus inferior uiridis, superior niger.

SI autem viridis ambitus, superior verò niger, dolosum, iniustum, pecunię furem, & turpiter cum mulieribus conuersantem. Polemon, & Adamantius.

Circuli coloris iridis in ficcis oculis.

SI autem uarij coloris oculi fuerint, similes colori mali punici, & aridiores, uanum hominem indicant, Polemon. Aliter Adamantius. Circuli varij coloris, iridis colores referentes in aridioribus oculis luxuriosum manifestant.

Circuli iridis coloris in humidis oculis.

VARII coloris circuli iridem referentes in humidis oculis, fortitudinem, animi magnitudinem, integrum eloquium, & rectum concilium indicant, ijdem.

Circuli coloris iridis in asperioribus oculis.

SI oculi truces fuerint, & in eis circuli iridis coloris reperientur, ad iram, & ad venerea opera propensum indicabis. ijdem.

De oculis obscuris, vel claris. Cap. 10.

SEQVITVR dicamus de splendore, qui obscuri, clari, & splendentes oculi fuerint, nam sicut claritas, & splendor optimam præfagiunt morum qualitatem, ita obscuritas iniquam. Hæ demum qualitates in alijs se permiscentes, scilicet paruitate, squalliditate, & similibus malitiam eorum adaugent.

Tenebricosi oculi.

TENEBRICOSOS habentes oculos omnes impudentes iudicat Polemon, sed incommodos Adamantius esse dicit.

Tenebricosi, & aridi oculi.

ARIDOS obscuros oculos superbos Polemon, infidos Adamantius dicit.

Tenebricosi oculi parui.

SI parui, & obscuri fuerint oculi, dolosi, malorum artifices, mutabiles, & multiplicis animi. Conciliator ait, Ad eorum augendam nocentiam nil refert magnitudo, vel paruitas, sed minores maiorem augent malitiam.

Tenebricosi, & caliginosi oculi.

QUI squalliditates, Polemon, caliginosos, Adamantius, habuerint oculos, dolosos perfidos, & intemperantes iudicato.

Discolorati oculi.

QUI oculos discoloratos habent, timidi sunt, & ad passionem referuntur; quia qui timet pallidus fit, ego per oculos discoloratos, uti conualescentes habent, intelligerem, qui inequaliter colorati sunt. Aristoteles in physiognomonicis. In libro Problematum reddit rationem. In metuendo color deserit partes extremas, & maxime oculos. Polemon, & Adamantius in figura timidi oculos ei ascribunt turbulentos.

Truces oculi.

MAHOMETES Secundus Turcarum Imperator profundis, ac trucibus oculis fuit, ijsque minacibus crudelis; & nature immanis, octingenta mortalium millia occidisse crediur, sed remota illa sua atrocitate æquus. Selynus decimus Turcarum Imperator præ grandibus, ac truculentis oculis, & intuitibus mortem propè spirantibus, seuus, armorum crepitu gaudens, ingenio perfidus, asper, immitis, atrox. Solimanus Solimani filius trucibus oculis, seuus in victoria, fractus in aduersis, federum ruptor, subdolan. Selinus nonus Turcarum imperator ferocibus oculis, & ore truci fuit, insitæ suo animo diram seuitiæ ostendit, qui in sanguinem gentilium suorum immaniter deseciret, ut etiã de extinguendo filio cogitasset, ut immanitate feras anteiret, monstro, quàm homini similior, qui animo plusquam tartarico nemini suorum pepercerit.

Fædi oculi.

EST & oculorum species, veluti obscura turbata, squalens inebulosa, subliuidi, & vitia dicam, cadauerosa, sæua, immanis, & mortem minitans, qualem sicarij, & carnifices præferunt: hi semper insidias, cades, & facinora minitantur. Salustius insignis historicus Catilinam fædis oculis fuisse scribit, & animo fuit impuro, scortator, adulter, sacrilega, ganeo, infidus, scelestus, & occisor. Eiusmodi fædos oculos habuit Nero, ut à Suetonio describitur, quod suæ tyrannicæ crudelitatis, & impiorum morum non leue fuit argumentum.

Oculi obscuri, humidi, & iustæ magnitudinis.

OCVLI obscuri humidi, & iustæ magnitudinis constantem, disciplinis habilem, ingeniosum verecundum, timidum, & serè parcum hominem testantur. Pol. Adam.

Lucidi oculi.

CONTRARIJ supradictis tenebrosos oculis sunt, clari luminis oculi quibus si contradixerit aliud nihil, optimos mores præferunt. Polemon. Adam. Eadem conciliator. Aristoteles libro de paribus, oculorum claritas ait, ex humorum claritate procedit, & animalia, quæ subtilem habent sanguinẽ, prudentiora sunt. Augustum oculos habuisse claros diximus, & nitidos fuit & optimis moribus, ingenio, & militari disciplina præcellenti. In Bartholomæo Liuiano uiuidi, & peracres oculi erant, innatæ virtutis indices, quantum enim excelso, efficacique ingenio valeret, facile ostendit, nam pertinaci industria, singulari labore, maximaque vigilantia ad summos militiæ honores ascendit. Clari, nitidique fulgoris oculi tui sunt, dignissime Princeps Estensis, ne sine in aliqua diuinis fulgoris cuiusdam, ut si aliquem enixe contuearis, eius vultum submittere cogis, vnde optimis diuinisque moribus, & disciplina prepolles.

De oculis splendentibus. Cap. 11.

DE oculorum coloribus dum verba faciunt Polemon, & Adamantius de quodam splendore loquuntur, quem vocant μαρμαρινόν, idest incertus, & discurrens splendor quidam, non qui in politis gemmis, sed perpolitis lapidibus marmoreis, ut in iaspide, porphyre, & huiusmodi lapidibus conspicitur. Adamantius huiusmodi splendorem in capræ oculis reperiri

scribit, & ob id stoliditatem quandam significare. Plinius: Oculi caprae, lupi ue splendent, ignem que iaculantur.

Splendentes oculi.

OCVLI splendentes, & magnum lumen habentes, hominem furtis se oblectantem indicant, Polemon, At Adamantius aliter. Oculi splendentes stupiditatem arguunt, ita enim aspiciit capra.

Splendentes, caesi, & sanguinei oculi.

QVOSCVNQVE splendentes, & luminosos inspexeris oculos, caesos, & sanguineos, in negotijs feruidum, ac vesaniae proximiorē audaciam iudica, Polemon. Ali- ter Adamantius. Splendentes oculos, etiam si ipsis lux aderit, non bonos iudicato, huiusmodi enim splendor in caesijs, & sanguinolentis oculis feruidum, & in negotijs peragendis, & ad quaeuis audentem, ut propè furori proximus sit.

Oculi splendentes fului, cum lumine.

SI in fuluis oculis etiam splendor inerat, tales pauciori obnoxios dicas, quippe omne negotium pertimescentes, cuncta suspecta habent. Polemon, & Adamantius.

Splendentes nigri oculi.

OCVLI splendentes nigri, prauos, & meticulosos, & valde malignos astutos homines testantur, ex eisdem.

Splendentes, nigri, subridentes oculi.

QVI huiusmodi oculos magnos, & subridentes habuerint, ad omnes turpitudines veni- ent. Ex eisdem.

Splendentes, toruè aspicientes oculi.

OCVLI humidi, si toruum contueantur, animosos, fortes, furiosos, iracundos, actio- nibus properos, temerarios, timidos ad dicendum & in summam nequissimos homines iudicandos censemus, Polemon, rectius Adamantius loquitur. Oculi si toruum con- tueantur, molesti, si quidem humidè aspiciant, animosos, fortes, furiosos, recte loquentes, actio- nibus properos, temerarios, inelegantes, & secordes.

Splendentes, sicci oculi.

ARIDI oculi, prauos, & scelestos notant. Idem.

Splendentes

Splendentes concaui, parui oculi.

SI huiusmodi oculi concaui, & exigui fuerint, peiores sunt, tametsi prudentes existant, sunt insidiatores, dissimulantes propositum, & omnia simulantes, & omnia cupientes, Polemon. Aliter Adamantius. Si exigui, & concaui fuerint, peiores, crudeles, insidiatores, simulatores, & omnia cupientes. Textus Polemonis corrigendus, ubi $\epsilon\mu\omicron\sigma\ \kappa\alpha\iota\ \epsilon\phi\epsilon\upsilon\eta\mu\alpha$, legendum $\epsilon\mu\omicron\sigma\ \epsilon\kappa\ \epsilon\delta\alpha\mu\alpha\iota\tau\iota\omicron\varsigma$.

Splendentes oculi, quibus funiculus imminet, supercilia aspera, & palpebrae erectae.

ET si huiusmodi oculis funiculus imminet, & supercilia aspera, & palpebrae erectae sint, fortitudinem absque consilio, & malitiam, & audaciam significabit. Polemon. Ex Adamantio ita textus corrigi potest. Et si huiusmodi oculis funiculus immineat, supercilia aspera, & palpebrae erectae, fortitudinem cum consilio significabit.

Splendentes oculi, quibus funiculus supereminet, aspera supercilia, & palpebrae erectae, & aspectus trux, & amarus.

AT quibus tum funiculus, tum palpebrae, & supercilia deposita fuerint, erit aspectus asper, & amarus, peiora haec, quam quae diximus signa erunt; Polemon. Aliter Adamantius. Quibus autem tum funiculus tum palpebrae, & supercilia, non, ut diximus, erunt, aspectus autem asper, & amarius, omnium pessimi.

Splendidi oculi.

QVI splendidos oculos habent, luxuriosi, ceu qui gallos, & coruos hac parte referant, Aristoteles in Physiogn. Ego autem ad passionem referrem, nam per coitum oculi splendent. Polemon fornicatorem, tum maribus, tum feminis in sublimibus corporis partibus comprehendi dixit, scilicet in oculis, & supercilijs, qui si lucentes, ita ut voluptate repleti videantur, libidinosos arguunt. Adamantius autem. Oculi splendentes, quales habent aues, uenereos ostendunt.

Fulgentes humidi oculi.

OCVLI humidi splendentes; ut aqua, hominem bonis moribus praeclitum denotant. Polemon, Adamantius. Oculi tanquam guttae splendidi nitoris relucens, compositos mores, & graues indicant. Albertus.

De motu oculorum, & primo de stantibus. Cap. 12.

NVNC de oculorum motu agetur, ut qui fixi, mobiles, rigidi, tremantes, & conuiuentes, aliaque species motus recensentur. Auerroes Colliget quarto, motus, ait, velociores oculorum, ex cerebri caliditate, tardiores vero ex frigiditate proueniunt,

Stantes

Stantes oculi.

COHÆRENTES oculi omnes incommodi Polemon, Adamantius.

Stantes oculi, humidi.

HOMINES stantibus præditi oculis, & humentibus, pauidi, sunt, Polemon, & Adam. & in figura mansueti eum constantis intuitus faciunt.

Stantes, & sicci oculi.

Srigidi, & aridiores oculi fuerint, perturbationum plenum hominem ostendunt, Polemon stolidum dicit Adamantius.

Stantes oculi, & pallidi.

OCOLI stantes, & pallidi, insanos Polemon, bardos, & stupidos Adamantius ostendere dicunt.

Stantes, cæsi, & obscuri oculi.

EV M, qui cæsos, stantes, & citra perspicuitatem oculos habebit, nec tibi amicitia arcta coniungito, nec vicinum exoptato, & itineris comitem habere vitato, ut qui dolosus sit, & semper alterius calamitati inuigilans. Pol. Adam.

Santes oculi, & supercilia eleuantes, & suspirantes.

QV OSCVNQVE supercilia sursum eleuare, & spiritum ab intimis trahere inspereris, prauis consilij homines, sauos, iniquos censeto, Polemon prauis consilij Adamantius, imprudentes, insipientes, & iracundos. Idque etiam ex apparenti more mihi tractum videtur, qui enim facinus aliquod patrare intendit, supercilia erigit, ex imo suspirat, & fixis oculis conuetur, Fixus intuitus ex nimia cogitatione, & decipiendi desiderio prouenit. In sacra pagina prouerbijs. Qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua, perficiet malum.

Subintuitus.

NVNC amoris feruentia signa dabimus, etiam ex Physiognomia. Cum facile ex signis cognosci possint, quæ tum continua, & diutina experientia, tum ex repetita historiarum lectione animaduertere licuit. Plutarchus de Antiocho Stratonices suæ nouerca amore excandescere hæc recitat. Cum enim ipse eam deperiret, reuerentia patris detentus, cum nullum remedium huic malo reperiri posse sperabat, simulans se corporis morbo torgeri, ex cibi abstinentia, voluntaria morte, ab amore, quo excidebatur, se vendicare statuerat. Erasistratus medicus, suæ aegritudini præpositus, cum eum amore deperire cognosceret certò, sed cuius amore, penitus ignoraret, ex vultu, qui mutari facile solet, indicia colligebat, cum puellæ multæ, & formosissimæ ad eum accederent, nullum in vultu mutationis signum obseruabat, sed accedente Stra-

tonice,

tonice tam repente perturbatio Antiochum occupabat, quod facile deprehendit, cuius amore lan-
gueret. Ex vultus rubore subintuitu oculorum, acutis sudoribus, motu incredibili venæ, ac post
deficiente sensu ingens pallor toto corpore diffundebatur. Sed apud Apuleium nouercam sui pri-
uigni amore exardescens liges, deformis pallor in ore marcentes oculi, lassæ genæ, quies tur-
bida, suspiritus cruciatus, tarditate vehementior, et fletus. Ouidius de Bibli.

„ Et color, & maties, & vultus, & humida sæpe.

„ Lumina.

Stantes subruffi, & ingentes oculi.

OCVLI subrubicundi grandiores, ingluuiei, & salacitatis testes sunt. Polemon, &
Adamantius.

Stantes, subrubri, ingentes, & infra spectantes oculi.

SI qui tales sortiti fuerint oculos, & infra spectabunt, impudentiæ signum, iniustitiæ, cogi-
tationis, & inanitatis, Polemon. Si oculorum partes inferius rimas agent, eadem signifi-
cant, & impudentem, iniustum, consilij inopem, & iucundum. Adamantius.

Stantes parui oculi.

QUEMCVNQVE paruis oculis, & stantibus præditum inspexeris, auarum iu-
dicato, & quoquomodo quoduis lucellum aucupantem. Pol. Adam.

Stantes parui, prominentes oculi, qui frontem, & supercilia contrahant.

SI frontem etiam unà cum supercilijs in medium contrahat, homo est questuosior. Fidem.

Stantes, parui, prominentes oculi, & qui frontem, & supercilia con-
trahat, & corpus sursum trahant.

SI cum his oculorum indicijs totum corpus sursum trahatur, Polomon (sed Adamantius
deorsum dicit) iracundum, & violentum iudicabis.

Stantes, parui oculi, frons exporrecta, & palpebræ mobiles.

HANC optimam oculorum constitutionem stantium censet Adamantius, quam Pole-
mon omiserat. Oculi immobiles parui, humidi, frons exporrecta, palpebræ mobiles, vi-
rum indicant curiosum, disciplinarum amantem, & discendi cupidum, & hæc sola fa-
cies fixorum optima est oculorum.

De oculis se mouentibus. Cap. 13.

DIXIMVS de coherentibus, nunc de sese mouentibus oculis, scilicet de oppositis. Græcis huiusmodi oculi dicuntur ὁθαλμοὶ κινούμενοι, idest se mouentes.

Se frequenter mouentes oculi, quasi stantes cum tinctura albuginis.

QVI oculos frequenti tempore se mouentes, quasi stantes, & tincturam albuginis in oculo habent, intellectiui sunt, & referuntur ad apparentiam. Si enim in aliquo vehemens intellectio fiat in anima, stat & visus, Aristoteles in Physiogn. Tincturam albuginis in oculo Sueffanus ad naturalem causam refert, quia ex humore melancholico, ex quo fit ingenium, tinctura albuginis in oculo fiat.

Se mouentes, sicut turbati oculi.

OCVLI se mouentes sicut turbati, suspiciosum, & fidei expertem hominem arguit Polemon. Oculi velociter se mouentes, turbati, suspiciosum, fidei expertem, ostentatorem magis, quàm effectorem indicant.

Se mouentes oculi cum palpebris.

QVI autem oculos, Polemon addit magnos, cum palpebris mobiles habuerint, impotentes homines arguunt, quo ad animum. Idem.

Se mouentes cum palpebris oculi parui.

OCVLI parui, veloces, & palpebrae, quae semper moueantur, pessimi omnium iudicandi. Rhases.

Se mouentes, cum palpebris immotis oculi.

QVI oculos duntaxat, non palpebras satis mobiles habuerint, confidentes, & in arduis rebus audaces erunt. Pol. Adam.

Circum se mouentes, obscuri oculi.

OCVLI omnia spectantes obscuri, vesanos, & libidinosos arguunt. Polemon. Oculi omnes circumuolubiles obscuri, ganeones. Adamantius.

Se mouentes tardè oculi.

TARDE autem mobiles oculi, segnes, tardos, inertes, & malè sensatos homines arguunt, Polemon, addit Adamantius, & qui difficulter incipiunt, & tardè desinunt. Alexandrinus ait. Mobiles oculi iracundiam ex calida complexione, tardi ex frigida, rimiditatem

timiditatem ex contraria causa notant.

Se mouentes mediocriter oculi.

EX iam dictis optimam motus qualitatem innuit Adamantius. Motus mediocritas oculorum, omnium, quas dixi mediocritatem significat. Auerroes quarto Colliget. Mediocritas motus oculorū ex mediocritate calidi & frigidi, ait, prouenire, uelut ex optima temperatura.

De Vibrantibus oculis. Cap. 15.

TOTVM hoc caput in Polemone deest, ab Adamantio solū appositū, hos oculos ita se mouētes *παλλόμενοι* vocant Græci, alia à iam dicta mobilitatis species est, nos vibrantes dicimus.

Oculi vibrantes, parui.

VIBRANTES, paruique oculi dolosum hominem arguunt. Adamantius.

Vibrantes magni oculi.

VIBRANTES, si magni, stolidum, & libidinosum dicunt. Adam.

Vibrantes, tanquam salientes.

VIBRANTES, tanquam exilientes mali, & hi sunt oculi. Idem.

Vibrantes, tanquam salientes, grandes, splendidi, & lucidi oculi.

VIBRANTES verò, tanquam exilientes, grandiusculi, splendidi, & humidius cōtuentes, ingentem commostrant spiritum, & excelsam, ut maximorum operum effectricem animam, iracundos tamen ebriacosos, celeres, & non procul ab epilepsia, & supra homines gloriabundos, qualis fuit Alexander Macedo.

Vibrantes, circumtumentes oculi.

CIRCUMTVRGENTES oculi, inamabiles, crudos, gulones, salaces, cithara, fistula, musicaque gaudentes viros demonstrant, alia ex alijs signa coniecta. Idem.

Vibrantes turbidi oculi.

OCVLI turbidi, si alia signa consentiant, infidi, iniusti & audacissimi sunt. Idem.

De oculis se cludentibus. Cap. 16.

EST etiam motus species clausura, & reseratio oculorum, diuersimodè hæc fit actio, & variè animi passiones portendit, & primo de sese cludentibus agemus.

Ee Claudentes

Claudentes, sursum abeuntes oculi, & stantes.

OCVLI, qui quum se claudunt sursum abeunt, ipsique stantes, & subfluidi fuerint, intemperantem, vanum, insanientem hominem arguunt. Polemon. Ingluuiem verò Adamantius, & libidinem significare. Ultima particula deest in Polemone, quæ mihi pernecessaria videtur, coeuntes enim, & insanientes oculos claudendo sursum vergunt. Aristoteles libro problematum rationem addit. Cur coeuntes oculos sursum vergant, ut ex superiore parte veniens calor, eò oculos inuertit, quò se defluxerit Torquatus Tassus acuti ingenij vir, & de poesi optimè meritis, oculos habet subfluidos, eosque claudendo vergit sursum, est & Veneri, & mentis alienationi obnoxius.

Claudentes recti humidi, iustæ magnitudinis, splendentes, cum læui fronte oculi.

SI autem recti oculi clauduntur, & humidi, castigatæ magnitudinis, resplendentes, cum leuigata fronte extiterint, verecundos, optimi consilij, studiosos, dulces, & amabilis ingenij homines indicant. Polemon, Adamantius.

Claudentes recti, iustæ magnitudinis, cum læuo fronte sicci oculi.

SI autem sicci fuerint, temerarios, malignos, & iniustos significabunt. Fidem.

Claudentes se se oculi cum fronte aspera, supercilijs obliquis, palpebris duris, & concretis.

SI autem frontem asperam, supercilia obliqua, palpebras duras, & concretas habuerint, syluestriori animo præfidentes, ad temeritatem propensi, & qui laudibus inflentur, & muneribus corrumpantur. Polemon, Adamantius.

Claudentes sese oculi cum palpebris non rectis, nec supercilijs immotis, sed tremantibus, & oculi, & aspectus submouentur.

QVI verò palpebras non habent rectas, nec supercilia immota, sed tremantia, & simul oculi, & aspectus submoueantur, ipsi effæminati sunt, & viri videri cupiunt. Idem.

De oculis frequenter se aperientibus. Cap. 17.

DIXIMVS de sese cludentibus oculis, nunc de oppositis, scilicet, se aperientibus. Aperientes semper, & valdè stabiles oculi, ut aliquid meditantes.

OCVLI qui frequenter se aperiunt valdè, & perstant, ut aliquid meditantes, eorum animi conceptum, vel significationem commostrabunt, quæ res ex superiorum omnium ratione captabitur, si sicci, vdi, lucidi, tenebrofi, magni, parui, prominentes, conditi, mobiles, & eiusmodi hæc recordans ex eorum physiognomonia iudicare licet. Idem.

Aperiti

Aperti semper oculi, obscuri, humidi.

OCVLI semper aperti, tenebrosi, & humidi, accuratum hominem indicant, ijdem.

Aperti semper oculi, obscuri, humidi, & mitis aspectus.

SI ad hac mitis eorum aspectus fuerit probi hominis indicia testantur. ijdem.

Aperti oculi, sicci, splendentes, puri luminis relucetes.

OCVLI aperti sicci, splendentes, (μαρμαρίστος) & puri luminis relucetes, impudentes audacissimos indicane. Jidem. Aristoteles in Physiognomonicis in figura impudentis tribuit ei oculos apertos, & splendidos, sic in ea Polemon, & Adamantius. Oculi quidē, inquit Rhases, patētes, & acutē intuentēs, inuerecūdi sunt, cuius causa est multitudo spirituum cū igne effūdētium se ad musculos, et vulgò iactari solet apertos oculos, et fixē intuentēs inuerecūdi esse.

Apertis oculis dormientes.

PLVRES cognosco homines, qui oculis apertis dormitant, quid de eorum moribus praesagiendum? Ego timidos existimarem, & quamplures hoc modo dormientes timidissimos cognoui, & ad lepores referrem. Xenophon leporem apertis, & immotis palpebris dormire dixit. Unde Aegyptij patens aliquod significare volentes, leporem pingebant, cum id animal oculos semper apertos habeat, ut scripsit Horus: Graeci hos homines αλεποειδες vocant, idest leporinos oculos habentes, κορυβαντια morbum factum esse à pupillis oculorum, quas κόρυς appellant, qui cum custodes Iouis essent, non modo excubare, sed etiam apertis oculis dormire cogebantur. Plinius. Dormiunt lepores oculis apertis, multiq̃ue hominum, quos corybantes Graeci dixerunt. Dorcas etiam dormiens oculos habet apertos, & saxa, & rupes altissimas habitat propter timiditatem.

De cludentibus sese, & aperiētibz oculis. Cap. 18.

DIXIMVS de simplici aperiōne, & reſeratione oculorum, nunc de mixta, ſcilicet, qui clauduntur, & reſerantur.

Claudentes sese, & aperiētes oculi.

OCVLI sese cludentes, & rursus aperiētes infidiosos, inſultos, & deceptores notant. Polemon, Adamantius.

Claudentes sese, & aperiētes oculi humidi.

SI humidi fuerint, prudentes, & artium amatores. Pol Adam.

Claudentes sese, aperientes oculi pallidi, & trementes.

SI autem tremor ipsis inerit, & pallidi fuerint, insaniam, & mentis alienationem designant, ijdem.

De oculis nictantibus. Cap. 19.

NICTANTES oculos dicimus, qui frequenter aperiuntur, & clauduntur, alij palpebrizare dicunt, Grecis est *κατακλυσις*.

Conniuentes oculi.

QUI palpebrizant, timidi, quia in oculis primum mouentur. Et in figura timidi ait. Qui palpebrizant, imbecilles. Et in figura ornati, ait. Oculorum, qui velociter palpebrizant, hi quidem timidum, hi autem calidum significant. Aristoteles in Physion. Tribuit enim ornato tardam nictationem. Polemon, & Adamantius. Oculi nictantes formidolositatem arguent, ijdem in figura timidi tribuunt ei palpebras velociter mobiles, sed ornato oculorum, vel palpebrarum motum neque tardum, neque velocem tribuunt. Unde corrigendus venit Aristotelicus textus, cum ornatus intra timidum, & fortem versetur. Plinius. Plerisque uerò naturale, ut nictare non cessent, quos pauidiores accepimus. Ego nictationem ex cerebri humiditate, & debilitate prouenire dicerem: debiles enim oculi, qui se continere non valent, contremiscunt, & nictant. Alexander Aphrodisseus post venereum coitum oculos paulisper conniuere dixit, idque propterea fieri, quia in concumbendo ita nos voluptati damus, totique dilabimur, ut erigere oculos, animumque, & sensum in sublime euehere nequeamus, quo fit, ut animus minus corporeas sentiat affectiones; debilitatur & cerebrum post coitum, ideo, & oculi nictant.

Conniuentes ficci oculi.

QUOD si conniuentes oculi cum siccitate fuerint, insidias, fraudes, & occultum aliquod malum ordiri arguunt. Adamantius, in Polemone deest principium.

Conniuentes distorti, & subpallidi oculi.

SI tales distorti, & subpallidi fuerint, fatuitatem testantur. ijdem.

De non conniuentibus oculis. Cap. 20.

RESTAT de supradictis contrarijs oculis non nictantibus dicamus.

Non conuiuentes oculi.

AT contra, qui non conuiuent, robustiores, & inuicti sunt, Aristoteles in figura ornati, non conuiuentes oculos calidos dicit, idest audaces, & fortes, cum eius contrarium sepe conuiuentes timidos innueret. Plinius narrat, viginti gladiatorum paria in Caij Principis ludo fuisse, in ijs duo omnino, qui contra comminationem aliquam non conuierent, & ob id inuicti, tantæ hoc difficultatis est homini.

Non conuiuentes, & grauitè intuentes oculi.

OCVLI non conuiuentes grauitè contuentes, nihil vnquam bonum est id, quod moluntur. Polemon, & Adamantius.

Non conuiuentes placidè intuentes, & humidi oculi.

NON conuiuentes oculi, qui placidè intueantur, humidique fuerint, curiosos, multa animo spectantes, amorosos, & faciles. ijdem. Constantes, & sine nictatione oculos Celsinus Turcarum Imperator habuit, qui compositi animi indices fuere.

Non conuiuentes pallidi, subrubri, & sicci oculi.

OCVLI non conuiuentes, pallidi, & subruffi apparentes, & sicci, malitiam, iniquitatem, iram, demoniacam nequitiam, & stoliditatem testantur. Polemon sed Adamantius calamitatem dicit, & improbiissimarum rerum memoriam, iracundiam, inuidiam, & quamuis aliam extremam malitiam denotabunt. Christiernus Daciae Rex insidiosos, & vipereos oculos habuit, idest igneos, & non conuiuentes, vel fixi obtutus, qui feras omnes ninia saeuitia superauit.

Non conuiuentes in se ipsos circumuoluti.

SI autem & ipsi in se ipsos circumuoluantur, magna amentia laborare scias. ijdem.

De mobilitate oculorum. Cap. 21.

HVNC oculi motum Aristoteles, Polemon, & adamantius οὐκον vocant, nos velociter mobiles, siue præcipientes dicimus, alij acutos interpretantur, cum οὐκον utrunque significet, sed à veritate maxime aberrant, quum Physiognomones hos oculos ascribant accipitribus, aquilis, & reliquis rapacium animalium.

Mobiles oculi.

QVI oculos satis mobiles habent, raptores indicantur, argumento accipitrum, Aristoteles in Physiogn. à quo Polemon, & Adamantius. Oculorum motus preceps, rapaces indicat. Peracris iudicij vir Lucianus suum describens pseudomantem Alexandrū maximum latronem, quippe qui non syluis, & montibus, sed in ipsa ciuitate sit latrocinatus, oculos dixit habere vehementer acres, & versatiles.

Mobiles

Mobiles, & acuti visus oculi.

CVIVS oculi velociter se moventur, & visus est acutus, talis homo est latro, fraudulentus, & infidelis, Aristoteles ad Alexandrum, ex quo Rhases. Oculi acutè cernentes, & satis mobiles, latrones deceptores, & callidos ostendunt. Conciliator. Oculi vehementer se moventes, & acutè cernentes callidi, latrones, & infideles. Motus oculorum ut diximus ex cerebri caliditate procedit, quæ quando magna est, oculorum velocitas præces est, ex caliditate complexionis procedit horum subtilitas, ex quo ingenium, ex ingenij subtilitate procedit alterius deceptio, & furtum.

Mobiles rubei oculi.

SI verò oculi sunt rubei, (& mobiles subintelligendum) ille, cuius sunt, est animosus, fortis, & potens. idem ad Alexandrum. Hos oculos ut diximus, Aristoteles rapacibus aui-
bus assignavit, astures enim, & accipitres, qui mobilibus, & sanguineis oculis cernuntur, pugnatiores alijs sunt, & de pertica in astantis faciem semper volant, & pugnam appetunt.

Lusciosi oculi.

OCVLI subcæcutientes (κατὰλλαντορι) Aristoteles in Physiogn. sed Polemon imbecilles (ἀπὸ δὲ) palpebras coniungentes (ἐπιβέλλοντες) Adamantius cæcutientes (κατὰ πύκνους) androgynos notant, nos textus omnes subdimus, ut mutua ope corrigantur, & videant lectores monstruosas interpetrum translationes, ut omne aliud potius, quàm de oculorum physiognomoniam tractare videantur. Luscios verò oculos habentes, qui ad lucernam minus vident, semper improbi habiti sunt, naturæ defectum ostentantes in principalibus membris, ob id luscis moribus, & operibus iudicandi. Angelus Politianus subluscus fuit, peracris vir iudicij, ingenijque, sed astuti, aculeati, occulteque liuidi, quum aliena irrideret, & sua à probro iudicio expungi non pateretur.

Alteram palpebram iuxta medium visum stantem congruentem, sursum attollens, placide, & molliter intuentes.

QVI alteram palpebram congruentem (ἐπιβέλλοντι) iuxta medium visum stantem, & qui palpebras supra oculos reducentes, molliter intuentur, androgini sunt. Polemon ab Aristotele in Physiogn. Qui palpebras medias comprimunt, & uniunt, & utrinque, ut expauescentes, retrahant, machi, & ipsi homines sunt. Adamantius. Si in medium palpebras comprimunt, & utrinque expellunt, & lusciosi sint, hos si machos dixeris, non peccabis: similiter utrinque comprimentes, vel retrahentes iudicabis.

Palpebras cumprimentes, & utrinque retrahentes molliter, & placidè intueantur.

QVI palpebras congruentes, omnino hi molliter, & delitiosè intueantur. effæminati sunt, & ad fæminas, & ad decentiam referuntur. Aristoteles in Physiogn. Qui alteram palpebram supponentes (ἐπὶ τοῦ αἵματος) & subuertentes (ἀνατρίποντες) lusciosi, & placidè,

placidè, molliterque intueantur, se formantes, ac fingentes, & plurimum formæ indulgentes, adulterini. Polemon. Qui alteram palpebram supponentes, & subuertentes, & simul humidè, placidè, & moliter intueantur, delitiosi, formæ indulgentes, & mæchi sunt.

De oculis ridentibus. Cap. 22.

DIXIMVS de motu oculorum, nunc ad alias qualitates accedamus, scilicet, qui risibiles, & qui tristes fuerint, nam plerunque ita ludibundi visuntur, ut eos aspicientes, non solum oculi, sed eorum causa, & totus vultus ludere, & ridere videatur. Hi præcipue oculi in mulieribus visuntur, quæ plerunque fraudibus, dolisque scatent.

Ridibundi oculi, hilares.

OCV LI, in quibus voluptas quedam, ac risus inhabitant, non sine culpa putamus, dolosos enim, & quorsum tendat consilia celantes, malignè omnia machinantes, & operantes. Polemon, Adamantius. Aeneam Phrygium hilaribus oculis fuisse scribitur à Darete, & ob id suæ patriæ proditor, & dolosus fuit. Erat Tammassus Hysnaclis filius Sophi Rex Persarum alachribus oculis, dignaque imperio facie, quod maximè apud persas decorum est, equitandi, sagittandi que peritissimus, & maximè artificiosus imperio regendo.

Ridibundi, subaspicientes, sicci oculi.

QVI autem simul cum risu subaspiciant, & iidem aridiusculi fuerint, supremam hominis nequitiam designant. Polem. Adam.

Ridibundi, & caui oculi.

CAVI, & ridibundi oculi, tanquam insidiosi, semper malum aliquod consulentes restantur. Pol. Adam.

Ridibundi oculi, & frons, genæ, supercilia, & labia moueantur.

VEL in Polemone temporis vetustate collapsa defunt, vel ab Adamantio inuenta. Et si quæ extra oculum sunt, ut frons, genæ, supercilia, & labra interim moueantur, malus est risus, malum enim intendit consilium, & iniusta opera significat.

Ridibundi oculi, & fixi, minaci aspectu.

ET si minaci aspectu conuiuant, & fixis inspiciant oculis iniusta consultant opera. Adamantius.

Ridibundi, aperti, & minaci aspectu oculi.

SI autem aperti oculi, & minaci aspectu fuerint, iniusta ab ipsis geruntur opera. Pol. Ada.

Ridibundi, patuli oculi, & sicci.

SI quibus valde paculos, & letabundos oculos inspexeris, insidiosos iudices, si sicci fuerint, Polemon. valde autem ridibundos, magis insidiosos, & iniquarum operum factores prognostica, praesertim si sicci fuerint. Adamantius.

Ridibundi, & humidi oculi.

DEEST in Polemone principium, & malè coniungitur praecedentis finis non subsequen-
tis principio. Non malos mores, neque malos animi affectus notant, sed vanos, absque
amore, & intemperantes. Adamantius supplet. Nam humidi non malos quidem
mores, sed vanos, rudes, imprudentes amore carentes, & intemperantes notant.

Ridibundi humidi oculi, palpebrae remissae, frons longa, tempora
vtrunque producta.

OCVLI adrisum hilares, humidi, palpebrae remissae, frons longa (sed Adamantius
mollis, absurde satis) tempora vtrunque producta mores decoros, iustos, humanos, pios,
hospitales, prudentes, optima consultationis, benevolos, & caritate plenos ostendunt.
Polemon, Adamantius.

De oculis tristibus. Cap. 22.

NVNC de contrarijs oculis hilaribus, scilicet tristibus. Graeci οὐδαιστα εἶναι dicunt, ut
qui vultu ita demisso, & supercilijs laxati sint, siue praeter iram, siue praeter tristitiam, scythicum
intueri dicitur, quasi eorum facies non serena, sed nubila, nec frons exporrecta, sed rugo-
sa appareat, idque pro tristitia, vel aliqua molestia multis accidit, nomine tanquam à Scythis fa-
cto, idest pro tristitia, & austeritate dimissis oculis scythico vultu sum.

Tristes & humidi oculi.

OCVLI tristitiam praeferentes, & humidi, prudentes, & qui disciplinarum amore
trahuntur, notant. Pol. Adam. Corrigendo dictio apud Polemonem ex Adaman-
tius οὐδαιστα εἶναι, non π ερσιον.

Tristes, & aridi oculi.

SI aridi oculi fuerint, & tristitiam praeferrant, summae affabilitatis hominis argumenta di-
xeris, Polemon. Sed Adamantius noxiae plenos dicit, & melius, cum semper siccitas malum
in oculis adaugeat, quod mendum in textu non solum suspicor, sed pro certo habeo.

Tristes

Tristes oculi, supercilia compressa, frons demissa, & austera.

SI autem comprimant supercilia, sicut demissa, & frons demissa, & simul austera, fidos, pios, probos, boni consilij, & prudentes notat. Adamantius, ex Polemonis textu, vix quicquam percipi potest.

Tristes, aridi, frons aspera, obtutus intentus, palpebrae rectae.

QUOD si accedat frontis asperitas, & intentus obtutus, palpebraeque rectae fuerint, rusticissima consilia, & qui ad omne opus peragendum festinent, seque à nullo facinore abstineant, sed sicut necessitate compulsus, ad ea omnia, quae in mentem veniunt, adimplenda praecipit fertur. Polemon. Sed Adamantius barbara consilia, nec ullum unquam ijs intentatum, imperfectumque facinus.

De sursum, deorsumque oculis directis. Cap. 23.

NUNC ad alias oculorum qualitates accedamus, scilicet qui sursum; deorsumque; vergant.

Sursum euntes oculi.

OCVLI sursum euntes, stoliditatis, stupiditatis, sacri morbi, salacitatis, ingluivici, & vinolentiae signum. Supra, ubi de oculis sursum vergentibus rationem adduximus. Polem. Adam.

Sursum euntes, & trementes oculi.

A haec si tremor aderit, non multum aberunt à sacro morbo. Polem. Adam.

Sursum euntes, & pallidi oculi.

SI pallidi fuerint, crudi, inhumani, timidi, invidentisque ingenij, & homicide. Pol. Adam.

Sursum euntes subrubri oculi.

SI subrubri potius existentes (μαλλον. ut Adamantius, non πειλορται nigricantes, ut Polemon) & magni, bibaces, aleatores, (ευλοκομοι, non ευλοκομοι, ut Polemon) mulierosi, canibus oblectantes immunda loquentes, intemperantes (ακραται, non κρατων, ut Polemon) & stupidi erunt. Rhases. Oculi sursum versi, ut oculi bonum, & subrussi, & maximi, denotant hominem stolidum, dementem, bibacem. Eadem ab eo Conciliator.

Deorsum euntes oculi, & supplices.

OCVLI deorsum tendentes supplices, eadem quae sursum versi animi prognostica praebent, id tamen plus habent (περισσοτερον, ut Adamantius, non περισσοτερον, ut Polemon) quod rusticianum animum & iram monstrant. Adamantius molestos, rusticane irae, & crudeles.

Ff Sursum

Sursum vnum, deorsum alterum euntes oculi tremantes, & halitus asper, & densus.

SI alter oculorum sursum, alter deorsum ibit, & tremor ipsis inherit, & cilia comprimant, & medium plus asperum, & densum referat, (Adamantius verò & halitum asperum, & densum referat, sanè melius) hi in fine ad epilepsiam deuenient.

De limis oculis. Cap. 24.

NUNC de limis oculis, idest obliquis, vel de strabonibus loquamur. Communis est Physiognomonum opinio, strabones peruersæ mentis esse, & naturæ monstra, defecit enim natura in eorum formatione, & quia defecit circa cerebrum, ex quo formantur oculi, maximus est defectus, cum nobilissima sit hominis pars cerebrum, ob id mala significare. Ouidius Inuidiæ oculos obliquos tradit.

„ nusquam recta acies.

Minervæ Staius oculos toruos configit, quasi atroces, & minaces.

„ Hic toruæ Palladis angues.

Taurinè tueri olim adagium erat, pro eo quod toruè. Aristophanes Aeschylis faciem iratam exprimens id memorat. Plato demonstrat Socrati fuisse morem taurinis oculis obtueri, & apud Pollucem odij signum limis oculis aspicere. Durat adhuc loquendi modus. Instar tauri tuetur, qui ab ictu lanij euasit. Attila Hunnorum Rex torua oculorum nictatione terribilis fuit, toto ore seuitiam spirabat, supra omnes barbaros ingenio maxime fero, & agresti superauit, humani generis ferale portentum fuit.

Retorti ad dextram oculi.

OCVLI peruersi, ad dextram euntes, stultum notant. Polemon, & Adamantius. Ego hos ad hircos referrem, & luxuriosos dicerem. Hircus animal est libidinosum, quoniam libido oculos contrudit in angulorum angustias, quos vocant hircos, authore Suetonio in vitijs corporalibus, & Virgilius.

„ Transuersa tuentibus hircis.

Quoniam libidinis, quæ in hirco præferuida est, illic promantur signa. Apuleius Grammaticus, quod illic hæreant oculi hircos dici opinatur. Isidorus ipsum hircum animal ab oculis hircos, idest angulos conuersis appellatum autumat. Limos oculos Veneri, & amasijs tribunt Poetæ. Apuleius de Fotide. Ad me conuersa limis, & morsicantibus oculis, Plautus in milite. Aspice me oculis limis. Roscius Gallus à Q. Catulo maxime dilectus, oculis peruersis fuit, & ob id amabilis, eleganti forma, & optima indole ab eo describitur, ut de eo epigramma scripserit. Hæctor strabus erat, & amoribus aptus, ut à Darete Phrygio describitur. Menander fuit aspectu strabo, sed ingenti acumine insigni.

Retorti ad sinistram oculi.

S *f* verò ad sinistram ierint, luxuriam significant. ijdem.

Retorti ad nasum oculi.

S *f* verò aspicient ad nasum introrsum, gratiosi, veneri, amicabiles, amorosi. ijdem.

Oculi strabi, aridi, patentes.

S *f* verò aridiores, patentesque fuerint, & non tremuli, non mali, improbi que, neque gratiosi, amorosi que, sed vercundi, & iusti. ijdem.

Strabi, aridi, patentes, & tremuli oculi.

S *f* verò aridi patentes, strabi, & tremuli fuerint, malefici, & audacissimi sunt, ijdem, sed Polemon addit trementes, & lachrimosi.

TERTII LIBRI FINIS.

IO. BAPT. PORTAE
NEAPOLITANI
DE HUMANA PHYSIOGNOMONIA
LIBER QVARTVS.

P R O O E M I V M.

AM ad nouissimam operis partem deuentum est, ubi, quæ superioribus tribus libris de singulis humani corporis partibus scripsimus, omnia in unum signa, quæ hominem demonstrant diuersis virtutibus, vitijsq; præditum colligemus, ut liceat cuiq; iniustum, luxuriosum, magnanimum, vel ingeniosum contemplari. Sed prius, quàm ad virtutes, & vitia deueniamus, de quibus Physiognomon disputat, quibus animæ partibus inhereant, ut clarius, quæ scribimus, intelligantur, æquum est recensere. Sed Platonem de animæ virtutibus disputantem audiamus, ab Aristotele libro de virtutibus adductum. Anima consideratur secundum se tota, vel eius parte. Totius autem animæ iustitia, liberalitas, & animi magnitudo virtus est, vitium verò iniustitia, illiberalitas, & animi prauitas. Partes sunt tres: Rationalis quidem virtus est prudentia, animosæ autem clementia ac fortitudo, cupidæ verò temperantia, & continentia. Vitium verò rationalis quidem imprudentia, animosæ autem iracundia, & ignorantia, cupidæ autem intemperantia, & incontinentia. Aristoteles autem libro moralium Nicomachorum animæ alteram partem rationis participem dicit, alteram expertem, irrationalis autem vegetali persimilis, altrix facultas, & quia humane virtutis expers est hæc pars, omittenda. Sed altera irrationalis pars, rationis quodammodo, capax est, & in concupiscibilem, & irascibilem partitur. Rationalis animæ pars virtutes habet intellectiuas, sapientiam, prudentiam, & perspicaciam. Sed concupiscibiles, & irascibiles partes in magnis moralibus subdiuidit, & unaquæq; virtutes, & vitia possidet. In irascibili parte, magnificentia, fortitudo, mansuetudo, & magnanimitas, in concupiscibili
verò

verò sex sunt virtutes, temperantia, liberalitas, honoris desiderium, affabilitas, & urbanitas. Sed de unaquaque ſpetiatim dicamus.

De iuſti, & iniuſti figura. Cap. 1.

QUÆ est intellectus omnium prima, & maxima virtus, & quæ omnes complectitur, & de omnibus determinat, iuſtitia est, ab ea igitur inchoandum. Iuſtus igitur legitimus est, & iuſta petit, & iuſta agit, & virtus iuſtitia est perfecta, non abſolutè, ſed ad alteram, ob id virtutum præſtantiſſima videtur, & vi prouerbio dicitur, iuſtitia virtutes in ſe complectitur omnes. Multi enim ſunt, qui priuatis rebus virtute vti poſſunt, ſed in cæteris, quæ ad alium ſpectant, non poſſunt, ob id iuſtitia alienum bonum videtur, agitque ea, quæ alteri conducunt, aut Principi, aut Reipublicæ, & ea non pars virtutis, ſed integra virtus eſt. Contra verò iniuſti ſunt, & illegitimi, & iniuſta volunt, & iniuſta agunt, omnium vitiorum peſſimum eſt. Antiqui Phyſiognomones, neque iuſti, neque iniuſti figuram appoſuerunt. Nos ex ſignis, quorum ipſi ſparſim meminerit, eas formabimus. Chryſippus in libro de honeſto, & voluptate deſcribit iuſtitie imaginem à pictoribus, rethoribusque antiquioribus ita depingi ſolitam. Os, oculos, & vultum venerandis coloribus, formæ, atque filo virginali, aſpectu vehementi, & formidabili, luminibus, oculorum actibus, neque humilis, neque atrocis, ſed reuerende cuiusdam triſtitie dignitate. Sed ne delineationes quidam diſciplinæ philoſophi ſeu itie imaginem iſtam, non iuſtitie dixerint, huius imaginis ſignificationem adiungemus. Iudicem, qui iuſtitie antiſtes eſt, oportere eſſe grauem, ſanctum, ſeuerum, incorruptum, inadulabilem, contra improbos, nocentesque immiſericordem, atque inexorabilem, erectumque, & arduum, & potentem vi, & maiestatem, æquitatis, veritatisque terrificum. Dicitur virgo, indicio eam eſſe incorruptam, improbis nunquam concedere, non ſermones blandos, non purgationem, non deprecationem, non denique quicquam aliud pati. Vultu graui, aſpectu contento, & toruo, ut iniuſtis terrorem incutiat, iuſtis fiduciam præbeat. Ego iuſtos ad leonem referrem. Scribunt enim authores leonem dolis carere, & iuſtum eſſe in vlciſcendo iniurias tantundem ferè ledit, quantum laſus eſt ipſe. Hiſtoria eſt. Equitantes inuenerunt tres leones quorum vni quidam ex eis ſagittam immiſſurus, aberrauit, ſagitta propè caput ipſius traiecta, quod animaduertens leo, ſubſtitit, cæteri duo præterierunt, qui prius ſagittam emiſerat, lancea confodere conatus eſt, ſed iterum vano ictu percuffit terram, & ſimul de equo ad terram delapſus. Leo accurrens, militis caput in galea percuffit, compreſſit, laſitque, ſed non vulnerauit, mox alios leones ſecutus eſt. Scribit Auicenna, ſi quis telum leoni immiſerit, ut nil ledat, aut parum, leonem irruere in illum ſolare, & minari, non tamen interficere.

IVSTI Ad leones.

CORPORE commenſurati. Color capillorum obſcurus. Vox grauis, concaua, & inflexibilis, vel media inter grauem, & acutam. Oculi magni, ſublimes, prominentes, fulgidi, & humidi, cum æqualibus pupillarum orbibus, vel inferior orbis, qui pupillam amplectitur anguſtus, & niger, ſuperior verò igneus in humidis oculis, & nil ipſis appareat alienum. Vel ad riſum hilares, humidi. Palpebræ remiſſæ. Frons longa ad tempora vtrinque porrecta.

INIVSTI.

OCVLI, cuius inferior pupillæ orbis viridis ambitus, superior niger. Vel glauci, sicciores. Vel stantes subrussi, ingentes, & infra spectantes. Vel vibrantes turbidi. Vel sese claudentes castigatæ magnitudinis, splendentes cum laui fronte, & sicci. Vel ridibundi, & quæ extra oculos sunt, ut frons, genæ, supercilia, & labia moveantur, vel ridibundi aperti, & minaci aspectu fixi.

De probi viri figura. Cap. 2.

COMITANTVR autem iustitiam probitas morum, fidei, & vitiorum odium. Nos probi viri, siue bonorum morum, & naturæ signa sparsim colligemus, & in vnam coaptabimus figuram, quæ præcipuè ex mediocritate accepta sunt.

PROBI VIRI Ad signorum mediocritatem.

NASVS magnus, ad faciem benè discretus. Vel longus ad os protensus, vel mediocriter longus, latus, & apertus. Facie pulcher. Spiritus temperatus. Pectus latum, & humeri magni. Mamillæ mediocres. Oculi caui, & magni, ut aqua in vase, se mouentes, defixo obtuto hærentes. Circuli oculorum mediocres. Oculi semper aperti, obscuri, humidi, & eorum aspectus mitis. Vel tristes, & supercilia comprimentes, & frons austera, & demissa.

BENE MORATI.

FRONS media inter tranquillam, & nebulosam. Aures decenter magnæ, & quadratæ. Facies mediocris. Vox media inter intensam, & remissam, vel gracilis. Risus paucus. Ungues lati, albi, subflauī. Oculi concaui, intenti, cærulei, magni, stantes, & splendentes. Vel lucidi, splendidi, ut aqua humidi. Pedes benè formati, articulati, & neruosi.

De improbi viri figura. Cap. 3.

NVNC imbroborum virorum, vel malorum morum figuras adducemus, etiam ab antiquis prætermittas, concomitantur has, furis, deceptoris, insidiosi, versipellis, & alienis malis gaudentis.

IMPROBI.

FACIE est deformi. Aures longæ, & angustæ. Os paruum exterius protensum. Dentes canini longi, exertī, & firmi. Loquela velox, & præcipuè si gracilis vox fuerit, vel quæ è naribus effertur, vel difficilis. Collum incuruum. Gibbosus. Sedigitus. Tibiæ valde graciles. Pedes gibbosi, infra concaui. Oculi positi in longitudine vultus, vel circa pupillam conuersi, coniunctim se mouentes, splendentes, ut marmor, aridi, vel splendentes nigri. Vibrantes, tanquam salientes. Non conuiuentes, pallidi, subrubri, sicci.

MALE MORATI.

AVRES valdè parvæ. Metaphrenum valdè curvum. Humeri adpectus contracti, & corpus effractum. Oculorum anguli longi.

INSIDIOSI. Ad vulpes, lupos, & serpentes.

ADAMANTIVS vulpis ingenium dolosum, & insidiosum esse inquit. Aristoteles mulieris ingenium insidiosum, vel pardalis. Cicero de natura Deorum, Vulpecula ait fraus est, vulpinum ingenium semper aliquid molitur mali. Et complures apologi. Ex vulpis calliditate Aesopi, & aliorum nomine leguntur. Capilli nigri, & crispi. Colore valdè rufi. Vel calui. Facies macilentia, Genæ rotundæ. Tempora caua. Carnis color niger. Os paruum exterius protensum. Labia exilia in ore paruo. Mentum valdè discissum. Collum breue. Oculi splendentes, concaui, parui, vel sese claudentes, & rursus aperientes. Vel conuulsum sicci, vel ridibundi caui, vel ridibundi patuli, & sicci. Supercilia inclinata deorsum, intuentes, quasi latenter.

DOLOSI. Ad Vulpes, Aethiops, & mulieres.

OCVLI stantes casti obscuri. Vel vibrantes, parui, vel ridentes & hilares. Vel prominentes, quibus in circuli speciem tumor circumducitur, aut veluti castrorum fossa circumdederint. Vel concaui, & exigui, vel concaui, intenti, subterfluens. Vel cerulei, vel valdè nigri, vel obscuri luminis, & patui. Vel obscuri, & caliginosi. Vel varij, in quibus circa pupillam æquidistanter currunt calculi flauis, vel in quibus orbis inferior viridis, superior niger.

FALLACIS. Ad apparentiam.

SVPERCILIA pilosa, & conjuncta. Loquentes manus, & capus mouent. Facies parua crocea. Oculi valdè concaui. Oculi positi in longitudine vultus. Vel qui cuncta clauduntur, & referantur.

FVRIS, RAPACIS. Ad lupos, aquilas, accipitres, coruos, & aues rapaces.

LUPA pro meretrice ponitur, propter auaritiam, & rapacitatem. A lupo facta græca meretricum nomina, Lyce, Lycoris, & Lycenis. Romulum, & Remum non à lupo, sed à meretrice nutritos dicit Plutarchus in Romuli vita. Sunt qui dicant nutricis ambiguitate fabulæ nomen dedisse, nam & feras, & meretrices communi vocabulo lupas vocamus. Coruus rapax est, & natura procliuus ad furtum, nam cicur semper pecuniam, & omnia, quæ ferre potest, sub lapidibus, & foraminibus addit. Danthes Alaghierius vernaculus poeta pro auaritia, & rapacitate lupam depinxit.

„ Et una lupa, che di tutto brame
„ Sembrava carica nella sua macrezza.

Et paulo

Et paulo post.

„ *Et hà natura sì maluaggia, eria,*
 „ *che mai non empie la bramosa voglia,*
 „ *che doppò il pasto ha più fame, che pria.*

Aures valdè parvæ. Supercilia coniuncta, & pilosa. Nasus valdè parvus. Manus valdè parvæ, vel graciles, & angustæ. Vel cum digitis longis pleniores. Ungues curvi. Oculorum inferior orbis viridis, superior verò niger. Oculi mobiles, & acuti visus. Vel magni, & commoti micantes, iracundis similes, & palpebris apertis patuli, quales in lupis, & apris apparent.

MALIGNI. *Ad simias vulpes, ichneumones, & serpentes.*

CAPILLI *rari. Supercilia pilosa, & coniuncta. Genæ graciles. Bucca risibilis. Loquela è naribus efflata. Collum vacuum, imbecille. Costæ exiles, & vacuæ. Gibbosus. Nates graciles, & carnosæ. Veluti desiccata. Pedes oblongi. Breui, & celeri passu ambulant, & cum oculis perturbatis, corporis inconstantia, & anhelatione. Oculorum anguli carnosì. Pupilla parvæ. Oculi positi in longitudine vultus. Mobilis, & acuti visus. Valdè concaui. Vel obscuri parvi. Vel conniuentes sicci. Splendentes nigri, vel sese claudentes sicci. Iusta magnitudinis resplendentes cum leui fronte. Vel non conniuentes, & graviter intuentes. Vel ridentes hilares.*

VERSIPELLES. *Ad vulpes simias, & mulieres.*

FRONS *aspera cum tuberculis, & fossulis. Palpebrarum pili curvi. Facies parva. Genæ graciles. Color valdè ruffus. Loquela modesta, vel acuta, & squallida. Collum breue. Vel inane, & imbecille. Pectus pilosum. Venter durus. Manus valdè parvæ. Pedes parvi, & graciles. Pars interior pedis non concaua, sed pinguiuscula, ut solum toto attingat vestigio. Digni contracti. Ungues valdè breves, pallidi, nigri, imbucati. Corpus incommensuratum. Oculi cæsi cum parvis pupillis. Valdè nigri.*

SCELERATI.

O *scauum. Loquela subflauida. Oculi obscuri fædi.*

INIQUI.

M *ANVS* *crassæ. Oculi prominentes, sicci. Vel ridentes, aperti, & sicci.*

IN ALIENIS *malis gaudentes.*

L *OQVELA* *è naribus efflata. Vlnæ, quæ ad genua non perveniunt, sed cogunt occurrere manibus. Oculi stantes cæsi, obscuri.*

VENENORVM PROPINATORES.

OCVLI prominentes, sicci. Inæquales pupillarum orbes circa pupillam currentes. Calculi sanguinei, vel pallidi in oculis nigris.

VENENO PLENI.

LABIA exilia inferiora, ad caninos dentes tumentia.

HOMICIDÆ.

SUPERCILIA pilosa, & coniuncta. Inæquales orbes circa pupillam currentes. Oculi prominentes, sicci. Vel sursum euntes, pallidi.

De infidelis, & fidelis viri figura. Cap. 4.

CONCOMITATVR iustitiâ fides, ut diximus, unde fidelis, et infidelis signa colligemus.

FIDELIS.

OCVLI mediocres, declinantes ad cæruleum colorem, vel nigrum. Vel oculi ad cæruleum colorem declinantes, magni, stantes, & splendentes. Vel tristes, & supercilia compressa, frons austera, & demissa.

INFIDELIS.

CAPVT valdè paruum, cum inconcinna figura, & dorsi imbecillitate. Frons aspera monticulis, & fossiculis plena. Humeri sursum eleuati. Manus Angusta, et graciles. Oculi caui, exigui, sicci, vel obscuri, & aridi, vel obscuri, & squalentes. Vel se mouentes, sicut turbati. Vel obscuri, aridiq̃ue, vel mobiles, & acuti visus.

De prudentis, & imprudentis viri figura. Cap. 5.

EX intellectualibus quoque virtutibus prudentia est. Et prudentis viri proprium videtur consulere de ijs, quæ sibi bona sunt, & vtilia, & de ijs, quæ sunt ad benè viuendum in vniuersum. Vnde & prudens, qui consultatorius. Perides prudens existimatus fuit, quia & quæ sibi, & quæ alijs hominibus bona erant, contemplabatur. Prudentiam igitur actionum habitum dicimus, circa ea, quæ humana bona sunt. Cùm autem duæ sint animæ rationalis partes, prudentia virtus est operatiuæ; nam circa id, quod aliter se habere potest, opinio, & prudentia versatur.

PRUDENTES. Ad mediocritatem.

CORPORE parui. Caput paulo maius paruo. In sinciput, & occiput protensum; quale Pericli fuisse fertur. Capilli in pueritia cani. Frons quadrata iustæ magnitudinis. Facies mediocris pinguiuscula. Lingua subtilis. Vox media inter grauem, & acutam,
Gg Labia

Labia oris superiora prominentia. Collum ad dextram inclinatum. Clauies mediocriter soluta. Metaphrenum medium inter curuum, & conuexum. Pectus latum cum latitudine humerorum. Ventris medietas, cum pectoris angustia. Manus longæ cum digitis longis. Immotæ in locutione. Oculi magni, sublimes, fulgentes, humidi obtutus. Vel lucidi. Vel calculi subalbidiore, pallidi, igneis admisti, & sanguinei in nigris oculis. Vel extra rotæ circumferentiam nigredo igni admista, ut à longe nigros representet. Vel circulus angustus, & niger, alter vero supra igneus in humidis oculis, & si nihil in ipsis appareat alienum. Vel circuli iridis coloris in humidis oculis. Vel se claudentes, & aperientes humidi. Vel se se claudentes, recti, humidi, iuste magnitudinis, splendentes cum leui fronte. Vel adrisum hilares, & humidi, & palpebræ remissæ, frons longa, ad tempora usq; producta. Vel tristes humidi. Vel tristes si comprimant supercilia, & frons demissa simul, & austera.

IMPRVDENTES. Ad asinos, apparentiam, & indecentiam.

EIVS contrarium imprudens est. Imprudentiæ autem est iudicare peruersè de rebus, & perperam deliberare: nequire uti presentibus bonis, & in falsam adduci opinionem de ijs, quæ ad vitam, & bona honesta sunt. Frons conuexa alta. Anhelitus quemadmodum ijs, qui post cursum. Manum digiti præmutili, crassique. Velociter incedens, & si deprehendatur formidet, & totam effigiem deorsum trahat, & contrahat se ipsum. Suspensio corpore, & vultu sublimi incedentes. Corpore magni, vel corpore parui, & sicci carnibus, & colore calidum innuente. Oculi prominentes parui, & igniti. Vel tenebricosi, rubri, sanguinei. Vel stantes subrubri ingentes infra spectantes. Vel stantes, & supercilia eleuantes, & suspirantes. Vel se claudentes, & aperientes.

INSIPIENTES. Ad asinos.

FACIES carnosæ. Labra crassa. Loquela difficilis. Collum erectum. Metaphrenum erectum. Corpore inclinati ad sinistram.

De ingeniosi viri figura. Cap. 6.

INGENIOSI viri figuram Aristoteles in suis Physiognomonicis apposuit, vocaturque ab eo *gracè* ἐντονο. sic enim Polemon, & Adamantius. Sed dissimulare nequeo Platonis sententiam in libro de scientia. Inquit enim. Arduum est hominem comperisse ingeniosum, qui simul mansuetudinis, & modestiæ exors non sit. Siquidem qui acumine illustres, callidi, ac memoria insignes, & docilitate, nunquam non iracundi sunt, & contentionis auidi, nec repleantur secus, ac nauigia, retina culorum prorsus expertia. Hos item furore potius, quàm fortitudine præstare dixeris. Sed qui ad grauitatem nati, si se ad ingenij cultum dent, hebetiores parent, mox desidiosus, obliuiosique. Thracas tradunt ingenio esse obleso, & propemodum nulla memoria, ut ne quaternarium numerando queant transcendere: in ijs tamen robur, & ad bellum munia promptitudinem singularem non desiderari.

Ingeniosi

INGENIOSI. Ad mediocritatem. Et est Aristotelis ad Alexandrum.

CARNES habent molles, humidas, mediocres inter asperitatem, & leuitatem. Nec nimis longus, nec nimis brevis. Albus declinans ad rubedinem. Aspectu mitis. Capilli plani, mediocres. Magnorum oculorum, declinantium ad rotunditatem. Mediocris, & mensurati capitis, cum magnitudine colli. Aequalis, & bene dispositus. Cuius humeri parum declinant. Carens carnositate in cruribus, & genubus. Claræ vocis cum temperantia in subtilitate, & grossitie. Longarum palmarum, longorum digitorum, declinantium ad subtilitatem. Adulci risus, & fletus, & derisionis. Cuius affectus est quasi commixtus lætitiæ, & iucunditatis.

INGENIOSI, & est Aristotelis, Polemonis, & Adamantiij in physiognomonicis.

CARO humidior, & mollior, neque macra, neque valde pinguis. Quæ circa humeros, & collum, & quæ circa faciem graciliora. Adamantijs Facies nec admodum corpulenta, nec quidem attenuata. Quæ circa humeros colligata, & quæ deorsum sunt, dimissa, & bene soluta. Circa costas, & dorsum non cornosa. Corporis color candiruber purus. Sed Polemon, & Adamantijs, candidus, subrufus, flauus. Cutis subtilis. Pili, neque valde duri, neque nigri. Sed Polemon, & Adamantijs. Capilli neque valde crispi, neque recti. Oculi charopi, humidi. Polemon addit & splendentes. Moderatæ magnitudinis. Totumque corpus erectum. Addimus nos. Capilli mediij inter molles, & duros. Facies mediocris pinguiscula, vel media inter carnosam, & macram. Color candiruber in leui corpore. Dentes mixti, lati, stricti, rari, & stricti. Lingua subtilis. Vox media inter intensam, & remissam. Costæ macilentæ. Manus graciles, & moles. Manum & pedum articuli generosi. Digni molles, longi, & inuicem distantes. Femora mediocriter carnosæ. Oculi obscuri, humidi, iustæ magnitudinis. Dorsum macilentum. Mea figura hæc est. (absit iactantia, & inanis gloriæ fucus). Frons in longum porrecta, capilli neque duri, neque nigri, neque recti, neque crispi. Aures exculsæ. Facies macilentæ, mediocris. Supercilia magna rara, & commensurata. Oculi charopi sublimes, magni, splendentes. Collum, & humeri graciles, & bene soluti. Crura, & latera non carnosæ, venter mediocris. Caro colorata. Statura commensurata, & recta. Tali prævalidi, manuum, & pedum articuli fortes, & bene soluti. Digni molles longi, & inuicem distantes. Vox media inter remissam, & intensam.

SENSITIVI.

CAPVT paulo maius mediocri, in sincipite protensum. Frons longa. Aures decenter magnæ, & quadratæ. Corpore magni, siccis carnibus, & colore siccam temperaturam innuente. Vel mediocri corpore, carnē, & colore. Clauis mediocriter solutæ.

MECANICI.

MANVS longæ cum digitis longis. Oculi se claudentes, & aperientes, humidi. Capillorum color leniter subflauescens.

COGITANDI.

FRONS caperata, vel in medium sui eleuata, spiritus facilis, & sine strepitu progrediens. Collum incuruum. Incessus tardus.

DOCILIS.

CAPILLI placide subflauescentes. Frons in longum porrecta. Supercilia rara, commensurata, & magna. Aures exculptæ. Facies macilenta. Rissus parcus. Collum inclinatum ad dextram. Humeri magni, & pectus latum. Vel pectus angustum, & venter mediocris. Manus in loquendo immobiles. Digni retro conuersi. Oculi mediocres, declinantes ad cæruleum colorem, vel nigrum. Vel cærulei splendentes, magni, stabiles. Vel obscuri humidi iustæ magnitudinis. Vel stantes parui, humidi, frons exporrecta, & palpebræ mobiles, Vel se mouentes, & quasi stantes, & tincturam albuginis in oculo habeant. Vel se claudentes, recti, humidi, iustæ magnitudinis, splendentes cum læui fronte. Vel tristes humidi.

CONSTANTIS.

RISSUS paucus. Cilia nigra, solida. Oculi obscuri humidi, iustæ magnitudinis.

De Hebetis viri figura. Cap. 7.

NVNC ingenioso contrariam figuram apponemus, eam ex Aristotele, Polemone, & Adamantio desumemus, & sunt signa ferè oppositæ naturæ. Eum insensituum vocant, quasi sine sensu.

HEBETIS.

QVÆ circa collum, & brachia carnosæ, complexæ, & colligatæ. Sed Polemon, & Adamantius, clauiculæ colligatæ, vel magna uasa circa collum complexæ, & immanifesta. *κοτύλη* rotunda. Vel capitis occiput cauum, vel, ut ego suspicor, *κοτίτη*, idest occiput rotundum, nam ut diximus in capitis figura, cum eminentia occipitis perit, & rotunda est, malè sensati, & hebetis ingenij virum præsert. Interpretes pro acetabulo assumit. Sed quid coxarum acetabula cum intelligentia faciant, ignoro, præsertim cum tale quidpiam apud Polemonem, & Adamantium non reperiā. Omoplatae sursum contractæ. Frons magna, carnosæ, rotunda. Oculi pallidi, *κοτὸν*, stupidus (siue languidus, ut caprarum oculi, quæ stupidæ sunt, quod lingue græce imperitia Sueffanus satis peruersè surdum oculum transfert, quasi oculis audiamus). Crura circa talos crassæ carnosæ, & rotunda. Maxillæ magnæ, & carnosæ. Lumbus carnosus. Sed Polemon, & Adamantius metaphrenum dicunt. Crura longa. Sed ego in Aristotelico textu mendum suspicor, & non *μακρὰ*, sed *μικρὰ*, idest breuiæ, nam cum vlnæ longæ, quæ cum cruribus eandem subeunt rationem, naturæ bonitatem innuant, breuiora crura imperfectionem, & ruditatem. Polemon, & Adamantius paruos articulos, breue collum, & imperfecta extrema tribuunt ei. Collum pingue. Polemon, & Adamantius addunt, & breue. Facies carnosæ, satis magna. Motus figura, & mos, qui in facie apparet, secundum similitudinem accipit,

accipit, scilicet insensitui, & stupidi, & huiusmodi textus, ut diximus, mendosus est. Polemon, & Adamantius. Aspectus hebes, & inhians: Sed Polemon ουμνὸς χεῖρ, Adamantius verò ἀχαιρ, & melius. Addunt iidem. Corporis color valde albus; sed Polemon non valde albus, sed valde niger, & melius, quod putò ex illius textu excidisse, cum valde albus, & valde niger color naturæ imperfectionem ostendet, quæ obest ingenio. Ventre porrecto. Articuli pusilli, & colligati. Extrema colligata. Sed corrigatur Polemonis textus, qui τ'ληα habet, Adamantius verò ἀτλαν. Opponuntur enim signa. Ingenioso erant digiti soluti, & inuicem distantes, huic colligati, complexique.

INSENSATI. Ad asinos.

CAPVT valde paruum. Sinciput cauum. Vel sinciput, & occiput. Frons rotunda alta. Nasi imum à summo crassum. Facies carnosæ longa. Genæ carnosæ. Mamilla magna, & carnosæ. Spatium quod est ab Umbilico usque ad imum pectoris longius, quam ab imo pectore adiugulum. Vulnæ carnosæ. Ungues curui, angustii. Oculi tardè se mouentes.

RVDES. Ad fues, & Vrsos.

CAPVT, quod magnitudine exuperet. Capillorum color flauus albicans. Frons carnosæ. Vel angustæ. Aures rotundæ, non exculpatae, vel parvæ, & arrectæ. Nasus ad faciem malè discretus. Os valde exertum. Labia crassa & rotunda, vel inferius labrum prominens. Collum crassum, & pingue, vel durum, vel firmum, & immobile. Cervix crassa. Humeri eleuati. Costæ carnosæ. Pectus valde carnosum. Manus magnæ, & duræ. Venter dura carne compactus. Digiti plus nimio longi, exilesque, Tibiæ, & calcanea crassa. Ungues carnosii.

INDOCILES. Ad asinos.

CAPVT, quod magnitudine exuperet. Vel valde paruum. Facies magna. Collum molle.

INSIPIENTES.

NARES obstructæ. Oculi se claudentes, & aperientes pallidi, & tremantes. Vel quum se claudunt, sursum abeunt, ipsique stantes, & subfluidi fuerint. Vel non conuiuentes. Vel in se ipsos circumuoluentes. Vel obscuri se circumcirca mouentes.

STULTI. Ad aues, & simias.

FRONS lata, & magna. Aures magnæ, & arrectæ. Color flammeus. Genæ contractæ in tristi vultu, superius labrum crassius, inferiori propendens. Lingua velox. Risus multus. Vox cum clangore acuta. Collum sursum erectum. Vel inclinatum ante. Vel in aliam partem. Vel neruis intensum. Manus Valde breues. Humeri pilosi. Oculi retorti ad dextram. Lata oculorum pupilla.

DEMENTES.

OS exertum. Pupillæ oculi cum totius substantiæ latitudine prominentes. Vel oculi sursum prominentes. Et præsertim si supercilia grauiosa fuerint. Vel concaui cum molliæ quadam fluidi.

EPILEPTICI.

VIBRANTES oculi, tanquam exilientes, grandiusculi, splendidi, & humidius contuentes. Vel sursum euntes. Et præsertim si tremantes fuerint. Vel si alter oculorum sursum, alter deorsum ibit, & tremor ipsis inerit, & halitum asperum, & densum referat.

DEMONIACI.

TALI præpingues. Calcanea aspera, digiti curui, pedes corpulentiores, & tibiæ prægnantes.

MOBILES. Ad aues.

FRONS parua, & lata. Nasus valde paruus. Vel longus & subtilis. Vel imum gracile. Os planum. Alius, & pectus nimium pilosum. Oculi obscuri parui.

De memoris, & obliuiosi viri figura. Cap. 8.

MANAT autem à prudentia memoria ipsa, vel eius affecla est, Vel prudentiæ adminicula; & ex virtutibus intellectiuis est. Aristoteles libro de memoria ait. Ad bene memorandum requiritur cerebri siccitas, ad facile discendum humiditas. Vnde vi plurimum ingenio tardi, memoria valent, dociles reminscentia. Memoris viri Aristoteles in suis Physiognomonicis huiuscemodi figuram apposuit.

MEMORIS.

SUPERIORA minora. Hæc enim dispositio paucitatem arguit vaporum propter cerebri siccitatem. Pulchra, idest bene formata, disposita que. Carnosa. Non pingua, sed carne bene vestita. nam pingua hebetem, & obliuiosum arguunt. Addimus nos. Aures magnæ.

OBLIVIOSI. A contrarijs signis.

SUPERIORA maiora. In libro de reminscentia ait. Superiora maiora habentes, ut nani, non sunt memoratiui, propterea quod grauitatem multam habent in sensitiuo. Et quia à principio motus non possunt immanere, sed dissoluuntur, neque in reminscendo rectè procedunt.

De Audacis viri figura. Cap. 9.

DIXIMVS de virtutibus, & vitijs, quæ intellectui inerant. Nunc quæ in ea animæ parte, quæ irascibilis dicitur, sita sunt, dicemus, quarum prima fortitudo est. Hæc inter duo extrema versatur, scilicet fiduciam, & timiditatem. Audax est, qui confidendo in terribilibus rebus excellit, qui & arrogans, & fortitudinis affectator videtur, ut insanus quidam, aut indolens, qui neque terremotus, neque inundationes timeat, ut quod Celiæ facere dicunt. Timet enim res non si, ut oportet, & minus, quàm fortis, nam præcipites sunt, volunt quæ ante ipsa pericula periclitari, in ipsis verò constitutis absistunt. Hanc figuram Physiognomones non apposuerunt. Nos ex eorum scriptis formabimus.

AUDACES. Ad Tauros.

VULTVS austerus. Frons nebulosa. Supercilia oblonga. Nasus longus ad os protensus. Os magnum. Dentes largi, rari, acuti, & fortes. Collum mutilum. Vlnæ prolixæ, & quæ extensæ usque ad genua perueniant. Pectus latum, humeri magni. Oculi splendentes, cæsi, sanguinei. Semouentes cum palpebris immotis. Aperti, sicci, splendentes, & puri luminis relucents. Vel vibrantes turbidi.

TEMERARII.

OS magnum, & exertum. Digiti breues, & crassi. Oculi splendentes, toruè aspicientes. Se claudentes cum fronte aspera, supercilijs obliquis, & palpebris duris, & concretis. Vel se claudentes recti humidi, iustæ magnitudinis, splendentes cum læui fronte, sicci.

SVPERBI.

SVPERCILIA arcuata, & quæ frequenter eleuantur. Venter magnus, carnosus, & propendens. Gressu tardo ambulantes, sponte morantes, & manentes in vijs, & circum circa aspicientes. Oculi obscuri aridi.

De timidi viri figura. Cap. 10.

NVNC de altero fortitudinis extremo dicemus, in quo defectus, & est timiditas. Timidi sunt, qui non terribilia, quasi terribilia timent vel timent ea, quæ non oportet, vel non sicut oportet, tandem in timendo excedunt, & in doloribus excedentes, magis est manifestius. Id Aristoteles ait in Nicomachiorum libris. Alibi etiam. Ignauia est metu quouis facile percelli, mortis maximè, & noxarum corporis, arbitantes præstabilius esse quomodocunque seruari, quàm pulchrè mortem obire. Frigiditas, & humiditas in complexionem timiditatem inducunt, vel etiam intemperata siccitas. Femine viris frigidiores sunt, & ob id timidiore, & imbecilliores. Gallenus putat frigiditatem in causam esse, qua feminas viris molliores, & imbecilliores reddat: unde quo præstantior est frigore caliditas, eo est vir femina perfectior, & ob id timidiore, quia frigus timorem gignit, & frigidioris naturæ homines timidi, & effæminati sunt.

Scribit

Scribit Lactantius Firmianus, si humanum semen dextrum in coitu in sinistra uteri parte mulieris ceciderit, virum quidem nasciturum, sed effæminatum, quæ pars ea mulierum generationi destinata sit, & ob id fæmineo corpore carne alba, molli, glabra, voce exili, & clara, facie imberbi, ac sine animo, pectore, & tandem semiuir dici possit. Plato fæminas ex viris fieri dixit, quando frigidioris naturæ sunt. Ad id facit etiam illa commigratio animarum pythagorcorum, quum eadem viri anima, dum timidum sortitur corpus, fæminam efficit, & sic reliqua animalia. Solet etiam timiditas euenire ex sanguinis paucitate, ut in chameleone. Timida animalia sunt ceruus, lepus, cuniculus, mustella, hyena, & mus, quibus Aristoteles cor magnum tribuit, ut cunctis metu maleficis, & quæ magno corde prædita sunt, frigida sunt. Hanc figuram Aristoteles, & Polemon, & Adamantius apposuerunt.

Eandem, quam primo libro, hic denuo fæmineam figuram non ab re fore putari
in huius capitis fronte oculis subicere, ut exactius eas partes
visu ossèqui queas.

TIMIDI. Ad mulieres, ceruos, lepores, cuniculos, coturnices, & ad complexiones.

MOLLIPILVS. Corpore inclinatus, non erectus. Suræ sursum ductæ. Color in facie subpallidus. Oculi imbecilles, & qui palpebrizant. Corporis imbecillia extrema, & crura gracilia, & manus subiles, & longæ. Lumbus paruus, & imbecillus. Polemon, & Adamantius, oblongus. Figura contenta in motibus, non inuerecundus sed languidus, & stupefactibilis. Sed Polemon, & Adamantius. Tota corporis facies, ac statura dissolutus. Color qui in facie apparet, varius, & mos subtristis. fidem addunt. Collum longum. Respiratio debilis, vel tumultuosa. Pectus debile. Vox acuta, & molis. Addimus nos. Occiput cauum. Vel caput in quo utraque eminentia perit. Capilli recti, vel crispi, molles, & plant. Colore vel nigri, vel albi. Frons magna, Facies carnosæ, vel ossosa. Colore nigro, vel albo, vel subliuido, vel mellino. Labia exilia in ore paruo. Spiritus paruus, rarus, tardus, & corpus, & pectus macrum, & glabrum. Vel spiritus alius, densus, & agilis. Vel pectus carnosum. Vox remissa, vel tremula. Loquela breuis, vel acuta, & debilis. Vel è naribus efflata Metaphrenum imbecille, inarticulatum, & macilentum. Collum gracile, & longum, vel asperum, & pingue. Pectus carnosum, & glabrum. Vel gracile, & imbecille. Lumbi acui, Humeri inarticulati & imbecilles. Vlnæ, & brachia breuia, quæ extensa ad genua non perueniant, sed cogant caput occurrere manibus. Coxendicum ossa gracilia. Fæmora inarticulata, & mollia. Tibiæ inarticulata, & molles, & valdè graciles. Digni conscripti. Oculi discolorati. Vel casij albicantes. Vel valdè nigri. Vel fului splendentes, vel nigri splendentes. Conniuentes. In quibus circuli candidi, & imbecilles. Vel stantes humidi. Vel asperis oculis dormientes. Vel sursum euntes, pallidi, vel obscuri humidi, iustæ magnitudinis. Timidos canes Xenophon ita describit. Corpore paruo. Naso aquilino, paruo rostro. Oculis lusciosis. Deformis, dura, strigiosa, glabra, infirma, longa, corporis partes non benè respondentes, mollipedes, non sagaces.

De cinædi viri figura. Cap. 11.

IN moralium Nicomachiorum libris. Aristoteles, ubi de continente, & incontinente tractat, & de toleranti, ait mollem toleranti opponi, Tolerans in resistendo consistit, qui enim deficit in ijs, aduersus quæ plerique renituntur, is mollis est, & delicatus. Delitiæ enim molliæ quædam sunt. Qui scilicet pallium trahit, ne si ipsum tollat, dolorem sibi laborando creet, & dum ægroiantem imitatur, miserum esse non existimat, cum misero similis sit. Ex genere quoque molliæ est, ut apud Persarum reges Aristoteles, Polemon, & Adamantius cinædi iconem apposuerunt, & talem Dyonisium sophistam fuisse scribit Aristoteles.

CINOEDI. Ad Mulieres.

OCULI confracti. Sed Polemon, & Adamantius humide, & imprudenter aspicientes. γυνήκερος alij genu flexibilem interpretantur, ego verò genu rumorem faciens incedendo. Sed Polemon γυνήκερος κρότος. Inclinator capitis ad dextram. Idem, Collum inclinatum. Motus manuum languidi, & dissoluti. Sed hic Polemonis textus satis corruptus, & facile ex Adamantio corrigendus. Ambulationes duplices, hæc quidem circumclinantis, alia verò tenentis lumbos. Idem. Lumbus, & membra omnia tremen-

nia tremenia. Sed omnes textus corrigendi; quia mendosi sunt. Oculorum circumspeditiones, idest oculos vertens, & circumducens, ut Polemon, & Adamantius scribunt. adduntque. Frontem contrahit, & genas. Supercilia suo loco manent. Vox exilis, infracta, acuta, & inaequalis, & valde tremula. Pedum παραπορ Polemon, sed Adamantius παραπορ & melius, idest pedum distractio, quasi conuersis cruribus, & pedibus ambulantes. Colla eorum non satis firma. Sed subtremiscunt, ut si stabilitas coacta esset. Labiorum contractio: nam lepores labia perpetuo mouent. Vocis clangor. Addimus nos. Mentum longum. Genas contrahentes in hilari vultu. Exilia labia ad incisivos dentes tumentia. Corpore inclinati ad dextram. Ambulantes pedibus, & cruribus conuersis, Comatuli, incinnatuli. Alie respiciant, & ipsis densus, & agilis e naribus effertur. Qui alteram palpebram, iuxta medium visum stantem, & qui palpebras supra oculos reducentes molliter intuentur. Qui palpebras non habent rectas, nec supercilia immota; sed tremenia, & simul oculi, & aspectus submouentur. Oculi mobiles lusciosi.

Cinædi signa ex P. Africano.

PAFRICANVS, Pauli filius, P. Gallo homini delicato inter pleraque alia hæc quoque probro dedit, quod tunicis vteretur totius manus operientibus, qui quotidie vnguentatur, aduersus speculum ornetur, cuius supercilia raduntur, qui barba villsa, sceminibus que subuulsis ambulet, qui in conuiujs adolescentulus cum amatore, cum chirōdota tunica inferior accubuerit, qui non modo vinosus, sed virosus quoque sit.

Cinædi signa ex Archesilao philosopho.

PLVTARCHVS refert Archesilaum philosophum vehementi verbo usum esse de quodam nimis delicato diuite, qui incorruptus, & castus dicebatur; nam cum vocem eius infractam, capillumque ante compositum, & oculos ludibundos, atque illecebræ, voluptatisque plenos videret. Nihil interest, inquit, quibus membris cinædi sitis prioribus, an posterioribus.

MOLLES. Ad mulieres.

NATES præpingues. Genua carnosæ. Supercilia rectè extensa. Collum antè inclinatum. Humeri inarticulati, imbecilles. Metaphrenum imbecille, macilentum, inarticulatum. Dorsum angustum imbecille. Costæ malè solutæ. Venter macilentus. Talicarnosi inarticulati. Pedes parui, graciles, inarticulati.

EFFOE MINATI. Ad mulieres.

FRONS demissa. Nasus ad faciem malè discretus. Os paruum, Mentum rotundum, & glabrum. Clauæ malè solutæ. Lumbi carnosi, molles. Ambulantes pedibus, & cruribus conuersis. Vel corpore se mouentes humeris, & singulis membris. Genua intus innuentia, vel collidentia sese. Oculi ex facie multum extantes, valde parui, & igniti, vel parui, & varij.

IMBECILLES. Ad mulieres.

SUPERCILIA rara extensa, vel quæ suo loco manent. Lingua balbi, vel blesi. Colum gracille. Vlnæ, brachia, & cubiti exiles. Manus, parue, graciles, & inarticulatae. Mammillæ parue, & extenuatae. Oculi se mouentes, cum palpebris mobilibus. Vel eius circuli candidi, & imbeciles.

De fortis viri figura. Cap. 12.

DIXIMVS de audacia, & de timore. Nunc de fortitudine, quæ est mediocritas quædam, quæ circa timorem, & fiduciam versatur. Fortis est, qui non timet mortem appetere in bello, in maximo, & pulcherrimo periculo, & circa præclaram mortem impavidus existit. Primi excedebant, & disiciebant, hic mediocriter segerit. Ante periculum quieti sunt, & in eo ipso celeres, & acres. Vel fortitudo est inconcussus à mortis metibus, & constantem in malis, & intrepidum ad pericula esse, & velle honestè mori, & victoriæ causam præstare, quàm turpiter seruari. Accedit fortitudini animi præstantia, & confidentia; industria, & tolerantia. Aristoteles, cæteri que Physiognomones hanc figuram apposuerunt: sed de forti secundum animam, & de robusto simul locuti sunt. Sic etiam sinistra partis hominis semen in dextram mulieris vteri partem illabatur, nascitur & mulier, sed quia eo loco nata est, ubi vir nasciturus, virilis erit mulier, robusta membra, visus fuscèdinem, vocem grauem, & intrepidum animum habebit, hæ sunt mulieres, quæ nec supponi, nec dominari à viris possunt, sed in dominatu primas sibi usurpant partes.

Sic etiam virilem attulimus figuram, ut leuiori negotio partium similitudines, de quibus loquimur assequaris.

FORTES, ANIMOSI. Ad viros, leonem, taurum, & robustos canes.

DVRIPILVS. Sed interim Adamantij textus corrigatur; nam ubi Polemon ^{ὀδύνη} ὀδύνη, ipse ^{καὶ τὸν στήνα} καὶ τὸν στήνα habet. Figura corporis erecta. Ossa, & costae, & extrema corporis fortia, & magna. Polemon, & Adamantius. Latera, & uniuersos corporis articulos, & extremitates robustas habeat, & ossa magna. Venter amplius ad se contractus. Pectus carnosum, & amplum. fides. Pectus, & metaphrenum robustum. Oculus charopus, non valdè expansus, nec omnino clausus. Color corporis squalidus, & acutus. Et illud ^{ὅτι} ὅτι non cum fronte, ut perperam legit Sueffanus, sed cum corporis colore, quia acuta frons non reperitur sed squalidus. Ob id idem. Color magis acutus. Frons recta non magna, neque lenis, neque aspera, macra. Ubi textus corruptus est, nam ^ἢ in ^ἢ mutatum est, ^ἢ ἢ, non ^ἢ ἢ. Humeri ampli distantes, non valdè colligati, nec omnino dissoluti. Sed Polemon, & Adamantius humeri robusti, & spatulae, & latera in latitudinem distenta, sed ubi Polemon ^ἢ ἢ, Adamantius ^ἢ ἢ habet. Collum firmum, non valdè carnosum, nates contractae, sed idem nates durae. Surae deorsum ductae. Crura carnosae, circa talos robusta. Pedes articulati. Acies humida, Adamantius addit, & terribilis. Insuper idem haec habent in eiusmodi figura. Supercilia non extensa. Vox minax intenta, & magna. Spiritus reciprocatio constans. Nos quae ex eisdem, alijsque dispersim collegimus, & experientia cognouimus adducemus. Caput paulo maius mediocri, ut leo, occiput protensum cum valida ceruice. Vel caput utrinque protensum, cum mediocri magnitudine. Capilli colore flauī. Aures decenter magnae, & quadratae. Frons quadrata iuste magnitudinis, neque lenis, neque aspera, recta, macra, mediocris. Nasus ad frontem benè discretus. ^ἢ ἢ. Labia exilia in ore magno, ut superiora inferioribus superponantur, & iuxta ^ἢ ἢ. Vox grauis, & intensa. Vel grauis, & sonora. Spiritus spissus fortis, & velox. Vel spiritus constans. Collum medium inter longum, & crassum, vel crassum. Vlnae prolixae, quae extensae ad genna perueniant. Vel vlnae, brachia, & cubiti robusti, & benè articulati. Humeri robusti. Metaphrenum magnum, carnosum, articulatum. Costae benè solutae. Testes magni. Coxendicum ossa exterius apparentia. Nates osseae, neque lenes, neque rugosae. Dorsum magnum robustum. Pectus pilosum. Manus magnae articulae, & nervosae. Vel magnae, & durae. Femora nervosa ossea. Tibiae articulae, nervosae, & robustae. Pedes benè formati magni, articulati, nervosi. Tali nervosi, articulati. Corpus commensuratum. Oculi quorum supercilia arcuata, quae frequenter eleuantur, vel splendentes tardè aspicientes. Vel splendentes, quibus funiculus imminet, & supercilia aspera, & palpebrae erectae, vel caesi viridantes. Vel colore flauī. Vel circuli iridis colorem referentes in oculis humidis. Vel mobiles rubei. Oppianus robustos canes, & accerrima audacia praeditos ita describit. Vasto corpore, rostro simo, horribili supra oculos inter supercilia pelle, oculis igneis, rano colore splendentibus, pelle tota hirsuta, robusto corpore, dorso lato.

FORTIS VIRI figura à Vegetio descripta.

IT A enim tironem martio operi deputandum eligit. Vigilantibus oculis, erecta ceruice, lato pectore, humeris musculosis, valentibus digitis, longioribus brachijs, ventre modicus, exilior cruribus, suris, & pedibus non superflua carne distentis, sed nervorum duritia collectis. Hispanus quidam, Petrus nomine Neapolim venit 1555. & domi meae suae fortitudinis tale specimen dedit. Homo maxime corpulentus suo dextro humero insidebat, alter leuo, dextro brachio unum,

unum, altero alterum sustinebat, supra binos bedes, alios binos ferebat, a lerant etiam alij, qui hos amplexatos tenebant, ac ipse post incedebat, ac si vacuus esset. Dein passis in terra manibus supra eas duos homines ascendere iubebat, erigens se postea, eos usque ad caput eleuabat. Postea dextram, & sinistram manum fune alligauimus, & hinc inde decem uiri, pedibus terra fixis, binis manibus funem in diuersas partes trahebant, ipse tractis ad se manibus, pectori in crucis modum adinoui tam vehementer, ut multi in terram prociderint. Fronte clauum percussit, & si ictu frontem vulnerauerit. Extendens brachium manum claudebat, nec poterant cuncti simul nec manum aperire, nec brachium plicare. Dicebat in solitudine quadam à binis latronibus grassatum, ipse iniectis ceruicibus manibus, unius caput tam alteri percussit, ut longe viriusque cerebrum dissiliret. Rogatus à me, ut corpus nudum demonstraret, & illud contemplari possem, libenter paruit. Corpore erat quadratum, staturā rectā, caput decenter magnum in sinu promuens, valida ceruice suffultum, capilli duri, & flauī, frons quadrata non magna, oculi charopi, castigate magnitudinis, & apertura, os magnum, vox intensa, & sonora, ut etiam optime caneret, nasus rotundus, ad faciem discretus, anhelitus stissus, fortis, & constans, collum rectum, firmum, neruosum. Humeri, spatulae, & brachia torosa, & teretia, carne ita dura, & compacta, ut cum brachium extenderet, & manum comprimeret, adeo musculos, & neruos intendeat, ut mordicum carnem apprehendere non valerem, & si valido visu. Pedes, & manus magnas, robustas, articulatas, cura laceriosa, surae contractae, pectus amplum, latum, alius contractus, modici cibi. coxendicum ossa eleuata magna aspectus iucundus, acies atrox, & minax.

ANIMOSI. Ad leonem.

CAPILLI medij inter rectos, & crispis. Descendentes à fronte iuxta nasum, colore flauī, supercilia arcuata, & quae frequenter eleuentur, mentum acutum, collum crassum, dorsum magnum, & robustum. Pectus magnum, articulatū. Manus magna, articulata, & neruosa. Incedens humeros commouebat ad singulos passus rotū colore flauī, vel fului. Vel splendentes toruē aspicientes. Vel circuli coloris iridis in humilis oculis. Vel mobiles rubei.

VIRILES. Ad viros.

SUPERCILIA non recte extensa, sed tortuosa. Spatulae latae, magne, & distantes. Coxendicis ossa exterius apparentia, mentum quadratum. Claues mediocriter solutae. Densa barba. Et mulier barbata virilis.

BELLICOSI.

OS magnum. Vox canora.

De inflati viri figura. Cap. 13.

IAM ad alteram virtutem accedemus, scilicet magnanimitatem, sed ea quoque, ut cetera inter duo vitia versatur, scilicet inflatos, & pusillanimos. Inflatus est is, qui quum sit indignus, dignum se magis putat, & in excessu peccat, tamen malus non est, sed peccās. Inflatus se ipsum ignorat, atque palam, quasi sint digni, honorabiles res aggrediuntur, deinde redarguuntur vestitu enim, & habitu, atque huiuscemodi rebus ornantur, prosperasque fortunas suas esse manifestas volunt, de ipsisque predicant, quasi ab eas honores sint consecuturi. Minus opposita est magnanimitati, quam pusillanimitas. Nos hic inflati, siue gloriosi signa congesimus. Adamantius superbiam, & gloriæ studium equi ingenio attribuit Lactantius, in equis gloriæ cupiditas exprimere deprehenditur, victores exultant, victi dolent. Hinc & Virgilius.

„ Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Ovidius in Halieuticis.

„ Hic generosus honos, & gloria maior equorum,

„ Seu septem spatij circummeruere coronam,

„ Attollat caput, & vulgi se venditet auræ.

„ Quam tumidus, quantoq; venit spectabilis actu,

„ Ungula sub spolijs grauiiter redeuntis opimis,

„ Cum capinut armis palmam, gaudentq; triumpho.

GLORIOSI. Adequos.

SUPERCILIA arcuata, & quæ frequenter eleuantur. Metaphrenum erectum. Tardè gradiens, & sponte morans in vijs, & circum circa aspiciens. Incedentes alta ceruice erecti, in humeris submouentes. Oculi mouentes turbati. Vel vibrantes, tanquam salientes, grandes lucidi, splendidi. Digni longi graciles.

De pusillanimi viri figura. Cap. 14

ALTER, qui defectu exuperat, pusillanimus, est. Is tamen est, qui minoribus dignum, quam sit, se esse arbitrat, siue magnis, siue mediocribus, siue etiam paruis dignus sit, modo minoribus dignum se esse censeat, tamen non maledicus, sed peccans videtur: nam cum bonis dignus sit, se ipsum ijs priuat, quibus est dignus, & videtur peccare, quod bonis se ipsum dignum non existimat, & se ipsum ignorat. Magnanimitati magis opposita est, quam inflatio. Alibi verò idem Aristoteles ait. Pusillanimitas est, neque honorem, neque ignominiam, neque infelicitatem, & infortunium ferre posse, sed honoratum tumescere, & leui successu subsultare, ignominiam autem nec minimam ferre posse. Hanc figuram Aristoteles apposuit, ac talem fuisse Leucadium Corinthium narrat. Sed Polemon, & Adamantius non pusillanimo, sed lucricupido tribuunt, sed notæ ferè utrique conueniunt.

PVSILLANIMI figura Aristotelis, quam Polemon, & Adamantius
lucricupido tribuerunt. Ad feles, & simias.

FACIES parua, paruorum membrorum, paruorum articularum, & oculorum & macer. Addimus nos. Frons circularis, loquela contenta, vehemens. Pectus gracile, & imbecille. Costæ exiles, & vacuæ. Velociter incedens, & si deprehendatur formidet, & totam effigiem deorsum trahat, & contrahat se ipsum. Oculi magni cum palpebris mobiles.

QVERVLI. Adaues.

COMITANTVR pusillanimitatem queri monia, diffidentia, & humilitas. Nos queruli signa apponemus. Vox in principio grauis, in fine acuta. Guttur asperum, & vertebra prominens.

De Magnanimi viri figura. Cap. 15.

DE Magnanimitate dicemus, medio inter duo extrema. Est sanè magnanimus, qui quàm magnis dignus sit, magnis quoque se dignum existimat. In magnitudine consistit, & si magnus est dignus, opum quoque sit necesse est. Si non est bonus ridiculus est. Versatur circa honores, potestates, & diuitias, & omni tam prospera, quàm aduersa fortuna, moderate se gerit, ut ne in prosperis letitia gestiat, neque in aduersis tristitia obruatur. Beneficijs alios afficiat, & ipse affici erubescat, à nemine petere, promptè alijs ministrare. Odium, aut amorem præfert. Aristoteles magnanimi signa, cum fortis confundit, quippe leoni, & aquila comparat, quæ signa fortitudinis, & magnanimitatis habent, & cum sequuti Polemon, & Adamantius eadem protulerunt. Nos signa eorundem decerpentes, figuram hanc concinnauimus.

MAGNANIMI. Ad leones, & aquilas.

CAPVT paulo maius commensurato. Vel moderatæ magnitudinis, & rectitudinis, & modicè compressum. Capilli à fronte descendentes iuxta nasum. Leuiter subflauescentes. Frons quadrata iustæ magnitudinis. Nasus à fronte aduncus, benè distretus. Vel rotundus, & in imo obtusus. Labia tenuia in ore magno, ut partes superiores inferioribus superiniectæ, eademque laxa iuxta labiorum angulos. Vox grauis; concaua, & inflexibilis. Vel grauis, & loquutio stabilis. Incessus tardus. Collum medium inter longum, & crassum. Metaphrenum latum. Incedens humeris curuis, & ad singulos passus commotus. Vel longo gressu ambulans. Oculi colore flau. Neque prominentes, neque concaui. Nigri, in quibus calculi non insunt, sed extra circuli circumferentiam habent nigredinem igni admistam. Vel calculos subalbidiores, non valdè igneos, ut à longè nigros representent. Vel in humidis oculis circulorum alter angustus, & niger, alter supra igneus, nihilque in ipsis appareat alienum.

De avari viri figura. Cap. 16.

LIBERALITAS inter duo vitia media est, scilicet prodigalitas, & auaritia: quia de prodigis pauca, vel nulla extant signa, quia cum liberalibus conueniunt ferè ideo de eis dicere destinuimus. Nunc autem de auaris. Illiberales vel auari sunt, qui magis, quàm decet, pecunijs student, in dando deficit, in recipiendo excedit, prodigo peior est, quia nec ulli, nec sibi ipsi utilis est. Auaritiæ species tres sunt. Turpis questus, Tenacitas, & Illiberalitas. Turpis questus est, per quem ditescimus, & lncrum, quam pudorem plurifacimus. Tenacitas per quam sumptui, & impensæ in re honesta parcimus. Illiberalitas, per quam expendimus minutatim malè, & plus iacturæ facientes, nullo habito temporis delectu. Aristoteles huius figuram spreuit, sed Polemon, & Adamantius quam ille pusillanimo ascripsit, lucricupido tribuerunt.

LVCRICVPIDI Polemonis, & Adamantij figura, quam Aristoteles Pusillanimo ascripserat.

MEMBRIS, & oculis paruis, facie parua. Veloci incessu. Dorso recuruo, Acutæ vocis, & acuti clangoris. Colore parum rubore perfuso. Addimus nos. Metaphrenum valde, curuum, & humeri ad pectus contracti, & corpus effractum. Vox debilis, & flebilis. Breui, & celeri gressu ambulant.

QUESTVOSIORES.

OCVLI stantes parui. Vel stantes parui, qui frontem, & supercilia contrahant. Vel oculi parui varij.

ILLIBERALES.

HVMERI malè soluti. Celeri gressu ambulant, & si deprehendantur formident, & suam effigiem deorsum trahant, & contrahant se ipsos. Digni contracti. Oculi valde parui. Vel parui, & varij. Vel albicantes cæsi cum paruis pupillis.

PARCI.

COLLVM incuruum antè. Metaphrenum valde curuum, & humeri ad pectus contracti, & corpus effractum. Oculi obscuri humidi, iustæ magnitudinis.

TENACES.

SUPERCILIA incuruata deorsum, & intuentur quasi latenter.

De liberalis viri figura. Cap. 17.

LIBERALIS versatur in datione, & acceptione, sed magis in datione laudem meretur. Sed dare quibus oportet, & non accipere vnde non oportet. Liberalitas est ad honestus sumptus

sumptus, & presto esse in auxilium in aduersa fortuna. Comitantur liberalitatem morum facilitas, comitas, humanitas, misericordia, in amicos beneuolentia, esse hospitales, & honesti studiosum. Aristoteles, Polemon, & Adamantius eius figuram non apposuerunt, quia signa manifestarunt in forti, ex leone desumpta. Nos eam concinnabimus.

LIBERALES. Ad leonem.

CAPILLI è regione nasi à fronte descendentes. Ceruix hirsuta. Humeri bene soluti. Manuum digiti retro conuersi. Vlnæ proluxæ, quæ extensæ ad genua vsque perueniant.

GENEROSI. Ad leonem.

DORSVM magnum, & robustum. Pedes bene formati, magni, articulati, neruosi. Vox concava, & inflexibilis.

De iracundi viri figura. Cap. 18

MANSVETUDO inter iram, & stoliditatem versatur. Dicemus primo de iracundo. Iracundus in excessu versatur, & is est, qui celeriter succenditur, tum in quos non oportet, tum pro quibus non oportet, & amplius, quàm oporteat, & citius, & diutius, quàm oporteat. Sunt enim & summe excandescences, & biliosi, & acerbi, & qui continent iram, & difficulter conciliantur. Eius species sunt tres, excandescencia, seuitia, & recordia. Est autem iracundi non posse ferre contemptions, esse plagosum, & vindictæ cupidum. Inquiunt medici, quod in his fulua bilis prædominari videtur, quæ cum acuta, & subtilis sit ob insitam caliditatem facile succenditur, surrigiturque, vnde inoritur ultionis votum. Quibus vero summa est bilis, ad omnia subito excandescunt. Sunt & iracundi, qui non explentur, nisi viso inimici sanguine, quos vocamus acerbos hos melancholicos tradunt, quod bilis vigeat in ei atra, quæ cum frigida, & sicca sit, crassiore materia, quæ haud facile dissoluatur, diutius perseverat. Ideo tres sunt iracundiæ species, quia cum ira sit efferuescentia sanguinis circa cor, sanguinis species sunt tres, subtilis, crassus, & medius. Arrianus philosophus illorum cauendam esse iram inquit, qui paulatim eam concipiunt, lentiusque excandescunt magis, quàm illorum, qui celeriter, nam his ira breuior, illis diuturnior.

Ob id Homerus in Iliade.

„ Nam melior princeps iratus forte minori est,

„ Quod si dissimulat subitum tunc mente furorem.

„ Tempore post illum poena graniore rependet.

Dantes Alagherius Poeta vernaculus pro superbia, & ira leonem representat.

„ Ma non si, che paura non mi desse

„ La vista, che m'apparue d'un leone.

Hanc figuram Aristoteles, & Polemon confinxerunt.

IRACVNDI Ad leones, tauros, canes, vrsos, & apros.

A PRI animosi, iracundi, furibundique sunt, sanguis enim eorum fibris refertior est. Aristoteles. Subitam iram ei tribuit Adamantius, semper ferus, & ferox. Corpore erectus. Benè costatus. Animosus. Sed Polemon non ἐὐθυμῆς, ut Aristoteles, sed εὐρυθυμῆς idest optima caporis commensuratione. Subruffus, scapulae distantes magnae, & latae. Extrema magna, & robusta. Sed id in Polemone deest. Latus circa pectus, & inguina. Boni menti. Sed quia in dubium verti poterat, si de carne menti, vel de pilis loqueretur, ut etiam alibi, rectè subdit Polemon, densae barbae. Floridus capillorum circuitus deorsum descendens. Addit alia Polemon, quae ex Aristotele sparsim collegit. Humeri lati, Facies rotunda. Supercilia conuersa. Nares concauae. Et nos alia signa addemus, quae ex eisdem excerptimus. Frons circularis. Vel caperata ad medium sui declinans. Supercilia tortuose extensa, Tempora tumentia, venosa. Nasi imum acutum. Color carnis mellinus. Dentes recti acui. Vox graui magna, & perplexa, vel acuta, & intensa. Vel à graui incipiens finiens in acutum. Collum crassum, & plenum. Vel crassum, & longum. Vel crassum & pingue, sanguineis venis refertum. Pectus flammei coloris. Ambidexter. Lingua velox. Guttur asperum, & eius vertebra prominens. Digitos iactans inter loquendum. Oculi sanguinei. Vel circuli varij coloris in oculis asperis. Vel stantes, supercilia eleuantes, & suspirantes. Vel subruffi ingentes, infra spectantes. Vel vibrantes, quasi exilientes, grandes, splendidi, lucidi.

ACERBI, & qui serò sedantur.

CAPVT valdè paruum cum in concinna figura, & dorsi imbecillitate. Supercilia ad nasum inflexa. Nares patulae. Spiritus fortis, velox, & spissus, & corpus, & pectus macrum. Loquela subflauida. Oculi sanguinei, & sicci. Calculi aequales in fuluis oculis. Splendentes toruè aspicientes. Vel stantes, parui, prominentes, & qui frontem, & supercilia contrahant, & corpus sursum trahant. Vel non conuiuentes, pallidi, subrubri, & sicci.

DE DIGNOSI.

VOX acuta, & intensa. Vel in principio grauis, in fine acuta.

IRACVNDI figura Plutarchi.

OCVLI truces. Os turbidum, in spumam, ruborem uè efferuescens, immaniter clamans. Trepidatio, & gestio, sermo præceps, complosio manus, & fæda visu facies.

IRACVNDI figura Lactantij.

OCVLI ardentes, os tremens, lingua titubans, dentium concrepitus, vultus nunc rubore suffusus, nunc albescent pallore.

De stolidi viri figura. Cap. 19.

DEFICIENS ab iracundia, nomine vacat, quasi iræ vacuus, vel stolidus. Gellius hebetem, ac stupidum vocat, & is est, qui ob quæ oportet, & quando, & in quibus non irascatur, hi profecto stolidi, sint stupidi videntur: nam qui irascuntur, nec sentire quidem videntur, nec dolere. Sic etiam perferre contumelias seruire est. Medici inquirunt, qui frigidi, & humecti, & fulua, atrioreque carent bile, nulla prorsus anguntur ira. Antiqui Physiognomones figuram non apposuerunt, nos ex eis signa collegimus stupiditatis, & indolentiæ, quæ ex asino, & capra ipsi exceperunt.

STOLIDI. Ad asinos, & capras.

CAPILLI recti. Frons parua. Supercilia ad nasum inflexa. Facies magna. Aures valde parue. Labia crassa. Os valde dissectum. Dentes continuati. Vox balans, & deprauata. Vel aspera. Vel acuta, & clamorosa. Loquela velox, & gracilis. Vel grauis, & debilis. Collum crassum, & pingue. Venter carnosus, magnus, mollis, & pendens. Oculi caprini coloris, vel aquili. Vel splendentes luminosi. Vel vibrantes magni. Vel stantes aridiores. Vel non coniucentes pallidi. Vel subrubri sicci. Vel sursum euntes.

SERVILES. Ad asinum.

VOX grauis, & magna. Tibiæ, & calcanea crassa. Oculi parui, varij.

De mansueti viri figura. Cap. 20.

AT mansuetudo est mediocritas inter iracundiam, & stoliditatem, Qui igitur ob quæ oportet, & quomodo, & quando, & quousque irascuntur mansueti sunt. Est enim mansuetus, qui perturbatione vacat, & ab effectu minime ducitur, nisi quantum ratio statuit, non ad ultionem, sed ad veniam propensus est. Vel mansuetus est, qui moderatè ferre potest obiecta crimina, & contemptus, nec celeriter rapti in ultiones, nec de facile mobilis ad iram, sed est moribus comes, & mitis, & ingenio quietus, & stabilis. Mansuetudines inquirunt naturales ex humiditatis, & caliditatis temperie provenire. In iracundis ebulliebat sanguis circa cor: In his deprimatur ab humiditate. Aristoteles, Polemon, & Adamantius eius figuram apposuerunt.

MANSVETI.

TOTA figura fortis. Benè carnosus. Carne humida, multa que. Sed Polemon, & Adamantius carne humida, molli que. Bonæ magnitudinis, & commensurate. Figura curuus. Capillorum circuitus sursum vultus. Idem addunt. constantis intuitus. Tardi motus. Vox grauis, & mollis. Polemon vox tarda, & mollis.

MITIS. Ad fœminas, ceruos, & lepores.

CAPILLI plani, & suaves, Colore flauo, aurei. Supercilia in rectum porrecta. Loquela remissa. Vox grauis, & mollis. Oculi nigri. Calculi inæquales in fulvis oculis.

De intemperantis viri figura. Cap. 21.

IAM ad irrationalium partium virtutes, & vitia ventum est, & primo de intemperantia dicemus, quæ inter sua extrema etiam iacet, scilicet intemperantiam, & stupiditatem. Intemperantia circa voluptates versatur. Voluptates aliæ animæ, aliæ corporis sunt. Animæ voluptates sunt ambitiositas, discendi cupiditas, & huiusmodi, quæ cogitationem afficiunt, & hi, qui in talibus voluptatibus occupati sunt, neque temperantes, neque intemperantes dicendi. Sed corporis voluptates intelliguntur, neque huiusmodi voluptates in omnes sensus sunt, ut in visu, auditu, & odoribus, sed in solo tactu, & gustu. Quidam Philoxenus Erixius gula deditus, guttur sibi longius gruis collo dari optabat, Huiusmodi voluptates ob id vituperabiles, quia nobis datæ, non quatenus homines, sed quatenus animalia, & ob id ferinum est. Intemperantes igitur sunt, qui oblectantur, vel quibus non oportet, vel magis, quàm plerique faciunt, vel non ut oportet. Vel qui oblectationem turpium voluptatum sequuntur, & arbitrantur eos felices esse, qui in his voluptatibus versantur. Sectantur autem intemperantiam impudentia, negligentia, & dissolutio. Nos primum in vniuersali de intemperantis figura dicemus, mox de particularibus alijs affectionibus.

INTEMPERANTES. Ad apparentiam.

OS cauum. Lumbi acuti. Venter magnus, mollis, & propendens. Tali valdè graciles. Oculi obscuri, caliginosi, qui quum se claudunt, sursum abeunt, ipsique stantes, & sub fluidi sunt. Vel ridentes humidi. Vel sursum euntes magni, & subrubri.

LVXVRIOSI. Ad simiam, ceruos, hircum, fues, & gallum, pardalim, & ad complexionem.

NVNC de intemperantibus circa tactum, & primo de luxuriosis. Sed quo temperamento luxuriosi constant disquiramus. Sunt igitur sanguinei, cuius sanguis sit melancholicæ ventositati permixtus. Aristoteles libro problematum quarto querit, cur libidinosi melancholici? aitque melancholicos flatu redundare, semen autem decessio flatu est, ergo quibus id ipsum amplificare, hos sæpe purgari appetere necesse est, sic enim efficitur, ut leuentur. Luxuriosa animalia sunt hircus, porcus, ceruus a sinus, simia. Dantes Alaghierius pardalim pro luxuria apposuit, animal, quod cum diuerso genere coit, & coitus tempore vocalis fit, sui, & alieni generis alliciens animalia.

„ Et ecco quasi al cominciar dell' erta,
 „ Una lonza leggiera, & presta molto,
 „ Che di pel maculato era coperta.

Aristoteles, Polemon, & Adamantius hanc figuram apposuerunt. Albicolor. Hirsutus. Capilli recti, crassi, & nigri. Tempora pilosa, rectorum pilorum. Sed Polemon ait, pilosus circa labia. Oculus pinguis, & stolidus. Sed Polemon in eius figura plura habet. Crura subtilia, atque nervosa, & totius auij generis. Crura hirsuta. Ventre, & oculis pinguibus. Qui barbam ad nasum contrahit, & circumferentiam illius loci concavam habet, quæ naso, ac mento intcria cõt, qualem bonum habuisse Socratem constat. Oculi pingues, lasciui. Perspicuas venas in brachio habens. Exilibus tibijs præditus. Et in fine libri hæc seorsum habet. Oculi concaui, lucentes,

non lacrimosi, ut voluptate pleni videantur. Palpebras assidue moueat, & cetera corporis partes conueniant. Luxuria enim tum maris, cum fœminæ in superioribus corporis partibus, videlicet supercilijs, & oculis deprehenditur. Hæc autem vniuersa, quæ diximus, quasi in pictura quadam colores, & imagines effigiatæ sunt, deprehenduntur, sic ex pluribus signis verissimum iudicium elicies. Effœminati, luxuriosi, impuri existimandi sunt, qui tibias, quæ ad mallicos descendunt, crassas habuerint, tum qui pedum digitos parum fissos, ut auium, quæ angustos pedes foruitæ sunt, & concauos ad scaphæ modum, vel caluariæ. Addimus nos. Capilli rari, vel calui. Pili palpebrarum diffluens. Aures valdè parue. Nasus incarus, ante frontem rotundus, & supereminens rotundum. Vel simus. Venter, & pectus pilosum. Mamillæ dependentes, pectore amplo, & macilento. Manus pilosæ, coxendicum ossa gracilia. Lumbi, & fœmora absque alijs partibus pilosæ. Suræ crassæscientes. Tibiæ pilosæ. Digiti pedum copulati. Ungues valdè rotundi. Genarum contractio in hilari vultu. Claudi. Oculi splendidi, vel cum circulis, quorum inferior viridis, superior niger. Vel sicci, aut asperiores cum circulis varij coloris, iridis colorem referentibus. Vel obscuri circum se mouentes. Vel vibrantes magni. Vel sursum euntes. Vel subrubri, & magni sursum euntes. Vel ad sinistram retorti. Luxuriosæ mulieris hæc signa adnotauimus in quadam prostituti pudoris, & efferatæ libidinis, quam Epicrates myoniam diceret. Colore pallida erat, vel fusca, gracilis, & macilenta, hæc nique rubentibus, & obesitas salaciores, & petulantiores esse solent. Statura erecta. Mammæ habebat paruas, & conuenienter plenas, & duras. Pilosæ in locis consuetis, videlicet cruribus pectine, alis, & mento, cuius pili grossi, & asperi. Capilli crispî, & curti. Vox subtilis, & alta. Audax in lingua, animo superba, & crudelis, valde omnibus inferuiens, ebriosa, paruo abundabat menstruo, & lacte, cum effœta esset.

ADVLTERI.

TARDE incedentes, & fonte morantur in vijs, & circum circa aspiciunt. Collum ad sinistram inclinatum. Oculi fului cum equalibus calculis, Vel fœdi. Qui alteram palpebram supponentes, & subuertentes, & simul humidi, & placidè intueantur. Vel si mediam palpebram comprimant, & utrinque expellant, & lusciosi sint.

VIRI NEFARII COITVS.

INÆQVIALES orbes in oculis circum currentes.

VENEREI, GRATIOSI.

MENTVM mediocriter scissum. Metaphrenum medium inter curuum, & conuexum. Oculi ad nasum retorti. Vel vibrantes alluentes, & sese inundantes.

AMANTES.

FACIES mediocris, in genis, & temporibus ad pinguedinem uergens. Suspirans, & inuitus illachrimans, & cū eum respicis, terretur, & erubescit. Oculi prominentes sublimes, magni lucidi, fulgidi. Vel non coniuuantes, humidi placidè intuentes. Vel stantes subintuentes.

Absque

ABSQUE AMORE.

OCVLI ridentes, humidi.

EDACIS Figura.

NVNC de ijs, qui in sensu gustus excedunt, scilicet, qui valde gulosi sunt. Aristoteles eos avidæ edacitatis esse, quos atra infestat bilis, eorumque natura sicca, & retorrida est, nec haustis alitur magnopere, infestante plurimum bilis atrioris frigore alimenti cōceptacula, quæ ratio efficit, ut parum omnino, aut nil ferè eat in corpus, & ut Theophrastus annotavit infelicibus plantis assimilantur, quæ sterili solo plantatæ, quicquid per radices assumunt, abit in superfluitates, & non in incrementum. Aristoteles hanc figuram concinnavit, ad lupos, & sues referens. Sunt enim lupi voraces, & ferè insatiabiles, vorant potius, quàm comedunt, & dum edunt neminem amant, imò amicis dedignantur.

EDACES. Ad sues, & lupos.

SPATIUM ab umbilico, usque ad imum pectoris, magis quàm ab imo pectore adiugulum. Addimus nos. Color mellinus in facie. Os valde dissectum. Dentes acuti, longi, exerti, & firmi. Gutturis vertebra prominens, loquela gravis, & debilis. Collum pingue. Costæ exiles, & vacuæ. Manus graciles, & tortuosæ. Oculi obscuri, circum circa se moventes. Vel vibrantes, circumturgentes. Vel magni, stantes, & subrubri.

BIBACIS.

FACIES parva, crocea. Carnosæ genæ. Vel semper erubescences. Spiritus fortis, velox, & spissus. Guttur asperum, & vertebra prominens. Mamilla dependentes pectore amplo, & macilento. Oculorum palpebræ infra prominentes. Oculi subrubri humidi. Vel vibrantes, tanquam salientes, magni, splendentes, & humidi, & sursum euntes subrubri, & magni.

EDACIS, & BIBACIS

PROMINENTES oculi sanguinei. Vel sursum euntes.

SOMNOLENTI. Ad naturales causas.

DIXIMVS comitari intemperantiam, negligentiam, inertiam, & huiusmodi similia. Inter hæc somnulentia est. Somnolentos igitur dicimus, qui ita in soporem collabuntur, ut nil proclivius ita faciant. Huius causam esse humiditatem, frigiditatemque cerebri, inquit Physiologi. Hanc figuram Aristoteles, & Polemon apposuerunt. Qui habet superiora maiora: Aspectu somniculoso. Sed corrigendus Aristotelicus textus ex Polemone, qui potius ait habet, ἀνιδύοις, ut diximus. Natura calidi. Caro boni habitus. Addimus nos. Caput plus nimio tumens. Oculorum vesiculæ supra eminentes. Venæ in brachio ita graciles, & angustæ, ut vix deprehendi visu queant. Ait enim Aristoteles libro de somno, & vigilia. Angustia mea.

stia meatuum, quibus à capite refluunt spiritus, nullo negotio præsepitur, minuta siquidem quicquid accesserit, quamuis pusillum, obstipat, præfarcitque quandiu verò is liberè commeandi facultatem non nanciscitur, perseuerat sopor. Ouidius somnum describens, tumentes oculos apposuit.

„ tardaꝫ Deus grauitate iacentes

„ Vix oculos tollens, iterumꝫ, iterumꝫ relabens.

SEGNIS. Ad boues, & asinos.

SEQVITVR inertia, segnities, vel negligentia. Et si à veteribus figura hæc appositæ non est, ne hinc, inde toto hoc volumine dispersas pereat, huc adduximus. Aristoteles, ceterique ex bonis figura collegisse videntur, cuius segnities propria. Frons magna. Faciei color mellinus. Nasum crassum. Faciesque magna, & carnosæ. Vel genæ crassæ. Aspectus necors. Loquela brevis. Lingua tarda. Corpus densis pilis pilosum. Longo, & tardo incessu gradiens. Vel breui, & tardo. Oculi valde magni. Vel tardè mobiles.

SINE CURIS.

FRONS erugata.

De stupidi viri figura. Cap. 22.

QUI verò deficit circa voluptates, cui nihil sit incundum, nullamque inter hunc, & illum cibum differentiam facit, procul ab hominis natura videtur, ac stupidus dici potest, nam cum tales pauci reperiantur, nomine vacant. Si aliqua sunt apud auctores signa, quæ huiusmodi hominem significare possint, hæc puo, nam alia apud insensituum diximus.

STVPIDI.

CVLI stantes pallidi. Vel sursum euntes.

De temperati viri figura. Cap. 23.

TEMPERANTIA est mediocritas circa voluptates, & timores. Temperans est, qui abstinencia voluptatis nullo dolore afficitur nec gaudet quibus non oportet, nec vlla alia, quàm diximus re, vehementer oblectatur, nec cupit magis, quàm decet, neque quando non decet. Affectantur temperantiam pudor, reuerentia, & moderatio. Sed veteres Physiognomones, neque figuram, neque temperati signa posuerunt. Opinantes quod homines optimæ, & laudabilis naturæ, benè sensati, & probi viri, huiusmodi forent. Nos ne hic locus vacuus temperantiæ vacaret, signa, quæ dicimus, ex mediocritate collegimus.

TEMPERATI ex signorum mediocritate.

MEDII capilli inter raros, & densos. Anhelitus temperatus. Frons media inter tranquillam, & nebulosam. Os neque extensum, neque planum. Collum ad dextram inclinatum. Pars, quæ umbilicum, & pudenda interiacer, & hinc ad imum pectoris, & hinc ad iugulum equalis sit. Oculorum anguli breues. Oculorum pupillæ mediocres. Oculi magni, & splendidi. Circulus angustus, niger, supra igneus in humidis oculis. Vel calculi ignei, albi, subalbicantes pallidi igneis admisti, & sanguinei in nigris oculis, vel extra rotæ circumferentiam, nigredo igni admista, ut longè nigros repræsentet.

De impudentis viri figura. Cap. 24.

QUIA diximus temperantiam sectari impudentiam, & temperantiam pudorem post earum tractationem de impudentia dicemus. Verecundia virtus non est, siue habitus, sed affectus quidam, sic inuerecundia. Impudens est, qui turpia agendo non verecundatur, ut in moralium Nicomachiorum libris Aristoteles dixit. In magnis verò, verecundiam virtutem esse, & mediocritatem inter pudentiam, & stuporem, & inuerecundos esse, qui in actionibus, & colloquijs ubique, & in omnes omnia loquuntur, ut cunque euenerint. Alibi verò inuerecundiam esse, qui nulla de se existimationem moratur. Aliqui sunt, qui hos affectus ad qualitates manifestas reducere volunt, & impudentes sanguineos esse, prudentes verò phlegmaticos. Verum contrarium apparet; nam quæ hic Physiognomones signa apponunt, non sunt sanguinei signa à medicis scripta, à nobis superius enarrata, experientiaque contrarium testatur, cum sanguineos pudibundos videmus, & exangues inuerecundos: Sed omnes ad signa proprietatum adducunt. Aristoteles, Polemon, & Adamantius hanc figuram apposuerunt.

IMPU DENTIS, Ad coruos, & canes.

IMPU DENTIA ad canes refertur ab authoribus, & canis verbo impudentibus inimicis conuicium fieri solet. Apud Homerum pro graui contumelia in aduersarium dicitur. Oppianus libro de Venatione canum impudentiam notat. Hesychius, & Varinus caninos valde impudentes vocat. Apud Hesiodum caninus pro inuerecundo, & impudentissimo. Canis oculum habere, inquit Pollux, apud Homerum dicitur is, qui nimio plus impudens est. Aristogiton Cydimachi filius, canis vocabatur propter audaciam. Cynici philosophi dicti sunt ab ingenio canino, impudente, audace, contumace, non priuatim, sed publicè, quem vellent, tanquam allatrantes reprehendebant. Cibum etiam in publicum sumebant, & quæ uis alia in hominum conspectu faciebant. Athenæus aduersus cynicos ex clearcho Solensi dicebat, non frugalem, & abstinentem vitam eos exercere, sed re vera caninam: eosque non sagacitate, & sensu pollea & fide, ut canes, sed vitia allatrandi, maledicendi, vorandi, & vitæ nuditatem diligenter imitari. & cynomia, idest canina musca, pro impudentissima ponitur ab Etymologo: Oculus apertus, splendidus. Palpebræ sanguineæ, & crassæ. Parum curuus. Spatulæ sursum eleuatae. Figura non rectus, sed parum pronus. In moribus præceps. Corpore subrubeus. Color sanguineus. Facie rotundus. Pectore sursum eleuatum. Sed Polemon corrigendus ex Adamantio. nam hic ταχὺ πρὸς, ille verò ταχὺ τρις, quum à se sit admodum alacrum. Subdunt mox. Crasso naso. Pro caci intuitu, idest qui aciem in tuam aciem dirigat, quos vulgò

quos vulgò impudentes dicimus. Se iudem in altum extollens. Colore fuluo Voce acuta. Sed ego puto mendum in textu, nam non *extollens* sed *extolens* dicerem, nam capite acutos ut suo loco diximus, inuerecundos testari sumus. Addimus nos. Caput in verticem protensum. Capilli valde ruffi. Supercilia oblonga. Nasus statim à fronte aduncus. Facies oblonga vel plana. Risus alius. Vel cum tussi. Vel cum spirandi difficultate. Suræ crassæscientes. Pectus glabrum. Pedum digiti curui, & ungues curui, celeri gressu ambulant. Oculi igniti, vel magni, & liuidi. Vel multum prominentes. Vel sese aperientes sicci, splendentes, puri luminis. Vel stantes subrubri magni, infra spectantes. Vel stantes, supercilia eleuantes, & suspirantes.

De verecundi viri figura. Cap. 25.

VERECVNDIA media est inter impudentiam, & stuporem. Verecundus est, qui apparentes quasdam de se existimationes modeste moratur. Cocles satis inconsideratè verecundi signa cum inuerecundi confundit, & ut rem accommodet verbis pro Dijs immortales quantas inopias fundit. Aristoteles, Polemon & Adamantius hanc figuram apposuerunt, eisquæ admodum est.

VERECVNDI.

IN motibus, & loquela tardus. Sed Polemonis testis hic defectuosus est. Vox grauis, & spiritus plena. Oculi hilaris, non splendidus, niger non valdè apertus, nec omnino clausus. Conniuens tardè. Sed Polemon, & Adamantius. Oculi charopus non splendidus, humidi aspectus, & palpebras nec celeri, nec tardo motu mouet, sed mediocriter. Rubore plenus. Sed aduertant lectores queso petream, & salebrosam Polemonis interpretationem. Addimus nos. Corpore inclinati. Aures rubidæ. Oculi obscuri, humidi, iustæ magnitudinis, vel rectè se claudentes, humidi, castigate magnitudinis, resplendentes cum læui fronte.

De Tristis viri figura. Cap. 26.

CV M in hominum congressibus accidat, ut ioco viamur, sunt qui excessu utantur, id est ridiculis excedant, & scurra, & importuni dicantur, quia ridicula penitus affectant, & Audeant risum mouere: quos, quia eorum physiognomones non meminerint, omittimus. Sunt qui ne ipsi ridicula dicant, neque alios dicentes, æquo animo patiantur, rustici, & duri dicuntur. De eiusmodi tristibus, & agrestibus Aristoteles iconem apposuit, sic etiam Polemon, & Adamantius, & nos alia ex his signa colligemus. Tristitia ex humore melancholico proficiscitur, ut dicunt medici, qui aliquando propter intensum dolorem, per morbum, vel continuum studium nascitur.

TRISTES. Ad apparentiam.

FACIES rugosa. Sed Polemon, & Adamantius, frons rugosa. Macer, Facie gracilis. Oculi contrafacti: nam oculorū contrafactiones demissum demonstrant, & triste. In figura

humilis. In motibus remissus. Sed Polemon, & Adamantius, mouentur, ut eogitabundi: ubi corrigendus est utriusque textus, habet enim ὑπερβολή, sed accommodandus est οὐ περιβολή. Addunt iidem supercilia extensa. Sed Adamantius auersa. Palpebrae extense. Addimus nos. Capilli obscuri. Frons tristis, supercilia coniuncta. Gutturis vertebra prominens. Vox debilis, & flebilis. Spiritus densus, altus, & agilis.

RVSTICI.

CAPILLI flauisubalbicantes. Vox clara. Spiritus fortis velox, & spissus. Nares patulae. Oculi caesi, crocei. Calculi aequales in fuluis oculis. Oculi magni, & commotimicantes, quales iratis solent, & palpebris apertis patuli. Vel sese claudentes cum fronte aspera, & supercilijs obliquis, & palpebris duris, & concretis. Vel tristes aridi, frons aspera, & intentus obtutus cum rectis palpebris.

De amari viri figura. Cap. 27.

ARISTOTELES ceterique graeci physiognomones περιπόρ, scilicet, amari figuram apposuerunt. Nos hic apponimus, quia videtur cum tristi hominis figura maxime conuenire.

AMARI.

FACIE remissus. Nigri coloris. Sed Polemon habet pallidi: Adamantius subpallidi. Macer, quo idem caret. Sed aristotelicus textus ex Polemone corrigatur, qui habet ἰχθύς, pro ὄρνις. Quae circa faciem glabra. Facies rugosa. Sed Adamantius frons rugosa. Non carnosus. Recti crinis, & nigri. Sed id Adamantius non habet: Addunt Polemon, & Adamantius, asperè, & sicce intuetur. Sed corrige Polemonis textum, τραχύ, non τέρυ. Loquela, & anhelatio vehemens. Sed corrige Polemonem, qui habet ἐν τῷ ἀσθενεῖ ἰν, pro ἀμαλυν, & suo loco repone. Manus saepe concutit, & fricat, & pedes velocius insilit. Addimus nos: Spiritus fortis, velox, & spissus, & corpus, & pectus macrum.

SVSPICIOSI.

QUIPPE semper cum tristibus, infidis, & timidis suspiciosi conueniunt, quae signa ex his colligimus, hic addimus. Vox dulcis. Vel debilis, & flebilis. Gutturis vertebra prominens, oculi splendentes fului. Vel se mouentes turbati.

AD OEMONE, & molestia vexati.

LOQVELA placida, & collecta. Pupillarum orbes inaequales, & nubs caerulea viridis, & discolor earum fronti insederit. Vel tristes aridi.

De iucundi viri figura. Cap. 28.

FACETVDO est in congressibus moderatio quædam dicendi, & audiendi ea, quæ oportet, & sicut oportet. Urbani, & dexteri hominis est ea audire, & dicere, quæ probo, & ingenuo viro conueniunt. In ridiculis verborum obscenitas risum facit; in hoc obscenitatis suspicio tantum, unde & iucundi sunt. Physici hanc naturam à sanguine, & spirituum claritate proficisci dixerunt, alij à priuatione humoris melancholici, alij à pauca consideratione, unde stulti. Aristoteles, Polemon, & Adamantius hanc figuram ponunt, & ἰουδῆος vocant. Cocles satis ineptè hoc caput ornato ascribit, & dum à vero sensu distorquet verba, conculcat, & peruertit omnia.

IUCVNDI. Ad complexiones.

FRONS magna carnosæ, & lenis. Sed Polemon, & Adamantius frons plana, & tota facies carnosior. Quæ circa oculos humiliora, ut facies somniculosa videatur. Neque intense aspiciens neque remissa. Sed Polemon, & Adaman. Oculi humidi splendentes, sicut aspicientes. At Adamantius habet non aspicientes. In motibus tardus. Figura, & mos, qui est in facie non præceps, sed bonus videtur. Insuper addunt. Vox blanda. Addimus nos. Frons hilaris. Vultus iucundus. Metaphrenum placidè teres.

De arrogantis viri figura. Cap. 29.

NUNC de veracitate. Verax medius est inter arrogantem, & dissimulatorem. Dicamus primo de arroganti. Arrogans is est, qui illustria quædam, quæ vel non habet, vel maiora, quàm habeat, fingit, ac sibi vendicat, nam qui maiora, quàm habet, fingit, quia mendacio gaudet, prauus est, vel potius vanus, minus autem si gloriæ, aut honoris causa id faciat. Alibi hos Aristoteles iactabundos vocat.

ARROGANTES.

GVTTVR asperum. Risus cum irrisione.

FACTABVNDI.

COLLVM crassum, & longum. Pedum digiti longi, graciles.

VANI, & sublimia cogitantes. Ad aues.

INFERIVS labrum supereminens. Acuta vox cum clangore. Guttur asperum, & vertebra prominens. Metaphrenum pilosum. Oculi claudentes sursum abeuntes, & stantes subfluidi.

De simulatoris viri figura. Cap. 30.

ALTERVM extremum dissimulatio est. Dissimulator est, qui, quæ sibi insunt, vel negat, vel diminuit. Interdum dissimulatores elegantes sunt, quum non questus gratia id faciant, sed ut evitent importunitatem, ac fastum: atque hi illustria, & clara solent recusare, ut Socrates faciebat. Sed qui parua, & manifesta dissimulat, versutè gloriosi dicuntur, & contemnendi sunt, Aristoteles, & ab eo Polemon, & Adamantius hanc figuram concinnarunt simulatoris, & contraria consulenti.

SIMVLATORES. Ad simiam, & apparentiam.

QVÆ circa faciem pingua. Quæ circa oculos rugosa. Facies somniculosa de more videtur. Addunt insuper sequaces. Aspectu eleganti. Voce remissa, incessus benè versatilis, moucturque continuo motu. Addimus nos supercilia ad tempora inflexa. Ambulantes modo cito, modo tardo ingressu. Oculi splendentes concaui, & parui.

De Mendacis viri figura, Cap. 31.

DIXIMVS de ijs, qui mentiuntur, ea affirmando, quæ ipsis non sunt, sic de ijs, qui abscondunt, quæ ipsis insunt. Nunc verò de mendacibus, quorum ingens numerus.

MENDACES.

FACIES carnosæ. Nasus in medio latus, declinans ad summitatem. Bucca risibilis, uel risus cum derisione. Loquela velox, & gracilis. Vel è naribus efflata. Gibbosus. Supercilia inclinata deorsum, & intuentur quasi latenter. Cilia inferius arcuata, vel ad vnam partem. Oculi ridentes, hilares. Vel calculi cærulei, & flauī æquidistantes circa pupillam, adinuicem currentes in oculis varijs.

De veracis viri figura. Cap. 32.

VERAX is est, qui tam verbis, quàm re, ea ipsa, quæ ipsis insunt, neque maiora, neque minora esse confitentur, & tam vna, quàm verbis verax est, & non de eo intelligi volumus, qui in pactonibus verum dicit, id enim est alterius virtutis. Sed de eo, qui propterea verum dicit, quia talis ex habitu est, & merito probus est, & si vbi nil refert, verum dicit, multo magis vbi refert, id faciet. Nemo huiusmodi figuræ meminit.

VERACIS.

FACIES mediocris in genis, & temporibus ad pinguedinem vergens. Vox media inter grauem, & acutam.

De adulatoris viri figura. Cap. 33.

IN congressionibus quoque, conuictu, sermonum, & negotiorum communitate, alij placidi sunt, & obsequiosi, alij omnia in gratiam laudant, nullaque in re aduersantur, sed minime molestos se esse existimant portareijs, quibus non habent consuetudinem sed qui id agunt, nulla alia de causa, nisi ut iucundus sit placidus, & obsequiosus est si ut emolumentum aliquod adipiscantur, adulator. Huiusmodi antiquiores non meminere.

OBSEQUIOSI. faciles.

OCVLI se claudentes recti, iusta magnitudinis, splendentes in laui fronte, humidi. Vel non conuiuantes, placide inuuentes, humidi.

ADVLATORES.

FACIES parua. Frons serena, exporrecta, ambulantes corporibus circumtorquentes, se, & inclinantes. Oculi varij parui.

De molesti viri figura. Cap. 33.

ALII sunt e contrario, qui omnibus aduersantur, nullamque sibi habendam rationem putant, ne molesti sint, qui morosi, & litigiosi nuncupantur, cuius habitus, ut superior vituperabilis est.

MOLESTI.

FRONS tetra. Oculi deorsum versi, suplices. Breui, ac celeri passu ambulantes.

PERTINACES.

CAPVT satis protensum. Frons alta. Nares patula. Collum firmum, & immobile, vel crassum, & longum.

LITIGIOSI.

FRONS lenis. Facies plana.

IMPORTVNI.

FACIES carnosa. Lingua velox.

De inuidi viri figura. Cap. 34.

SEQVI deberet grauis viri figura, quae inter iam dicta duo extrema, media erat, sed quia illius signa maiores nostri non apposuerunt, omisimus. Sequitur indignatio, sed prius de inuidia,

entia, & maleuolentia illius extrema: quæ sub vituperatione cadunt. Inuidus est, qui tristatur, quum quempiam prorsus, siue dignum, siue indignum benè agere viderit. Hanc figuram Polemon apposuit.

INVIDI. Ad canes.

TERRESTRIS herinaceus inter animalia inuida censetur ab Aeliano, Statim enim ut capitur, Urina sua reddita iergus suum conspergia, cuius vi perfusum, corrumpitur, & quod futurum erat ad multa utile, inuitile reddit, sic de stellione, lynce, rubeta, & cæteris dixit antiquitas, sed mihi viles, & aniles persuasiones videntur: sed potius metu, cum capiendus est erinaceus urinam reddere videtur: Sed potius canis uerè inuidus videtur. Qui sinistra dextris maiora habuerint. Quibus supercilia ad genas dimittuntur: Addimus nos: Facies plana. Aures oblongæ, & angustæ. Genæ graciles. Vel crassæ ab oculis distantes: Faciei color subliuidus. Os cauum. Dentes longi, acuti, rari, fortes. Vox dulcis. Loquela acuta, & debilis: Metaphrenum valdè curuum, & humeri ad pectus contracti, & corpus effractum. Vlnæ, quæ ad genua non perueniant, sed cogant caput occurrere manibus. Oculi caui exigui. Vel sursum euntes pallidi.

INVIDI figura ab effectu, ab Ouidio.

- „ passuq; incedit inerti.
 „ Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 „ Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes.
 „ Risus abest, nisi quem visifecere dolores.

De impij viri figura. Cap. 35.

INVIDO par est impius, siue maleuolus, quippe qui lætatur, quod quis male agat, siue dignus, siue indignus sit.

IMPII:

TEMPORA caua. Supercilia coniuncta, pilosaque. Oris vasta dissectio. Dentes longi, acuti, rari, fortes. Oculi concaui, parui: Vel magni & commoti micantes, iracundis similes, palpebris apertis patuli. Vel sursum euntes pallidi, vel deorsum euntes supplices: Vel vibrantes, circumturgentes. Vel splendentes parui, concaui:

MALEVOLI.

VLNÆ breuiores, quæ ad genua non perueniant, sed inter edendum cogant caput occurrere manibus: Celeri, & breui gressu ambulantes.

DE misericordis uiri figura. Cap. 36.

INTER extrema iam dicta uituperatione digna medium est indignatio. Est autem indignatio quaedam agrimonia de bonis, quæ indigno alicui aliquo pacto eueniunt, eademq; est tristatio, si quem uiderit indignè malis afflictatum. Si ad temperaturam referre licet, uidentur complexionem temperati misericordes esse cuius iconem aristoteles a pposuit, & misericordes dicit sapientes esse, timidos, & ornatos.

MISERICORDES.

PVLCHRI. Albicolores. Habentes oculos pingues, & nares sursum distantes, & semper plorant. Amatores mulierum. Genitores fæminarum. Et circa mores in amorem propensi. Semper memores. Ingeniosi, & calidi. Addimus nos. Supercilia in re etiam extensa. Oculi ridibundi, humidi, palpebre remisse. Frons longa, ad tempora utrinque producta. Vel tristes, & supercilia compressa, & frons demissa, & austera.

INDIGNABUNDI.

VOX grauis in principio, in fine acuta. Vel acuta, & intensa. Dentes mixti, lati stricti, rari, spissi.

DE iniutiosi uiri figura. Cap. 39.

SVESSANVS. hic increpat græcarum literarum imperitos, qui præsens caput iniuriarum amatoribus inscripserunt, cum potius munerum amatoribus inscribere debuissent cum ipse hic, & uniuerso hoc libro græcarum literarum imperitiæ, omnia distorqueat, dilaniet, & inculcet: Nec aduertit signa, quæ amatori iniuriarum competunt, esse etiam iracundi, impetiosi, & ferè calidi hominis. Sed græcus Aristotelicus textus corruptus est, & signa, quæ sparsim toto opere iniuriarum amatori disseminata sunt, hac in unam figuram Aristoteles & Polemon colligerunt.

INIVRIJ. Ad canes.

SUPERIVS labrum eleuatum Forma præceps, siue proteruus, & temerarius. Addimus nos collum erectum. Ceruix crassa, uel aspera, et uertebræ eius supereminens. Facies oblonga. Loquela grauis, & debilis. Tardo gressu ambulantes, manentes in uis, & circumcirca aspicientes. Aequales calculi in fuluis oculis.

DE talorum amatoris uiri figura Cap. 40

FIGVRAS apposuit Aristoteles in suis Physiognomonicis amatoris talorum gloriæ, et saltationis. Sed temporis iniuria exciderunt solum tituli, siue capita remanserunt, non signa. Sed Polemon, et Ad. qui optimè Aristotele descripserunt et paraphrasibus ornauerunt quæ iuniores fuerit

minus temporum iniurias senserunt. Sed Polemon, εὐδοκῆς Adamantius εὐδοκῆς habet. Sic Aristoteles pristino candori restituetur. In Polemone cum figura lucricupidi implicitum est. Sed Aristoteles habet amatores talorum ut etiam Adamantius. Sed Polemon φιλοκροῦτος uel εὐδοκῆς, nam aleæ ludus est, & ebrietatis, & intemperantiæ festum, uel procacium iuuenum contubernium; siue dicax, quod mihi ualde arridet, quum huius modi signa quæ afferunt, calidi uiri sint.

AMATORIS talorum.

DENSI capilli, erecti, & nigri. Densa barba, & hirsuta tempora. Sed Polemon pro erectis capillis, recti menti dixit, ob id textus corrigendus. Oculus pinguis, splendidus, & luridus. Hæc figura inquit Adamantius est amatoris talorum, choreæ, & uini. Sed corrigendus est Adamanti textus, ex Polemone, Addimus. Oculi sursum euntes magni subrubri.

AMATORES venationis. Ad canes

LIBITVM est, ne signa hæc amatoris uenationum, ferarumq; dispareant, hic addere Lumbi teretes longi. Oculi sursum euntes, magni, & subrubri.

DE loquacis viri figura Cap. 41.

SI iam propè finem non essem, profecto à suscepto opere destitissem, ita me deprauationes, mutilationes, & monstruosæ scriptorum deterrent interpretationes, ut uix uersum repperiam, in quo non tot errores, quot uerba sint. Aristotelicus textus, qui somnolenti figuram habet, intra se implicitam habet dicacis figuram, uti admonet nos Polemonis textus, qui seperatum habet caput, & signa etiam diuersa sunt; nam quæ somnolenti, nullo pacto dicacis sunt.

LOQUACIS Ad aues, & ranas.

RANIS ab authoribus tribuitur loquacitas: assidue enim obgannunt, & odiosam illam cantionem iterant sine fine. Forma pulchri. Pilosi circa uentrem. Addit Polemon, superiora maiora habens. Aures magnæ, & arrectæ. Nasus rectus, uel in medio latus, declinans ad summitatem. Genæ oblongæ. Color faciei mellinus. Anhelantes, ut qui post cursum. Mentum oblongum. Guttur asperum. Manus graciles, & tortuosæ. Digni longi graciles. Costæ tumidæ.

STULTILOQUI Ad aues.

GENÆ oblongæ. Os exertum. Costæ prætumidæ. Oculi sursum euntes subrubri, magni.

SONORI. Ad aues.

COLLVM Gracile, & longum.

CLAMOSI

CLAMOSI. Ad canes.

SUPERIVS labrum, & gengiua prominentes.

ELOQVENTES.

VOX grauis, & sonora.

De inefficacis, & efficacis viri figura. Cap. 42.

NUNC inefficacis, & efficacis viri figuram, quam ex Aristotele, alijsque collegimus, in negotijs peragendis apponemus.

INEFFICACES.

CORPORE parui, siccis carnibus, & colore calidum innuente præditi. Vel magni corpore, carne humida, & colore humidum innuente. Vel breui gressu ambulantes. Vel breui, & tardo, Vel breui, & celeri.

EFFICACES.

CORPORE parui, humidis carnibus, & colore humidum innuente præditi. Vel corpore magni, & duris carnibus, & colore siccum innuente. Vel mediocri corpore, carne, & colore temperaturam bonam innuente, vel ambulantes longo gressu, vel longo, & tardo. Vel longo, & celeri, vel celeri. Oculi tardè se mouentes.

PRÆCIPITES, calidi.

CORPORE parui. Caput valdè paruum. Capillorum color flauus rubens. Lingua velox. Carnis color rubeus. Ambulantes celeri gressu. Oculi splendentes castij, sanguinei, vel splendentes toruè intuentes.

CIRCUMSPECTI in operibus.

FACIES macilenta.

SOLLICITI.

FACIES macilentia. Oculi aperti, obscuri, humidi vel non conuiuentes humidi, placidè intuentes.

LABORIOSI.

FACIES ossea.

De fatui improbi viri figura. Cap. 43.

IAM hominum figuras vitiosorum, virtuosorumque descripsimus, reliquum est prius quam operi corouidem imponamus, de ea virtute sermonem habere, quæ virtutes omnes excellit, & de eo vitio, quod vitium omne superat, immò est vitiorum omnium sentina, ferinum dictum, vel beluinum. De hoc prius sermonem habebimus. Ferinum hoc vitium, cum in hominibus præualeat, homines feris similes efficit. Sed ut melius quæ dicamus, percipiantur, scitote, quod homo locutus est à summo Deo in confinio supremarum intelligentiarum, & brutorum, nam ob intellectum illis assimilatur, ob sensum beluis. Si vitijs imbutus, non beluis similis, quæ vitia fugiendi electione carent, erit, sed brutus peior, & hic non homo, sed ferinus, & beluinus dicitur: ut qui omni abdicata ratione humanis carnibus vescantur, cum filijs coeant, filios trucidant, eosque parentibus esui apponat, ut Thiestes, Tantalus, & Atrei, Antiqui physiognomones, hos stultos fatuos vocant, signa simul colligentes stultitiæ, maliitiæ, & agrestitatis. Inquiunt enim. Quemadmodum feræ eiusdem generis aliæ cicures, aliæ agrestes sunt. Cicures mitiorum morum, placidorumque sunt, agrestes asperiorum, peiorumque, ut in capris syluestribus; ouibus, equis, asinis, & cæteris eiusmodi animalibus videre lices, ita enim in hominibus distinguere licet, ut cum mores signa sequantur, singula signa iuxta huiusmodi discrimen apponere. Nam alij homines signa hæc ferociora, agrestiora, vehementioraque habent, alij mitiora, urbanioraque. Signorum discrimina in leuitate, & asperitate, mollitie, & duritie, siccitate, & humiditate distinguere oportet, & ex ijs agrestes, & mites mores, iniustitiam, & iustitiam, temperantiam, & incontinentiam agnoscemus, ut ex hominibus, qui agrestes, vel qui urbaniores fuerint, agnoscamus. Hæc ex Polemonis, & Adamantij verbis, ut potuimus interpretati sumus. Nunc signa fatui improbi, idest agrestis, & pessimi hominis apponemus, eumque ad vrsos, vel si quæ sunt seuiora, pessimaque animalia referemus. Vrsos enim fatuos, astutios, seuos, perniciosos, perfidos, & fraudulentos esse scribunt, feritate cæteras bestias superare.

Philosttratus scribit. Ouidius.

„ Quid nisi pondus iners, stolidaque ferocia mentis?

Vtunque mansuefacto, quod valde malignum, & fraudulentum sit animal, & subinde ad ingenium redeat, minime credendum est, miserabiles sæpe casus ostenderunt.

FATUI IMPROBI. Ad Vrsos.

CAPILLI rigidi. Sed Polemon id non habet. Caput durum, & acuminatum. Sed Adamantius angustum, & acutum habet, & melius. Aures magnitudine nimia, & subflaccidæ. Cervix, & collum rotundum. Tali acuti. Sed Adamantius id non habet, & puto mendum in Polemone, cum suo loco de pedibus loquatur. Frons dura, & aspera, nec tale Adamantius habet. Oculi obscuri, parui, sicci, concaui, profluentes, intentè aciem dirigentes. Maxillæ angustæ, oblongæque. Mentum longum. Sed ego paruum puto, ad serpentes relatum. Os loquax, longum, apertum, ut quasi bifida facies videatur. Incuruus. Ventricosus, Crassis lacernis. Pedum, magnumque extrema (Polemon habet articuli) oblonga, pingua, & dura. Colore subpallidus, ut excitatus à somno, & crapula videatur. Vox balans, turpis, pusilla, & ferox. Sed Adamantius non habet, turpis.

Ferini.

FERINI. Ad feras.

CAPILLI densi. Rufus plus nimio capillorum color. Genæ pilosæ, dorsum pilosum. Humeri eleuati. Pedes breues, & pingues. Ungues curui, angusti, & longi. Vel carnosissimi. Digiti breues, & crassi. Oculi cæsi crocei. Supercilia concreta, coniuncta.

PESSIMI MORIS.

NASVS ad faciem obliquus. Facies deformis, vel parua, & crocea. Imberbis. Loquela subflaccida. Humeri extenuati, & acuti nerticis. Magni oculi, & commotimicantes, aspicientesque ut irati solent, & palpebras referent, & subalbicantes fuerint, & circa hos calculi crocei, igneis admisti, cum alijs cæsijs. Vel non ignei calculi rotundi, sed ignea, grana quadrangulari forma instar ignis sublucentia, & præter hæc calculi pallidi igneis permisti, & alijs cæsijs, & circuli sanguinei, & cærulei pupillam ambient. Vel oculi splendentes, nigri, subridentes, vel splendentes & ijs funiculus imminet, & cilia aspera, & palpebra erectæ, & aspectus trux, & amarus, vel oculi se mouentes parui, cum palpebris mobilibus. Vel ridentes sicci, subaspicientes.

NEFARII.

PVPILLARVM orbes inæquales, vel pupillarum orbes eodem modo circumcurrentes. Vel conuersi, coniunctim se monentes. Vel orbes maculosi, nigris maculis, & rubidis.

De heroici viri figura. Cap. 44.

NVNC de virtute ea dicemus, quæ virtutum omnium cumulus dicitur, quæ supra nos est, & heroicam dicunt, & diuinam. Hæc maximè opponitur vitio, quod supra diximus. Hæc virtus, quum humanam naturam nostram, & conditionem excellat, efficit homines, in quibus reperiuntur, fratre diuinis intelligentijs similes, nam homo, quum tantarum virtutum plenus est, videtur humanitatem superare, sed non potest intelligentijs, vel angelis similis dici, quos morales virtutes non decent, quum morales virtutes omnes excedant. Sed dicitur Heros, vel semideus, ut antiquis temporibus præfulsit Mercurius, Hercules, ceterique. Et Homerus introducit Priamum de Hectore loquentem, eò quod valdè erat bonus.

„ Non hominis mortalis filius ille

„ Esse videbatur, sed magna è stirpe Deorum.

Et Lacones, quum aliquem valdè admirantur, diuinus, inquiunt, vir est. Vtrique inter homines rari sunt, illi inter Barbaros reperiri possunt. Inter Heroas tu solus, ut nitidissimus sol, hoc nostro æuo refulges Princeps Illustrissime, summa siquidem in te naturæ aspirantis. dona superi ad eò cumularè contulerunt ut enim apta membrorum corporis compositione oculos allicis, Vā animi virtute rata modulatione respondes. Et si singulis capitibus de tui corporis partibus peculiarem sermonem habuimus, lubet vnā omnes recensere, ut signa omnia, & virtutes videantur, quæ heros hunc formant, & effigies, moresque tui semper per hominum ora percurrant, nolent-

nolentique. Radiat primo in tuæ frontis intuitu supra mortale decus, admirabilis splendor, regia quadam maiestate præfulgens, qui ut virtuosos omnes allicit, ita reprobos quosque deterret, quem nescio vel à regali prosapia Ludovici duodecimi, Franciæ Regis aui tui, quem oris, & animi præfers, vel ab Extensum sanguine, principum, & imperatorum fecundo possides. Vel à Deo fortasse datum, quod id raro aliquibus impartitur, cum eum à cæteris seiungere vult, ac sui fauoris privilegia secum ferre. Hic nec scribi verbis, nec depingi valet penicillo, sed solum oculorum, & mentis obtutu consideratur. Similem formam habuisse Demetrium memorant historiæ Plutarchi, nam gratiam simul, & terrorem, gravitatem simul, & mansuetudinem præferre videbatur, ut sculptorum, aut pictorum nemo similem unquam potuisset effingere. Memini, cum Romæ essem multoties tuam effigiem coloribus effictam vidisse, sed nunquam, quæ veram demonstraret: nam si lineamenta, & colores rectè exprimerent, regiam hanc dignitatem, quam memoro, minimè exprimere valuerunt. Huiusmodi splendor, regiam hanc dignitatem præferens, magnificentiam præmonstrat tuam, magnitudinem, animi dignitatem virtutes tam egregias, & præstantes, ut digniori, & illustriori loco non poterant locari. Castigatæ magnitudinis caput est, vel paulo maius intra mensum rotunditatis cõpresso, ante & pone prominens debita ceruice suffultum, cuius forma alia esse non potuit cum arx, & regia futura esset memoriæ, & intellectus, prudentiæ, & perspicaciæ singularis tuæ. Frons quadrata magnitudinis metas non præterit, media inter tranquillam, & nebulosam, ex qua lucidissime transparet animi fortitudo, virilitas, iustitia, & seueritas, quæ alteram altera superare nititur, & in hoc præclaro insignium virtutum certamine, unaquæque se ipsam superans, animum tuum omni earum pompa, & multiplici decore explent. Micant sub fronte oculi magni, splendentes, lucidi, sublimes, ut illi Socratis, cærulei coloris, acuti visus, humiliter superbi obitus, quibus veluti diuini fulgoris vis quædam inest, quos si quis acrius contueri velis, vultum submittere cogitur, uti de Augusto legitur. In his residet animositas, mansuetudo, clementia, temperantia, comitas, regalesque mores. Aures exculptæ, extantes, quadratæ, mediocriter magnæ, auditus arguti: Adulationibus, iniuriarum susurris, inhonestisque locutionibus clausum animum demonstrant. Labia delicata, colorata, in ore maiori, moderatæ vocis, modici risus, grauis sermonis, ac denique nemini iniurio, optimi consilij, modestiæ, & urbanitatis sedem ostendunt. Capillorum color sublauius, carnis candidus rubore perfusus, longè alius ab eo, quem Cicero seruilem vocat, & Pisoni obijcit, optimam ostendit corporis tempericm, & ex ea perfectam animi compositionem, tam, inquam, perfectam, ut si malus esse velles, nec posses. Memini, Illustrissime Princeps, te in conuiualibus colloquijs multis, & probabilibus rationibus comprobasse, hominem bonitati ita propensum, ut maximo labore, multisque stimulis opus sit ad improbitates, & maleficia impelli, & conuietus multis argumentis, dixisti. Quod dico verum est, sed ut sentio demonstrare non valeo, cum alienos animos tui mensura metueris. Manus ample, semper patulæ. Digi- ti longi, graciles, & retro conuersi, liberalitatis simulachrum ostendunt. Et si importunus chiragræ rigor eas deformarit, distorseritque, sua vis tandem eas incuruare non valuit, ut in manibus omnium ferè nostri æni principum videre licet. Hæ pauperum sunt alimentum, miserorum leuamen, pietatis, & misericordiæ effectus, principum vnuerium, auaritiæ terror, quæ fugit, celaturque ubi tua munera, & munificentie apparent. In pectoris, & humerorum latitudine visitur corporis robur, animus virilis, intrepidus, & inuictus, natus ad clara, ingentiaque facinora statura iustus, & proportioni respondens. Ingressus tardus, grauis, & magnificus ostendit te omnibus actionibus iustum, magnificum, & regalem.

NEVI, uel signa, in facie apparentia, in qua corporis parte
reperiantur præfagiri. Cap. 45.

NON alienum à nostro proposito duximus hic aliqua de neuus inferere, siue de signis, quæ in facie apparent, & in qua abdita corporis parte correspondeant, non quippe inuilia, inuocundaq; quæ et si falsa expertus essem, fortasse alijs tradere destituissem. Aliqua de his à ueteribus scriptoribus describuntur: sed inter se uaria, & repugnantia, nec experientie respondentia. Astrologi faciei partes planetis distribuunt, oculos luminaribus, nasum veneræ, ceteras ceteris, & hos signare corporis partes eas sub signis, quibus dominantur, constitutas, quæ & si ueritatem aliquã subolere uidentur, falsa tamen, & uana comperimus. Inter quos Hali Abhenragel Arabs, aliqua scripsit Melampus Græcus, aliqua etiam circumferuntur sub nomine Merlini Britannici, sed manuensium erroribus ad eo deprauata, ut nil lucis ex eis nancisci potuimus, et quoui uideri contingerit, uanos omnes, et fallaces comperimus. Tandem ad experientiam nos contulimus, humana corpora obseruantes, ut qui singulares neuos in facie, & qui plurimos haberent, et in qua sæpius corporis partibus responderent, ita ut potuimus accommodauimus. Considerauimus iam quandam esse proportionem inter faciei, & totius corporis partes, & sibi inuicem respondere. & ut quantitate, & qualitate, sic etiam signis. Nasum uidimus præputio respondere, ut quibus longus, obtusus, breuis, uel acutus esset, eadem, & mutationis forma, sic etiam nares testiculis, labia, & oris scissio naturæ ostij liminibus respondent, facies imo uentri, & natibus, ut quibus carnosa, & corpulenta, tenuis, uel strigosa esset, easdem similes habere contingerit, collum cum cruribus, & brachijs eandem subeunt rationem, aures costis, oculum ano, aures costis, ut pars in facie, quæ huiusmodi signis imprimeretur, & corporis partes, quæ illis correspondent, ijsdem etiam signarentur. sed ad rem accedamus. Hali Abhenragel libro de iudicijs ait. Si in fronte neuus fuerit, alium etiam in pectore futurum iudica, sed qua frontis parte loquatur, non dicit. Merlinus medium dextræ partis signat, & dexteram pectoris partem signare dicit, ut sinistra sinistram. Ego in suprema frontis parte affirmarem, super oculos, nam suprema frontis pars, supremam pectoris possidere æquum est, & id magis ueritati consonum repperi. Quod si alter paulo sub eo fuerit, uidelicet in medio latitudinis, & alter sub mammis erit. Merlinus paulò inferius signat, quod puto accidisse ex manuensium errore, si in dextra parte ad aures accedat, in latere erit, in sinistra, in humeris è regione pectoris. Quod si alter plus supercilijs accedet, & in imo uentre alterum præfigurat, ut si uidelicet cilium attingeret in pectine erit. Sed Hali in pectore tuto esse dixit: Ostendit experientia in imo uentre esse. Quod si in sinistra parte circa aures erit, in natibus signabitur. Sed qui in aluo signatus erit. Melampus græcus gulonem, & uoracem significare. Si uerò inter cilium, et supercilium similiter, & inter umbilicum, & uirila. Hali dixit reperiri alterum, ego autem in imo pectine. Nunc de naso loquemur, qui ut diximus scroto respondet, unde si in frontis radice, ut in cauitate illa nasi fuerit neuus, & in præputio alter erit. Ob id Hali, si in fronte apparebit, etiam in testibus uidebitur, sed non explicauit in qua frontis parte ubi intelligendum in ima fronte in principio nasus. In nasi summitate alterum in præputio præfigurat. Hali dicit, si in nare neuum, uel signum qui habuerit, & in genitali, scilicet in glandis circuitu habebit, & in sinistro pectore, & in latere etiam. Sed per nares, nasi summum intelligere uoluit, quod ex arabica interpretatione uertens quis facile, errare potuerit. Melampus. Si in naso, uel in oculo conspectus fuerit etiam ad uenerea propensum plus nimio ferretur. Quod si fœminæ in naso oblique steterit, etiam in abditis habebit, & inexplabilis erit coitus. In naribus neuus, in testiculis signat, sunt in fine nasi

ne nasi nares, in fine scroti testes. Hali si in aure fuerit, et in femore idem sortietur. Ego aures brachijs respondere dicerem, et fœmoribus, & si circa tempora in spatulis signat. At si sub naribus alius conspicuus erit, in ulnis inter cubitum, et humeros habere testatur Hali. Sed ego non uerè sub naribus dicerem, sed è regione interstitij oris, & nasi, circa aures. Hæc enim regio brachia signat, et ulnas. In labijs uerò fœminæ conspectus in naturæ ostij limine alius reperiitur. Dicit Hali. In hominibus testiculos signare comperi, sed Gulones, et Cœuipetas esse testantur, inquit Melampus. E regione uerò oris maxillam uersus, monstrat alterum in cinctura. Genæ natibus respondent. Si in gena dextræ partis erit neuus sub oculis, in natibus erit, in sinistra sub renibus, semper sinistra pars dorsū significat. Mentum quia pars ima faciei est, imæ pedum parti responder, ob id mentum pedes ostendit. Pars circa aures fœmora ostendit. Hali uerò in mento unus alter in lienis parte erit. Sed in lie ne, uel sub aluo indicat ualitudinarium. Melampus. Collum cum cruribus eandem subit correspondentiam, sic etiam brachia, et pedes. Hali si uerò in gula apparuerit, et in dextro pectoris latere erit alter. At Melampus ait, ubi desinit uenter. Hali etiam inquit. In manibus uerò unum, alterum in genitali indicat, sed neuus in manibus uirorū, mulierumq; in sobole fœcundos dicit, sed fœmina, fœminas uir uiros generabit. In superiori uerò parte, qua cor sitū est neuus in mare, uel in pupilla in fœmina, fœcinorosum iudicare poteris. In fœminæ dextro genū neuus probitatis signū, in sinistro fœcunditatis. Sciendum præterea in dextera corporis parte signa probari, contrarium in sinistra.

F I N I S.

Reuerendiss. Domine.

Vidi; legi; & diu considerauī Librum de Humana Phisignomonia ab illustri Domino Io: Bap. Porta Neap. editum, & compositum, & cum in eo nihil, nisi philosophice; & ad mentem philosophorum tractetur, & nihil etiam fuerit in eo inuentum, quod sacrosante Catholicæ fidei, aut bonis moribus aduersetur, necquoque regulis sacrosanctæ Tridentinæ Synodi indicis; ideo potest absq; ulla difficultate imprimi. Neapoli die 18. Iunii,

Imprimatur.

Hon. de Porta Vic. Gener. Neapolis.

M. Philocalus Pharaldus Car. uidit

Idem Fol. 25

Frater Paulus Theologus Illustri, & Reuerendiss. Pauli Regij Episc. Æquensis uidit.

Imprimatur.

Amb. Moscha Vic. generalis Æquensis.

Cum Regio assensu, & priuilegio.

VICI Æquensis Apud Iosephum Cacchium.

A. D. M. D. LXX XVI.

PAGE 75-F
FOLIO 15683

